EVEREST TRANSPORT INC
We are Hiring
Company Drivers
For team 65 cents per mile+Safety Bonus.
For Single Driver Run 55 cents per mile.
For Team 65 cents per mile+safety bonus.
Call, Goldy Ph: 260-797-1122

BUYING OR SELLING A HOME IN MICHIGAN
734-330-7933
734-459-1010
gary@soldbysingh.com
soldbysingh.com
RE/MAX CLASSIC
7 Offices to better Serve YOU!
Plymouth • Novi • Canton • Farmington Hills
Milford • Commerce Twp • Bloomfield Hills
Gurjeet Singh (Realtor)

BEST REAL ESTATE PACKAGE
Home Buying & Selling in Michigan
Residential & Commercial Loans
Home Improvement & Renovation
Vikram Jit Singh
Loan Officer (NMLS# 1485377)
Sistar Mortgage (NMLS# 68437)
Malika Puri
Real Estate Agent
Loans Available in 26 States
CALL 734.709.9200

Nineteenth Year of Publication
ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ
Price 50¢
Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 19, Issue 33, August 18, 2018
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074
Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੀ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨ ਉਤੇ ਵੀ ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਉਠਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ- ਐਸ.ਪੀ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਤੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦੇਣ ਅਤੇ ਚਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਉਤੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ, ਦੋਵੇਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਸ ਦਿਨ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਉਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸਨ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਜਸਟਿਸ ਜੋਰਾ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ, ਦੋਵਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮੋਬਾਇਲ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਦੀ ਹੀ ਸੀ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਉਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਉਧਰ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ 'ਹੌਸਲੇ ਪਸਤ' ਹੋਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁਧ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਭੱਜਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮਗਰੋਂ ਬਹਿਬਲ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਬਾਜਾਖਾਨਾ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੇਸ ਵਿਚ ਦਸ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਵੀ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸ 'ਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਠੰਢੇ ਬਸਤੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਬਹਿਬਲ/ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੀ. ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਯੂ-ਟਰਨ ਮਗਰੋਂ ਬਰਗਾੜੀ ਇਨਸਾਫ ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਆਗੂ ਖਫਾ ਹਨ। ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਬਾਦਲਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਪਿਛੇ ਹਟਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ।

ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਪਿੰਡ ਬਰਗਾੜੀ (ਫਰੀਦਕੋਟ) ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ 2015 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਖਿਲਾਫ 14 ਅਕਤੂਬਰ 2015 ਨੂੰ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਉਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰ-ਮੁਕਾਇਆ ਸੀ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਉਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਈ ਜਣੇ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਅਪਰੈਲ 2017 ਵਿਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਜੱਜ, ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਇਕ ਮੈਂਬਰੀ ਪੜਤਾਲੀਆ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਬਰਗਾੜੀ ਬੇਅਦਬੀ ਮਾਮਲਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ 15 ਅਕਤੂਬਰ 2015 ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਜੱਜ, ਜਸਟਿਸ ਜੋਰਾ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਇਕ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਪਹਿਲੀ ਜੁਲਾਈ 2016 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਵੇਗਾ ਹੱਥ?

ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਪਿੱਛੋਂ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਘੇਰਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠੇ ਹਨ। ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਵੀ ਲਪੇਟੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਦਿਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਤਾਜ਼ਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਖੁਦ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਵੇਰਵੇ 13 ਅਤੇ 14 ਅਕਤੂਬਰ 2015 ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਦੇ 2 ਵਜੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵਧੀਕ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਮਨਤਾਰ ਬਰਾੜ ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਹੀ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਫਾਈਰਿੰਗ 'ਚ 2 ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹੀ 'ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020' ਰੈਲੀ

ਲੰਡਨ: 'ਪੰਜਾਬ ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020' ਸਬੰਧੀ ਲੰਡਨ ਦੇ ਟਰੈਫਲਗਰ ਸੁਕੇਅਰ ਵਿਚ ਲੰਡਨ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਰੈਲੀ ਕੁਝ ਗਿਣਵੇਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗਰਮਖਿਆਲੀ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ।

ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਇਸ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਉਤੇ ਹੀ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਸਾਰਾ ਟਿੱਲ ਲਾਈ ਰੱਖਿਆ। ਇੰਡੀਆ ਟੂਡੇ ਦੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਟੇਜ ਉਤੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੋਟੀ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਉਤੇ ਬੇਹਿਸਾਬਾ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਸੰਪਰਕ ਨਾ ਬਣਾਉਣ ਕਾਰਨ ਵੀ ਇਸ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਬਾਹਲਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਾ ਮਿਲਿਆ।

2020 ਵਿਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਵਾਈ ਇਸ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਬਾਰੇ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਐਲਾਨੀ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਮਤਿਆਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਨੇ ਇਹ ਤਿੰਨ ਮਤੇ ਪੜ੍ਹੇ- ਨਵੰਬਰ 2020 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। 1950 ਵਿਚ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉਤੇ)

Gas Station, Truck Stop and Convenience Stores For Sale or Lease
In Indianapolis, Indiana
Ph: (317) 308-1050
adhoyee@gmail.com
ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਿਚ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਟੱਕ ਸਟਾਪ ਤੇ ਕਨਵੀਨੀਐਂਸ ਸਟੋਰ ਲੈਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਫੋਨ: 317-308-1050

Special Sale 2018
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ $975
ਦਿੱਲੀ $855
ਟੈਕਸ ਸਮੇਤ
734 838 9998
24 ਘੰਟੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਸੇਵਾ
Harpreet Singh
WorldWide Travel
www.fly2world.com
866 66 INDIA 46342
Fares shown are from Detroit for departure between Sep 5th and Dec 8th. Fare may change without notice, please call for more details. Other conditions

Buying/Selling in Michigan
All types of Residential & Commercial properties. Gas Stations, Liquor Stores, Hotels, Plazas, Truck Terminals etc.
All types of loans.
Raj Shergill
Associate Broker
Landmark Realty
40600 Ann Arbor Rd., Suite# 150, Plymouth, MI 48170
Call: 734-751-4455
rajsshergill@yahoo.com

ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਅੱਗੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ

ਬਠਿੰਡਾ: ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਵਲੋਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਕਾਰਨ ਕਈ ਜੇਲ੍ਹ ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਤੌਬਾ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਲੰਘੇ ਦਸ ਵਰ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਕੋਈ ਸਵਾ ਸੌ ਜੇਲ੍ਹ ਅਫਸਰ ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਲੈ ਗਏ ਤੇ ਕਈਆਂ ਨੇ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਂਜ, ਸਵੈ ਇੱਛਕ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ (ਵੀ.ਆਰ.ਐਸ.) ਅਤੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਪਿੱਛੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਘਰੇਲੂ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਹੀ ਤਰਕ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਕਪੂਰਥਲਾ ਵਿਚ ਨਵੰਬਰ 2011 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ 21 ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। 19 ਅਫਸਰਾਂ/ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਵੀ.ਆਰ.ਐਸ. ਲੈ ਲਈ ਹੈ ਜਦਕਿ ਸਹਾਇਕ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਅਤੇ ਇਕ ਵਾਰਡਰ ਨੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਘਰੇਲੂ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਸਹਾਇਕ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ 'ਚ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਜੁਆਇਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੰਗਰੂਰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅੱਠ ਅਫਸਰਾਂ/ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡੀ ਹੈ। ਸੰਗਰੂਰ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਬੰਦ ਕੈਦੀ ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਨੇ 30 ਮਈ 2015 ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਜਗਮੇਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਚਾਰ ਹਵਾਲਾਤੀਆਂ ਨੇ 13 ਅਪਰੈਲ 2017 ਨੂੰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਹਰਦੀਪ ਭੱਟੀ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਕੈਲਾਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ। ਬਠਿੰਡਾ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਲੰਘੇ ਤਿੰਨ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਚਾਰ ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਇਕ ਸਹਾਇਕ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਫਰੀਦਕੋਟ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਸੱਤ ਜੇਲ੍ਹ ਅਫਸਰਾਂ ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਤੌਬਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਨੇ ਅਸਤੀਫੇ ਦਿੱਤੇ। ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਨੇ ਧਮਕੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਾਈ ਗਈ ਪਰ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਕੁਝ ਜੇਲ੍ਹ ਅਫਸਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸੀ ਕਿ ਗੈਂਗਸਟਰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਸਖਤੀ ਉਤੇ ਅੱਖਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਲੱਗੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਜੇਲ੍ਹ ਨਾਭਾ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਬ ਜੇਲ੍ਹ ਦਸੂਹਾ ਦੇ ਇਕ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੇ ਵੀ.ਆਰ.ਐਸ. ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਇਕ ਹਵਾਲਾਤੀ ਨੇ ਫੋਨ ਉਤੇ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਥਾਣੇ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ 10 ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਲੰਘੇ ਪੰਜ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਨੌਕਰੀ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਨੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ 67 ਅਸਾਮੀਆਂ ਖਾਲੀ ਹਨ। ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅੱਠ ਹੈੱਡ ਵਾਰਡਰਾਂ ਅਤੇ ਵਾਰਡਰਾਂ ਨੇ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਰੋਪੜ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅੱਠ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਵੀ.ਆਰ.ਐਸ. ਲੈ ਲਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਦੋ ਸਹਾਇਕ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸੂਤਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਹੁਣ ਤਾਂ ਕੋਈ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਵੀ ਲੱਗਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਲੁਕੀ ਛੁਪੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਮੋਬਾਈਲਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਰੁਕੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਹ ਧੰਦਾ ਜੇਲ੍ਹ ਸਟਾਫ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਦੋ ਨੰਬਰ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇ ਕੇ ਹੱਥ ਵੀ ਰੰਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲੜਾਈ ਝਗੜੇ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਛੋਟੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ 26 ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 23,218 ਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਵਾਰਡਰ ਗਾਰਦ ਦੀਆਂ 2683 ਅਸਾਮੀਆਂ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 789 ਖਾਲੀ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ/ ਆਈ.ਆਰ.ਬੀ./ ਪੀ.ਏ.ਪੀ./ਹੋਮ ਗਾਰਡ ਅਤੇ ਪੈਸਕੋ ਦੇ ਕਰੀਬ 1867 ਜਵਾਨ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਛੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੇਂਦਰੀ ਸਨਅਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਰੀਬ ਸਵਾ ਦੋ ਸੌ ਗੈਂਗਸਟਰ ਬੰਦ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 35 ਖਤਰਨਾਕ ਗੈਂਗਸਟਰ ਹਨ।

ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਦੋ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਆਡੀਓ ਜਾਰੀ

ਫਰੀਦਕੋਟ: ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਏ ਗਏ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਧੜੇ ਨੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰ ਕੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਇਕ ਆਡੀਓ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਡੀਓ 'ਚ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਕੁਝ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨਾਲ ਬਾਘਾਪੁਰਾਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਥੋਂ ਐਚ.ਐਸ. ਫੂਲਕਾ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਗੁਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਨੇ ਚੋਣ ਲੜੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ 4000 ਵੋਟ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਾਰ ਗਏ ਸੀ।

ਸਨਕਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਕੰਗ ਚੋਣ ਹਾਰ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦਾ ਮੁਖੀ ਥਾਪਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਰੀਬ ਦੋ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਆਡੀਓ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਧੜੇ ਨੇ ਇਸ ਆਡੀਓ ਦੀ ਜਾਂਚ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਆਡੀਓ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਰੀਬ 300 ਰੈਲੀਆਂ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਕੀਤੀਆਂ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਧੜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਗੂ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਥਾਨਕ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਸ ਵਿਚ ਖਹਿਬੜਨ ਦੀ ਥਾਂ ਇਕਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ।

ਰਹਿਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸ਼ਹਿਰ ਪੁਣਾ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 5ਵੇਂ ਥਾਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸ਼ਹਿਰ ਪੁਣਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 5ਵੇਂ ਥਾਂ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਊਸਿੰਗ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੁਰੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਕ 'ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸੂਚਕ ਅੰਕ' (ਈਜ਼ ਆਫ ਲਿਵਿੰਗ ਇੰਡੈਕਸ) ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਪੁਣਾ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ ਉਤੇ ਰਿਹਾ ਜਦਕਿ ਮੁੰਬਈ ਦੂਜੇ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦਾ 65ਵਾਂ ਸਥਾਨ ਰਿਹਾ।

ਮੰਤਰਾਲੇ ਮੁਤਾਬਕ ਗਰੇਟਰ ਮੁੰਬਈ ਦਾ ਤੀਜਾ ਸਥਾਨ ਰਿਹਾ ਜਦਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤ੍ਰਿਪੁਤੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਥਾਨੇ, ਰਾਏਪੁਰ, ਇੰਦੌਰ, ਵਿਜੇਵਾੜਾ ਤੇ ਭੋਪਾਲ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਰਹੇ। ਇਹ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇਸ਼ ਦੇ 111 ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੁਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਚਾਰ ਪੈਰਾਮੀਟਰਸ ਗਵਰਨੈਂਸ, ਸੋਸ਼ਲ ਇੰਸਟੀਟਿਊਸ਼ਨਜ਼, ਇਕਨੌਮਿਕ ਤੇ ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਇਨਫ੍ਰਾਸਟਰਕਚਰ ਉਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸਰਵੇਖਣ 'ਚ ਚੇਨੱਈ 14ਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਿਹਾ। ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਕਲਕੱਤੇ ਨੇ ਇਸ ਸਰਵੇਖਣ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

Madan Khatri

Want to Buy/Sell
Homes, THs, Condos!
Call Madan Khatri
Ph: 847-530-1550
www.PropertyZoo.com
CALL TO BUY / SELL HOME TODAY!
Top Producer at the office in 2011-2013-2014
*****A Broker who can work with you
from Beginning to End, Call Now!!!*****
BHHS American Heritage
1010 Rohwing Road, Elk Grove Village, IL

ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ
ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ
Now Open
Indiana
1480 N State Road 1, Cambridge City, IN 47327.
70
Exit 137
Diesel/Gas
ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਭਰਾਵਾਂ ਲਈ
ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ

ਇਥੇ ਮੰਜਿਆਂ ਉਪਰ ਬੈਠਕੇ ਖਾਓ-ਪੀਓ ਅਤੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵੋ...
ਸਵਾਦ ਅਤੇ ਮਾਹੌਲ, ਜਿਵੇਂ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਘਰ ਦੀ...
ਕੀਮਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਾਜਬ !
ਸਹੂਲਤਾਂ
ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ
ਸਸਤਾ ਡੀਜ਼ਲ
Liquor, Beer & Wine
truck repair, new showers, scale.

Free Buffet
over 100 gallons
open 6am to midnight
Phone: 765-478-6300

The Law Firm
Of Fatima Johnson
3737 N. Meridian St., Ste 106, Indianapolis, IN 46208
vitalvisa
THE LAW FIRM OF FATIMA JOHNSON
ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹੋ
Are you planning on going to your immigration interview or court alone? Don't do it!
ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਕੱਲੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਇੰਟਰਵਿਊ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ? ਇੰਜ ਨਾ ਕਰੋ!
Did you enter the U.S. without a visa?
ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀਜ਼ੇ ਦੇ ਬਿਨਾ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਹੋ?
Do you have family members outside the U.S.?
ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ?
Does your application keep getting denied?
ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਦਰਖਾਸਤ ਵਾਰ ਵਾਰ ਰੱਦ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ?
We are experienced in.
•Deportation Defense •VAWA •Asylum •Work Permit
•Family and Marriage Based •Investor Visa (H1B, E-2, EB-5)
•SIJS (Special Immigration Juvenile Status)
Come talk to an experienced immigration attorany. Call to schedule an appointment today
ਇੱਕ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਟਾਰਨੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੋ। ਅੱਜ ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ
Languages Spoken
•English •Hindi •Punjabi •Urdu •Spanish •French •Arabic •Chinese
ਅਸੀਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਹਿੰਦੀ, ਪੰਜਾਬੀ, ਉਰਦੂ, ਸਪੈਨਿਸ਼, ਫਰੈਂਚ, ਅਰਬੀ ਤੇ ਚੀਨੀ ਬੋਲਦੇ ਹਾਂ
Licensed to Practice Immigration Law in all 50 States.
Ph: 317-252-0013
info@vitalvisa.com
This is an attorney advertisement

'ਆਪ' ਦੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ 'ਚ ਟਕਰਾਅ ਵਧਣ ਦੇ ਆਸਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਪਾੜਾ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਬਾਗੀ ਧਿਰ ਨੇ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਠਿੰਡਾ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਮਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਏ ਬਿਨਾਂ ਉਹ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਵੱਲੋਂ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਅਤੇ ਕੰਵਰ ਸੰਧੂ ਵਿਰੁੱਧ ਤੁਰਤ ਸਖਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀਤੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਇਸ ਮਤੇ ਉਪਰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਗੌਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਬਾਗੀਆਂ ਨਾਲ ਨਰਮੀ ਵਿਖਾਉਣ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰੀਂ ਸਭ ਠੀਕ ਹੋਣ ਦੇ ਲੱਛਣ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਹੇ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ 16 ਮੈਂਬਰੀ ਸਿਆਸੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ (ਪੀ.ਏ.ਸੀ.) ਦੀ ਪਲੇਠੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਆਪਣਾ ਢਾਂਚਾ ਬਣਾਉਣਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਲਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਘਟਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਗੂ ਵੱਲੋਂ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸੰਪਰਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਫ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਤੀਸਰੀ ਧਿਰ ਉਸਾਰਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਵਿਚ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਭੰਗ ਕੀਤੀ ਬਾਡੀ 1900 ਵੋਟਾਂ ਤੱਕ ਸਿਮਟ ਗਈ ਸੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਨਾਲ ਗਏ ਕੁਝ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨਵੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ 'ਆਪ' ਵਿਚਲਾ ਕਲੇਸ਼ ਹੋਰ ਵਧਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਹਨ।

ਖਹਿਰਾ ਧੜੇ ਨੇ 22 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਫਰੀਦਕੋਟ, 25 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਅਤੇ 2 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਮੋਗਾ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਇਕੱਠ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਨੇ 22 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਲਈ ਪੀ.ਏ.ਸੀ. ਦੇ 16 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਇੰਚਾਰਜ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਧੜੇ ਦੇ ਵਫਦ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਵੀ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਬਦਨੌਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਮੁੱਦੇ ਉਠਾਏ।

ਛੋਟੇਪੁਰ ਨੇ ਤੀਜੇ ਬਦਲ ਲਈ ਭਖਾਇਆ ਮੋਰਚਾ

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ: 'ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ' ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸੂਬਾ ਆਗੂ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਛੋਟੇਪੁਰ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਤਾਏ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਬਦਲ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ ਹੈ। ਅਪਣਾ ਪੰਜਾਬ ਪਾਰਟੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਦਲ ਦੇਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਤੀਜਾ ਬਦਲ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਛੋਟੇਪੁਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤੀਜੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ 'ਅਪਣਾ ਪੰਜਾਬ ਪਾਰਟੀ' ਲਈ ਵਰਕਰ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਹਥਿਆਰ: ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਡੋਪ ਟੈਸਟ ਤੋਂ ਛੋਟ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਵਿਆਉਣ ਸਮੇਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਡੋਪ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਛੋਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜਨਜ਼ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਮਗਰੋਂ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਡੋਪ ਟੈਸਟ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਨ ਦੀ ਥਾਂ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਵਜੋਂ ਕਰਾਂਗਾ ਕੰਮ: ਮਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) 'ਚ ਆਪਸੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਰੁਕਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੀ। ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਫਿਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਬਤੌਰ ਵਲੰਟੀਅਰ ਦੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੇ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਸਤੀਫੇ ਬਾਰੇ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੇ ਮੁਹਤਾਜ ਨਹੀਂ।

LOOKING FOR THE LOWEST FARES ?
BOOK INTERNATIONAL
FLIGHTS, HOTELS, CARS
Price From Chicago To Delhi
Starts from - $ 847
For Other Cities Of The World
Please visit : www.univtravel.com
or Call Us @ 1-888-584-0439
Office Opened 24 x 7
UNIVERSAL TRAVEL
email - utravel@univtravel.com

ਓਨਰ ਆਪਰੇਟਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਅੱਜ ਹੀ ਆਨ ਲਾਈਨ ਅਪਲਾਈ ਕਰੋ: www.drive4roadone.com
ਸਵਾਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਟੈਫਨੀ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 888-430-4395
Owner Operators Apply on line today at www.drive4roadone.com
Questions call Stephanie 888-430-4395

ਰੀਜਨਲ ਰਨ, ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੰਗੀ ਕਮਾਈ ਕਰ ਕੇ ਦੇਣਗੇ!
*ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਆਇਓਵਾ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਅਤੇ ਇੰਡੀਆਨਾ ਦੇ ਗੇੜੇ
*ਇਸ ਸਮੇਂ $2000 ਪ੍ਰਤੀ ਟਰੱਕ ਸਾਈਨ-ਆਨ ਇਨਸੈਂਟਿਵ। ਇਕ ਹੋਰ ਓਨਰ ਆਪਰੇਟਰ ਰਖਾਓ ਤਾਂ $2000 ਪਾਓ
ਅਸੀਂ ਓਨਰ ਆਪਰੇਟਰਾਂ ਦੀ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੁੱਲ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ:
*ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਫਿਊਲ ਡਿਸਕਾਊਂਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ
*ਪੱਕੇ ਗੇੜੇ *ਮੁਕੰਮਲ ਟਰੱਕ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ
*ਪਲੇਟ ਤੇ ਆਈ. ਐਫ. ਟੀ. ਏ. ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ
*ਡਾਇਰੈਕਟ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਤਸੱਲੀ ਲਈ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਚੀਜ਼ਾਂ
*ਸਿੱਧੀ ਆਨਲਾਈਨ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਵੇਖੋ

NO TOUCH FREIGHT
DISCOUNT FUEL PROGRAM | DAILY HOME TIME | 24 HOUR BREAKDOWN CENTER | DRIVER CARE CENTER
RoadOne IntermodaLogistics | ROADPERKS® DRIVE4ROADONE.COM | 781.767.6167
****Lease-Purchase Options Available****
*ਲੀਜ਼-ਪਰਚੇਜ਼ ਆਪਸ਼ਨ ਉਪਲਬਧ

Regional runs that will make you money!!
Driving from Chicago Rails to points in the Iowa, Michigan and Indiana.
Currently offering $2000 sign-on incentive per truck. Refer another Owner Operator/Collect $2000.
We offer our Owner Operators:
Appreciation of your hard work!
Great Fuel Discount Program
Consistent freight
Complete truck insurance
Plate and IFTA programs
Direct deposit and online statement access as well as other incentives to ensure your satisfaction!
30-33

UNITED SPORTS CLUB CALIFORNIA, AMERICA

14TH WORLD KABADDI CUP

16 SEPTEIMBER 2018, SUNDAY

(09:00am - 06pm)

(James Logan High School 1800 H Street, Union City, California 94587)

Amolak Singh Gakhal
Chief Patron, United Sports Club

Chief Guest

Sant Sewa Singh Ji Khadoor Sahib Wale

Makhan Singh Bains Chairman | Iqbal Singh Gakhal Vice Chairman | Balvir Singh Bhatia President | Palwinder Singh Gakhal Director | Jugraj Singh Sahota Vice President | S. Ashok Bhaura Gen. Sec & Media Incharge | Pinki Atwal Director | Sadhu Singh Khlaur Advisor | Narinder Singh Sahota Treasurer | Makhan Singh Dhaliwal Director

Dalwinder Padda Director | Natha Singh Gakhal Advisor | Debi Sohal Sidhwan Dona Director | Inderjit Thind | Bakhtawar Singh Gakhal Director | Gurpreet Singh Gakhal Director | Giani Ravinder Singh Director | Baljinder Singh Gakhal Director | Gulwinder Singh Gakhal Director | Harjinder Ladhar Director | Arundeep Singh

UNITED SPORTS CLUB, CALIFORNIA AMERICA
USC
ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆਂ ਅਮਰੀਕਾ

Opening

Surjit Singh Tutt | Mike Boparai | Jaspreet Singh Attorney | Major Singh Bains

Sponsor of 1st Prize

Gulwinder Gakhal, Neki Atwal & Pinki Atwal of Diamond Trucking

Sponsor of 2nd Prize

Jugraj Singh Sahota & Narinder Singh Sahota of Sahota Family

(Dedicated to Sweet Memory of Late. Kashmir Singh Sahota)

Sponsor of Under-25 First Prize

Sponsored byTakhar faimly in memory of late santokh s Takhar Apna punjab& Northern California club

Guest Of Honor

Jagir Singh Sabzimandi | Mani Grewal | Tarlochan S Lasher (Team Owner) | Shaba Thiara (Team Owner) | Baljit S sandhu (Team Owner) | Vicky Sammipuria (Team Owner) | Tari (Team Owner) | Pamna Deol (Team Owner)

Sewa Singh Randhawa (Team Owner) | Kulwant Singh Khaira | Randhir Singh Nijjar | Balwinder S Virk | Rana Dhillon | Sewa S Sidhu | Amarjit Samra | Sarabjit Deol | Dr. Baljinder Singh Grewal

All Kabaddi Lovers openly Inivited

StarKabaddi Players who will participate in World Kabaddi Cup

Mangi Bagga Pind | Pala Jalalapur | Sandip Ludhar | Sukha Bhandal | Dulla Bagga Pind | Khushi Duggan | Pehlwan Kahlwan | Kamal Nawan Pind | Yaad Kotli | Rubi Harkhowal | Jairo | Arsh Chohla | Arshi Preetam

Gurlal Ghanaur | Sultan | Sandeep Surkhpur | Deesha Aalowal | Gagan Jogewal | Bana Dhaliwal | Sattu Khadoor Sahib | Hasoos | Sandeep Nangal Ambian | Mani Sandhu | Gurpreet Burj Hari | Johny Gill

Tournament is going to organize with support of sponsors and supporters

With Support of United Sports Club, Raja Sweets, Gurdwara Fremont, San Jose, Stockton and Singh Sabha Milpitas will served tea Pakoura and Guru Ke Langar

Kabaddi Clubs will participate

1. Sher-E-Punjab Sports Club, Loss Bennis (Lachhar Bro)
2. Royal Kings U.S.A (Shabba Thiara)
3. Mid West Kabaddi team (Viky Samipuria & Tari)
4. Bay Area Sports Club (Baljit Sandhu)
5. Canada Kabaddi Team (Pamma Deol & Sewa Singh Randhawa)

Under-25 Teams

1. United Sports Club
2. Yuba Brothers
3 Khalsa Sports Club, Yuba City
4. Shaheed Baba Deep Singh Sports Club, SA

Media In charge World Kabaddi Cup
S. Ashok Bhaura
Phone: 510 415 3315, Email: ashokbhaura@gmail.com

COMENTATORS

* Asha Sharma *Iqbal Galib
* Makhan Ali *Surjit Kakrari

Spectators have to reach at James Logan High School, International Law of Kabaddi will apply., United Sports Club has reserve the right for last decisions

ਸੰਸਦ 'ਚ ਗੂੰਜਿਆ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ

ਪਟਿਆਲਾ: ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਧਰਮਵੀਰ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਮੌਨਸੂਨ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਬੋਲਦਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦਾ ਧਿਆਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਬਦਤਰ ਹੋ ਰਹੀ ਆਰਥਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਹਾਲਤ ਵੱਲ ਦਿਵਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਡਾ. ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਉਤੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅੱਜ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਵਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ।

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਟਿਕਾਊ ਨਾ ਰਹਿਣ ਕਰ ਕੇ

ਤੇ ਨਾਕਸ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਅਤੇ ਪਰਵਾਸ ਦੀ ਦਰ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਸਿਰ ਖੜ੍ਹੇ ਦੋ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਕਿਸ਼ਤ ਹੀ 25,000 ਕਰੋੜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਤੇ ਦੂਜੇ ਸੋਮਿਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਖੋਹੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਿੱਟੀ, ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਬਲੀ ਦੇ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਖੁਦ ਅਨੇਕਾਂ ਖਤਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹੇੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਹੁਣ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਹੱਲ ਅੰਦਰੂਨੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸੂਬਾ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਆਪਣੇ ਮਸਲੇ ਖੁਦ ਨਜਿੱਠਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਸਕੇਗਾ।

ਹੁਣ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਪਾਏਗੀ 'ਗਲੋਬਲ ਕਬੱਡੀ'

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਗਲੋਬਲ ਕਬੱਡੀ ਲੀਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇਗੀ। ਖੇਡ ਤੇ ਯੁਵਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਰਾਣਾ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗਲੋਬਲ ਕਬੱਡੀ ਲੀਗ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਇਸੇ ਸਾਲ 14 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ 3 ਨਵੰਬਰ 2018 ਤੱਕ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕਬੱਡੀ ਲੀਗ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ 'ਚ ਹੋਣਗੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਫਾਈਨਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਚ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਲੀਗ ਸਪਾਂਸਰਸ਼ਿਪ ਨਾਲ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪਾਂ ਸਬੰਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਸਿਰਫ ਸ਼ੋਅ ਸਨ ਜਦਕਿ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਇਹ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਇਕ ਮਿਸ਼ਨ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਇਸ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਸਬੰਧੀ ਇਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੇਤੂਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇਨਾਮੀ ਰਾਸ਼ੀ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਜਲਦ ਹੀ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਥਾਪੇ ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੂਤ ਘਰਾਂ ਅੱਗੇ ਮੁਜਾਹਰੇ 21 ਅਗਸਤ ਨੂੰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਵਲੋਂ ਥਾਪੇ ਗਏ ਜਥੇਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮੰਡ ਨੇ ਬਰਗਾੜੀ ਵਿਚ ਲਾਏ ਹੋਏ ਇਨਸਾਫ ਮੋਰਚੇ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਂ 21 ਅਗਸਤ, ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਸਫਾਰਤ ਖਾਨਿਆਂ ਅਤੇ ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਦੇ ਦਫਤਰਾਂ ਅਗੇ ਰੋਸ ਮੁਜਾਹਰੇ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਸਿੱਖ ਤਿੰਨ ਮੰਗਾਂ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ, ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਧਰਨੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਿੱਖਾਂ ਉਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ ਦੋ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹੀਂ ਬੈਠੇ ਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਚੁਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੁਜਾਹਰੇ ਕਰਨਗੇ, ਉਥੇ ਮਿਡਵੈਸਟ ਸਟੇਟਾਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀਆਂ, ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸਥਿਤ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਅੱਗੇ 21 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਰੋਸ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ) ਵਲੋਂ ਬੱਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ 12 ਵਜੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਚਲੇਗੀ ਤੇ 2 ਵਜੇ ਤੋਂ 4 ਵਜੇ ਤਕ ਰੋਸ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਨਿਵਾਸੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੰਡੀਆਨਾ, ਉਹਾਇਓ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਅਤੇ ਆਇਓਆ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ, ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬਾਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸ਼ਰੀਫ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਹਸਨ ਅਤੇ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪਾਸਪੋਰਟਾਂ 'ਤੇ ਸਫਰ ਕਰਨ ਖਿਲਾਫ਼ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਲੰਡਨ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸ਼ਰੀਫ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭਗੌੜਾ ਐਲਾਨਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹਨ।

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਕੌਮੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਹਸਨ ਤੇ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਨਾਂ ਐਗਜ਼ਿਟ ਕੰਟਰੋਲ ਲਿਸਟ 'ਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਕੰਮ ਚਲਾਊ ਕੈਬਨਿਟ ਨੇ ਇਸ ਬਾਬਤ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸੀ। ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਕੋਲ ਇਕ ਹੋਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਬਲਾਕ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੇ ਕਾਲੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੈਨੇਡਾ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਵਿਚ ਚਾਰ ਮੌਤਾਂ

ਮੌਂਟਰੀਅਲ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਫਰੈਡਰਿਕਸ਼ਨ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਵਿਚ ਚਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਕ ਸ਼ੱਕੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹਨ। ਨਿਊ ਬ੍ਰੰਸਵਿਕ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਅਸਲ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਿਆ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਟੀਵੀ ਚੈਨਲ ਸੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੀ ਇਹ ਘਟਨਾ ਇਸ ਉਤਰੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਹੈ ਤੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਪੁਲਿਸ, ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸਨ।

ਪੁਲਿਸ ਘਟਨਾ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ 'ਚੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੱਢਣ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਚੈਨਲ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਵੇਰੇ 7 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਗੋਲੀਆਂ ਚੱਲਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ। ਇਸਲਾਮਿਕ ਸਟੇਟ ਗਰੁੱਪ ਨੇ ਇਸ ਹਮਲੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਹੈ, ਪਰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਈ.ਐਸ. ਦੀ ਇਸ ਹਮਲੇ 'ਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਹੋਣ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਅਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ 'ਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 290 ਬੱਚੇ ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ

ਪਟਿਆਲਾ: ਭਾਰਤ 'ਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ 290 ਬੱਚੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ 2017-18 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਦੇਸ਼ ਭਰ 'ਚ ਸਾਲ 2016 ਵਿਚ 1 ਲੱਖ 6 ਹਜ਼ਾਰ 958 ਅਪਰਾਧਿਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਵਾਪਰਨ ਦੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਅੰਕੜਾ ਸਾਲ 2015 'ਚ 94 ਹਜ਼ਾਰ 172 ਸੀ। ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਾਲ 2016 'ਚ 54 ਹਜ਼ਾਰ 723 ਬੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ 2015 'ਚ 41 ਹਜ਼ਾਰ 893, 2014 'ਚ 37 ਹਜ਼ਾਰ 854 ਬੱਚੇ ਅਗਵਾ ਹੋਏ ਸਨ।

Matrimonials

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Seeking professionally qualified, well educated, clean shaven match for 29, 5'7'' beautiful, slim, Jatt Sikh doctor (MBBS, MD) Indian citizen girl, current pursuing Fellowship (Endocrinology) in USA. Caste no bar. Equal educated match preferred. Send picture and bio-data to atwal@ymail.com or contact, Ph: 914-434-4208 32-35

Jat Sikh brother invites alliance for 38 years old widow sister living in India. No kid's no other issue. Homely, respectfull, well mannered religious Girl. Trained boutique designer. The match should be US green card holder, Citizen preferred in California, between 38-45, non smoker, social drinking ok. Please contact: lavi.singh47@gmail.com with bio-data & photo. 31-34

Parents seek suitable medico match for their dentist doctor daughter, US citizen, 34 yrs, 5'-4", attractive, never married, family oriented. Cast no bar. Pl. call or text, Ph: 916-254-6378 or E-mail: psmiles1212@gmail.com 27-34

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Looking for a suitable beautiful educated US citizen/ green card holder girl, at least 5'-6" or more, for Sikh clean shaven handsome boy 40 yrs, 6', US born MBA. Owns family established business. Cast no bar. Contact: 513-546-7246 33-36

Educated, well settled in California, Jat Sikh parents seek match for their USA born son age 27, 6'-4", university graduate, handsome, athletic & employed in state government. Seeking Jat Sikh girl, university grad, USA raised, strong family values/ morals, age 22-26 & min ht 5'-6". Please respond with pictures and bio data at AP1522538@gmail.com 32-35

Looking for a suitable girl for Ramgarhia Sikh boy 32 yrs, 5'-10", working at a very reputed IT company in Bay area, California. Please contact: Ph: 512-806-4053 or email:psingh03850@gmail.com 30-

To Advertise with Punjab Times
Call: 847-359-0746
punjabtimes1@gmail.com

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Wanted well settled Canadian/US citizen/green card holder boy for Jatt Sikh Kang Canadian PR girl 24 yrs, 5'-6", diploma electrical control systems, currently working as technical support in Toronto, only child. The boy should be a balance of modern and traditional values. Contact: WhatsApp 1-437-779-2765 32-35

SUPER TRAVEL
847-676-9090, 773-465-5566
E-mail: supertravel2003@live.com
Lowest Fares With Excellent Service
United Airlines
British Airways

Etihad, Air India, KLM, Lufthansa, Delta, Qatar Airlines.
For Emergency Call anytime at 847-673-3825
EARLY BIRD SALE!!!!
Domestic fares available

Khalsa USA Inc.
We are hiring owner operators and (CDL) Drivers
**All 48 States *We Pay Weekly*
ਓਨਰ ਆਪਰੇਟਰਾਂ ਅਤੇ (CDL) ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Please Call: 708-690-6498
847-477-9988
Fax: 888-443-6990
email: khalsausa55@gmail.com 32-35

Desi Bazar
916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116
We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets
- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!
We Are Open 7 Days a Week
ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

Punjab Times
Established in 2000
19th Year in Publication
Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Editor:
Amolak Singh Jammu
Astt. Editors:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Photographer
Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists
Gurbakhsh Singh Bhandal
Baljit Basi
Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Major Kular
Corrspondents
Detroit, MI
Rajinder Syan
734-261-0936
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Postmaster: Please send address changes to Punjab Times, 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Ohio, Michigan, Wisconsin, Mississippi, Iowa, Arkansas, Massachusetts, Texas, Virginia, Nevada, Washington, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, New York, New Jersey, Connecticut, Oklahoma, Pennsylvania, Missouri, Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 100 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 450 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਹੋਵੇਗੀ ਸੁਣਵਾਈ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਸਬੰਧੀ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੁਣ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੁਲਜ਼ਮ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਸਬੰਧੀ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 11 ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਵਕੀਲ ਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦਾਖਾਂ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫੂਲਕਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਕੇਸ ਨਵੇਂ ਬੈਂਚ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜੱਜ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੁਪਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਮੰਗ ਠੁਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ 11 ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ।

ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਨਹੀਂ ਮੰਗ ਸਕਦੇ ਆਰ. ਟੀ. ਆਈ. ਤਹਿਤ ਸੂਚਨਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੇਂਦਰੀ ਅਮਲਾ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਜੀਤੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਇਕ ਲਿਖਤੀ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ (ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ.) ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਅਤੇ ਸਿਸੋਦੀਆ ਸਣੇ 11 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ ਦਾਇਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਅੰਸ਼ੂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਉਤੇ ਕੁੱਟਮਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਅਤੇ ਉਪ-ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ ਦਾਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਤੇ ਸਿਸੋਦੀਆ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਧ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪਟਿਆਲਾ ਹਾਊਸ ਕੋਰਟ 'ਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ 'ਚ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਤੇ ਸਿਸੋਦੀਆ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 11 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੁੱਟਮਾਰ ਤੇ ਬਦਸਲੂਕੀ ਦੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕੁੱਲ 13 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਟਿਆਲਾ ਹਾਊਸ ਕੋਰਟ ਨੰਬਰ-16 'ਚ ਸੀਲਬੰਦ ਲਿਫਾਫੇ 'ਚ 1533 ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵੀ.ਕੇ. ਜੈਨ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅੰਸ਼ੂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ 2 ਵਿਧਾਇਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਰਵਾਲ ਅਤੇ ਅਮਾਨਤੁੱਲਾਹ ਖਾਨ ਜੇਲ੍ਹ ਵੀ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਅਤੇ ਸਿਸੋਦੀਆ ਪਾਸੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਤੇ ਬਿਲਾਵਲ ਸਣੇ 2870 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ ਜ਼ਬਤ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ.-ਐਨ ਮੁਖੀ ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਤੇ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਿਲਾਵਲ ਭੁੱਟੋ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ 25 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੁੱਲ ਵੋਟਾਂ ਦਾ 25 ਫੀਸਦੀ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ ਜ਼ਬਤ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 272 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ 3355 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਦੀ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਇਨਸਾਫ ਪਾਰਟੀ 116 ਸੀਟਾਂ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰੀ। 3355 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ 'ਚੋਂ 85 ਫੀਸਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 2879 ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ 10 ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚੋਂ ਕੁੱਲ ਵੋਟਾਂ ਦੀਆਂ 25 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਵੀ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰਾਸ਼ੀ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਫੀਸ ਵਜੋਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਬੰਦ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਦੇ ਭਰਾ ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਸਵਾਤ (ਐਨ.ਏ.-3) 'ਚੋਂ ਕੁੱਲ 161872 ਵੋਟਾਂ 'ਚੋਂ ਸਿਰਫ 22766 ਵੋਟਾਂ ਹੀ ਹਾਸਲ ਹੋਈਆਂ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਿਲਾਵਲ ਭੁੱਟੋ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਐਨ.ਏ.-8 ਤੋਂ ਕੁੱਲ 186429 'ਚੋਂ 43724 ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਹੋਈਆਂ।

ਮੇਹੁਲ ਚੌਕਸੀ ਦੀ ਹਵਾਲਗੀ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਕੋਰਾ ਜਵਾਬ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਾਢੇ ਚੌਦਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਘੁਟਾਲੇ ਦਾ ਮਾਸਟਰਮਾਈਂਡ ਮੇਹੁਲ ਚੌਕਸੀ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਏਗਾ। ਐਂਟੀਗੁਆ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਸਾਫ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਐਂਟੀਗੁਆ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੋ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਭੇਜ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਚੌਕਸੀ ਖਿਲਾਫ ਇੰਟਰਪੋਲ ਰੈੱਡ ਕਾਰਨਰ ਨੋਟਿਸ ਵੀ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚੌਕਸੀ ਸਬੰਧੀ ਐਂਟੀਗੁਆ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ 3 ਅਪੀਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਚੌਕਸੀ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਉਸ ਦਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਰੱਦ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਐਂਟੀਗੁਆ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨੇ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਐਂਟੀਗੁਆ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਸਾਫ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਚੌਕਸੀ ਨੂੰ ਐਂਟੀਗੁਆ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਐਂਟੀਗੁਆ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਉਸ ਦੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਉਸ ਦੀ ਹਵਾਲਗੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਐਂਟੀਗੁਆ ਦੀ ਕੋਈ ਸਿੱਧੀ ਹਵਾਲਗੀ ਸੰਧੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਐਂਟੀਗੁਆ ਰਾਸ਼ਟਰਮੰਡਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਤਹਿਤ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਸਕਦਾ।

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਥਲੀਟ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ

ਧਨੌਲਾ: ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਥਲੀਟ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਿਮਾਰ ਸਨ। ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਇਕ ਨਿੱਜੀ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲਏ। ਭੱਠਲਾਂ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸਨਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪਿੰਡ ਭੱਠਲਾਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫੌਜ 'ਚ ਹੌਲਦਾਰ ਹੁੰਦਿਆਂ 1978 ਵਿਚ ਬੈਂਕਾਕ ਏਸ਼ਿਆਈ ਖੇਡਾਂ 'ਚ 20 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪੈਦਲ ਚਾਲ 'ਚ ਸੋਨੇ ਦਾ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਏਸ਼ੀਅਨ ਟਰੈਕ ਐਂਡ ਫੀਲਡ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ 'ਚ ਵੀ ਸੋਨ ਤਗਮਾ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ। 1981 ਵਿਚ ਹੋਏ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਛੱਡਣੀ ਪਈ ਤੇ 1987 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜ ਵਿਚੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਲੈ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਤਕਾਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੇਵੀ ਸਿੰਘ ਪਾਟਿਲ ਵੱਲੋਂ ਧਿਆਨ ਚੰਦ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਾਬਕਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸਪੀਕਰ ਸੋਮਨਾਥ ਚੈਟਰਜੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ

ਕੋਲਕਾਤਾ: ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਨੇਤਾ ਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਪੀਕਰ ਸੋਮਨਾਥ ਚੈਟਰਜੀ ਦਾ ਕੋਲਕਾਤਾ ਦੇ ਇਕ ਨਿੱਜੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਅੰਗਾਂ ਨੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹ 89 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਪਤਨੀ, ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਦੋ ਧੀਆਂ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ।

ਚੈਟਰਜੀ ਗੁਰਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਅੰਗ ਜਵਾਬ ਦੇ ਗਏ ਸਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਚੈਟਰਜੀ ਦੀ ਮੌਤ ਉਤੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਆਖਿਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਬਣਾਇਆ।

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹੀ 'ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020' ਰੈਲੀ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਪਿਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਕੋਲ ਉਠਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਤੀਜੇ ਮਤੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੱਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020 ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020 ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਹੁਣ ਸਭ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 12 ਅਗਸਤ ਦੀ ਰੈਲੀ ਉਤੇ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਸ਼ੰਕੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਅਰਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਕੰਮ ਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਉਠ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ 'ਪੰਜਾਬ ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020' ਤੋਂ ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਹੀ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ (ਰਿਫਰੈਂਡਮ) ਦੀ ਕੀ ਤੁਕ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਉਧਰ, ਰਿਫਰੈਂਡਮ-2020 ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾਯਾਫਤਾ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੋਆਣਾ ਨੇ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਹਵਾ ਵਿਚ ਹੀ ਲੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਰਕ ਸੀ ਕਿ ਅਖੌਤੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਨੋਰਥ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਵੋਟ ਸ਼ਕਤੀ ਸਮੇਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਕੇ ਪੰਥ ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। 1991 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਮੁਲਤਵੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਅਖੌਤੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ 28 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਦਕਿ 1992 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ ਸਮੇਤ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਵਾਲ ਤੱਕ ਵੀ ਵਿੰਗਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ।

ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ. ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਮਰ ਖਾਲਿਦ 'ਤੇ ਹਮਲਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੰਸਦ ਭਵਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬੇਹੱਦ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਸਥਿਤ ਕਾਂਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨਲ ਕਲੱਬ ਦੇ ਬਾਹਰ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ.) ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਮਰ ਖਾਲਿਦ 'ਤੇ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ 'ਚ ਖਾਲਿਦ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਗੋਲੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਹਮਲਾਵਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚੋਂ ਪਿਸਤੌਲ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪਿਸਤੌਲ ਬਰਾਮਦ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

15 ਅਗਸਤ ਦੀ ਤਿਆਰੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਵਸਥਾ ਕਾਫੀ ਸਖਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਇਹ ਹਮਲਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਚਸ਼ਮਦੀਦਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਉਮਰ ਖਾਲਿਦ 'ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਅਗੇਂਸਟ ਹੇਟ' ਸੰਗਠਨ ਦੇ 'ਖੌਫ ਸੇ ਆਜ਼ਾਦੀ' ਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕਾਂਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨਲ ਕਲੱਬ ਪੁੱਜਾ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਵਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆ ਹਵਾਈ ਝੂਟਿਆਂ ਦਾ ਭੁੱਸ

ਬਠਿੰਡਾ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਭੱਤੇ (ਟੀਏ/ਡੀਏ) ਲੈਣ ਵਿਚ ਝੰਡੀ ਲੈ ਲਈ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਧਰਮਵੀਰ ਗਾਂਧੀ ਭੱਤੇ ਲੈਣ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਨ। ਹਵਾਈ ਯਾਤਰਾ ਉਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਭੱਤੇ ਵੱਧ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਤਾਂ ਮੁਫ਼ਤ ਹਵਾਈ ਸੇਵਾ ਦਾ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਐਮ.ਪੀ. ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪਰੈਲ 2015 ਤੋਂ 30 ਜੂਨ 2018 ਤੱਕ ਕਰੀਬ 39.73 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਟੀ.ਏ/ਡੀ.ਏ ਵਜੋਂ ਵਸੂਲ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸਾ ਔਸਤਨ 3400 ਰੁਪਏ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਟੀ.ਏ/ਡੀ.ਏ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਉਹ ਔਸਤਨ 1.01 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਭੱਤੇ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਐਮ.ਪੀ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੀ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੋਈ ਖਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵੱਧ ਭੱਤੇ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਐਮ.ਪੀ ਤਰਕ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭੱਜ-ਨੱਠ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਭੱਤਿਆਂ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਵੱਧ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਡਾ. ਧਰਮਵੀਰ ਗਾਂਧੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਏਦਾਂ ਦੇ ਐਮ.ਪੀ. ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ 6.54 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਭੱਤੇ ਲਏ ਹਨ। ਐਮਪੀ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ ਦੋ ਵਾਰ ਹਵਾਈ ਸਫਰ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚੇ ਉਤੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਫਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੜਕੀ ਰਸਤੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਭੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ

ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਭੱਤੇ ਲੈਣ 'ਚ ਦੂਜਾ ਨੰਬਰ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਐਮ.ਪੀ. ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਘੁਬਾਇਆ ਦਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੰਘੇ 39 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ 29 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਟੀ.ਏ/ਡੀ.ਏ ਵਜੋਂ ਵਸੂਲੇ ਹਨ। ਤੀਸਰੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 27.90 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਟੀ.ਏ/ਡੀ.ਏ ਵਜੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਐਮ.ਪੀ. ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ ਕਈ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੂਤਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ ਦੇ ਭੱਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਣੇ ਹਨ। ਦੂਸਰੀ ਤਰਫ ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਭੱਤੇ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਉਤੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ 6.84 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਭੱਤਿਆਂ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਭੱਤੇ ਬਹੁਤ ਸੰਜਮ ਨਾਲ ਲਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸੜਕੀ ਤੇ ਰੇਲ ਰਸਤੇ ਸਫਰ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤਨਖਾਹ,45 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਹਲਕਾ ਭੱਤਾ ਤੇ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਫਤਰੀ ਭੱਤਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੋਂ ਐਮ.ਪੀ ਪ੍ਰੋ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਕਤ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ 8.88 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਟੀ.ਏ/ਡੀ.ਏ ਵਜੋਂ ਵਸੂਲੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਐਮ.ਪੀ ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਨੇ ਭੱਤਿਆਂ ਵਜੋਂ 11.67 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਐਮ.ਪੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਚੌਧਰੀ ਦੇ ਭੱਤਿਆਂ ਦਾ ਬਿੱਲ 11.82 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਬਣਿਆ।

ਅਕਾਲੀ ਐਮ.ਪੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਨੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ 12.39 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਭੱਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਐਮ.ਪੀ 2.41 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਭੱਤੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਦਫਾ ਇਹ ਭੱਤੇ ਲਏ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦਾ ਇਹ ਆਖਰੀ ਵਰ੍ਹਾ ਹੈ। ਸਿਦਕ ਫੋਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਕੁਸ਼ਲਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਹਰ ਐਮ.ਪੀ. ਆਪਣੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਲਈ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਭੱਤਿਆਂ ਦਾ ਰਿਪੋਰਟ ਕਾਰਡ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਐਮ.ਪੀ. ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਤਾਂ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਲਈ ਰਕਮ ਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਔਜਲਾ ਵੱਲੋਂ ਗੌਲਫ ਕਲੱਬ ਨੂੰ ਗਰਾਂਟ ਦੇਣ ਦੀ ਛਿੜੀ ਚਰਚਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ ਵੱਲੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਗੌਲਫ ਕਲੱਬ ਨੂੰ ਐਮ.ਪੀ. ਲੈਡ ਫੰਡ ਵਿਚੋਂ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੇ ਨਵੀਂ ਚਰਚਾ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਆਈ ਗਰਾਂਟ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਔਜਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 25 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਸਾਫ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗਰਾਂਟ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਜੰਗਾਂ ਵੀ ਲੜੀਆਂ ਹਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਗੌਲਫ ਕਲੱਬ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਲਈ ਫੰਡ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਦੇ ਲੋਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਕੇ ਗੌਲਫ ਕਲੱਬ ਲਈ ਰਕਮ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਔਜਲਾ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਕੇ ਦਿਖਾਉਣ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਕਲੱਬ ਤੋਂ ਕੋਈ ਲਾਭ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੈਸੇ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੰਭਾਲਿਆ ਮੋਰਚਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਮੁੜ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਐਂਟਰੀ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਲਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਐਲਾਨ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਖਿਲੇਸ਼ ਯਾਦਵ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਸੀ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਛੱਡ ਕੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਗਏ ਸੀ। ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਖਿਲੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਅਕੈਡਮੀ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰੋੜ 11 ਲੱਖ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਯੂਪੀ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਅਖਿਲੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਮੁੱਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜਗ੍ਹਾ ਮਿਲਣ ਉਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣਗੇ।

ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੂਪੀ 'ਚ ਤਕਰੀਬਨ 15 ਲੱਖ ਪੰਜਾਬੀ ਵੱਸਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 13 ਤੇ 14 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਉਤਰਾਖੰਡ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਥੇ ਵੀ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ

ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸ਼ਕਤੀ ਉਭਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਰੇ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਪਾਰਟੀ ਹੈ, ਲੜਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਭਾਰ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਭਾਰ ਜਿੰਨਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੱਸਦੇ ਲੋਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਵਾਲੇ ਏਜੰਟ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਖਾ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੁਰਕੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੇਚਿਆ ਤੇ ਖਰੀਦਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਨੂੰ ਮੁਰੱਬੇ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਆਈ ਸ਼ਾਮਤ

ਬਠਿੰਡਾ: ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਨੂੰ ਤੋਹਫੇ ਵਿਚ ਮੁਰੱਬੇ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕਸੂਤੇ ਫਸ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ (ਈ.ਡੀ.) ਦੀ ਸੂਈ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਘੁੰਮ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਈ.ਡੀ. ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਕੇ ਖਦਸ਼ਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਬੇਨਾਮੀ ਟ੍ਰਾਂਜ਼ੈਕਸ਼ਨ ਹੋਈ ਹੈ। ਆਮਦਨ ਕਰ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੀ ਆਮਦਨ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਛਾਣੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਈ.ਡੀ. ਨੇ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਨੂੰ ਤੋਹਫੇ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ ਹੈ।

ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਨੂੰ ਤੋਹਫੇ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 293 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕਰੀਬ 80 ਕਰੋੜ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਾਲਵਾ ਖਿੱਤੇ 'ਚੋਂ ਬਠਿੰਡਾ, ਮਾਨਸਾ, ਸੰਗਰੂਰ, ਫਰੀਦਕੋਟ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ 200 ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਹਫੇ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ 67 ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਨੂੰ ਕਰੀਬ 58 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ 'ਸ਼ਾਹ ਸਤਨਾਮ ਜੀ ਗਰੀਨ ਐਸ ਵੈੱਲਫੇਅਰ ਫੋਰਸ' ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀਆਂ ਰਜਿਸਟਰੀਆਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਜੈ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ, ਬਠਿੰਡਾ, ਚੁੱਘੇ ਕਲਾਂ, ਜੈ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ, ਭਾਗੂ, ਮਹਿਤਾ, ਬਾਂਡੀ, ਕੋਟਗੁਰੂ, ਤਰਖਾਣਵਾਲਾ, ਮੱਲਵਾਲਾ, ਚੱਕ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਆਦਿ ਦੇ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾਨ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸਬ ਡਵੀਜ਼ਨ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ 27 ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ 206 ਕਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਕਲੈੱਕਟਰ ਰੇਟ ਮੁਤਾਬਕ ਕੀਮਤ 4.26 ਕਰੋੜ ਬਣਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਾਰਕਿਟ ਕੀਮਤ ਕਈ ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ।

ਸਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਬ ਡਵੀਜ਼ਨ ਮੌੜ ਦੇ 34 ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ 230 ਕਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਨਸੀਬਪੁਰਾ ਦੇ ਦਰਜਨ ਡੇਰਾ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੇ ਘਰ ਦਾਨ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਈ.ਡੀ. ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੇਨਾਮੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਬਣੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜ਼ਮੀਨਾਂ

ਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਘੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਡੇਰਿਆਂ ਅਤੇ ਨਾਮ ਚਰਚਾ ਘਰਾਂ ਦੀ ਤਕਰੀਬਨ 300 ਕਰੋੜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਜੋ ਮੁੱਖ ਸਲਾਬਤਪੁਰਾ ਡੇਰਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ 135 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ। ਕੁਲੈਕਟਰ ਰੇਟ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕਰੀਬ 10 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ 111 ਸੰਪਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਤੋਂ ਤੋਹਫੇ ਵਿਚ ਮਿਲੀਆਂ ਸੰਪਤੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਤਫਤੀਸ਼ੀ ਸੰਸਥਾ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੇਗੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸੌਂਪ ਦੇਣਗੇ।

ਐਸ. ਪੀ. ਦੇਸ ਰਾਜ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕੈਦ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ (ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ.) ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਐਸ.ਪੀ. ਤੇ ਸਾਲ 2008 ਬੈਚ ਦੇ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇਸ ਰਾਜ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ 3 ਸਾਲ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਦੇਸ ਰਾਜ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਉਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਣ ਦਾ ਇਹ ਨਿਵੇਕਲਾ ਹੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਤੋਂ ਹੀ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਣ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ ਹੈ।

ਦੇਸ ਰਾਜ ਨੂੰ 18 ਅਕਤੂਬਰ 2012 ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਸੈਕਟਰ 26 ਥਾਣੇ ਦੇ

ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਅਨੋਖ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਂਦਿਆਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਅਨੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਚੱਲਦੇ ਇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਐਸ.ਪੀ. ਸਿਟੀ ਦੇਸ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦੇਣ ਲਈ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਮੰਗੇ ਹਨ। ਐਸ.ਪੀ. ਨਾਲ ਅਖੀਰ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਸੌਦਾ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ 'ਚ ਤੈਅ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਨੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਐਸ.ਪੀ. ਵੱਲੋਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਮੰਗਣ ਸਬੰਧੀ ਕੀਤੀ ਗੱਲਬਾਤ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਦੇਸ ਰਾਜ ਦੀ 12 ਦਸੰਬਰ 2012 ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਦੇਸ ਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ 7 ਜੁਲਾਈ 2013 ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ 30 ਜੁਲਾਈ 2018 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 8 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਦੇਸ ਰਾਜ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਮਿਲੇ 3 ਮਹਿਲਾ ਜੱਜ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦੇਸ਼ ਦੇ 68 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਮਹਿਲਾ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਕੇ ਤਿੰਨ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਆਰ ਭਾਨੂਮਤੀ ਤੇ ਇੰਦੂ ਮਲਹੋਤਰਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੰਦਰਾ ਬੈਨਰਜੀ ਵੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਮਹਿਲਾ ਜੱਜ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਚ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 25 ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਉਚ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 31 ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ 6 ਸੀਟਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਖਾਲੀ ਹਨ।

ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੇ 66 ਕਰੋੜ ਭਾਰਤੀ ਮਰੀਜ਼ ਬਣਾਏ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਵਧ ਰਹੇ ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੇ 66 ਕਰੋੜ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਰੀਜ਼ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ 66 ਕਰੋੜ ਭਾਰਤੀ ਉਸ ਹਵਾ ਵਿਚ ਸਾਹ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਕਾਂ

(ਪੀਐਮ.2.5) ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ।

ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੀ ਆਬੋ-ਹਵਾ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਤੈਅ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਛੇ ਸਾਲ ਹੋਰ ਜਿਉਂ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਵਾ ਗੁਣਵੱਤਾ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੇ ਹਾਰਵਰਡ ਕੈਨੇਡੀ ਸਕੂਲ ਨੇ ਪੰਜ ਮੁੱਖ ਸੁਝਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਖੋਜ ਕਰਨ ਆਏ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਊਰਜਾ ਨੀਤੀ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਤੇ ਅਸਲ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਨਾਪਣ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਜਾਂਚ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਡੇਟਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਜਾਂ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਖਤ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਉਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਉਤੇ ਪੈ ਰਹੇ ਮਾਰੂ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਅਧਿਐਨ ਕਰਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਛੋਟੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਿਮਾਰ ਵੀ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਨਵੇਂ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਕੰਪਿਊਟਰ ਆਧਾਰਤ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨਾਲ ਹਵਾ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਨਾਪਣ ਤੇ ਘਟਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਪਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸ਼ੂਗਰ ਮਿੱਲਾਂ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਜਵਾਬ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਤੇ ਮੱਛੀਆਂ ਦੇ ਮਰਨ ਸਬੰਧੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ (ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ.) ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ੂਗਰ ਮਿੱਲ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚੱਢਾ ਤੇ ਰਾਣਾ ਸ਼ੂਗਰ ਮਿੱਲ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜ ਕੇ ਜਵਾਬ ਮੰਗਿਆ ਸੀ। ਜਵਾਬ ਨਾ ਦੇ ਸਕਣ ਕਰ ਕੇ ਹੁਣ ਫਿਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ੂਗਰ ਮਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਹਫਤੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਚਾਰ ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਸ਼ੂਗਰ ਮਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਹਫਤੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਪਏਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਨੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਦੋਵੇਂ ਮਾਮਲੇ ਇਕੱਠੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੱਲਣਗੇ। ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਬੋਰਡ, ਸੰਤ ਸੀਚੇਵਾਲ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਬੋਰਡ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਬਣਾਈ ਕਮੇਟੀ ਹੁਣ ਇਸ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਸਬੰਧੀ ਐਚ.ਐਚ. ਫੂਲਕਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ, ਰੁਪਿੰਦਰ ਰੂਬੀ ਤੇ ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ੂਗਰ ਮਿੱਲਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕਾਰਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੱਛੀਆਂ ਮਰਨ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਹੁਣ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਚੇਗੀ 'ਮਿਲਾਵਟੀ' ਪੈਟਰੋਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੈਟਰੋਲ ਵਿਚ ਇਥੇਨੋਲ ਮਿਲਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੋਦੀ ਮੁਤਾਬਕ ਪੈਟਰੋਲ ਵਿਚ ਇਥੇਨੋਲ ਮਿਲਾਉਣ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਦਰਾਮਦ 'ਤੇ ਫਰਕ ਪਵੇਗਾ। ਮੋਦੀ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੈਵਿਕ ਬਾਲਣ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ 450 ਕਰੋੜ ਲੀਟਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਨਾਲ ਪੈਟਰੋਲ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਵਿਚ ਖਰਚੇ ਜਾਂਦੇ 12,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬਚਣਗੇ। ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੈਟਰੋਲ ਵਿਚ ਇਥੇਨੋਲ ਮਿਲਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਵਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਜੈਵਿਕ ਬਾਲਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ 10,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਾਲ 12 ਰਿਫਾਈਨਰੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਲ 2022 ਤੱਕ ਪੈਟਰੋਲ ਵਿਚ 10 ਫੀਸਦੀ ਇਥੇਨੋਲ ਮਿਲਾਉਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਮਿਥਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਸਾਲ 2030 ਤੱਕ 20 ਫੀਸਦੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ।

3.1 ਕਰੋੜ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ ਪ੍ਰੌਕਸੀ ਵੋਟ ਦਾ ਹੱਕ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ 'ਪ੍ਰੌਕਸੀ ਵੋਟ' ਦਾ ਹੱਕ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਇਕ ਬਿੱਲ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ (ਸੋਧ) ਬਿਲ 2017 ਬਹਿਸ ਤੇ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਰਵੀ ਸ਼ੰਕਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨਾਲ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ (ਐਨ.ਆਰ.ਆਈਜ਼.) ਨੂੰ ਚੋਣ

ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ। ਹੇਠਲੇ ਸਦਨ ਵਿਚ ਜ਼ਬਾਨੀ ਵੋਟ ਰਾਹੀਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਇਸ ਬਿੱਲ ਵਿਚ ਵੋਟ ਦਾ ਹੱਕ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰੌਕਸੀ ਵੋਟਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਸਕਣਗੇ।

ਫਿਲਹਾਲ, ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੋਟ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਬਿੱਲ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੌਕਸੀ ਵੋਟਿੰਗ ਦੀ ਆਪਸ਼ਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਿਰਫ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਲਗਭਗ 3.10 ਕਰੋੜ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈਜ਼. ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਹਨ। ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੇਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੌਕਸੀ ਵੋਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਪ੍ਰੌਕਸੀ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੇ ਪ੍ਰਿਭਾਸ਼ਤ ਸ਼ਬਦ ਹੈ।' ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੋਸਟਲ ਬੈਲਟ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਇਕ ਮਾਹਿਰਾਨਾ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 2015 ਵਿਚ ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੌਕਸੀ ਵੋਟਿੰਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਚੋਣ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚੌਖਟਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ 10000 ਤੋਂ 12000 ਪਰਵਾਸੀ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਰੰਸੀ ਖਰਚ ਕੇ ਭਾਰਤ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਰੇਲ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਗੋਹੇਨ 'ਤੇ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਦਾ ਕੇਸ

ਗੁਹਾਟੀ: ਅਸਾਮ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਰੇਲ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨ ਗੋਹੇਨ ਖਿਲਾਫ਼ ਨਗਾਓਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ 24 ਸਾਲਾ ਮਹਿਲਾ ਨਾਲ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਕਰਨ ਤੇ ਧਮਕਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਤੇ ਗੋਹੇਨ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਤੇ ਗੋਹੇਨ ਦਾ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਤੇ ਹੋਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਘਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਤਾਂ ਗੋਹੇਨ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਕੀਤਾ।

ਧਾਰਾ 35ਏ ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਧਰਮ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ: ਮਹਿਬੂਬਾ

ਸ੍ਰੀਨਗਰ: ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਦੋ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 35 ਏ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਹਿਬੂਬਾ ਮੁਫਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਰਜੇ ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਇਕ ਖਾਸ ਖੇਤਰ

ਜਾਂ ਧਰਮ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਹ ਜੰਮੂ ਖੇਤਰ ਦੇ ਦੋ ਭਾਜਪਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 35 ਏ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਧਾਰਾ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਦੇ ਸਥਾਈ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੱਕ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ: ਘਰ ਵਿਚ ਧਮਾਕੇ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਮੌਤ

ਟੋਰਾਂਟੋ: ਨਾਭਾ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਜਸਮੇਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਐਬਟਸਫੋਰਡ ਸਥਿਤ ਘਰ ਵਿਚ ਹੋਏ ਧਮਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਸਮੇਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪਿਛਲੇ 30 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਘਰ 'ਚ ਜਸਮੇਲ ਦੀ ਛੋਟੀ ਧੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਮੀਡੀਆ ਮੁਤਾਬਕ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਬਚਾਅ ਟੀਮਾਂ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ ਤੇ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਕਾਰਨ ਘਰ ਵਿਚ ਮਠਿਆਈਆਂ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਸਿਲੰਡਰ ਫਟਣ ਨਾਲ ਇਹ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰਿਆ। ਧਮਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਘਰ ਵਿਚ 8 ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਸਮੇਲ ਦੇ ਜਵਾਈ ਬਬਲੂ ਖੋਰਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਘਰ ਵਿਚ ਪਾਠ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਸਮੇਲ ਸਿੰਘ ਗੈਰਾਜ 'ਚ ਗਏ ਸਨ ਜਿਥੇ ਇਹ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ। ਧਮਾਕੇ 'ਚ ਵਿਆਹ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤੋਹਫੇ, ਗਹਿਣੇ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਿਆ।

ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਸਾਫ-ਸਫਾਈ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਕਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ

ਪੈਰਿਸ: ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ 'ਬਾਤਾਂ' ਵਿਚ ਕਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਖਲਨਾਇਕ ਪੰਛੀ ਵਜੋਂ ਚਿਤਵਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਇਹ ਖਲਨਾਇਕ ਪੰਛੀ ਬੇਹੱਦ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਇਕ ਪਾਰਕ ਦੀ ਸਫਾਈ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ 6 ਕਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ 6 ਕਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਪੈਰਿਸ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ 'ਥੀਮ ਪਾਰਕ' ਨੂੰ ਸਾਫ-ਸੁਥਰਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਕਾਂਵਾਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਰੂਕਸ, ਕੈਰੀਅਨ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਦਾ ਕਾਂ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਆਮ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸਿਆਣੇ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਾਂਵਾਂ ਦਾ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਪਏ ਕਚਰੇ ਦੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਟੁਕੜੇ (ਜਿਵੇਂ ਸਿਗਰਟ ਦਾ ਬਚਿਆ ਹਿੱਸਾ ਜਾਂ ਛੋਟੇ ਲਿਫਾਫ਼ੇ) ਕੂੜੇਦਾਨ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ 'ਡਿਊਟੀ' ਬਦਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਫਰਾਂਸ ਦੇ 'ਪੀ ਡੂ ਫੂ' ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਿਕੋਲਸ ਡੀ ਵਿਲੀਅਰਜ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ ਸਫਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਖੁਦ ਵੀ ਸਫਾਈ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਖੁਦ ਸਾਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਸਾਫ ਰੱਖਣਾ ਸਿਖਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਰੂਕਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਵਧੀਆ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਖੇਡ-ਖੇਡ 'ਚ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਨਿਕੋਲਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਂਵਾਂ ਵਾਲੇ ਸੰਚਾਰ ਗੁਣ ਆਸਟਰੇਲੀਅਨ ਮੈਗਪੀਅਜ਼ ਨਾਂ ਦੇ ਪੰਛੀ ਵਿਚ ਵੀ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਵੀਜ਼ਾ ਮਿਆਦ ਮੁੱਕਣ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ 21 ਹਜ਼ਾਰ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਲਾਏ ਡੇਰੇ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: 2017 ਵਿਚ 21000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਰਤੀ ਆਪਣੇ ਵੀਜ਼ੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਟਿਕੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੀਜ਼ੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਟਿਕੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਦਰ ਹੋਰਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਭਾਰਤ ਅਜਿਹੇ ਮੋਹਰੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਆਫ ਹੋਮਲੈਂਡ ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਦੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 2017 ਵਿਚ 10.7 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਰਤੀ ਬੀ-1 ਤੇ ਬੀ-2 ਵੀਜ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਆਏ ਸਨ। ਇਸ ਵੰਨਗੀ ਦੇ ਵੀਜ਼ੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਂ ਘੁੰਮਣ ਫਿਰਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 14204 ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਂਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 1708 ਭਾਰਤੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਜਦਕਿ 12498 ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਤਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ।

2016 ਵਿਚ 10 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਬੀ-1 ਤੇ ਬੀ-2 ਵੀਜ਼ਿਆਂ ਉਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਆਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 17763 ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਓਵਰਸਟੇਅ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਫਿਰ 2040 ਭਾਰਤੀ ਆਪਣੇ ਵੀਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਜਦਕਿ 15723 ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਤਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ। ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ 2017 ਵਿਚ 127,435 ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਰਿਸਰਚ ਸਕਾਲਰ ਐਫ, ਜੇ ਅਤੇ ਐਮ ਵੰਨਗੀ ਦੇ ਵੀਜ਼ਿਆਂ ਉਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਆਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 4400 ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਓਵਰਸਟੇਅ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਦਕਿ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ 1567 ਭਾਰਤੀ ਮਗਰੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਪਰ 2833 ਭਾਰਤੀ ਅਜੇ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਟਿਕੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਗੈਰ-ਆਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰਨਾਂ ਵੰਨਗੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 4.5 ਲੱਖ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 9568 ਨੇ ਓਵਰਸਟੇਅ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਦਕਿ 2956 ਨੇ ਵੀਜ਼ਾ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਪਰ 6612 ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਟਿਕੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਨਸ਼ਾਖੋਰੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤ ਵਿਚ

'ਤੁਮਹੀ ਨੇ ਦਰਦ ਦੀਆ ਹੈ, ਤੁਮਹੀ ਦਵਾ ਦੋਗੇ'

ਭਖਦੇ ਮਸਲੇ

ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਵਕਤ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤ ਵਿਚ ਹੈ। ਜੂਨ 2018 ਵਿਚ ਹੀ 30 ਦੇ ਕਰੀਬ ਨੌਜਵਾਨ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਲਤ ਕਾਰਨ ਜੀਵਨ ਗਵਾ ਗਏ। ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਓਵਰਡੋਜ਼ ਲੈਣ ਨਾਲ ਟੀਕਾ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦ ਨੂੰ ਟੀਕਾ ਲਾਉਣ (ਜਾਂ ਲਵਾਉਣ) ਵਾਲਾ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਫੁੜਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਸ਼ੇ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਹਿਰੀ ਖੱਡ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਪਿਛਲੇ 10 ਕੁ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ੋਰ ਫੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਇਹ ਆਪਣੀ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਠੱਲ ਪੈ ਜਾਵੇਗੀ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚੋਣ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਗੁਟਕੇ ਉਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਸਹੁੰ ਖਾਧੀ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਹੱਥੋਂ ਸਤਾਏ ਪੁੱਤ ਗਵਾ ਚੁੱਕੇ ਤੇ ਗਵਾ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਸਹੁੰ 'ਤੇ ਇਤਬਾਰ ਵੀ ਕੀਤਾ।

ਮੱਖਣ ਕੁਹਾੜ

ਉਸ ਨੂੰ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਜਿਤਾਇਆ ਵੀ ਕਿ ਚਲੋ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਕੋਹੜ ਤਾਂ ਗਲੋਂ ਲੱਥੇ। ਪਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਨੂੰ, ਹੁਣ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਦਿਓ ਹੋਰ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੋ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ।

'ਤੁਮਹੀ ਨੇ ਦਰਦ ਦੀਆ ਹੈ, ਤੁਮਹੀ ਦਵਾ ਦੋਗੇ' ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚ ਹੈ। ਚਿੱਟੇ ਦਿਨ ਵਾਂਗ ਸੱਚ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਬਿਨਾ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਪੱਤਾ ਨਹੀਂ ਹਿੱਲਦਾ। ਪੁਲਿਸ ਤਤਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਤੇ ਨੂੰ ਹਿੱਲਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਜਦ ਹਵਾ ਵਗਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪੱਤੇ ਵੀ ਹਵਾ ਦੀ ਗਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਹਿਲਦੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਪੱਤੇ ਹਿਲਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹਵਾ ਨੂੰ ਹੀ ਸਮਝ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਹਵਾ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਹੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਕਮੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਬਾ ਫੈਲੀ ਹੈ।

ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਮਕਸਦ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸੱਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੈਸਾ ਕਮਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਕਿੱਲੋ ਤਕ ਲਿਆਂਦੀ ਚਰਸ ਜਾਂ ਚਿੱਟਾ ਕਰੋੜਾਂ ਦਾ ਵਿਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਚ ਅਜੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਖੇਹ ਸਵਾਹ ਰਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਗਾਹਕ ਬਣਾਉਣਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਲਤ ਲਾਉਣਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਪੀਂਘ ਦਾ ਝੂਟਾ ਲੈ ਲਿਆ, ਉਹ ਮੁੜ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦਾ ਤੇ ਫਿਰ ਨਵੀਆਂ ਤੋਂ ਨਵੀਆਂ ਪੀਂਘਾਂ। ਚਲ ਸੋ ਚਲ... ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰ ਬੜੇ 'ਇਮਾਨਦਾਰ' ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਮੁਨਾਫੇ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਬਣਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਰ ਭਾਈਵਾਲ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਨ ਵਾਅਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ। ਬਾਰਡਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਤਤਕਾਲੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਨਾਲ ਸੱਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੰਢ-ਸੰਢ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਅੱਗੋਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਥੋਕ ਵਿਚ, ਫਿਰ ਪਰਚੂਨ ਵਿਚ। ਉਗਰਾਹੀ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ। ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਣਦਾ ਹਿੱਸਾ ਪੁੱਜਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਗਾਂਹ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਚੌਧਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਕਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਜਾਲ ਐਨਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੰਦਾਂ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਹਿਜੇ ਕੀਤੇ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟਦਾ। ਜੇ ਕਦੇ ਥੋੜੀ-ਬਹੁਤੀ ਆਂਚ ਵੀ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ 'ਮੱਕੜੀ' ਝੱਟ ਉਸ ਤੰਦ ਦੀ ਥਾਂ ਨਵਾਂ 'ਤੋਪਾ ਭਰ' ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਕਤ ਡੀ. ਜੀ. ਪੀ. ਤੋਂ ਸਿਪਾਹੀ ਤਕ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਤ-ਪਨਾਹੀ ਕਰਦੇ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹਨ। ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਸਸਪੈਂਡ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਨਸ਼ਾ ਕਰਕੇ ਲੇਟਦੇ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਤੰਦੂਆ ਜਾਲ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਤ-ਪਨਾਹੀ ਨਾਲ ਹੋਰ ਫੈਲਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਡੀ. ਜੀ. ਪੀ. ਸ਼ਸ਼ੀਕਾਂਤ ਵਲੋਂ 2007 ਵਿਚ ਤਤਕਾਲੀ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਇਸ ਦੀ ਗਵਾਹ ਹੈ।

ਇਸ ਵਕਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਮੰਦੀ ਹਾਲਤ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਪਿਛਲੀ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਤਸੀਹਿਆਂ ਦਾ ਦਰਦ ਫਿਰ ਉਜਾਗਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਰ ਗਲੀ-ਕੂਚੇ ਜਿੱਥੇ ਚਾਹੋ, ਜਦੋਂ ਚਾਹੋ ਤੁਸੀਂ ਨਸ਼ਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ। 'ਜਹਾਜ਼' ਉਤਰੇਗਾ, ਸਵਾਰੀਆਂ ਚੜ੍ਹਨ ਲਈ ਦੌੜਨਗੀਆਂ ਤੇ ਫਿਰ 'ਉਡਾਣਾਂ' ਸ਼ੁਰੂ। ਇਕ ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 67% ਨੌਜਵਾਨ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 23% ਲੜਕੀਆਂ ਵੀ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਜੋ ਵੀ ਇਸ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਲਪੇਟ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਮੁੜ ਪਿਛਾਂਹ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦਾ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਆਖਰੀ ਬਿਸਤਰ ਸਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ ਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕਾਲਜਾਂ, ਬੱਸ ਅੱਡਿਆਂ, ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ, ਝਾੜੀਆਂ ਤੇ ਸੰਭਾਵੀ ਉਹਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀਆਂ ਖਾਲੀ ਸ਼ੀਸ਼ੀਆਂ ਪਈਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਸਨ; ਹੁਣ ਉਥੇ ਖਾਲੀ ਸਰਿੰਜਾਂ ਤੇ ਸਿਗਰਟਾਂ ਦੇ ਟੋਟੇ ਜਿਹੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਲੁਕਵੀਂ ਜਗ੍ਹਾ ਬਚੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਹੁਣ।

ਕਿੰਨੀ ਹੈਰਾਨੀ ਤੇ ਦੁੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਨਸ਼ੇੜੀ (ਤਸਕਰ ਤਾਂ ਫੜ੍ਹੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ) ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਜੇਲ ਵਿਚ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਥੇ ਵੀ ਨਸ਼ਾ ਮਿਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਊ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਵਾੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ 'ਤਬੇਲੇ' ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਥੇ ਛੁਪਾ ਲਉਗੇ? ਆਖਰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਨਸ਼ੇ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੀ ਹਨ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਸਮੇਤ ਕਈ ਯੂਰਪੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਕਸਿਤ ਤੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ ਜੂਝ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਥੇ ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ। ਇੰਜ ਉਥੇ ਗਰੋਹ (ਗੈਂਗ) ਵੀ ਵੱਡੇ ਹਨ। ਉਂਜ ਵੀ ਉਥੇ ਪੁਲਿਸ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਹਿ ਕੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਉਥੇ ਤਸਕਰੀ ਹੋਰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਸੀਮਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਲਦ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਕਾਬੂ ਵੀ ਕਰ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਹੋਰ ਹਨ। ਇਥੇ ਦੇ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ-ਕੈਨੇਡਾ ਵਰਗੇ ਮੁਲਕਾਂ, ਜੋ ਮਾਨਵੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ 'ਖੁੱਲ੍ਹ' ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਖੇਡੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਰ ਹੈ। ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਨਸ਼ਾ ਘਟਨਾਵਾਂ/ਮੌਤਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮੇਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ/ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਰਕੇ ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ-ਕੈਨੇਡਾ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵੀ ਮੌਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਮਾਜਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ-ਦੋਵੇਂ ਹਨ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਗਰੀਬੀ, ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ, ਪ੍ਰਸਾਰ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਵਿਚ ਆਈ ਗਿਰਾਵਟ, ਘਟੀਆ ਗੀਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ, ਵਿਹਲਾਪਨ, ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ, ਚੁਫੇਰੇ ਦਾ ਮਾਹੌਲ, ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਮਿਲਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਆਈ ਗਿਰਾਵਟ ਆਦਿ ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਹੋਰ ਅਮੀਰ ਹੋਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹੈ। 'ਜੇਹਾ ਰਾਜਾ ਤੇਹੀ ਪਰਜਾ' ਅਨੁਸਾਰ ਹਾਕਮਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਅਸਰ ਹੇਠਾਂ ਤੀਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪੌੜੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਉਪਰ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਾਫ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਵੇਂ ਹੀ ਇਹ ਬਿਮਾਰੀ ਉਪਰ ਤੋਂ ਹੀ ਠੀਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਰ ਹਾਲਤ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ 'ਉਚਤਮ ਸ਼ਕਤੀ' ਦਾ 'ਮਿਹਰ ਭਰਿਆ' ਹੱਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਜ ਜੇ ਪੂਰੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਨਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਸਿੱਟੇ ਨਿਕਲਣਗੇ। ਜੇ ਚੀਨ ਵਰਗੇ ਮੁਲਕ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤਬਦੀਲ ਕਰਕੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਫੀਮ-ਚਰਸ ਦੀ ਜਕੜ 'ਚੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਐਸਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ?

ਚਾਹੇ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਉਪਾਅ ਕਰ ਲਏ ਜਾਣ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੂਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਅਲਾਮਤ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਂਜ ਇਥੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਤਾਂ ਇਸੇ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਐਸਾ ਉਥੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ! ਕਾਰਨ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਰਗੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਬਾਕੀ ਰਾਜਾਂ 'ਚ ਅਜੇ ਕੁੱਝ ਘੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਹ ਸਰਹੱਦੀ ਸੂਬਾ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ ਜੇ ਵਿਹਲਾ ਰਹੇਗਾ ਤਾਂ ਐਬਾਂ/ਵਿਗਾੜਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। 'ਵਿਹਲਾ ਮਨ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦਾ ਘਰ।' ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੇ ਉਂਜ ਵੀ ਰੋਟੀ ਤਾਂ ਕਿਧਰੋਂ ਖਾਣੀ ਹੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹ ਰਾਹ ਜਾਂਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਚੇਨੀਆਂ/ਵਾਲੀਆਂ ਲਾਹੇਗਾ, ਚੋਰੀਆਂ-ਡਾਕੇ ਮਾਰੇਗਾ, ਲੁੱਟਾਂ-ਖੋਹਾਂ ਕਰੇਗਾ, ਹਾਕਮਾਂ ਤੇ ਅਮੀਰਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਬ੍ਰਿਗੇਡਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਮਾਫੀਏ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੇਗਾ। ਇਹ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਨਾ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਹੀ, ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਬਰੀ ਨਹੀਂ

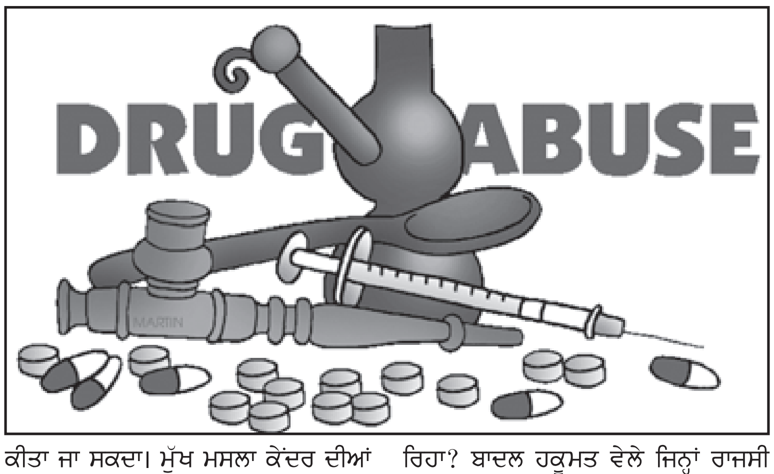

ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੁੱਖ ਮਸਲਾ ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਗਲਤ ਨੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇੰਜ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੂਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਨਸ਼ਿਆਂ, ਅਤਿਵਾਦ, ਲੁੱਟਾਂ-ਖੋਹਾਂ, ਗੈਂਗਵਾਰਾਂ ਤੇ ਮਾਫੀਆ ਗਰੋਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਣ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਲਤ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਨਸ਼ਾ-ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕੁੱਝ ਵੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਕਤ ਇਸੇ ਦਾ ਹੀ ਲਾਭ ਉਠਾ ਕੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਭਾਰੂ ਹੋਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਘੱਟ ਰਹੀ ਆਮਦਨ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨੀਕਰਨ ਜਿਥੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਲ ਵੀ ਲੈਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਤਾਂ ਉਚ ਵਿਦਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੇਚ ਕੇ ਬਾਹਰ ਦਾ ਰੁੱਖ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਵਧੇਰੇ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਸਾਧਨਹੀਣ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਹੋਰ ਵੀ ਮੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਸ਼ਾ ਗਰੀਬੀ, ਅਮੀਰੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦਾ। ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਲਪੇਟ 'ਚ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਲਾਲਚਵਸ ਉਹ ਮਾਲ ਇਧਰੋਂ ਉਧਰ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਉਂਜ ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁੱਝ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਹਾਕਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਹੀ ਪੁੱਛੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਸ਼ੇ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਉਂ ਹਨ? ਕੀ ਇਕ-ਇਕ ਨਸ਼ੇੜੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਪੈੜ ਨੱਪ ਕੇ ਵੱਡੇ ਤਸਕਰੀ ਧਨੰਤਰਾਂ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ? ਜਦ ਡੀ. ਜੀ. ਪੀ. ਜੇਲ੍ਹ ਸ਼ਸ਼ੀਕਾਂਤ ਨੇ ਉਚ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਜੇ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਹੁਣ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਬਣੀ ਐਸ. ਟੀ. ਐਫ. ਦਾ ਕੀ ਬਣਿਆ? ਸਾਬਕਾ ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ. ਜਗਦੀਸ਼ ਭੋਲਾ, ਰਾਜਾ ਕੰਧੋਲਾ, ਬਿੱਟੂ ਔਲਖ ਆਦਿ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਸਮੇਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲ ਉਂਗਲ ਉਠੀ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਕੀ ਬਣਿਆ? ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਘੋਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ? ਬਾਦਲ ਹਕੂਮਤ ਵੇਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨਸ਼ਾ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ 'ਚ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਸਨ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੜ੍ਹਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਥਕਦੇ, ਉਹ ਵਾਅਦੇ ਹੁਣ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨਾਲ 'ਤੂੰ ਤੇ ਮੈਂ-ਯਾਰ ਯਾਰ' ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲ ਗਏ। ਅੱਜ ਵੀ ਵਕਤ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਤੇ ਹੁਣ ਵਾਲੇ ਤਸਕਰੀ ਮਗਰਮੱਛਾਂ ਤੀਕ ਨਸ਼ੇੜੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਪੁੱਜਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੜ੍ਹ ਕੇ 'ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ' ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਮਾਪਿਆਂ ਤੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਤਿਲ-ਤਿਲ ਕਰਕੇ ਮਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ; ਜੋ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਡਲੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਟਰੱਕਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਵੇਸਵਾਗਮਨੀ ਵਲ ਧੱਕ ਰਹੇ ਹਨ।

ਗੱਲ 2013 ਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੀ। ਇਕ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਜੋੜੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਯੂਨੀਅਨ ਆਗੂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਪੁੱਤਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਨਹੀਂ ਬਚਣਾ। 12 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ, ਹੋਰ ਜਾਇਦਾਦ ਬਹੁਤ ਹੈ, ਕੋਠੀ ਹੈ, ਕਾਰ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਆਹ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਅੱਗੋਂ ਵਾਰਸ ਬਣ ਜਾਵੇ, ਅੰਸ਼ ਤੁਰੀ ਰਹੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਤ, ਗੋਤ, ਧਰਮ ਦੀ ਕੋਈ ਲੜਕੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਅਜੇ ਪਰਿਵਾਰ ਯਤਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਕਲੌਤਾ ਪੁੱਤਰ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਜਾ ਪਿਆ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹਨ।

ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੋ ਐਲਾਨ ਨਸ਼ਾ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਹਨ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਲਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤਜਵੀਜ਼ ਕਰੇ ਅਤੇ ਡੋਪ ਟੈਸਟ ਕਰਾਏ ਜਾਣ, ਇਹ ਬਹੁਤੇ ਕਾਰਗਰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ, ਕੇਵਲ ਸ਼ੋਸ਼ੇ ਹਨ। ਸਜ਼ਾ ਵਧਾ ਦੇਣਾ ਮਸਲੇ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਤੇ ਸਾਰਥਕ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਡੋਪ ਟੈਸਟ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਤਾਂ ਕਰ ਲਵੋਗੇ, ਨੇਤਾਵਾਂ-ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦਾ ਕੀ ਵਿਗਾੜ ਲਵੋਗੇ ਜੇ ਪਾਜੇਟਿਵ ਵੀ ਹੋਇਆ। ਦੂਸਰਾ, ਇਕ ਵਾਰ ਹੀ ਕਿਉਂ, ਹਰ ਸਾਲ ਡੋਪ ਟੈਸਟ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ, ਹਰ ਨੇਤਾ ਦੇ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹੋਵੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰੀ, ਖਾਸ ਕਰ ਨੇਤਾ ਹਰ ਸਾਲ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦੇਵੇ। ਉਸ ਦੀ ਵਧੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਤੇ ਪਿਆਰ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਧੀਆ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਂਜ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਲੋਕ ਹੁਣ ਐਨੇ ਬੇਹਿਸ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਰਾਬ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ, ਨਾ ਹੀ ਭੰਗ, ਤੰਬਾਕੂ, ਸਿਗਰਟਾਂ, ਖੈਣੀ ਆਦਿ ਨੂੰ, ਜਦਕਿ ਇਹ ਵੀ ਨਸ਼ੇ ਹੀ ਹਨ।

ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਿਕਰੀ 'ਚੋਂ ਹੀ ਸੂਬੇ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਭਾਲਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੀ ਬਾਕੀ ਨਸ਼ੇ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਾੜੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਆਮਦਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਜੋ ਦਰਿਆ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਖੁਦ ਵਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਪਤ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਅਗਲਾ 'ਚਿੱਟਾ' ਨਸ਼ਾ ਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਲੋੜ ਹੈ, ਪਿਛਲੀ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਤੇ ਹੁਣ ਵਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮੇਂ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਰਸੂਖਵਾਨ ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ ਜੋ ਦੋਸ਼ ਲਗਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਿਧਾਰਥ ਚੱਟੋਪਾਧਿਆਇ ਅਤੇ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਬਣੀ ਐਸ. ਟੀ. ਐਫ. ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ।

ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰ ਉਦੋਂ ਜਦ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਮੌਕਾ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ, ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ, ਜਨਤਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਭਲਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਤੇ ਮਾਪੇ-ਸਭ ਇਕਮੁੱਠ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਸਾਰਥਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ। ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਬਣਾਏ ਬਿਨਾ ਪੰਜਾਬ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਅਜੋਕਾ ਮਨੁੱਖ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਏ ਦਾ ਬਣਿਆ ਗੁਲਾਮ

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੁਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਏ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਬਣ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਮੋਬਾਇਲ 'ਤੇ ਕੋਈ ਮੈਸੇਜ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਉਨੀ ਦੇਰ ਚੈਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਨਾ ਲਈਏ। ਸਾਨੂੰ ਵਟਸ ਐਪ ਦੇ ਗਰੁਪ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪਾਗਲ

ਜਸਦੀਪ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਖੰਨਾ
ਫੋਨ: 91-94630-57786

ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਫੇਸਬੁੱਕ, ਟਵਿੱਟਰ, ਵਟਸ ਐਪ ਜ਼ਰੀਏ ਸਾਡਾ ਪਾਗਲਪਨ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਸਬਰ ਦਾ ਮਾਦਾ ਖਤਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਘਰ ਦਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆ ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਇਹਨੂੰ ਹੀ ਚਿੰਬੜੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈਂ। ਕੋਈ ਪਰਿਵਾਰਕ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਵੀ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰ।

ਅੱਜ ਜੇ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਮੋਬਾਇਲਾਂ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਜੇ ਅੰਕੜੇ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਸੌ ਵਿਚੋਂ 95-96 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਗਰੁਪ ਏਨੇ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਬੰਦਾ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਕਈ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਡਾਊਨ ਲੋਡ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ! ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਗੇਮ ਹੀ ਖੇਡੀ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਸੁੱਧ-ਬੁੱਧ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹਨ।

ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਏ ਕਾਰਨ ਕਿਤਾਬ ਕਲਚਰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਨ ਸਮੇਂ ਜੇ ਅਸੀਂ ਬੈਠਦੇ ਸਾਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਲਿਆਉਂਦੇ ਸਾਂ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਿਤਾਬ ਰੱਖ ਕੇ ਕੁਝ ਤੁਰ ਫਿਰ ਲੈਂਦੇ ਸਾਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਸਹਿਜ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਉਤਪਨ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਬੰਦੇ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਏ ਜ਼ਰੀਏ ਹੁਣ ਸਾਡਾ ਮਨ ਬਾਂਦਰ ਵਾਂਗ ਟਪੂਸੀਆਂ ਮਾਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਵਧਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਜਾਨ ਲੇਵਾ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਅਚਾਨਕ ਖੁਸ਼ੀ, ਗਮੀ, ਵਿਆਹ, ਜਨਮ ਦਿਨ, ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੋਸਟਾਂ ਸਾਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ, ਮਨ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ। ਅੱਗਾ ਦੌੜ ਤੇ ਪਿੱਛਾ ਚੌੜ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਗੁਲਾਮੀ ਸਾਡੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਝੱਲ ਲਈ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਏ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਚੱਲਣ ਵਿਚ ਹੀ ਲਾਭ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 18 ਅਗਸਤ 2018

ਰਿਫਰੈਂਡਮ, ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ

ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਲੰਡਨ ਵਿਚ 'ਰਿਫਰੈਂਡਮ-2020' ਵਾਲਾ ਸਮਾਗਮ ਆਖਰਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ- 'ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ' ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਸੱਲੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਰੋਕਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੜਾ ਉਚੇਚ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਗਈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਾਫ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸੁਨੇਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਧਿਰ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਰਗਰਮੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਵਾਲੇ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਐਨ ਬਰਾਬਰ ਸਮਾਗਮ ਰਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਪੱਖ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਸਮਾਗਮ ਜਾਂ ਸਰਗਰਮੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਤੋਂ ਕੋਰੀ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਭਾਰਤਵਾਦੀਆਂ' ਨੂੰ ਸਮਾਗਮ ਨੇ ਨੇੜੇ ਬਣਦਾ-ਸਰਦਾ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾ ਕੇ ਬੁੱਤਾ ਸਾਰਨਾ ਪਿਆ। ਉਂਜ, ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਥਾਂਈਂ ਵੱਸਦੇ ਲੋਕਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ-ਅਸਿੱਧਾ ਲਾਗਾ-ਦੇਗਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਕਵਾਇਦ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। 'ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ' ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਬਾਰੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸਰਗਰਮੀ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਈ ਹੈ। ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵੀ ਜਣਾ ਅਜਿਹਾ ਭਾਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਿਆ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਪੈਂਠ ਬੈਠ ਜਾਂਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਭ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਉਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਕੁਝ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ' ਦੇ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਦੀ ਕਾਰਕਰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਉਠਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਬਾਰੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਸਨ। ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੀ ਪੰਨੂ ਵਾਂਗ ਵੱਖਰੀ ਸਿੱਖ ਸਟੇਟ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਦੀਆਂ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਵਿਤ ਮੁਤਾਬਕ ਸਰਗਰਮੀ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਬਣ ਗਿਆ ਕਿ ਹਮਖਿਆਲਾਂ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਏ ਬਗੈਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਪਾਸਿਓਂ ਹਮਾਇਤ ਜੁਟਾਏ ਬਗੈਰ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਡਫਲੀ ਵਜਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸਟੇਟ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਭਵ ਹੈ?

ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤਵਾਦੀਆਂ ਅੱਗੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਸਵਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹੁੰਚ ਸਬੰਧੀ ਹਨ। ਇਸੇ ਹਫਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦ-ਵਿਰੋਧੀ ਦਸਤੇ (ਏ. ਟੀ. ਐਸ.) ਨੇ ਕੁਝ ਹਿੰਦੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਅਸਲਾ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਅਗਾਂਹ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂ ਨਰੇਂਦਰ ਦਾਭੋਲਕਰ, ਗੋਬਿੰਦ ਪਾਨਸਰੇ, ਐਮ. ਐਮ. ਕੁਲਬਰਗੇ ਅਤੇ ਗੌਰੀ ਲੰਕੇਸ਼ ਵਰਗੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਨਾਲ ਜਾ ਜੁੜੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂਤਵਵਾਦੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਵਾਲਾ ਮੋਰਚਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪਹੁੰਚ ਐਨ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਨਾਤਨ ਸੰਸਥਾ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਕੋਲ 2015 ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਉਤੇ ਅਜੇ ਤਕ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸੂਹ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦ ਇਕਾਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜੋ ਪਹੁੰਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਕੇਸ ਰਫਾ-ਦਫਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਬਰੀ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਹੁਤ ਲੰਮੀ ਹੈ। 29 ਸਤੰਬਰ 2008 ਨੂੰ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਮਾਲੇਗਾਓਂ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਮੋਡਾਸਾ ਵਿਚ ਹੋਏ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਵਿਚ 7 ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ 100 ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 18 ਫਰਵਰੀ 2007 ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਪਾਣੀਪਤ ਨੇੜੇ ਪਿੰਡ ਦਿਵਾਨਾ ਕੋਲ ਸਮਝੌਤਾ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਦੋ ਡੱਬਿਆਂ ਵਿਚ ਬੰਬ ਫਟੇ ਸਨ, ਜੋ ਲਾਹੌਰ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ 68 ਮੁਸਾਫਰ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ 12 ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਸਨ। 18 ਮਈ 2007 ਨੂੰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੀ ਮੱਕਾ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਹੋਏ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਵਿਚ 14 ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। 11 ਅਕਤੂਬਰ 2007 ਨੂੰ ਅਜਮੇਰ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਸ਼ਰੀਫ ਵਿਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਬਰੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਗੁਜਰਾਤ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾਯਾਫਤਾ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਮਾਇਆ ਕੋਡਨਾਨੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ, ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਨ, ਸਿੱਖ ਹਨ ਜਾਂ ਇਸਾਈ, ਪ੍ਰਤੀ ਪਹੁੰਚ ਦਵੈਖ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫੀ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਖੁਦ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਅਤੇ ਦਾਈਏ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਸਿੱਖ ਸਟੇਟ ਬਾਰੇ ਹੋ ਰਹੇ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਵੀ ਔਖੇ ਹਨ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਖਾਸ ਬਨਾਮ ਆਮ!

ਕਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸਤਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ, 'ਤੀਜੇ ਬਦਲ' ਨੂੰ ਮੋਹਰੇ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੀ।
ਹਾਲਤ ਬਣੀ ਕੀ ਓਸ ਦੀ ਦੇਖ ਲਓ ਜੀ, ਸਾਰੇ ਵਰਕਰਾਂ ਤਾਈਂ ਸ਼ਰਮਾਉਣ ਵਾਲੀ।
ਕੈਂਚੀ ਸੁੱਟ ਕੇ ਕਰੇ ਨਾ ਗੱਲ ਕੋਈ, ਨਾਲ ਸੂਈ ਦੇ ਫਟੇ ਮਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀ।
ਲੱਗੇ ਅਗਲੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਫੋਲਣੇ 'ਤੇ, ਆਉਂਦੀ ਜਾਚ ਨਾ ਰੁੱਸੇ ਮਨਾਉਣ ਵਾਲੀ।
ਬੁੱਢੇ ਸਿਆਸਤੀ ਢੰਗ ਇਹ ਵਰਤ ਲੈਂਦੇ, ਦੰਡ ਭੇਦ ਜਾਂ ਸਾਮ ਤੇ ਦਾਮ ਦਾ ਜੀ।
'ਖਾਸ' ਲੋਕ ਹੀ ਸਿਆਸਤਾਂ ਖੇਡ ਸਕਦੇ, ਇਹ 'ਧੰਦਾ' ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ 'ਆਮ' ਦਾ ਜੀ!

ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਅਤਿਵਾਦ ਦੀਆਂ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਪਰਤਾਂ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 91-94634-74342

ਦਸ ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਏ.ਟੀ.ਐਸ. (ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਦਸਤੇ) ਵਲੋਂ ਮੁੰਬਈ ਅਤੇ ਪੁਣੇ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਜਣਿਆਂ ਵੈਭਵ ਰਾਵਤ, ਸ਼ਰਦ ਕਲਾਸਕਰ ਤੇ ਸੁਧਨਵਾ ਗੌਂਡਾਲੇਕਰ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ 8 ਤਿਆਰਸ਼ੁਦਾ ਬੰਬ ਅਤੇ ਬੰਬ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਥੋਕ ਵਿਚ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨੇ ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦਾ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਚਿਹਰਾ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਬੇਨਕਾਬ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਸ਼ਖਸ ਹਿੰਦੂ ਜਨਜਾਗਰਣ ਸਮਿਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 'ਹਿੰਦੂ ਗੌਵੰਸ਼ ਰਕਸ਼ਾ ਸਮਿਤੀ' ਅਤੇ 'ਸ੍ਰੀਸ਼ਿਵ ਪਰਿਸਥਾਨ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ' ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਬੰਬ ਅਤੇ ਬੰਬ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜੋ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਮਾਨ, ਡਾਇਆਗ੍ਰਾਮ ਅਤੇ ਲਿਟਰੇਚਰ ਵਗੈਰਾ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਆਪਕ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਝਲਕ ਮਾਤਰ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਬੰਬ ਫਟਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਉਪਰ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਲਸ਼ਕਰਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਵਲੋਂ ਜਮਾਂ ਕੀਤੇ ਘਾਤਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖੀਰਿਆਂ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈਯਾਫ਼ਤਾ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਦਸਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਜੰਗੀ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਤਿਆਰੀਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਵੀ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤੀ ਪਾਰਟੀ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਫਰੰਟ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਖ਼ੂਨੀ ਚਿਹਰਾ ਬੇਨਕਾਬ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਨੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਫਿਰਕੂ ਉਚਜਾਤੀ ਪਾਲਾਬੰਦੀ ਰਾਹੀਂ ਉਚਜਾਤੀ ਹਿੰਦੂ ਅਵਾਮ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਉਪਰ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਕੇ ਸੰਘ ਨੂੰ ਨਾਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ।

ਹਿੰਦੂ ਜਨਜਾਗਰਣ ਸਮਿਤੀ ਗੋਆ ਆਧਾਰਤ ਸਨਾਤਨ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਖੜ੍ਹੀ ਕੀਤੀ ਫਰੰਟ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ। ਰਾਜਕੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹਾਸਲ ਇਸੇ ਸਨਾਤਨ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਨਰਿੰਦਰ ਦਾਭੋਲਕਰ, ਡਾ. ਐਮ.ਐਮ. ਕਲਬੁਰਗੀ, ਗੋਬਿੰਦ ਪਾਨਸਰੇ ਅਤੇ ਗੌਰੀ ਲੰਕੇਸ਼ ਦੇ ਕਤਲ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਗੌਰੀ ਲੰਕੇਸ਼ ਕਤਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਕਰਨਾਟਕਾ ਵਿਚ ਇਸੇ ਗਰੁੱਪ ਵਲੋਂ 60 ਵਿਅਕਤੀ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 22 ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ 12 ਜਣੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ 34 ਹੋਰ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਹਿੱਟ ਲਿਸਟ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ. ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਖਾਲਿਦ ਉਮਰ ਉਪਰ ਸੰਸਦ ਦੇ ਐਨ ਨੱਕ ਹੇਠ ਉਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਕਾਂਸਟੀਟਿਊਸ਼ਨ ਕਲੱਬ ਵਿਖੇ ਹਮਲਾ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਦਸਤੇ ਕਿੰਨੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕਿਤੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀਸ਼ਿਵ ਪਰਿਸਥਾਨ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਕੱਟੜ ਕਾਰਕੁਨ ਅਤੇ ਮੋਦੀ ਦੇ 'ਗੁਰੂ' ਸੰਭਾਜੀ ਭੀੜੇ ਵਲੋਂ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਉਚ ਜਾਤੀ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਮੁਹਾਜ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਵਲੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਆਗੂ ਮਿਲਿੰਦ ਏਕਬੋਟੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਭੀਮਾ-ਕੋਰੇਗਾਓਂ ਵਿਖੇ ਦਲਿਤਾਂ ਉਪਰ ਯੋਜਨਾਬਧ ਹਿੰਸਕ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤਕ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਆਗੂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਘ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਹ ਬਾਹਰੋਂ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦਕਿ ਤੱਥ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਐਸਾ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਾ, ਦੂਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਾਲਾ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਸੰਘ ਦੀ ਬਾਕਾਇਦਾ ਯੁੱਧਨੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਮੁਹਾਜ਼ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਹਾਲੀਆ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਉਹੀ ਪੁਰਾਣਾ ਰਾਗ ਅਲਾਪਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਏ.ਟੀ.ਐਸ. ਦੀ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਹਿੰਦੂਤਵ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਉਹ 'ਮਾਲੇਗਾਓਂ ਭਾਗ ਦੂਜਾ' ਦਾ ਨਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। 'ਮਾਲੇਗਾਓਂ ਭਾਗ ਦੂਜਾ' ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਰਾਦ ਕੀ ਹੈ? ਮਾਲੇਗਾਓਂ ਬੰਬ ਕਾਂਡ ਸਤੰਬਰ 2008 ਨੂੰ ਨਾਸਿਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਮਾਲੇਗਾਓਂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ 2007-2008 ਵਿਚ ਮੁਲਕ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਥਾਵਾਂ ਉਪਰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਲੜੀਵਾਰ ਬੰਬ ਕਾਂਡਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਤਾਦਾਦ ਵਿਚ ਬੇਕਸੂਰ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ (29 ਸਤੰਬਰ 2008 ਨੂੰ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਮਾਲੇਗਾਓਂ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਮੋਡਾਸਾ ਵਿਚ ਹੋਏ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਵਿਚ 7 ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ 100 ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। 18 ਫਰਵਰੀ 2007 ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਪਾਣੀਪਤ ਨੇੜੇ ਦਿਵਾਨਾ ਪਿੰਡ ਕੋਲ ਸਮਝੌਤਾ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਦੋ ਡੱਬਿਆਂ ਵਿਚ ਬੰਬ ਫਟੇ ਸਨ ਜੋ ਲਾਹੌਰ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਸੂਟ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਲੁਕਾ ਕੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਬੰਬਾਂ ਦੇ ਫਟਣ ਨਾਲ ਹਿੰਦ-ਪਾਕਿ ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਇਸ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ 68 ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ 12 ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਸਨ। 18 ਮਈ 2007 ਨੂੰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੀ ਮੱਕਾ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਹੋਏ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਵਿਚ 14 ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। 11 ਅਕਤੂਬਰ 2007 ਨੂੰ ਅਜਮੇਰ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਵਿਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਬੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ)।

ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਗ਼ੁਲਾਮ ਖ਼ਸਲਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ 'ਮੁਸਲਮਾਨ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ' ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਰੁਧ ਹਮਲਾ ਵਿੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੇਕਸੂਰ ਮੁਸਲਿਮ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਕੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਕਈ ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾੜਿਆ ਗਿਆ। ਲੇਕਿਨ ਜਾਂਚ ਦੇ ਅਮਲ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਏ.ਟੀ.ਐਸ. ਦੇ ਮੁਖੀ ਹੇਮੰਤ ਕਰਕਰੇ, ਜਿਸ ਦੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਕ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਹੱਤਿਆ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਵੱਲੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕੀਤੀ ਛਾਣਬੀਣ ਨਾਲ ਵੱਖਰੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਨਕਸ਼ ਉਘੜਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਠੋਸ ਸੁਰਾਗ਼ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਕਿ ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਵਲੋਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ 'ਅਭਿਨਵ ਭਾਰਤ' ਦੇ ਸਵਾਮੀ ਅਸੀਮਾ ਨੰਦ, ਪ੍ਰਸਾਦ ਸ਼੍ਰੀਕਾਂਤ ਪੁਰੋਹਿਤ (ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਕਰਨਲ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਵਾਲਾ ਇਹ ਅਫ਼ਸਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਵਿੰਗ ਵਿਚ ਨਾਸਿਕ ਵਿਖੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ), ਸਾਧਵੀ ਪ੍ਰਗਿਆ ਸਿੰਘ ਠਾਕੁਰ, ਸੁਨੀਲ ਜੋਸ਼ੀ ਆਦਿ 10 ਹਿੰਦੂਤਵ ਸਰਗਣਿਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਐਨੀ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਪੁਖ਼ਤਾ ਸਬੂਤ ਮਿਲਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਉਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਉਪਰ ਵੀ ਉਹ ਜਾਬਰ ਕਾਨੂੰਨ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਜੋ ਮਹਿਜ਼ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਥਿਤ ਮਾਓਵਾਦੀ ਹਮਾਇਤੀ, ਆਦਿਵਾਸੀ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਦਲਿਤ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਉਪਰ ਆਮ ਹੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸੱਤਾ ਵਿਹੂਣੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ, ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ 'ਘਿਰਣਾ ਮੁਹਿੰਮ' ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਿਆਸੀ ਚਾਂਦਮਾਰੀ ਕਰਦੇ ਅਕਸਰ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਲੇਕਿਨ ਜਦੋਂ ਮੁਲਕ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸੱਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਮਲ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਮਕਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਅਹਿਮ ਸਬੂਤ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਣ। ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਨਵਰੀ 2013 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪ ਮੋੜ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਜ਼ਾਰਤ ਦੇ ਤੱਤਕਾਲੀ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਿੰਦੇ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ "ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੋਨਾਂ ਦੇ ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪ ਹਿੰਦੂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਮੋਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਚਾਹੇ ਸਮਝੌਤਾ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮੱਕਾ ਮਸਜਿਦ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਜਾਂ ਮਾਲੇਗਾਓਂ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ, ਉਹ ਬੰਬ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।"

ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾ ਕੇ ਸ਼ਿੰਦੇ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਲਈ ਦਬਾਓ ਪਾਇਆ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਜਨਾਰਧਨ ਦਿਵੇਦੀ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਿੰਦੇ ਦੀ 'ਭਗਵੀਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ' ਵਾਲੀ ਟਿੱਪਣੀ ਤੋਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੱਲਾ ਝਾੜ ਲਿਆ ਕਿ "ਪਾਰਟੀ ਵਰਤੇ ਗਏ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ। ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਸ਼ਿੰਦੇ ਨੇ ਅਣਜਾਣੇ ਹੀ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ।" ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਆਰ.ਕੇ. ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਵਾਲੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ "ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦਸ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹਨ", ਭਗਵੇਂ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ, ਕਾਂਗਰਸ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸਿਆਸੀ ਮੈਚ ਖੇਡ ਕੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਦੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਸੱਤਾ ਦੀ ਕਮਾਨ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਨੇ ਸਾਂਭ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਜਕੀ ਦਖ਼ਲ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕੇ ਆਪਣੇ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤੀ ਅਮਲ ਨੂੰ ਪੁੱਠਾ ਗੇੜਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਮਲੇ ਏ.ਟੀ.ਐਸ. ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੌਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਮੁਜਰਿਮ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਸਮਝੌਤਾ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਬੰਬ ਕਾਂਡ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਸਪੈਸ਼ਲ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰਾਸੀਕਿਊਟਰ ਰੋਹਿਨੀ ਸਾਲਿਆਨ ਨੇ ਸਿੱਧਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਕੌਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਵਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਰਮਾਈ ਨਾਲ ਹੀ ਚੱਲਣਾ ਹੈ; ਭਾਵ ਅਦਾਲਤੀ ਅਮਲ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਮਕਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਜਰਿਮਾਂ ਨੂੰ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 12 ਉਤੇ)

ਇਹ ਹੈ ਮੋਦੀ ਦੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ...2

ਮੋਦੀ ਲਾਣੇ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਵਿਰੋਧੀ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨਬੰਦੀ

ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਨਿਊਜ਼ ਤੋਂ ਵਿਦਾਇਗੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ, ਪੁਨਿਆ ਪ੍ਰਸੂਨ ਬਾਜਪਾਈ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ

ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲ ਵਲੋਂ ਤਿੰਨ ਸਿਰਕੱਢ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਂਭੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਨਿਊਜ਼ ਦੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ ਮਿਲਿੰਦ ਖਾਂਡੇਕਰ ਦੇ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਾਈਮ ਟਾਈਮ ਸ਼ੋਅ 'ਮਾਸਟਰ ਸਟਰੋਕ' ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਪੁਨਿਆ ਪ੍ਰਸੂਨ ਬਾਜਪਾਈ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਪੁਖਤਾ ਆਵਾਜ਼ ਅਭਿਸਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ 15 ਦਿਨ ਦੀ 'ਛੁੱਟੀ' ਉਤੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਜਪਾਈ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਰਾਮਦੇਵ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਬਾਬਤ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ 'ਆਜ ਤਕ' ਚੈਨਲ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ, 'ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ' ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਿਲਾਫ ਕੁਝ ਵੀ ਸੁਣਨਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ। ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਇਸ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਪੁਨਿਆ ਪ੍ਰਸੂਨ ਬਾਜਪਾਈ ਨੇ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਗੋਡੇ ਟੇਕੂ ਮੀਡੀਆ ਮਾਲਕ, ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਡਿਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਲਿਖਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਹਿੱਸਾ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਐਤਕੀਂ ਇਸ ਲੰਮੀ ਲਿਖਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਹਿੱਸਾ ਛਾਪਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਿਖਤ ਦਾ ਤਰਜਮਾ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਚੇਚਾ ਕਰਕੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਵੇਖੋ)

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਆਧਾਰ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਹਨ, ਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਮਾਪਣ ਲਈ ਸੰਸਥਾ ਬਾਰਕ ਦੀ ਟੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ। ਜੇ ਟੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਲੋਕ ਪਸੰਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲ ਜੋ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗੁਣਗਾਣ ਵਿਚ ਮਸਰੂਫ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੱਕਾਰ ਅਤੇ ਵਪਾਰ, ਯਾਨੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੋਨਾਂ ਦਾ ਸੰਕਟ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਫਿਰ ਚੈਨਲ ਉਪਰ ਦਬਾਓ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਵਲੋਂ ਦੋ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਗਏ। ਪਹਿਲਾ, ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਨਿਊਜ਼ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਹੋਇਆ। ਦੂਸਰਾ, ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਦਾ ਜੋ ਵੀ ਸਾਲਾਨਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਚੈਨਲ ਦਾ ਵੱਕਾਰ ਵੀ ਵਧਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਕਮਾਈ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਸਲਨ ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲ ਦੇ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ-ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ-ਮੰਤਰੀ ਪਹੁੰਚਦੇ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ। ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੋਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਹੱਥ ਖਿੱਚ ਲਏ; ਯਾਨੀ ਕੋਈ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸੱਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਸਰੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਿਵੇਂ ਚੱਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਸਾਫ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਵਿਰੋਧ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਚੈਨਲ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਉਪਰ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ। ਚਾਹੇ-ਅਣਚਾਹੇ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਫ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਸੱਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਚੈਨਲ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕੇਗਾ। ਲੇਕਿਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲ ਉਪਰ ਅਸਰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਓ, ਕਿ ਕਿਤੇ ਸਾਰੇ ਚੈਨਲ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਗੁਣ-ਗਾਣ ਛੱਡ ਕੇ ਗਰਾਊਂਡ ਜ਼ੀਰੋ ਖਬਰਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਰਸਤੇ ਨਾ ਤੁਰ ਪੈਣ, ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਜਮਹੂਰੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਮਿੱਤਰ ਬਣ ਕੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਹੀ ਗਲਾ ਘੁੱਟਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਜਦੋਂ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਸੀ ਤਾਂ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਸੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੱਕ ਖਤਮ ਹਨ; ਲੇਕਿਨ ਇਥੇ ਤਾਂ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ ਅਤੇ 20 ਜੂਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਕਿਸਾਨ ਲਾਭਪਾਤਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੇ ਕਾਂਕੇਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕਨਹਾਰਪੁਰੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਵਸਨੀਕ ਚੰਦਰਮਣੀ ਕੌਸ਼ਿਕ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਮਾਈ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਦਾ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚੰਦਰਮਣੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਸ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਦੁੱਗਣੀ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਾਗ਼ੋਬਾਗ਼ ਹੋ ਗਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਦੁੱਗਣੀ ਹੋਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਲ 2022 ਦਾ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਲਾਈਵ ਟੈਲੀਕਾਸਟ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਿਸਾਨ ਕਹੇ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਦੁੱਗਣੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਬਣਦਾ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਰਿਪੋਰਟਰ-ਸੰਪਾਦਕ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਹਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਉਂਜ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਛੜੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੈ। ਫਿਰ ਕਾਂਕੇਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਹੁਣ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਉਪਰ ਹੈ, ਕਿ ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਛੜੇ ਇਲਾਕਿਆਂ, ਯਾਨੀ ਅਫਰੀਕਾ ਜਾਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਰਗਾ ਹੈ।

ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਔਰਤ ਕਿਸਾਨ ਆਮਦਨੀ ਦੁੱਗਣੀ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਰਿਪੋਰਟਰ ਨੂੰ ਉਥੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। 14 ਦਿਨ ਬਾਅਦ 6 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਔਰਤ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਿਖਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀ ਬੋਲਣਾ ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ਬੋਲਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਆਮਦਨੀ ਦੁੱਗਣੀ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣੀ ਹੈ।

ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿਖਾਉਣ 'ਤੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹੀ ਸਵਾਲ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਉਥੋਂ ਦੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ (ਜਿਥੇ ਪੰਜ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤਕ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ)। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ। ਪਹਿਲਾ, ਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਸਭ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੂਸਰਾ, ਕੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਲਈ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤੀਸਰਾ, ਕੀ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਦਾ ਇਹੀ ਤੰਤਰ ਹੈ ਜੋ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲ ਉਪਰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸਿੱਧਾ ਹਮਲਾ ਵਿੱਢ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਗ਼ਲਤ ਅਤੇ ਝੂਠੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਮੰਤਰੀ ਸਮੇਤ ਤਿੰਨ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਟਵੀਟ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਚੈਨਲ ਦੇ ਵੱਕਾਰ ਉਪਰ ਹੀ ਸਵਾਲ ਉਠਾ ਦਿੱਤੇ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ, ਇਹ ਦਬਾਓ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਸਮਝ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਤੱਥਾਂ ਸਹਿਤ ਦੁਬਾਰਾ ਰਿਪੋਰਟ ਫਾਈਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜਦੋਂ ਰਿਪੋਰਟਰ ਗਿਆਨੇਂਦਰ ਤਿਵਾੜੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਮੰਜ਼ਰ ਹੀ ਵੱਖਰਾ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟਰ ਦੁਬਾਰਾ ਉਸ ਔਰਤ ਤਕ ਨਾ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ ਪਰ ਰਿਪੋਰਟਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਉਪਰ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਐਨੀ ਨੈਤਿਕ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਿ ਰਾਤ ਤਕ ਉਥੇ ਡਟੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਉਹ ਦਿਨ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿਚ ਖਾਨਾਪੂਰਤੀ ਕਰਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਤ੍ਰਿਕਾਲਾਂ ਪੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਔਰਤ ਸਮੇਤ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ 12 ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੇ ਚੁੱਪ ਤੋੜ ਕੇ ਸੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਾਲਤ ਤਾਂ ਹੋਰ ਖਸਤਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

9 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ 'ਸੱਚ' ਸੁਰਖੀ ਵਾਲੀ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਉਸੇ ਰਾਤ ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਮਤਹਿਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲ ਮਾਨਿਟਰਿੰਗ ਟੀਮ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸ਼ਖਸ ਨੇ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ 'ਮਾਸਟਰ ਸਟਰੋਕ' ਚੱਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਹਾਹਾਕਾਰ ਮੱਚੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਏ.ਡੀ.ਜੀ. ਦੀ ਖਿਚਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੰਦੇਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਨੇ ਸਾਡੇ ਟਵੀਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਰਿਪੋਰਟ ਫਾਈਲ ਕਰ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਜੇ ਐਸਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ, ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ।

ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੌਂ ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਨਿਟਰਿੰਗ ਵਿਚ ਸੀਨੀਅਰ ਅਹੁਦੇ ਉਪਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਖਸ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਣਾ ਪਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦਾ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ? ਉਸ ਸ਼ਖਸ ਨੇ ਸਾਫ ਕਿਹਾ ਕਿ 200 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਭਰਤੀ ਬ੍ਰਾਡਕਾਸਟਿੰਗ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਟਿਡ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਠੇਕੇ ਉਪਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹੋਣ। ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਕੋਈ ਸਹੂਲਤ ਨਹੀਂ। ਮਾਨਿਟਰਿੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ 28635 ਰੁਪਏ, ਸੀਨੀਅਰ ਮਾਨਿਟਰਿੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ 37350 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਉਪਰ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ 49500 ਰੁਪਏ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇੰਨੀ ਕੁ ਤਨਖਾਹ ਵਾਲੀ ਨੌਕਰੀ ਚਲੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਚੱਲਦੀ ਰਹੇ, ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

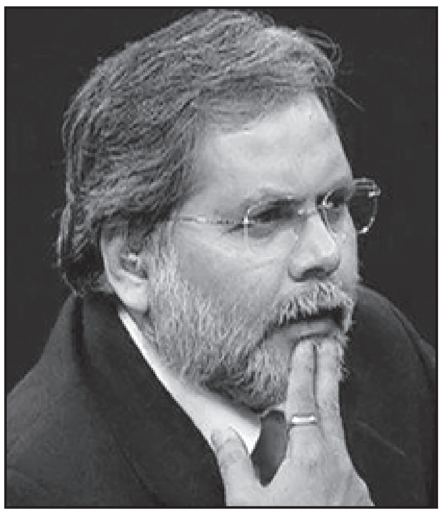

ਪੁਨਿਆ ਪ੍ਰਸੂਨ ਬਾਜਪਾਈ

ਲੇਕਿਨ ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਮ ਟਾਈਮ ਦੇ ਬੁਲੇਟਿਨ ਉਪਰ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚੈਨਲਾਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਵਕਤ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ। ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੰਗਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਤਾਂ 'ਮਾਸਟਰ ਸਟਰੋਕ' ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਖੂਬ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਉਪਰ ਹੱਸਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਸ਼ਖਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਸਮੱਗਰੀ ਉਪਰ ਵੱਖਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਸ ਚੁਕੰਨੇ ਰਹੋ।

ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਫੋਨ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਚੈਨਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਹੋਈ ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਹਮਲਾ ਤਿੰਨ ਪੱਧਰ ਉਪਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਹਮਲਾ ਐਸਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਮੂੰਹ ਅੱਡੀ ਦੇਖਦੀ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਨਾਂ ਉਪਰ ਹੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀ ਸੰਘੀ ਨੱਪੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਰਾਤ ਦੇ ਨੌਂ ਵਜੇ ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਨਿਊਜ਼ ਚੈਨਲ ਦਾ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਲਿੰਕ ਟੁੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਨੌਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰਾਤ ਦੇ ਦਸ ਵਜੇ ਤਕ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਦੀ ਖਰਾਬੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣੀ ਰਹੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ 'ਮਾਸਟਰ ਸਟਰੋਕ' ਨਾ ਦੇਖ ਸਕੇ ਜਾਂ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਚੈਨਲ ਹੀ ਬਦਲ ਦੇਵੇ। ਦਸ ਵੱਜਦੇ ਹੀ ਚੈਨਲ ਫਿਰ ਠੀਕ ਹੋ ਗਿਆ।

ਚੈਨਲ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ਕਿਸੇ ਸਦਮੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਚੈਨਲ ਦੇ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਐਡੀਟਰ-ਇਨ-ਚੀਫ ਨੇ ਤਮਾਮ ਟੈਕਨੀਸ਼ੀਅਨ ਨੂੰ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਕਿਉਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਲੇਕਿਨ ਸਕਿੰਟ ਕੁ ਲਈ ਕਿਸੇ ਟੈਲੀਪੋਰਟ ਤੋਂ ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਲਿੰਕ ਉਪਰ ਫਾਇਰ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਜਦ ਤਕ ਟੈਕਨੀਸ਼ੀਅਨ ਚੈਨਲ ਦਾ ਟੈਲੀਪੋਰਟ ਬੰਦ ਕਰਦੇ, ਉਦੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਫਾਇਰ ਕਿਥੋਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਟੈਲੀਪੋਰਟ ਉਪਰ ਹਰਕਤ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਚੰਦ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਕਿੰਟ ਕੁ ਲਈ ਦੁਬਾਰਾ ਟੈਲੀਪੋਰਟ ਤੋਂ ਹਮਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ; ਯਾਨੀ ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਦੇ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਲਿੰਕ ਉਪਰ ਹੀ ਔਸਤਨ 30 ਤੋਂ 40 ਵਾਰ ਫਾਇਰ ਕਰਕੇ ਗੜਬੜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਸਹਿਮਤੀ ਇਹ ਬਣੀ ਕਿ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

19 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਹੀ ਚੈਨਲ ਉਪਰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਸਾਰਤ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, 'ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਾਈਮ ਟਾਈਮ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਦੌਰਾਨ ਸਿਗਨਲ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦੇਖੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਅਸੀਂ ਅਚਾਨਕ ਆਈਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿੱਕਤਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਉਦੋਂ ਤਕ ਤੁਸੀਂ ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਨਿਊਜ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੋ।'

ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦੇ ਮਸ਼ਵਰੇ ਨਾਲ ਨਸ਼ਰ ਹੋਈ, ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਤੋਂ ਦੋ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਹੀ, ਯਾਨੀ ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਤਕ ਇਹ ਹਟਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦਾ ਹੀ ਸੀ; ਯਾਨੀ ਦਬਾਓ ਸਿਰਫ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਚੈਨਲ ਡਿਸਟਰਬ ਹੋਵੇਗਾ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ; ਯਾਨੀ ਕਿਤੇ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਖੜ੍ਹ ਜਾਵੇ।

ਇਸੇ ਦੇ ਸਮਾਨਅੰਤਰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਹਟਾ ਲਏ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਓ ਰੋਕ ਲਏ; ਮਸਲਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਾਤਾ ਜੋ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨਾਲ ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਬਰੈਂਡ ਦੇ ਨਾਂ ਉਪਰ ਲੜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਮਾਲ ਵੇਚਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ (ਬਾਬਾ ਰਾਮਦੇਵ ਦਾ) ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਅੱਖ ਝਪਕਦੇ ਹੀ ਚੈਨਲ ਦੇ ਸਕ੍ਰੀਨ ਤੋਂ ਗ਼ਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ।

ਫਿਰ ਅਗਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਹ ਵੀ ਆਉਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਹੋਰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਦਿੱਖ ਤਾਕਤਾਂ ਧਮਕਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣੇ ਬੰਦ ਕਰਨ। ਇਉਂ ਲਗਾਤਾਰ 15 ਦਿਨ ਤਕ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਲਿੰਕ ਵਿਚ ਦਖਲ ਅਤੇ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਲਿੰਕ ਵਿਚ ਗੜਬੜ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਿਰਫ ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਿੰਦੀ ਚੈਨਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਚਾਰ ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਚੈਨਲ ਵੀ ਡਿਸਟਰਬ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਇਉਂ ਟੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਘਟੇਗੀ; ਯਾਨੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਗੁਣਗਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚੈਨਲਾਂ ਲਈ ਰਾਹਤ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਖਬਰਾਂ ਦੇਣ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ। ਇਸ ਜ਼ਰੀਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿ ਲੋਕ ਤਾਂ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਸਫਲ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਦੇਖਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ; ਯਾਨੀ ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਖੇਡ ਕੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਲਈ ਤਾਂ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਟੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਲੇਕਿਨ ਸਕ੍ਰੀਨ ਬਲੈਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਟੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਕਿਉਂ ਵਧ ਰਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਉਪਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬੋਲੇ।

ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਚਲਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਵੀ ਉਠੇ ਕਿ ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਨੂੰ ਇਹ ਤਮਾਮ ਮੁੱਦੇ ਉਠਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਕਿ 'ਮਾਸਟਰ ਸਟਰੋਕ' ਦੇ ਵਕਤ ਜੇ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਲਿੰਕ ਖਰਾਬ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਜਾਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੀ ਦੁਬਾਰਾ ਪ੍ਰਸਾਰਤ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਲੇਕਿਨ ਹਰ ਰਸਤਾ ਉਸੇ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਥੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੱਤਾ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਹਰ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਖੁਦ-ਬ-ਖੁਦ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਲੰਮੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਅੰਤ ਵੀ ਘੱਟ ਰੋਚਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਐਡੀਟਰ-ਇਨ-ਚੀਫ, ਯਾਨੀ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਓ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੱਸੋ, ਕੀ ਕਰੀਏ?

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ... ਛੁੱਟੀ ਉਪਰ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ... ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਮਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਕੇ ਨਿਕਲੇ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਤੰਜਲੀ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਆ ਗਿਆ।

'ਮਾਸਟਰ ਸਟਰੋਕ' ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਧ ਗਿਆ। 15 ਮਿੰਟ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜੋ ਘਟਦੇ ਘਟਦੇ ਤਿੰਨ ਮਿੰਟ ਉਪਰ ਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਧ ਕੇ 20 ਮਿੰਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੋ ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਉਸੇ ਰਾਤ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਵੀ ਠੀਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਧਰ, ਸੰਸਦ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕੁਝ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਮਜ਼ਾ ਚਖਾਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪੁਨਿਆ ਪ੍ਰਸੂਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਕੀ ਹੈ।

ਉਸ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਸੱਚ ਅਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਦਾ ਸੱਚ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਂਚੀ ਅਤੇ ਪਟਨਾ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਸੰਚਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਪੁੰਨਿਆ ਪ੍ਰਸੂਨ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਣਾ ਨਹੀਂ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉਪਰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਇਹੀ ਗੱਲ ਉਸ ਨੇ ਜੈਪੁਰ ਵਿਚ ਵੀ ਕਹੀ ਗਈ।

ਲੇਕਿਨ ਸੱਤਾ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਮਕੀ, ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਲੋਕ ਸੱਤਾ ਨਾਲ ਜੁੜ ਤਾਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਲੇਕਿਨ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਦੇ ਇਸ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਖੁਦ ਨੂੰ ਢਾਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਰਾਂਚੀ-ਪਟਨਾ-ਜੈਪੁਰ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਵਾਲੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਲਾਫ ਹੁਣ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹਮਲਾ ਹੋਵੇਗਾ।

... ਤੇ ਆਖਰੀ ਸਵਾਲ, ਜਦੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਸੱਤਾ ਦੀ ਖੇਡ ਖੇਡੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸ ਐਡੀਟਰਜ਼ ਗਿਲਡ ਨੂੰ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇਈਏ ਜਾਂ ਕਿਸ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਕਹੀਏ, ਸੰਭਲ ਜਾਓ। ਸੱਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਢਲ ਕੇ ਇਹ ਨਾ ਕਹੋ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰੋ, ਫਿਰ ਲੜਾਂਗੇ; ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਐਡੀਟਰਜ਼ ਗਿਲਡ ਨਹੀਂ, ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸੰਭਲਣ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨਹੀਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਬਾਬੂ ਹਨ।

ਗੁਜਾਰਿਸ਼ ਇਹੀ ਹੈ, ਲੜੋ ਭਾਵੇਂ ਨਾ, ਲੇਕਿਨ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਵਕਤ ਅੱਖਾਂ ਉਪਰ ਪੱਟੀ ਤਾਂ ਨਾ ਬੰਨ੍ਹੋ।

(ਸਮਾਪਤ)

ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਅਪਰਾਧੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਦਾਬੇ ਹੇਠ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

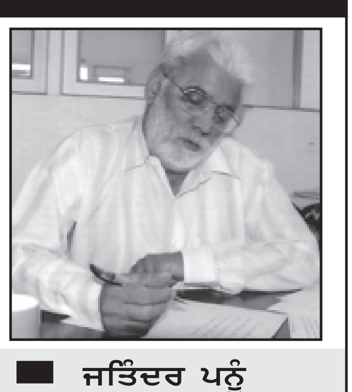

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਐਨ ਉਦੋਂ, ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਚੇਚਾ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕਤਰਨਾਂ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਕਤਰਨ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਹੈ, ਜੋ ਆਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਾਗੀ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਹੋਣ ਤੱਕ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨੋਂ ਤਾਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਨਿਪਟਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਰਫ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਕੋਠੜੀਆਂ ਵੀ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੌਟਾਲੇ ਵਰਗੇ ਲੀਡਰ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਹਰ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ, 'ਮੈਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਹਾਂ।'

ਦੂਸਰੀ ਕਤਰਨ 'ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਫਾਰ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਰਿਫਾਰਮਜ਼' ਨਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਚੱਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕੁਝ ਪਲ ਪਿੱਛੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਚ ਕੇ ਅੱਜ ਦੇ ਅਖਬਾਰ ਫੜ੍ਹੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਖਬਰ ਇਹ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਉਤੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਆਸਾਮ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਖਬਰ ਚੌਥੀ ਕਤਰਨ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਸਰੀ ਕਤਰਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨ ਕੇ ਤੀਸਰੀ ਕਤਰਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਇਸ ਲਈ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਤੀਸਰੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨਾਲ ਹੈ।

ਤੀਸਰੀ ਕਤਰਨ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਮੱਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਇੱਕ ਜਲਸੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 'ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਸ਼ਰਮ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਤੀਸਰਾ ਹਿੱਸਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਉਤੇ ਅਪਰਾਧਕ ਕੇਸ ਚੱਲਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਜੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਨਿਬੇੜਾ ਕਰਵਾਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਸੀਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਭੇਜਾਂਗਾ ਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਦਾਗਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਾ ਦੇਵਾਂਗਾ।' ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਮੋਦੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਹਸ਼ਰ ਵੀ ਸੌ ਦਿਨਾਂ

ਵਿਚ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਤੋਂ ਪੰਜ ਜੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਪੰਦਰਾਂ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪਾਉਣ ਦੇ ਜੁਮਲੇ ਵਾਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਚਾਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਰਾਜ ਕਰ ਚੁਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦਾਗੀ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਕਸ਼ਾ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਏਨੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਦਾਗੀ ਆਗੂਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਛੇੜੀ ਹੈ, ਉਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਫਿਰ ਭੁਲਾ ਛੱਡਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹੈ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਜਾਣਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਦੂਸਰੀ ਕਤਰਨ 'ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਫਾਰ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਰਿਫਾਰਮਜ਼' ਵੱਲੋਂ ਸਿਰਫ ਦਸ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ, ਜੋ ਅਪਰਾਧੀ ਕਿਰਦਾਰ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਜੁਰਮਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ 770 ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ 4086 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵਿਚੋਂ 1024 ਜਣਿਆਂ ਉਤੇ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਜੁਰਮਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦਾ 21 ਫੀਸਦੀ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ 64 ਜਣਿਆਂ ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਜਾਂ ਔਰਤ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ 64 ਵਿਚੋਂ ਸੋਲਾਂ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਆਗੂ, ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ, ਸਿਰਫ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਟਿਕਟ ਉਤੇ ਜਿੱਤੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚੋਂ 51 ਜਣਿਆਂ-48 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਤੇ 3 ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰਾਂ ਉਤੇ ਸਿਰਫ ਔਰਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਜੁਰਮਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 14 ਜਣੇ ਇਕੱਲੀ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਚੌਥੇ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਰ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਔਰਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਜੁਰਮ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਾਲੇ 48 ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਚੋਣ ਲੜਾਈ ਤੇ ਉਦੋਂ ਲੜਵਾਈ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਫਿਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਕੋਲ ਸੀ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਨੰਬਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ 36 ਅਜਿਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 27 ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਤੀਸਰਾ ਨੰਬਰ ਮੱਲ ਲਿਆ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਕੋਲ ਇਹ ਸਾਰੇ ਅੰਕੜੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਵਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ।

ਸਭ ਤੋਂ ਤਾਜ਼ਾ ਕੇਸ ਰੇਲਵੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜੇਸ਼ ਗੋਹੇਨ ਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਸਾਮ ਦੇ ਨੌਗੌਂਗ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਟਿਕਟ ਉਤੇ ਜਿੱਤਿਆ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਕੇਸ ਉਸ ਆਸਾਮ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਸਰਬਾਨੰਦ ਸੋਨੋਵਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਉਸ ਰਾਜ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਛਾਣਨ ਵਾਸਤੇ ਜੋ ਮੁਹਿੰਮ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਦੀ ਇਹ ਜੁਰਅੱਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਿਰ ਵੀ ਚੁੱਕ ਸਕੇ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਪੀੜਤ ਔਰਤ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦੱਸਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਾ ਮਿਲਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਵਿਚਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਉਸ ਔਰਤ ਉਤੇ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਦਬਾਅ ਪਾਉਂਦੇ ਸੁਣੀਂਦੇ ਹਨ।

ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚਲੇ ਕਰਵਲ ਨਗਰ ਵਾਲੇ ਬਾਰਡਰ ਤੋਂ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਅੱਠ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਕਸਬਾ ਲੋਨੀ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਉਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਕੇਸ ਬਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਟਿਕਟ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਔਰਤ ਵਰਕਰ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਮੰਗ ਲਏ ਸਨ ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਔਰਤ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਕੇ ਮੁੜੀ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕੁਟਾਪਾ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਵਿਚਾਰੀ ਔਰਤ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਤਰਲੇ ਕੀਤੇ, ਪਰ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕੇਸ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਉਤੇ ਔਰਤ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਅੱਠ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ, ਪਰ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਤੋਂ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਤੱਕ ਬਾਕੀ ਹਰ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਤੱਕ ਏਦਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਸ ਖਿਲਾਫ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਕਿਸ ਨੂੰ ਭੇਜਣਗੇ!

ਭਾਰਤ ਜਦੋਂ ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਉਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਣਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏਦਾਂ ਦੇ ਭੁਲਾਏ ਜਾ ਚੁਕੇ ਜੁਮਲਿਆਂ ਦੀ ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਦੀ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਹਿੰਮਤ ਕਰ ਲਈ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਲੈਣੇ ਦੇ ਦੇਣੇ ਪੈ ਜਾਣਗੇ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਇਕੋ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਲੈਣੇ ਦੇ ਦੇਣੇ ਪੈਣਗੇ, ਅਪਰਾਧੀ ਕਿਰਦਾਰ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਦਾਬੇ ਹੇਠੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਸੀਬ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ!

###

ਬੱਚੇ ਦੇ ਰੋਣ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤੀ ਅਫਸਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ 'ਚੋਂ ਉਤਾਰਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਏਅਰਵੇਜ਼ ਦੇ ਸਟਾਫ 'ਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਅਤੇ ਅੱਖੜ ਵਿਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਜਿਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਟੇਕਔਫ ਤੋਂ ਠੀਕ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ 'ਚੋਂ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾ ਪੁੱਤਰ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ।

ਅਫਸਰ ਏਪੀ ਪਾਠਕ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਮੰਤਰੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠੇ ਇਕ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਜਹਾਜ਼ 'ਚੋਂ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਬਿਸਕੁਟ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ 23 ਜੁਲਾਈ ਦੀ ਘਟਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਤਫਸੀਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗੀ ਹੈ।

ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਚਾਲਕ ਦਸਤੇ ਨੇ ਜਹਾਜ਼ (ਬੀਏ 8495) ਨੂੰ ਮੋੜ ਕੇ ਟਾਰਮੈਕ (ਪਟਤੀ) 'ਤੇ ਲੈ ਆਂਦਾ ਜਿਥੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਮਲੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੋਰਡਿੰਗ ਪਾਸ ਲੈ ਲਏ। ਕਸਟਮਰ ਕੇਅਰ ਸਰਵਿਸ ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ 'ਚੋਂ ਉਤਾਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ।

ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਅਤਿਵਾਦ ਦੀਆਂ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਪਰਤਾਂ

(ਸਫਾ 10 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਆਗੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਹਾਈਆਂ ਨੂੰ ਬੇਕਸੂਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਜੋਂ ਉਛਾਲ ਕੇ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਾਲੀਆ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਵੀ ਉਸੇ 'ਹਿੰਦੂ ਵਿਰੋਧੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼' ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਸਫਾਈਆਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵੈਭਵ ਰਾਵਤ ਤਾਂ ਉਘਾ 'ਗਊ ਰਖਵਾਲਾ' ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗਊ ਹੱਤਿਆ ਅਤੇ ਲਵ ਜਹਾਦ ਵਿਰੁਧ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦੀ ਇਹ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਨੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਖਾਸ ਧਰਮਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕੁਤਰਕ ਆਮ ਹੀ ਦਿੰਦੇ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਤਾਂ ਜਮਾਂਦਰੂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲ ਫਿਰਕਾ ਹੈ ਜੋ ਕਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। 2007-08 ਦੇ ਬੰਬ ਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਤਵ ਸਰਗਨਿਆਂ ਨੂੰ ਠੋਸ ਸਬੂਤਾਂ ਸਹਿਤ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਐਲ.ਕੇ. ਅਡਵਾਨੀ ਅਤੇ ਸੰਘ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜਾ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਹੀ ਹਿੰਦੂਤਵ ਆਗੂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸਿਆਸੀ ਏਜੰਡੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਧਾਰਮਿਕ ਫਿਰਕਿਆਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮੁਸਲਿਮ ਫਿਰਕੇ ਨੂੰ ਜਮਾਂਦਰੂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਹੱਥੋਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੰਦੇ।

ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਅਨੁਸਾਰ ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਅਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੱਟੜ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਘੁਸਪੈਠੀਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਮੁਲਕ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਕਾਂਵੜੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸੜਕਾਂ ਉਪਰ ਕੀਤੀ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਭਗਵੀਂ ਟਰੋਲ ਫੌਜ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉਪਰ ਇਹ ਕੂੜ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਭੰਨਤੋੜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਂਵੜੀਆਂ ਦੇ ਭੇਖ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਘੁਸਪੈਠੀਏ ਸਨ। ਇਹ ਕੂੜ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਿਰਾ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਤਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ 'ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਹਿੰਦੂ ਫਰੰਟ' ਵਰਗੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਧਰਨੇ-ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕਰਕੇ ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਅਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਇਹ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਇਹ ਕੂੜ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਪਤ ਤਿਆਰੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵਿਆਪਕ ਲੋਕ-ਰਾਇ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਖਸਲਤ ਨੂੰ ਲੁਕੋਣਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਜਾਂਚ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹੇਠਲੇ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਤਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਿਖਰਲੇ ਸੰਘ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਹਾਲਤ

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਡਾ. ਗੋਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾਓ ਨੇ ਪਿਛਲੇ 30-40 ਸਾਲ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਆਪਣੇ ਨਿਜ ਉਤੇ ਹੰਢਾ ਕੇ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਸਥਾਰ ਅਤੇ ਬਾਰੀਕੀ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਪਾਠਕ ਨੇ ਕਦੇ ਕਿਸਾਨੀ ਨਹੀਂ ਵੀ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤੋਰ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਤਜ਼ਰਬਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਰ ਇਕ ਸਮੱਸਿਆ, ਪਰਿਵਾਰਕ, ਸਮਾਜਕ, ਸਰਕਾਰੀ, ਆੜਤ ਦੀ, ਬੈਂਕ ਦੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ, ਜੋ ਕਿਸਾਨੀ ਦੌਰਾਨ ਆਈ, ਉਸ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਸਿਰ ਤੋੜਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਅਸਰ, ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਚ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਡਾ. ਸਮਰਾਓ ਦੇ ਤਜ਼ਰਬੇ ਤੋਂ ਸਾਫ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਛੋਟੇ ਤੇ ਮੱਧ ਵਰਗੀ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਹੀ ਇਕੋ-ਇਕ ਅਤੇ ਆਸਾਨ ਹੱਲ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਸਲ ਬੀਜਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਸੁਟਣ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੱਕ ਕਿਸਾਨ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਫਸਦਾ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ। ਇਹ ਹੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਦਰਦ ਅਤੇ ਦੁਖਾਂਤ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕੋਲ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਰਜ਼ਾ ਮਾਫੀ ਜਾਂ ਫਸਲ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵਾਧਾ, ਵੋਟ ਸਿਆਸਤ ਹੈ, ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਉਪਰਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਇਹ ਸਭ ਕਦੋਂ ਤੱਕ ਚੱਲਦਾ ਹੈ?

-ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ

ਗੀਤਾ ਮਿੱਤਲ ਪਹਿਲੀ ਮਹਿਲਾ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਬਣੀ

ਸ੍ਰੀਨਗਰ: ਜਸਟਿਸ ਗੀਤਾ ਮਿੱਤਲ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮਹਿਲਾ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਭਵਨ ਵਿਚ ਹੋਏ ਇਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਰਾਜਪਾਲ ਐਨ.ਐਨ. ਵੋਹਰਾ ਨੇ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਈ।

ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕੋਠੀ ਵਿਕਾਊ ਹੈ
ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ-ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰੋਡ ਉਤੇ ਅੰਗਦ ਨਗਰ ਵਿਚ 16 ਮਰਲੇ ਪਲਾਟ 'ਚ ਬਣੀ 10 ਬੈਡਰੂਮ ਦੀ ਕੋਠੀ ਵਿਕਾਊ ਹੈ।
ਕੀਮਤ: 95 ਲੱਖ ਰੁਪਏ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਫੋਨ: 608-886-2501

16 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ 'ਚ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਨਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ-ਮੱਖਣ ਬੈਂਸ

ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ (ਬਿਊਰੋ): ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਲੋਂ ਆਉਂਦੀ 16 ਸਤੰਬਰ, ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਇਥੇ ਲੋਗਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ 14ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਸਬੰਧੀ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੀਟਿੰਗ ਰਾਜਾ ਸਵੀਟਸ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਲੱਬ ਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਲੱਬ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਉਪ ਚੇਅਰਮੈਨ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ, ਜੁਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ,

ਕਲੱਬ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰੀਮਾਂਟ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ

ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਤਨ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਖੇਡ ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ 14ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਲਈ ਮਿਲ ਰਹੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਭਰੇ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਕਲੱਬ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਤੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਦੇ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦੀ

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ, ਗੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਆਦਿ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਚੰਗਾ ਮਾਹੌਲ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੁਫਤ ਪਾਰਕਿੰਗ ਅਤੇ ਮੁਫਤ ਦਾਖਲਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਸਗੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰੀਮਾਂਟ, ਸੈਨ ਹੋਜੇ, ਸਟਾਕਟਨ, ਮਿਲਪੀਟਸ ਵਲੋਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਲੰਗਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਸਵੀਟਸ ਵਲੋਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਚਾਹ ਪਕੌੜੇ ਮੁਫਤ ਵਰਤਾਏ ਜਾਣਗੇ।

ਉਪਰੰਤ ਕਲੱਬ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁਲਾਕਾਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰੀਮਾਂਟ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਤਨ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਖੇਡਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਅਰੋਗ ਜੀਵਨ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਅਤੇ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਸਮਾਜਿਕ, ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਨ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰੀਮਾਂਟ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਲਾਸ ਬੈਨਸ (ਲੱਛਰ ਭਰਾ), ਰਾਇਲ ਕਿੰਗਜ਼ ਯੂ. ਐਸ. ਏ (ਛੱਬਾ ਬਿਆੜਾ), ਬੇਏਰੀਆ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ (ਬਲਜੀਤ ਸੰਧੂ), ਮਿਡਵੈਸਟ ਕਬੱਡੀ ਕਲੱਬ (ਵਿੱਕੀ ਸੰਮੀਪੁਰੀਆ ਤੇ ਤਾਰੀ) ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਕਲੱਬ (ਪੰਮਾ ਦਿਓਲ ਤੇ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ) ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਭਿੜਨਗੀਆਂ।

ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰੀਮਾਂਟ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਫੋਨ: 510-415-3315 ਰਾਹੀਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਡਿਓੜੀਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇਗਾ ਸੋਨਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਚਾਰੇ ਡਿਓੜੀਆਂ 'ਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਪਰਤ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਹ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਇਕ ਸੌ ਸੱਠ ਕਿਲੋ ਸੋਨਾ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਬਾਬਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਭੂਰੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਮ ਅਪਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੁਤਾਬਕ ਹਰੇਕ ਡਿਓੜੀ 'ਤੇ ਚਾਲੀ ਕਿੱਲੋ ਵਜ਼ਨ ਦਾ ਸੋਨਾ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚਾਰਾਂ ਹੀ ਗੇਟਾਂ 'ਤੇ ਚਾਲੀ-ਚਾਲੀ ਕਿੱਲੋ ਸੋਨੇ ਦੇ ਪੱਤਰੇ ਸਜਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਚਾਰੇ ਦੁਆਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ।

ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਜਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁੰਬਦਾਂ ਉਪਰ ਲੱਗਣ ਵਾਲਾ ਸੋਨਾ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਵੱਲੋਂ ਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਭੂਰੀ ਵਾਲੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੱਸ ਦੇਈਏ ਕਿ ਦੋ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਪਰਤ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਉਸ ਜ਼ਮਾਨੇ 'ਚ ਕਰੀਬ ਸਤਾਰਾਂ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਾਨ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

Singh Tax & Accounting Services LLC.

Individual & Business Taxes, Accounting, Payroll & Financial Consulting Services.

File your taxes on time, Tax planning, start new business, to resolve tax related matters with IRS. Free consultation for tax matters. Translation from Punjabi to English and Notary Services.

ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਚ ਟਰਾਂਸਲੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

Ph:248-982-2036

Fax:616-855-5575

Mohan Singh M.COM, MBA (Finance), ACA Master in Taxation. IRS Enrolled agent, Notary Public

Office Locations: 38565 Joy Rd., Westland, MI 48185; 670 Kingfisher Lane, Unit B Woodbury, Minnesota 55125

Email : jhand_mohan@yahoo.com; or info@SinghTaxServices.com

For More Detail check our web site at :www.SinghTaxServices.com

Sistar Mortgage

Minimizing Cost, Maximizing Investment

www.SistarMortgage.com

Balbir (Bill) Grewal, Loan Officer (NMLS 353442)

Residential & Commercial Loans

(734) 330-8859 Mobile

(586) 802-7385 Fax

Balbir.Grewal@SistarMortgage.com

Loans Available In Most States!

**Refinance up to 125% value of the house.*

•Residential Loans (Purchase, Refinance & Cash Out Refinance). •Self Employed and H1 Visa •Jumbo loans •Commercial Property With Business or Business Only. •Business Equity Line of Credit. •Multi Unit Investment Property.

Michigan Truck Driving School

6405 Middlebelt Road, Romulus, MI 48174

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ! !
ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ! ! !
ਹੁਣ 48 ਸਟੇਟਾਂ ਵਿਚ
ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ

*ਆਪਣੀ ਸਟੇਟ ਤੋਂ ਲਰਨਿੰਗ ਪਰਮਿਟ ਲੈ ਕੇ ਆਓ ਤੇ ਉਸੇ ਸਟੇਟ ਦਾ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇੰਸੈਂਸ ਲਓ

*3-4 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਇਵਰ ਬਣੋ

Raj Jamarai Cell:734-644-1010 Office:734-747-4298

OM Transportation Inc. & Nand Freight Brokerage

Plainfield, IL

Owner Operators & Company Drivers Wanted

Valid CDL Class A License For Local, Regional & OTR Work.

Van & Reefer

omtrans1@yahoo.com

Manminder Heer 630-709-5331 Onkar Heer 630-396-0777

ਖ਼ੂਬ ਭਰਿਆ ਪੀ. ਏ. ਓ. ਦਾ 'ਤੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ'

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸਥਾਨਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (ਪੀ. ਏ. ਓ.) ਵਲੋਂ ਆਪਣਾ 14ਵਾਂ ਸਾਲਾਨਾ ਰੰਗਾਰੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਤੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ' ਲੰਘੀ 29 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਦੀ ਸਬਰਬ ਐਲਮਹਰਸਟ ਦੇ ਵਾਟਰਫੋਰਡ ਬੈਂਕੁਇਟ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਹਾਲ ਚਾਲ ਪੁੱਛਿਆ, ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ, ਉਥੇ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਗਿੱਧੇ-ਭੰਗੜੇ ਤੇ ਨ੍ਰਿਤ ਰਾਹੀਂ ਮਨ ਦੇ ਗੁਭਾਰ ਵੀ ਕੱਢੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸੂਟਾਂ, ਗਹਿਣੇ ਗੱਟਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਮਹਿੰਦੀ ਲੁਆ ਕੇ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੇ ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸਵਰਗੀ ਬੀਬੀ ਜਸਵੰਤ ਕੌਰ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੀ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਰੇਡੀਓ ਹੋਸਟ ਤੇ ਗਾਇਕਾ ਜੋਤੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਮੇਲੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸਵੇਰੇ ਪੌਣੇ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਢੋਲਕੀ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੰਸਥਾ ਦੀ 'ਤੀਆਂ' ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਉਪਰੰਤ ਜੋਤੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਇਸ ਮੇਲੇ ਦੇ ਮਕਸਦ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਪਿਛੋਂ ਕੁਝ ਗੀਤ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਵਾਰੀ ਆਈ ਮਨਮੀਤ ਕੌਰ ਦੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਗੀਤ 'ਵੇ ਤੂੰ ਲੌਂਗ ਤੇ ਮੈਂ ਲਾਚੀ' ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਵਾਹ ਵਾਹ ਖੱਟੀ। ਸਿਮਰਨ, ਰਾਜੇਸ਼ਵਰੀ ਰਾਵਤ ਅਤੇ ਰਿਚਾ ਚਾਂਦ ਨੇ 'ਕੁੜੀ ਪਟੋਲਾ' ਗੀਤ ਉਤੇ ਖੁਦ ਪਟੋਲੇ ਬਣਦਿਆਂ ਨ੍ਰਿਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਨੱਚਣ-ਟੱਪਣ ਦਾ ਪਿੜ ਬੰਨ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਚਾਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਨਵਰੂਪ ਕੌਰ ਬਰਾੜ ਨੇ 'ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਪਰਾਂਦਾ, ਮੇਰੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਆਂਦਾ' ਗੀਤ ਉਤੇ ਨ੍ਰਿਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ ਕਰਵਾਈ।

ਫਿਰ ਵਾਰੀ ਆਈ ਮਿਲਵਾਕੀ ਵਸਦੀ ਰਵਾਇਤੀ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਗਾਇਕੀ ਲਈ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਲੋਕ ਗਾਇਕਾ ਪੂਜਾ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੀ, ਜਿਸ ਨੇ 'ਵੇ ਮਾਹੀਆ ਤੇਰੇ ਵੇਖਣ ਨੂੰ, ਚੁੱਕ ਚਰਖਾ ਗਲੀ ਦੇ ਵਿਚ ਡਾਹਵਾਂ' ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਦੌਰ ਨੂੰ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲਾ ਮੋੜ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਕਈ ਬੀਬੀਆਂ ਤਾਂ ਉਠ ਉਠ ਤੱਕਣ ਵੀ ਲੱਗੀਆਂ ਕਿ ਮਾਹੀਆ ਕਿੱਥੇ ਕੁ ਹੈ! ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਣੀ ਪਛਾਣੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਮੋਨਾ ਭੱਲਾ ਨੇ ਵੀ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ।

ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਦੌਰ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਮੋੜ ਦਿੰਦਿਆਂ ਫੈਸ਼ਨ ਸ਼ੋਅ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਨੇ ਭਾਂਤ ਸੁਭਾਂਤੇ ਸੂਟਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਪਹਿਰਾਵਿਆਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਲਾਈ। ਫੈਸ਼ਨ ਸ਼ੋਅ ਦੇ ਸਪਾਂਸਰ ਸਨ, ਪਰਪਲ ਕਲਾਜ਼ਟ ਅਤੇ ਸੰਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਪ੍ਰਭ ਖਹਿਰਾ ਨੇ।

ਫੈਸ਼ਨ ਸ਼ੋਅ ਪਿਛੋਂ ਹਰਮੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨ੍ਰਿਤ ਆਈਟਮ 'ਲਹਿੰਗਾ' ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਵਾਰੀ ਆਈ 'ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਪੰਜਾਬਣ' ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਭਾਲਿਆ ਆਰਤੀ, ਨੈਣਾਂ, ਸੁੱਖੀ, ਵਿਪਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਲੂ ਨੇ। 'ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਪੰਜਾਬਣ' ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਜੇਤੂ ਅਮਨਜੋਤ ਕੌਰ ਰਹੀ ਅਤੇ 'ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਪੰਜਾਬਣ' ਐਲਾਨੀ ਗਈ। ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਰ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਸੋਨੀਆ ਲੂਥਰ, ਅੰਜਲੀ ਬਗਈ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਰੰਧਾਵਾ, ਸੰਦੀਪ ਕੌਰ, ਪਰਮਵੀਰ ਕੌਰ ਤੇ ਸੁਖਵੀਰ ਕੌਰ।

ਸਿਮਰਨ ਸੰਘਾ, ਸਹਿਜ ਬਾਬਰ ਅਤੇ ਸੰਜੀਤਾ ਸੰਧੂ ਨੇ 'ਲੌਂਗ ਗਵਾ ਆਈ ਆਂ' ਗੀਤ 'ਤੇ ਖੂਬ ਅੱਡੀਆਂ ਥਿਰਕਾਈਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਚਾ ਲੌਂਗ ਲੱਭਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਉਹੀ ਜਾਣਨ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਵਾਰੀ ਆਈ ਗਿੱਧੇ ਦੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਨਦੀਪ ਮਾਨ, ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਵਿਪਨ ਕਲੇਰ, ਸੁਖਬੀਰ ਢਿੱਲੋਂ, ਪੂਜਾ ਸਾਹਨੀ, ਪੂਜਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਮਨਜੋਤ ਕੌਰ, ਵੰਦਨਾ ਅਤੇ ਹਰਮਨ ਕੌਰ ਨੇ ਬੋਲੀਆਂ 'ਤੇ ਗਿੱਧਾ ਪਾ ਕੇ ਸਟੇਜ ਹਿੱਲਣੀ ਲਾਈ ਰੱਖੀ। ਗਿੱਧੇ ਦਾ ਸੰਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਮਨਦੀਪ ਮਾਨ ਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ। ਗਿੱਧੇ ਦਾ ਸਿਖਰ ਹੋਇਆ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ 'ਤੇ ਨੱਚਣ ਨਾਲ।

ਨੱਚਣ-ਟੱਪਣ ਵਿਚ ਜੇ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਡੀ. ਜੇ. ਨੇ। ਡੀ. ਜੇ. 'ਤੇ ਚੱਲਦੇ ਅੱਡੀਆਂ ਥਿਰਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗੀਤਾਂ 'ਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਨੱਚਣ-ਟੱਪਣ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਰੀਝਾਂ ਰੱਜ ਰੱਜ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਤੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਮਿਨੀ ਮੁਲਤਾਨੀ, ਸੁੱਖੀ ਸਿੰਘ, ਨੇਹਾ ਵਾਲੀਆ, ਪਿੰਕੀ ਵਾਲੀਆ, ਨੈਨਾ ਸਿੰਘ, ਨਵਜੋਤ ਬਾਜਵਾ, ਮਨੀਸ਼ਾ ਗਰਗ, ਜਸਮੀਤ ਸੂਗਾ, ਕਮਲ ਹੁੰਜਣ, ਸਤਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਪੰਮੀ ਸੰਘਾ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਮਾਗੋ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਾਲੂ ਛਾਬੜਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ।

ਹਾਲ ਛੱਜਾਂ, ਫੁਲਕਾਰੀਆਂ, ਦਰੀਆਂ, ਕਢਾਈ ਵਾਲੀਆਂ ਚਾਦਰਾਂ, ਢੋਲਕੀਆਂ, ਪੱਖੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਬੀਬੀਆਂ ਹੱਥ ਵਿਚ ਕਢਾਈ ਵਾਲੀਆਂ ਪੱਖੀਆਂ ਫੜ੍ਹੀ ਪੀਂਘ ਦੇ ਹੁਲਾਰੇ ਲੈਂਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿਚਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਕਈ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਚੋਹਲ ਮੋਹਲ ਵਾਲੀਆਂ ਫੱਟੀਆਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਟੋਟਾ, ਮਜਾਜਣ, ਸਰਦਾਰਨੀ, ਸ਼ੌਕੀਨਣ, ਸ਼ੌਂਕਣ ਮੇਲੇ ਦੀ, ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਪਟਾਕਾ, ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਬਿੱਲੋ ਰਾਣੀ, ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਸੋਹਣੀ ਕੁੜੀ ਅਤੇ ਇਕ ਨੇ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਸਿਰੇ ਲਾ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਸੈਕਸੀ। ਕਈ ਬੀਬੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਖਰੇਲੂ ਬਣ ਕੇ ਵੰਨ ਸੁਵੰਨੇ ਪੋਜ਼ ਬਣਾ ਕੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਖਿਚਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਕਈ ਬੀਬੀਆਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਫੋਟੋ ਖਿਚਾਉਣ ਦੀ ਰੀਝ ਪੂਰੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਮਿਡਵੈਸਟ)

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ-2018 ਅਤੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ

Busse Wood
Forest Preserve South,
Elk Grove Village, IL

2 ਸਤੰਬਰ 2018

ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਆਓ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ, ਖਾਣੇ ਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣੋ; ਦਾਖਲਾ ਤੇ ਪਾਰਕਿੰਗ ਲਈ ਕੋਈ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ

ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ

ਡਾ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ

ਚੇਅਰਮੈਨ

ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ

ਪ੍ਰਧਾਨ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ

ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਨੀਪਾਲ

ਪਹਿਲੇ ਇਨਾਮ ਦੇ ਸਪਾਂਸਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਦੂਜੇ ਇਨਾਮ ਦੇ ਸਪਾਂਸਰ

ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਵਾਲੀਬਾਲ ਦਾ ਇਨਾਮ ਲੱਖੀ ਢੀਂਡਸਾ ਤੇ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ ਵਲੋਂ ਸਵਰਗੀ ਮਿਹਰ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ

ਗਾਇਕਾ ਸੋਨਾ ਵਾਲੀਆ

ਗਾਇਕ ਜੀਤਾ ਗਿੱਲ

ਮੇਲਾ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ

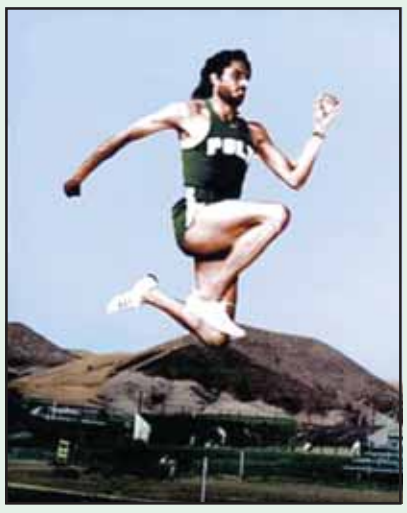

Mohinder Singh Gill
Triple Jumper Arjan Awardi and Olympian Athlete

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਮਿਡਵੈਸਟ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸ਼ੋਅ ਮੈਚ

ਕਬੱਡੀ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਸਪਾਂਸਰ

ਮਨਮੋਹਨ ਗਰੇਵਾਲ

ਬਰੈਟੀ ਗਿੱਲ

ਤਰਲੋਚਨ ਲੱਛਰ

ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਬੱਡੀ ਕਲੱਬ ਸਿਆਟਲ; ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਲਾਸ ਬੈਨੋਸ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਅਤੇ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਕਬੱਡੀ ਕਲੱਬ ਦੀਆਂ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮਾਂ ਭਾਗ ਲੈਣਗੀਆਂ

ਕਬੱਡੀ ਕੁਮੈਂਟੇਟਰ ਮੱਖਣ ਅਲੀ

ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ

ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਨੰਦੜਾ | ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ | ਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੰਦੜਾ | ਹਰਇੰਦਰਜੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ | ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਲ੍ਹਾਂ | ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੱਲ੍ਹਾਂ | ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੱਲ੍ਹਾਂ | ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ

ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ | ਜਿੰਦੀ ਖੰਗੂੜਾ | ਅਮਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੰਦੇਸ਼ਾ | ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖੰਗੂੜਾ | ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ | ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੰਦੇਸ਼ਾ | ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ | ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ | ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੱਠਾ

ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ

ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ | ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ | ਲਖਵਿੰਦਰ ਬਿਹਾਰੀਪੁਰ | ਬੱਬੀ ਬਾਠ | ਬਲਜੀਤ ਮੰਗੀ | ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ | ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਲੱਖਣ | ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ ਸੀ | ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ | ਸੁਰਿੰਦਰ ਭੱਟੀ | ਧਰਮਿੰਦਰ ਜਸਵਾਲ | ਹਰਬੰਤ ਗਰੇਵਾਲ | ਜੱਸੀ ਸਹੋਤਾ | ਡੀ. ਢੀਨਾ | ਵਿੱਕੀ ਸ਼ੰਮੀਪੁਰੀਆ ਸਪੋਰਟਸ ਇੰਚਾਰਜ | ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ | ਗੁਰਮੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ ਖਜਾਨਚੀ | ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ | ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ | ਜਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਮੀਡੀਆ ਸਲਾਹਕਾਰ | ਪਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ

For Further Info.:

For Further Info.:
Darshan Pamma 847-561-7101
Balwinder Chatha 630-523-3412
Deepa Bandesha 815-546-0525
Amardev Singh 708-612-7963
Jinder Benipal 773-895-2041
Parminder Walia 847-477-1613
Amritpal Gill 920-460-1001
Gurmeet Dhaliwal 630-947-3686

ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਮਿਡਵੈਸਟ)

------- ਗੈਸਟ ਆਫ ਆਨਰ -------

ਜਥੇਦਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸੱਲ੍ਹਾਂ | ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ | ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ | ਸੁੱਖੀ ਘੁੰਮਣ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ | ਸੁਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਰੀਕੇ | ਜੇ ਪੀ ਐਸ ਖਹਿਰਾ | ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ | ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ | ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰ | ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ | ਰਵੀ ਹੰਝਰਾ | ਸੁਖਦੇਵ ਸਮਰਾ

ਪਲਾਟੀਨਮ ਸਪਾਂਸਰ

ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ | ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੱਲ੍ਹਾਂ | ਸੰਨੀ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ | ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ | ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ | ਬਿਕਰਮ ਸਿੱਧੂ | ਹਰਵਿੰਦਰ ਕੰਗ | ਰਾਜਦੀਪ ਪੰਮਾ | ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ ਤੇ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ

ਕਸ਼ਮੀਰਾ ਸਿੰਘ | ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜਪੁਰਾ | ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਛੀਨਾ | ਦਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ | ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਹਿਰਾਜ | ਰੁਪਿੰਦਰ ਅਰੋੜਾ | ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ | ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ | ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ | ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਤੂਰ | ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਲੀਲ | ਪ੍ਰਿਥਪਾਲ ਘੋਤੜਾ | ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ | ਹਰਵਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ ਓਹਾਇਓ | ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਕ | ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ | ਲਵ ਮਿਨਹਾਸ | ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ | ਰਾਣਾ ਵਿਰਕ

ਚਰਨਜੀਤ ਸਮਰਾ | ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਮਾਨ ਅਤੇ ਸੁੱਖੀ ਮਾਨ | ਦਲਜੀਤ ਮੁਲਤਾਨੀ | ਰਾਜਬੀਰ ਰਾਣਾ | ਹਰਕੇਵਲ ਲਾਲੀ | ਜਸਵਿੰਦਰ ਜੱਸੀ ਸਲੇਮਪੁਰ | ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ

ਮੀਡੀਆ ਸਪਾਂਸਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Desi Junction WWW.DESIJUNCTION.COM | DHOL RADIO | Radio Chann Pardesi

ਇੰਡੋ ਅਮੈਰਿਕਨ ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਇੰਡੀਆਨਾ

ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ: (ਸ਼ਿਕਾਗੋ) ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਮਿਡਵੈਸਟ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਥ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨ, ਫਰੈਂਡਜ਼ ਆਫ ਪੰਜਾਬ, ਪੀ ਸੀ ਐਸ, ਪੀ ਐਚ ਓ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ। (ਮਿਲਵਾਕੀ) ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ, ਪੀ ਸੀ ਓ। (ਇੰਡੀਆਨਾ) ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਯੂਥ ਕਲੱਬ, ਫਾਈਵ ਰਿਵਰ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ; (ਮਿਸ਼ੀਗਨ) ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਕੈਲਮਜ਼ੂ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਆਰਗੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨ-ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ-ਕੈਲਮਜ਼ੂ, ਯੂ ਐਸ ਏ ਕਬੱਡੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ-ਓਂਟਾਰੀਓ (ਕੈਨੇਡਾ), ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਗਰੀਨਵੁਡ (ਇੰਡੀਆਨਾ), ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਸੁਸਾਇਟੀ-ਸਾਊਥਬੈਂਡ, ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਲਾਸ ਬੈਨੋਸ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ), ਓਹਾਇਓ: ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ-ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਰਬਾਰ ਮਿਸ਼ਵਾਕਾ (ਇੰਡੀਆਨਾ) ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹਿਯੋਗ।

ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੇਵਾ: ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ, ਦੀਪਾ ਵਿਰਕ ਅਤੇ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਹਲ ਵਲੋਂ

Sher-E-Punjab Soprts & Cultural Club-Chicago (Midwest)

ਸਾਡੇ ਸਪਾਂਸਰ

ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧਰ | ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ | ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧਰ | ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ | ਹਰਵਿੰਦਰ ਲਾਲੀ ਸਿੱਧੂ | ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ | ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ | ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾ | ਪਾਖਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ | ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ | ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮੱਲ੍ਹੀ | ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ

ਲਖਬੀਰ ਢੀਂਡਸਾ | ਜਸਵੀਰ ਪੰਨੂ | ਰਾਕੇਸ਼ ਰੇਹਨ ਕੈਫੇ ਇੰਡੀਆ ਮਿਲਵਾਕੀ | ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ | ਕੰਵਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕੇਪੀ | ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ | ਪੰਮੀ ਗਰੇਵਾਲ | ਗੁਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਬਸੰਤੀ | ਅਮਰਦੀਪ ਛੀਨਾ | ਗੁਰਮੀਤ ਅਰੋੜਾ | ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ | ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲੰਗ | ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਸਵਰਗੀ ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ

ਵਲੋਂ: ਝਿਰਮਲ ਘੋਲੀਆ

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੱਧੂ | ਸਤਵੰਤ ਨਿੱਜਰ | ਲਖਵੀਰ ਜੌਹਲ | ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ | ਜੱਸੀ ਧਾਲੀਵਾਲ | ਰਿੰਪੀ ਖੱਟੜਾ | ਧਰਮਿੰਦਰ ਖੱਟੜਾ | ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਬੱਬੂ | ਗੁਰਚਰਨ ਝਾਵਰ | ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ | ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ | ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੱਜ | ਬਾਬ ਹੁੰਦਲ

ਡਾ. ਪਾਲ ਬੰਦੇਸ਼ਾ | ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ | ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ | ਗੁਰਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਤੂਰ | ਸਤੀਸ਼ ਭਾਰਦਵਾਜ | ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ | ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ | ਅੱਛਰਜੀਤ ਸਿੰਘ | ਚੰਨਾ ਧੰਮ (ਵੰਡਾਲੀਆ) | ਮਹਾਂਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ | ਬੌਬੀ ਸਿੰਘ ਸਲੇਮਪੁਰ | ਗੁਰਚਰਨ ਗਿੱਲ | ਕਮਲ ਸੰਘਾ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਜੈਨ | ਜਸਵੀਰ ਸੁੱਗਾ | ਬਲਦੇਵ ਖਿੰਦ | ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ | ਬਲਦੇਵ ਰਾਜੂ | ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ | ਮੰਗਾ ਮੱਟੂ | ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ | ਸੁਰਜੀਤ ਗਰੇਵਾਲ | ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਰੰਧਾਵਾ | ਇੰਦਰਜੀਤ ਗਰੇਵਾਲ | ਤਾਲੀ ਭੱਠਲ | ਜਿੰਮੀ ਬਰਾੜ | ਮੱਖਣ ਬਦੇਸ਼ਾ | ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਉਪਲ

ਪੱਪੂ ਫੋਰਟਵੇਨ | ਸਤੀਸ਼ ਫੋਰਟਵੇਨ | ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਮਾਂਗਟ | ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ | ਪਰਦੀਪ ਸਲਵਾਨ | ਤਾਜਵਿੰਦਰ ਖਸਰੀਆ | ਪਰਮਿੰਦਰ ਮੁਲਤਾਨੀ | ਬਲਿਹਾਰ ਦੁਲਈ | ਕਮਲਜੀਤ ਘੁੰਮਣ | ਰਣਜੀਤ ਗਿੱਲ | ਹਰਮੋਹਨਜੀਤ ਬੈਂਸ | ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ | ਰਾਣਾ ਸਿੱਧੂ | ਡਾ. ਵਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ | ਰੰਮੀ ਗਰੇਵਾਲ | ਕੇ ਕੇ ਪੰਮਾ | ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ | ਵਰਿੰਦਰ ਨਾਗਰਾ | ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੱਧੂ | ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ | ਜਗਜੀਤ ਬਾਜਵਾ | ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ | ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ | ਰਘਵਿੰਦਰ ਮਾਹਲ | ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ASHYANA BANQUETS & CATERING | Taste of India | SHIKARA RESTAURANT
PUNJAB SWEETS | CATERING SERVICE Available

ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਕੈਲਮਜ਼ੂ , ਮਿਸ਼ੀਗਨ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ, ਸਾਊਥਬੈਂਡ (ਇੰਡੀਆਨਾ) ਦੀ ਕਮੇਟੀ

ਰਾਜਾ ਤਲ੍ਹਣ ਰੈਫਰੀ | ਰਾਣਾ ਭੰਡਾਲ ਰੈਫਰੀ | ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ | ਡਾ. ਅਨਵਰ ਹੱਕ | ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਟੀਟੂ | ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੋਲਡੀ | ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮਿਆਣੀ | ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦੀ | ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੱਗਰ | ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਮਿੰਟੂ | ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ | ਸਤਪਾਲ ਸੱਤਾ | ਤਾਰੀ ਸਿੰਘ | ਪੁਸ਼ਪਿੰਦਰ ਪੂਨੀਆ

ਨਿਆਮਤਾਂ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਛਾਂਵੇਂ-ਛਾਂਵੇਂ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਾਦ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਜੁਗਤ ਬੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਠਕ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੁਤੇ ਸਿਧ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਆ ਬਾਤ ਹੈ! ਪਿਛਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਘਾਲਣਾ ਨੂੰ ਸਜ਼ਦਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਬੱਚੇ ਸਿਰਫ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਹੀ ਮੌਲਦੇ, ਵਰਨਾ ਬੇਮੌਸਮੀ ਪੱਤਝੜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਚਪਨੀ ਬਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰੌਣਕੀ, ਬੇਗਾਨਗੀ ਅਤੇ ਵੈਰਾਨਗੀ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਜੋਗਾ ਕਰ ਜਾਂਦੀਆਂ।...ਹਰ ਰਿਸ਼ਤਾ ਈਰਖਾ ਤੇ ਸਾੜਾ ਕਰ ਸਕਦਾ।" ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਉਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਬੰਦੇ ਸਿਰ ਓਟ ਆਸਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਇਸ ਛਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਤਰੀਵ ਵਿਚ ਸਮਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹੀ ਛਾਂ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਦੇ।...ਕਦੇ ਠੰਢਕ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਪਰ ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਤਪਸ਼ ਵੀ ਤਰੌਂਕਦੀ, ਪਰ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਇਹ ਛਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਭਲਾ ਮੰਗਦੀ, ਆਪਣੇ ਹਰ ਰੂਪ 'ਚ, ਤੁਹਾਡੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸਦੀਵਤਾ ਦਾ ਨਾਮਕਰਨ ਕਰਦੀ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਵਜ਼ਨ ਹੈ! "ਛਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ। ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਏ ਛਾਂ ਬਣਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਛਾਂਵੇਂ-ਛਾਂਵੇਂ ਤੁਰ ਕੇ ਜੀਵਨ-ਪੈਂਡਿਆਂ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਸੁਰਖ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਸਿਰਜਣਾ।" -ਸੰਪਾਦਕ

ਛਾਂਵੇਂ-ਛਾਂਵੇਂ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਲੀਆਂ 'ਚ ਸੇਕ ਨਹੀਂ ਉਗਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਅੱਗ ਵਰ੍ਹਦੀ ਏ। ਉਹ ਜੀਵਨ-ਰਾਹ 'ਤੇ ਅਨੰਦਮਈ ਪਲਾਂ ਦਾ ਵੱਸਦਾ ਗਰਾਂ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਰਮ-ਜਾਚਨਾ 'ਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੂਖਮ ਤੇ ਸੁਹਜ ਪਲਾਂ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੁੰਦਾ।

ਛਾਂਵੇਂ-ਛਾਂਵੇਂ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਿੱਖੜ ਦੁਪਹਿਰਾਂ 'ਚ ਫਲ੍ਹੇ ਵਾਹੁੰਦੇ, ਵਾਢੀਆਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਕਣਕ ਦੇ ਵੱਢ 'ਚ ਮੱਚਦੇ ਨੰਗੇ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਕੀ ਰੇਤ ਵਿਚ ਸੱਸੀ ਦੀ ਗੁੰਮ ਰਹੀ ਪੈੜ-ਨਕਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਪੰਖੇਰੂ-ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਜ਼ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਏ?

ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਛਾਂਵੇਂ-ਛਾਂਵੇਂ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਛਾਂ ਤੇ ਧੁੱਪ ਦਾ ਫਰਕ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਛਾਂ 'ਚੋਂ ਵੀ, ਪਿੰਡੇ ਹੰਢਾਈ ਧੁੱਪ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ।

ਛਾਂਵੇਂ-ਛਾਂਵੇਂ ਤੁਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਧੁੱਪ ਦੀ ਜੂਨੇ ਆਇਆਂ ਲਈ ਰੱਕੜ, ਮਾਰੂਥਲ ਤੇ ਵੈਰਾਨਗੀ ਦਾ ਪੀਹੜਾ ਹਰ ਦਮ ਡਾਹੁਣਾ ਪੈਂਦਾ ਏ।

ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਇਸ ਛਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਤਰੀਵ ਵਿਚ ਸਮਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹੀ ਛਾਂ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਦੇ।

ਬਾਪ ਦੀ ਪਰਨੇ ਦੀ ਚਿੱਤਕਬਰੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਮਲੂਕ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਕੱਚੇ ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਧੁੱਧਲ ਦਾ ਸੇਕ ਨਹੀਂ ਪਾਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਬਤ ਕਦਮੀਂ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਮਾਂ ਦੀ ਛਾਂ ਮਾਣਨ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਤਿੱਖੜ ਦੁਪਹਿਰਾਂ 'ਚ ਵੀ ਠੰਢੜੀ ਛਾਂ ਮਾਣਦੇ। ਬਜ਼ੁਰਗੀ ਪ੍ਰਛਾਂਵੇਂ 'ਚ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਅਲੂੰਏਂ ਜੁਆਕ ਨੂੰ ਸਿਰ 'ਤੇ ਆਇਆ ਸੂਰਜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਿਘਲਾ ਸਕਦਾ।

ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਛਾਂ ਵਿਚ ਤੁਰਨ ਵਾਲੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰੀ ਦੇ ਝਮੇਲਿਆਂ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਜੀਵਨ ਦੇ ਮਾਰੂਥਲੀਂ ਰਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੀਆ ਤੇ ਸਬਰ ਵੀ ਹੁੰਦਾ।

ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਛਾਂ ਮਾਣਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਬੀਤੇ 'ਤੇ ਮਾਣ ਕਰਦੇ। ਭੂਤ ਨੂੰ ਪੱਲੇ ਬੰਨ ਕੇ ਨਵੇਂ ਦਿਸਹੱਦਿਆਂ ਦਾ ਨਾਮਕਰਨ ਵੀ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜੇ ਰਹਿੰਦੇ।

ਬਾਬੇ ਬਿਰਖਾਂ ਦੀ ਛਾਂ 'ਚ ਸ਼ੁਕਰ, ਸਕੂਨ ਅਤੇ ਸਬਰ ਦੀ ਮੁਹਾਰਨੀ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ। ਇਸ ਦੀ ਛਾਂ 'ਚ ਜਦ ਰਾਹੀਆਂ ਦੀ ਥਕਾਵਟ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡੇ ਤੋਂ ਵਾਸ਼ਪ ਹੋਇਆ ਮੁੜਕਾ, ਹਵਾ 'ਚ ਤਰਲਤਾ ਬੀਜਦਾ ਤਾਂ ਬਿਰਖ ਦੇ ਸਾਹਾਂ ਵਿਚ ਰਵਾਨਗੀ ਭਰੀ ਜਾਂਦੀ।

ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਸਿਆਣਪੀ ਛਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਅਚੇਤ ਹੀ ਮਾਨਵੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ, ਸੰਤੁਲਿਤ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਤੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਮੋਹ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਅਦਬ, ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਅਧੀਨਗੀ ਭਰਿਆ ਲਹਿਜਾ, ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਦਾ ਸੁਚੱਜਾ ਮਾਰਗ ਬਣ ਜਾਂਦਾ।

ਮਹਾਂ-ਬਿਰਖਾਂ ਦੀ ਛਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਬਿਰਖਾਂ ਦੇ ਮੌਲਣ ਅਤੇ ਵਿਗਸਣ ਲਈ ਸਰਾਪ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਬਿਰਖ ਨੂੰ ਵਧਣ ਫੁਲਣ ਲਈ ਧੁੱਪ ਦਾ ਸਾਥ ਮਾਣਨਾ, ਲੂਆਂ ਨਾਲ ਆਢਾ ਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਮੋਹਲੇਧਾਰ ਬਾਰਸ਼ 'ਚ ਸਮੁੱਚ ਨੂੰ ਭਿਉਣਾ ਜਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਬਿਰਖ ਵਰਜਣਾ ਹੰਢਾਉਂਦੇ, ਬੋਹੜਾਂ ਅਤੇ ਪਿੱਪਲਾਂ ਵਾਂਗ, ਮਹਿਲਾਂ ਦੇ ਬੋੜੇ ਕਿੰਗਰਿਆਂ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਬਿਰਖਾਂ ਦੀਆਂ ਖੋੜਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਘਰ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਪਰਚਮ ਝੁਲਾਉਂਦੇ। ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਬਿਰਖ ਨੂੰ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਦਿਸਹੱਦੇ ਨਿਸਚਿਤ ਕਰਨ, ਆਪਣੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਵਲਗਣਾਂ ਵਿਚ ਵਲੀ ਹੋਈ ਵੇਲ ਵੀ ਬਨੇਰਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਅਹੁਲਦੀ ਏ।

ਬਹੁਤਿਆਂ ਲਈ ਛਾਂ ਦੇ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਕਦੇ ਉਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਛਾਂ ਦੇ ਮਾਇਨੇ ਪੁੱਛਣੇ ਜਿਹੜਾ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਜੇਠ ਹਾੜ 'ਚ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਹਲ ਵਾਹੁੰਦੇ ਬਾਪ ਲਈ ਦੁਪਹਿਰਾ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਨੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦਸ ਮੀਲ ਦਾ ਵਾਪਸੀ ਸਕੂਲੀ-ਸਫਰ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਬੋਰੀ ਦਾ ਟੋਟਾ ਬੰਨ ਕੇ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਕਦੇ ਉਸ ਬਚਪਨੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੜਕ ਕਿਨਾਰੇ ਲਿਟਾ ਕੇ ਰੋੜੀ ਕੁੱਟਦੀ, ਪੇਟ ਦੀ ਅੱਗ ਨੂੰ ਝੁਲਸਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਛਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖਰ-ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਵਿਰਵਾ ਕਰ ਗਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਬਚਪਨਾ, ਝਿੜਕਾਂ 'ਚ ਵਿਹਾਜ, ਸਾਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਮੰਗਦੇ ਹੀ ਜਹਾਨ ਤੋਂ ਤੁਰ ਗਏ ਹੋਣ।

ਬਹੁਤਿਆਂ ਲਈ ਛਾਂ ਦੇ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਕਦੇ ਉਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਛਾਂ ਦੇ ਮਾਇਨੇ ਪੁੱਛਣੇ ਜਿਹੜਾ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਜੇਠ ਹਾੜ 'ਚ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਹਲ ਵਾਹੁੰਦੇ ਬਾਪ ਲਈ ਦੁਪਹਿਰਾ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਨੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦਸ ਮੀਲ ਦਾ ਵਾਪਸੀ ਸਕੂਲੀ-ਸਫਰ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਬੋਰੀ ਦਾ ਟੋਟਾ ਬੰਨ ਕੇ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਕਦੇ ਉਸ ਬਚਪਨੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੜਕ ਕਿਨਾਰੇ ਲਿਟਾ ਕੇ ਰੋੜੀ ਕੁੱਟਦੀ, ਪੇਟ ਦੀ ਅੱਗ ਨੂੰ ਝੁਲਸਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਛਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖਰ-ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਵਿਰਵਾ ਕਰ ਗਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਬਚਪਨਾ, ਝਿੜਕਾਂ 'ਚ ਵਿਹਾਜ, ਸਾਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਮੰਗਦੇ ਹੀ ਜਹਾਨ ਤੋਂ ਤੁਰ ਗਏ ਹੋਣ।

ਛਾਂ, ਛਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀ। ਛਾਂ ਬਹੁ-ਭਾਂਤੀ। ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਝਾਕੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਭਿੰਨਤਾ ਅਤੇ ਬਹੁ-ਰੂਪਤਾ ਅਚੰਭਿਤ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ।

ਛਾਂ, ਬਾਬੇ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਲਾਏ ਪਿੱਪਲ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਬਾਪ ਦੀ ਸੁਲੱਖਣੀ ਮੱਤ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਮਾਂ ਦੀ ਮਮਤਾਈ ਲੋਰ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਨਸੀਹਤਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਲੋਂ ਮਿਲੀਆਂ ਝਿੜਕਾਂ ਤੇ ਪੁੱਠੇ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਖਾਧੀਆਂ ਸੋਟੀਆਂ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਰਾਪੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਰਹਿਬਰ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਖੁਰਦਰੇ ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਮਿਲੇ ਕਿਸੇ ਸੁਖਨਵਰ ਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪੀੜਾਂ ਪਰੁੱਚੇ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਮੱਠੀ ਜਿਹੀ ਟਕੋਰ 'ਤੇ ਲਾਈ ਮਰਹਮ ਦੀ ਹੋਵੇ।

ਛਾਂ ਮਸਨੂਈ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਅਪਣੱਤ ਭਰਪੂਰ ਵੀ, ਕਠੋਰ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਕੋਮਲਤਾ ਨਾਲ ਪਰੁੱਚੀ ਵੀ ਅਤੇ ਭਟਕਣ 'ਚ ਰੁੱਝੀ ਵੀ ਤੇ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਲਬਰੇਜ਼ ਵੀ। ਕਦੇ ਠੰਢਕ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਪਰ ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਤਪਸ਼ ਵੀ ਤਰੌਂਕਦੀ, ਪਰ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਇਹ ਛਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਭਲਾ ਮੰਗਦੀ, ਆਪਣੇ ਹਰ ਰੂਪ 'ਚ, ਤੁਹਾਡੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸਦੀਵਤਾ ਦਾ ਨਾਮਕਰਨ ਕਰਦੀ।

ਛਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ। ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਏ ਛਾਂ ਬਣਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਛਾਂਵੇਂ-ਛਾਂਵੇਂ ਤੁਰ ਕੇ ਜੀਵਨ-ਪੈਂਡਿਆਂ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਸੁਰਖ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਸਿਰਜਣਾ।

ਜਦ ਕੋਈ ਛਾਂ ਬਣ ਕੇ ਸਾਡੀ ਸੋਚ, ਸਾਧਨਾ ਅਤੇ ਸਮਰਪਣ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦਾ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਨਾਂਵੇਂ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਸੱਚ ਹੁੰਦਾ। ਪਰ ਕਦੇ ਵੀ ਇਹ ਛਾਂ ਕੁਲਹਿਣੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਹੇਠ ਦਮ ਘੁੱਟਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਨੇੜ ਵਿਚੋਂ ਸਿਸਕੀਆਂ

ਤੇ ਆਹਾਂ ਦੀ ਹੂਕ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਛਾਂਵਾਂ ਬਦਹਵਾਸੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਕੁਲੱਛਣੇ ਪਲਾਂ ਦੀ ਤਿਉੜੀ ਉਕਰੀ ਹੁੰਦੀ।

ਛਾਂ ਹਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਕੁਝ ਕੁ ਲੋਕ ਹੀ ਛਾਂਵਾਂ ਬਣਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਹੋਰਨਾਂ ਲਈ ਦੁਆਵਾਂ ਅਤੇ ਅਸੀਸਾਂ ਭਰਪੂਰ ਛਾਂਵਾਂ ਬਣਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਗੋਸ਼ ਵਿਚ ਆਇਆਂ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਲਿਸ਼ਕੋਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਿਰਫ ਇਕ ਵੇਰਾਂ ਮਿਲਦੀ। ਅਸੀਂ ਜੇ ਇਸ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਾਂਵੇਂ ਛਾਂਵਾਂ ਵੰਡਣ ਦੀ ਸ਼ਫਾ ਲਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਤੁਹਾਡਾ ਹਾਸਲ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਛਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ੋਭਨੀਕ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਮਾਣ ਵੀ ਬਣ ਸਕਦੀ ਏ। ਬਹੁਤ ਮਹਾਨ ਉਹ ਲੋਕ ਹੁੰਦੇ ਜੋ ਛਾਂ ਬਣਨ ਲਈ ਪਿੰਡਾ ਲੂੰਹਦੇ, ਛਤਰੀ ਬਣਨ ਲਈ ਸਿਰ ਦੇ ਕੱਜਣ ਦੀ ਓਟ ਸਿਰਜਦੇ, ਠਾਹਰ ਬਣਨ ਲਈ ਜਿਸਮ ਦੀ ਝੌਂਪੜੀ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ, ਗਰੀਬ ਮਜ਼ਲੂਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਵੰਗਾਰ ਬਣਦੇ ਅਤੇ ਹਨੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਚੀਰਨ ਲਈ ਮਸ਼ਾਲ ਬਣਨ ਤੋਂ ਵੀ ਝਿਜਕਦੇ ਨਹੀਂ।

ਛਾਂ ਬਣਨਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਸਾਨ ਵੀ ਅਤੇ ਔਖਾ ਵੀ ਕਿਉਂਕਿ ਛਾਂ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣਾ, ਤਪਦਿਆਂ ਨੂੰ ਠੰਢਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣਾ, ਸਭ ਤੋਂ ਔਖਾ ਧਰਮ-ਕਰਮ।

ਕਦੇ ਤੁਸੀਂ ਛਾਂ ਬਣੇ ਹੋ! ਕਿਸੇ ਅਬਲਾ ਤੇ ਮਾਸੂਮ ਲਈ ਛਾਂ ਬਣਨ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਮਨ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਜਰੂਰ ਕਰਨਾ, ਤੁਸੀਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਸੁੱਚਾ ਹਰਫ ਬਣ ਜਾਵੋਗੇ।

ਕਦੇ ਅਜਿਹੀ ਛਾਂ ਦੀ ਤਫਸੀਲ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰਨਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਸੋਚ-ਕਿਵਾੜ ਵਿਚ ਭਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਦਸਤਕ ਜਰੂਰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਕਾਵਿ ਜਗਤ

ਮਾਂ ਦੀ ਪੁਕਾਰ

ਕਿਹੜੇ ਜਹਾਨ ਗੁਆਚ ਗਿਆ
ਮਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਪੁੱਤਰਾ ਤੂੰ
ਆਖਰ ਵੇਲੇ ਆ ਮੋਢਾ ਦੇ ਦੀਂ
ਇੱਕ ਅਰਥੀ ਮਾਂ ਦੀ ਨੂੰ।

ਤੇਰੇ ਲਈ ਸਜਾਏ ਮੈਂ ਲੱਖਾਂ
ਪੁੱਤ ਹੈਂ ਕੀ ਗਿਣ ਗਿਣ ਕੇ ਦੱਸਾਂ।
ਤੋੜ ਦਿੱਤੇ ਸਜਾਏ ਮੈਂ ਜਿਹੜੇ
ਸਾਰੇ ਸੁਪਨੇ ਪੁੱਤਰਾ ਤੂੰ।
ਆਖਰ ਵੇਲੇ ਆ ਮੋਢਾ ਦੇ ਦੀਂ
ਇੱਕ ਅਰਥੀ ਮਾਂ ਦੀ ਨੂੰ।

ਲੋਕੀਂ ਕਰਦੇ ਸਿਫਤ ਸੀ ਤੇਰੀ
ਰੂਹ ਠਰ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਪੁੱਤਰਾ ਮੇਰੀ।
ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਟਾਲਦਾ ਹੁੰਦਾ
ਪਾਈ ਕਹਾਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਨੂੰ।
ਆਖਰ ਵੇਲੇ ਆ ਮੋਢਾ ਦੇ ਦੀਂ
ਇੱਕ ਅਰਥੀ ਮਾਂ ਦੀ ਨੂੰ।

ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਉਲਟ ਹੋ ਗਿਆ
ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਬੇਸੁਰਤ ਹੋ ਗਿਆ।
ਆਪਣਾ ਆਪ ਭੁਲਾ ਸੀ ਬੈਠਾ
ਖਾਤਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸੀ ਤੂੰ।
ਆਖਰ ਵੇਲੇ ਆ ਮੋਢਾ ਦੇ ਦੀਂ,
ਇੱਕ ਅਰਥੀ ਮਾਂ ਦੀ ਨੂੰ।

ਗੁਲਾਮੀ ਵਾਲੇ ਅੱਜ ਮਾਤਮ ਛਾਇਆ
ਮਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਝੂਲਦਾ ਆਇਆ।
ਸਮਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਥੋੜਾ ਪੁੱਤਰਾ
ਲਾਂਬੂ ਚਿਖਾ ਨੂੰ ਲਾ ਜੀਂ ਤੂੰ।
ਆਖਰ ਵੇਲੇ ਆ ਮੋਢਾ ਦੇ ਦੀਂ
ਇੱਕ ਅਰਥੀ ਮਾਂ ਦੀ ਨੂੰ।

-ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੱਧੂ, ਗੁਲਾਮ ਪੱਤਰਾ
ਫੋਨ: 91-95010-15085

ਯਾਦ

ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਯਾਦ ਹੈ ਆਈ
ਗੱਲ ਪੁਰਾਣੀ ਯਾਦ ਹੈ ਆਈ।

ਧੰਮੀ ਵੇਲੇ ਬੇਬੇ ਦਾ ਉਹ
ਚਾਟੀ ਦੇ ਵਿਚ ਦੁਧ ਰਿੜਕਣਾ
ਨਾਲ ਮਧਾਣੀ ਯਾਦ ਹੈ ਆਈ।

ਲੌਢੇ ਵੇਲੇ ਵਿਚ ਭੜੋਲੀ
ਤੌੜੀ ਦੇ ਵਿਚ ਦਾਲ ਦਾ ਰਿੱਝਣਾ
ਸ਼ਾਮ ਸੁਹਾਣੀ ਯਾਦ ਹੈ ਆਈ।

ਸਿਰ 'ਤੇ ਸੋਹਣਾ ਸਾਫ ਦੁਪੱਟਾ
ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਜਪੁਜੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹਿਣਾ
ਇਕ ਸਵਾਣੀ ਯਾਦ ਹੈ ਆਈ।
ਰੱਬ ਵਰਗੀ ਮਮਤਾ ਦੀ ਮੂਰਤ
ਗੋਰੀ ਚਿੱਟੀ ਸੋਹਣ ਸੁਨੱਖੀ
ਅੰਮੜੀ ਰਾਣੀ ਯਾਦ ਹੈ ਆਈ।

ਬਾਬੁਲ ਦਾ ਜਗ ਤੋਂ ਤੁਰ ਜਾਣਾ
ਅੰਮੜੀ ਦਾ 'ਕੱਲਿਆਂ ਹੋ ਜਾਣਾ
ਸੁਲਝੀ ਤਾਣੀ ਯਾਦ ਹੈ ਆਈ।

ਬਾਬੁਲ ਦਾ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ
ਜੀਤਿਆ ਜੀਤਿਆ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ
ਪੀੜ ਪੁਰਾਣੀ ਯਾਦ ਹੈ ਆਈ।

ਚੂਘੇ ਕੱਢ ਕੱਢ ਚੂਰੀ ਕੁਟ ਕੁਟ
ਘੂਰੀ ਵੱਟ ਵੱਟ ਰੋਜ਼ ਖੁਆਉਣਾ
ਪੜ੍ਹਦੀ ਬਾਣੀ ਯਾਦ ਹੈ ਆਈ।

ਮਾਂ ਬਾਬੁਲ ਦੀ ਝੋਲੀ ਦੇ ਵਿਚ
ਨਿੱਕੜੀ ਜੀਤ ਦਾ ਲੁਕ ਲੁਕ ਬਹਿਣਾ
'ਜੀਤ' ਨਿਮਾਣੀ ਯਾਦ ਹੈ ਆਈ।

-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ

ਚਲਦੇ ਰਹੀਏ!

ਬਹੁਤ ਆਫਤਾਂ ਆਈਆਂ
ਝੱਖੜ ਤੁਫਾਨ ਆਏ
ਖਹਿ ਕੇ ਖੁਦ ਹੀ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਨਾਲ
ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਏ ਖੁਦ ਹੀ।
ਮੰਜ਼ਿਲ ਲਈ ਚੱਲੀ ਸੀ ਜੋ ਬੇੜੀ
ਹਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਦਬੋਚ ਵਧੀ ਅੱਗੇ।
ਜਵਾਰਭਾਟੇ ਆਏ
ਕੋਠਿਆਂ ਜਿੱਡੀਆਂ ਛੱਲਾਂ ਆਈਆਂ
ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕੀਆਂ ਸ਼ਖਸ ਨੂੰ
ਤੁਰਿਆ ਸੀ ਜੋ ਪ੍ਰਣ ਲੈ ਕੇ
ਠੰਡੇ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ਨਾਲ ਤੈਅ ਕਰ ਕੇ।
ਆਰ ਜਾਂ ਪਾਰ, ਤਖਤ ਜਾਂ ਤਖਤਾ
ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਉਹੀਓ
ਦਿਲ ਸਾਫ, ਕਪਟ ਨਹੀਂ ਕੋਈ।
ਸਫਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਕੀਦੇ 'ਚ
ਤੁਰ ਪੈਂਦੇ ਤੇੜ ਦੇ ਦੋ ਕੱਪੜੇ ਲੈ ਕੇ।
ਮੁਕਾਮ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ
ਨਿੱਜੀ ਮੋਹ ਪਿਆਰ ਛੱਡਣਾ ਪੈਂਦਾ
ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਗੁਪਤ ਨਾਮ ਵੀ
ਧਰਮ ਮੱਥਾ ਝੁਕਾਉਂਦਾ ਹੈ
ਜਜ਼ਬ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਬਿਨ ਵਖਰੇਵੇਂ।
ਚਲੋ ਚੱਲ ਚਲਦੇ ਹੀ ਰਹੀਏ
ਕਿੰਨਾ ਪੈਂਡਾ ਪਿਛੇ, ਕਿੰਨਾ ਰਹਿੰਦਾ ਅੱਗੇ
ਸੋਚਾਂ 'ਚ ਵਕਤ ਨਾ ਗੁਜ਼ਾਰੀਏ।

-ਦਰਸ਼ਨਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਮੁਹੱਬਤ

ਤੂੰ ਗਜ਼ਲ ਵਰਗੀ ਐਂ
ਨਿਰਾ ਨਗਮਾ ਪਿਆਰਾਂ ਦਾ।
ਮੈਂ ਵੀ ਕਵਿਤਾ ਜੜ੍ਹਨੀ ਐਂ
ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਇਜ਼ਹਾਰਾਂ ਦਾ।

ਤੂੰ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੁਨੀ ਐਂ
ਮੈਥੋਂ ਬੋਲਿਆ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ,
ਹਾਲ ਦਿਲ ਚੰਦਰੇ ਦਾ
ਤੇਰੇ ਅੱਗੇ ਫੋਲਿਆ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ।
ਤੂੰ ਧਾਗਾ ਫੜ੍ਹ ਲੈ ਨੀਂ
ਮੈਂ ਲਫਜ਼ ਪਰੋਵਾਂਗਾ,
ਜਦੋਂ ਮਾਲਾ ਬਣਦੀ ਜਾਊ
ਵੇਖੀ ਦਿਲ ਤੇਰਾ ਛੋਹਵਾਂਗਾ।

ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਮੁਹੱਬਤ ਕਿੰਨੀ
ਐ ਪੜ੍ਹ ਲੈ ਹਰਫਾਂ ਨੂੰ,
ਬੜਾ ਔਖਾ ਲਗਦਾ ਰੋਕਣਾ
ਜਜ਼ਬਾਤ ਵਧਣ ਤੇਰੇ ਤਰਫਾਂ ਨੂੰ।

ਹੁਣ ਲਾਲਪੁਰੀ ਬਾਰੇ
ਬੈਠ ਕਰੀਂ ਸਲਾਹਾਂ ਨੀ,
ਕਰ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਪੱਕਾ
ਘੱਲ ਦੇਵੀਂ ਇਤਲਾਹਾਂ ਨੀ।

-ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲਪੁਰੀ
ਫੋਨ: 91-94634-52261

ਪਾਚਨ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਚਰਚਾ

ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੋ ਰੋਟੀਆਂ ਖਾਤਰ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਪੜ ਵੇਲਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਪੇਟ ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਕੁਝ ਭਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਘਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜਨਜ਼ ਨੇ ਬੀਤੇ ਬੁਧਵਾਰ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਖੇ ਡਾ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਮਾਵੀ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ ਪਾਚਨ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਡਾ. ਮਾਵੀ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਫੈਮਿਲੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਵੱਡੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦੇ ਹਨ।

ਡਾ. ਮਾਵੀ ਨੇ ਗੱਲ ਜੀਭ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਗੁਦਾ ਤਕ ਦੇ ਰੋਗਾਂ 'ਤੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਜੀਭ ਜਿਥੇ ਬੋਲ-ਕੁਬੋਲ ਕਰਕੇ ਪੁਆੜੇ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਹ ਮੂੰਹ ਸਾਫ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਖਾਣਾ ਚਿੱਥਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜੀਭ ਸਾਡੇ ਦੰਦ ਸਾਫ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੀਭ ਤੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਰਸ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪਾਚਨ ਕ੍ਰਿਆ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਗਲਾ ਅੰਗ ਇਸੋਫੇਗਸ ਹੈ ਜੋ ਖਾਣਾ ਪੇਟ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਨਾੜੀਆਂ ਫੁੱਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖੂਨ ਰਿਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੈਂਸਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਗਲਾ ਅੰਗ ਪੇਟ ਹੈ। ਪੇਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਰੋਗ ਜ਼ਖਮ (ਅਲਸਰ) ਤੇਜ਼ਾਬ ਵਧ ਬਣਨਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਲਟੀ ਵਿਚ ਤਾਜ਼ਾ ਖੂਨ ਆਵੇ ਤਾਂ ਵਧੇਰੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜ਼ਖਮ ਦੀ ਹੈ। ਅਗਲਾ ਅੰਗ ਛੋਟੀ ਆਂਦਰ ਦਾ ਹੈ ਜੋ 20 ਫੁੱਟ ਤਕ ਲੰਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਖਤਰਾ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਦਰਦ, ਜੀਅ ਕੱਚਾ ਹੋਣਾ ਤੇ ਉਲਟੀਆਂ ਲਗ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਡਾ. ਮਾਵੀ ਨੇ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੇਟ ਨੂੰ ਚਾਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਦੇ ਹਨ: ਆਰ.ਯੂ.ਕਿਊ./ਆਰ.ਐਲ.ਕਿਊ., ਐਲ.ਯੂ.ਕਿਊ./ਐਲ.ਐਲ.ਕਿਊ.। ਜੇ ਦਰਦ ਐਲ.ਯੂ.ਕਿਊ. ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਾਰਨ ਪੇਟ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਦਿਲ ਦੀ। ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਚੈਕ ਕਰਵਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜੇ ਦਰਦ ਆਰ.ਯੂ.ਕਿਊ. ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਾਰਨ ਜਿਗਰ ਜਾਂ ਗੈਲ-ਬਲੈਡਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪਰਖ ਅਲਟਰਾਸਾਊਂਡ ਨਾਲ ਕਰਵਾਉਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਪੱਥਰੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੀ.ਟੀ. ਸਕੈਨ ਵੀ ਪਰਖ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਲਟੀ ਆਵੇ ਤਾਂ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਚੈਕ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਗੈਲ-ਬਲੈਡਰ ਵਿਚ ਸੋਜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਲਛਣ ਪੀਲੀਆ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਜਿਸ ਲਈ ਬਿਲੀਰੂਬਿਨ (bilirubin) ਟੈਸਟ ਕਰਾ ਕੇ ਪਤਾ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਗੈਲ-ਬਲੈਡਰ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਸਦਾ ਹੈ। ਗੈਲ-ਬਲੈਡਰ ਦਾ ਰਸ, ਖਾਣਾ ਪਚਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਲਟੀਆਂ ਲਗ ਜਾਣ ਤਾਂ ਖਾਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੈਲ-ਬਲੈਡਰ ਵਿਚ ਪੱਥਰੀ ਸਾਲਾਂਬੱਧੀ ਬਿਨਾ ਤਕਲੀਫ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਡਾ. ਮਾਵੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਛੋਟੀ ਆਂਦਰ ਵਿਚ ਗੜਬੜੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦਰਦ, ਉਲਟੀਆਂ ਅਤੇ ਬੁਖਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਰ.ਐਲ.ਕਿਊ. ਵਿਚ ਅਪੈਂਡਿਕਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਜੇ ਖਰਾਬੀ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਸਹਿ ਦਰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਫਟ ਵੀ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਜਾਨਲੇਵਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਟਣ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਜ਼ਹਿਰ ਫੈਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਅਪੈਂਡਿਕਸ ਦਾ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਲੈਪਰੋਸਕੋਪੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਇਕ ਦੋ ਟਾਂਕੇ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਡਾ ਕੱਟ ਲਾ ਕੇ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਵਧੇਰੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਡਰ ਵੀ ਵੱਧ ਸੀ। ਗੈਲ-ਬਲੈਡਰ ਦਾ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵੀ ਲੈਪਰੋਸਕੋਪੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਐਲ.ਐਲ.ਕਿਊ. ਵਿਚ ਦਰਦ ਛੋਟੀ ਤੇ ਵੱਡੀ ਆਂਦਰ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਿਲ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਸੂਚਕ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੇਟ ਦੀ ਗੈਸ ਪੇਟ ਅਤੇ ਆਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਖਾਨਾ ਨਾ ਜਾਣਾ ਵੀ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਆਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਖੂਨ ਦਾ ਵਹਾਅ ਘਟ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਗੈਂਗਰੀਨ ਬਣਨ ਦਾ ਖਤਰਾ ਵੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਆਂਦਰਾਂ ਕੱਟ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਜੋੜਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਬਜ਼ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਫਲ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜੇ ਫਿਰ ਵੀ ਕਬਜ਼ ਨਾ ਹਟੇ ਤਾਂ ਦਵਾਈ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਫਿਰ ਵੀ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬੱਤੀ ਅੰਦਰ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ fleet enema ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪੇਟ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ਾਬ ਘਟਾਉਣ ਲਈ Tums, mylanta, baking soda ਆਦਿ ਦਵਾਈਆਂ ਲਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਮਿਰਚ ਮਸਾਲੇ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾ ਖਾਉ। ਤਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਰੱਖੋ। ਸੁਕੇ ਮੇਵੇ ਖਾਲੀ ਪੇਟ ਨਾ ਖਾਉ।

ਇਕ ਬਿਮਾਰੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਪੀੜਤ ਹਨ, ਉਹ ਮੌਹਕਿਆਂ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬਾਹਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਵੀ। ਜੇ ਨੌਬਤ ਬਵਾਸੀਰ ਦੀ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਖਿਆਲ ਰੱਖੋ ਕਿ ਖੂਨ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ। ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਖੂਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਛੋਟੀ ਆਂਦਰ ਵਿਚ ਖਰਾਬੀ ਹੈ ਤੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਵੱਡੀ ਆਂਦਰ ਵਿਚ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਵੱਡੀ ਆਂਦਰ ਲਈ 50 ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਪਰ ਕੌਲਨਸਕੋਪੀ ਕਰਵਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੈਂਸਰ ਜਾਂ ਪੋਲੀਪਸ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਕੈਂਸਰ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੌਲਨਸਕੋਪੀ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਟੈਸਟਾਂ 'ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਖੂਨ ਲਗਾਤਾਰ ਵਗਦਾ ਰਹੇ ਤਾਂ ਖੂਨ ਦੀ ਕਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਜਾਂ ਸਟਰੋਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਰੀਜ਼ ਘਬਰਾਹਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਮਾਵੀ ਨੇ ਹੋਰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਵਾਸੀਰ (Hemorrhoids) ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਮਾਮੂਲੀ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਕੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਬਜ਼ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਖਾਣ ਦੀ ਆਦਤ ਬਦਲਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੈਂਸਰ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਤੰਬਾਕੂ, ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹਰ ਸਾਲ ਖੂਨ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ ਕਿ ਖੂਨ ਦੀ ਘਾਟ ਤਾਂ ਨਹੀਂ। ਖੂਨ ਦੀ ਮਾਤਰਾ 12 ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੇਸੀਆਂ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹੀ ਘੱਟ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕੋਲੈਸਟਰੋਲ, ਖੂਨ ਵਿਚ ਸੀ.ਬੀ.ਸੀ., ਪਲੈਟਲੈਟਸ, ਲਿਪੀਡਸ, ਵਿਟਾਮਿਨ ਡੀ, ਵਿਟਾਮਿਨ ਬੀ 12 ਚੈਕ ਕਰਵਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਲੈਸਟਰੋਲ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ statin ਦਵਾਈਆਂ ਲੈਂਦੇ ਹੋਵੋ ਤਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਪੱਠੇ ਦਰਦ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਲਗਾਤਾਰ ਦਵਾਈਆਂ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੀਵਰ ਇੰਜਾਈਮ ਚੈਕ ਕਰਵਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸ਼ੂਗਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ A1C ਚੈਕ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਕਰਦਿਆਂ ਡਾ. ਮਾਵੀ ਨੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦਿਲ ਦੇ ਦੌਰੇ ਜਾਂ ਸਟਰੋਕ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਵਧਿਆ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ, ਸ਼ੁਗਰ, ਵਧਿਆ ਕੋਲੈਸਟਰੋਲ ਜਾਂ ਖਾਨਦਾਨੀ ਹਿਸਟਰੀ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ 120-140 ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ 60 ਤੋਂ 86 ਤਕ ਠੀਕ ਹੈ। ਜੇ ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਹੈ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰੋਜ਼ ਵਾਂਗ ਦਵਾਈ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਦਵਾਈ ਨਹੀਂ ਖਾਧੀ ਅਤੇ ਦਰ ਵਧੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਹੋਰ ਦਵਾਈ ਵਧਾ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਉਮਰ ਵਧਣ ਨਾਲ ਥੋੜ੍ਹਾ ਵਧਿਆ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਵਜ਼ਨ ਦਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਘਟਣਾ ਵੀ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਕੁਝ ਦਵਾਈਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਬਲੱਡ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨਜ਼ ਦੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਮੀਟਿੰਗ ਪਹਿਲੇ ਬੁਧਵਾਰ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 4 ਤੋਂ ਸ਼ਾਮੀਂ 6 ਤਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸੱਜਣ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਚੋਪੜਾ ਫੋਨ: 224-358-7769, ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਾਲਰਾ ਫੋਨ: 847-305-9119 ਜਾਂ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਬਸਾਤੀ ਨਾਲ ਫੋਨ: 847-736-6092 ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵੇਟਰ, ਡਿਸ਼ ਵਾਸ਼ਰ ਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਮੈਡੀਸਨ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਵੇਟਰ, ਡਿਸ਼ ਵਾਸ਼ਰ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਮੁਫਤ ਖਾਣਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਮਿਸਟਰ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 262-391-7666

31/3

ਨਿੱਜੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ !

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸਿਟੀ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਸਾਡੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦ।

ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੇ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਦਾ ਆਪਣਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਮਦ ਹੈ ਜੋ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਆਪਣਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਬੋਰਡ ਸਾਡੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੀਵਾਨ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਆਪ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਉਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ:

1. ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਰੈਂਟ, ਲੀਜ਼ ਜਾਂ ਡੋਨਰ ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਸਹੀਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਜਾਵੇ।

2. ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਦੀਆਂ ਮਾਸਿਕ/ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ।

3. ਖਰਚਿਆਂ ਅਤੇ ਰਾਖਵੀਂ ਰਕਮ ਰੱਖਣ ਪਿਛੋਂ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਜਾਵੇ ਕਿ ਬਚੀ ਰਕਮ ਭਾਈਚਾਰਕ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

4. ਸੰਗਤਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਇਲੈਕਸ਼ਨ/ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਕਾਇਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ।

ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਜਮਹੂਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਜਿਹੇ ਜਮਹੂਰੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਪਛਾਣ ਬਣ ਸਕੇਗੀ।

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜੇ ਕੋਈ ਸੱਜਣ ਸਲਾਹ ਦੇਣੀ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਈ-ਮੇਲ karamjeetchicago@att.net ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਸੇਵਕ

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਟਨੂਰਾ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਭਟਨੂਰਾ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ ਸੇਵਾਦਾਰ

ਅਦਬੀ ਸ਼ਖਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ

ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਦੀਬ ਅਲੀ ਅਕਬਰ ਨਾਤਿਕ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਿਹ 'ਕਾਇਮ ਦੀਨ' ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਦਬੀ ਜਗਤ ਵਿਚ ਉਘਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਨਜ਼ਮਾਂ ਹਿੰਦੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਜਰਮਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਤਰਜਮਾ ਹੋ ਕੇ ਛਪ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਵਲੋਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਇਹ ਲੇਖ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਪੱਖ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਬਾਕੀ ਮੀਡੀਆ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਦੇ ਗੱਲ ਕਰੇ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕਲਾ ਪਰਿਕਰਮਾ

ਅਲੀ ਅਕਬਰ ਨਾਤਿਕ
ਪੰਜਾਬੀ ਰੂਪ: ਮਾਨਵ

ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਪੱਚੀ ਸਾਲ ਤਕ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਥੇ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਮੇਰਾ ਪਿਓ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਅਜੇ ਵੀ ਉਥੇ ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਪਿੰਡ ਹੈ ਜਿਥੇ ਅੱਜ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਆਮਦਨ ਦਸ ਕੁ ਡਾਲਰ ਹੈ। ਮੈਂ ਹਰ ਪੰਦਰ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਦਿਹਾਤ ਵੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਲੱਖਾਂ ਦਿਹਾਤ ਉਸ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਕਾਰਡ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਐਨ.ਜੀ.ਓ. ਦਫ਼ਤਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਥੇ ਕੋਈ ਪੰਜ ਤਾਰਾ ਹੋਟਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ; ਹਸਪਤਾਲ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੱਧਵਰਗੀ ਅਤੇ ਉਪਰਲੇ ਤਬਕੇ ਦਾ ਡਾਕਟਰ ਉਥੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ; ਸਾਫ਼ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਗੰਧਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕੁਨ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ; ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵਧੇਰੇ ਲੋਕ ਮਜ਼ਦੂਰੀ, ਖੇਤੀ ਆਦਿ ਜਿਹੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਹੀ ਸਰਾਪੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਨਹੀਂ, ਸਿਆਸੀ ਅਪਾਹਜ ਅਤੇ ਪਿੰਗਲੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕੇਂਦਰੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਤਲੇ-ਚੱਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਤੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਨੂੰ ਮਾਲੀ ਫ਼ਾਇਦਾ ਦੇਣ ਤਕ ਮਹਿਦੂਦ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਦਿਹਾਤੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਕੋਸ਼ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦਾ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤੀਆ ਵੋਟਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੋਟ ਵਡੇਰੇ ਦੀ ਇਕ ਮੁਸਕਰਾਹਟ 'ਤੇ ਵੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਹਲਕੇ ਗੁੱਸੇ ਦੇ ਵੱਟੇ ਵੀ। ਵੀਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਵੋਟ ਅਕਸਰ ਇਕ ਹੀ ਫ਼ਰਦ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਦਾ ਮੁਹਤਾਜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਫ਼ਰਦ ਆਪਣਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਤਾਕਤ ਦਾ ਸੋਮਾ ਹੋਵੇ। ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਜਬਰ ਦਾ ਇਹ ਤਸੱਵੁਰ ਸਾਡੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦਿਮਾਗ਼ੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਕੱਪ ਚਾਹ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦਸ ਡਾਲਰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਉਪਰ ਹੈ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨੂੰ ਇਹੀ ਲੋਕ ਸਾਡੀ ਆਬਾਦੀ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਵੀ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਕਰਾਚੀ, ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਪੰਜ ਤਾਰਾ ਹੋਟਲਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਦੇ ਅਸਲ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਸਾਡੇ ਏਧਰ ਹਨ। ਆਓ ਮੇਰੇ ਨਾਲ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੱਚੀਆਂ ਅਤੇ ਖਰੀਆਂ ਜਮਹੂਰੀ ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਹਕੀਕੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ।

ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਘਰ ਸਕੂਲ ਦੇ ਲਾਗੇ ਹੈ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਦੀ ਸੜਕ ਇੰਨੀ ਬੈਠ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਭੋਰਾ ਜਿਹਾ ਮੀਂਹ ਪਏ ਤੋਂ ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ ਚਲਾਉਣੀਆਂ ਪੈਣ। ਬੱਚੇ ਡੁੱਬਦੇ ਹੋਏ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਹੁਣ ਭੁੱਖ-ਨੰਗ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਗੋਤਾਖੋਰ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਮੁਕਾਮੀ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਨੇ ਉਹ ਸੜਕ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਦੇ ਵੋਟ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ। ਕਈ ਦਫ਼ਾ ਰਾਹ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਕੂਲ ਹਫ਼ਤਾ ਭਰ ਬੰਦ ਵੀ ਰਿਹਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਮੇਰਾ ਇਕ ਦੋਸਤ ਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਜ਼ਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਪੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦਲਦਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਕਰਵਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਈ ਫ਼ੰਡ ਵਿਚੋਂ ਸੜਕ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਗੈਬੀ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਕੰਮ ਤੁਰੰਤ ਰੁਕ ਗਿਆ।

ਸਬੱਬ ਪਤਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਮੁਕਾਮੀ ਆਗੂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਫ਼ੋਨ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤਕ ਮੁਕਾਮੀ ਆਗੂ ਨਾ ਚਾਹੇ, ਸੜਕ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ, ਆਗੂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਤਾਂ ਇਹੀ ਮਤਲਬ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਹਰ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਾਂ।

ਤੇ ਜਨਾਬ, ਉਹ ਸੜਕ ਅਜੇ ਤਕ ਨਹੀਂ ਬਣੀ। ਕੱਲ੍ਹ ਹੀ ਪਿੰਡੋਂ ਮੇਰੇ ਅੱਬਾ ਦਾ ਫ਼ੋਨ ਆਇਆ ਕਿ ਉਹੀ ਸਿਆਸੀ ਬੰਦਾ ਵੋਟ ਦਾ ਤਕਾਜ਼ਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ? ਮੈਂ ਬੱਸ ਇੰਨਾ ਕਿਹਾ, "ਅੱਬਾ, ਤੁਹਾਡੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਠੀਕ ਲੱਗੇ।" ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅੱਬਾ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਮੇਰਾ ਅੱਬਾ ਉਸ ਨੂੰ ਵੋਟ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ ਤਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰੀਆ ਜਾਂ ਨਾਅਰਾ ਨਹੀਂ, ਇਸੇ ਤਾਕਤਵਰ ਬੰਦੇ ਦੀ ਰਜ਼ਾਮੰਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਨਵੇਂ ਚਿਹਰਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਠਾਣੇਦਾਰੀ ਮੁੜ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। 2008 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਓਕਾੜਾ ਦਾ ਕਸਬਾ ਬਸੀਰਪੁਰ ਹੈ। ਇਹ ਕਸਬਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਥੇ ਨੈਸਲੇ ਕੰਪਨੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮਤ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਦੁੱਧ ਖ਼ਰੀਦਦਾ ਸੀ। ਕਸਬੇ ਦੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਵਿਚ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦਾ ਪਿੰਡ ਸਿੱਧਤ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੈ। ਉਥੋਂ ਦਾ ਚੌਧਰੀ ਹਮੀਦ ਅਹਿਮਦ ਖ਼ਾਨ ਸੂਬਾਈ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਲੜਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਗਊਆਂ ਦਾ ਫ਼ਾਰਮ ਹੈ। ਦੁੱਧ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਉਸ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਡੇਰੇ 'ਤੇ ਆਉਣਾ-ਜਾਣਾ ਹੋਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋ ਬਘਿਆੜ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਆ ਗਈਆਂ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਉਥੇ ਹੀ ਬੈਠਾ ਸਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੋ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆਏ। ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਕਿਉਂ ਭਾਈ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਵੋਟ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਦੇਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਘਿਆੜ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹੋ, ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲ ਛੱਡ ਦੇਵਾਂਗਾ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆਂ ਦਾ ਰੰਗ ਅਜਿਹਾ ਫ਼ੱਕ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪੁਰਾਣੇ ਮੁਰਦੇ ਹੋਣ। ਉਹ ਹਾੜ੍ਹੇ ਕੱਢਣ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਵੋਟ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਕੇ ਚਲੇ ਗਏ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਮੈਂ ਇਸ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚੀਓਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਬਘਿਆੜ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ? ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਹਾਂ, ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਬਘਿਆੜ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਦੋ-ਚਾਰ ਦੰਦ ਮਾਰ ਲੈਂਦੇ ਤਾਂ ਹਟਾ ਲੈਂਦਾ।" ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਮੇਰੇ ਰੌਂਗਟੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਚੌਧਰੀ ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਤਾਂ ਭਾਰਾ ਜ਼ੁਲਮ ਹੈ।" ਉਹ ਹੱਸ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, "ਨਾਤਿਕ ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ, ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਬਹੁਤ ਅਸਰਦਾਰ ਹੈ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਦਸ ਚੋਣਾਂ ਮੈਂ ਲੜੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਵਾਰ ਹੀ ਇਕ ਬੰਦੇ 'ਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਅਜ਼ਮਾਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਮਗਰੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜੁਰਅੱਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਬਾਹਰ ਵੋਟ ਦੇਣ ਦੀ। ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਭੋਰਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਕੰਨੀ ਬਘਿਆੜਾਂ ਦਾ ਡਰ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।"

ਜਨਾਬ, ਇਹ ਹੈ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਉਹ ਹੁਸਨ ਜੋ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਹਰ ਦਿਹਾਤ ਅਤੇ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਫੈਲਿਆ ਹੈ। ਇਹੀ ਉਹ ਫੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀ ਥਾਂ ਜਬਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਖਿੱਚੀ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੁਲਕ ਦੀ ਲੱਖਾਂ ਹੈਕਟੇਅਰ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਪਿਛਲੇ 70 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕਾਸ਼ਤ ਤਾਂ ਮੁਕਾਮੀ ਲੋਕ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਫ਼ਸਲ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵੋਟਾਂ ਤਾਂ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਉਂ ਸਮਝੋ ਕਿ ਅੰਗੂਠੇ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹਨ, ਮੋਹਰਾਂ ਜਰਨੈਲਾਂ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਓਕਾੜਾ ਦੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਵਿਚ ਫ਼ੌਜ ਦਾ 17000 ਏਕੜ ਉਪਜਾਊ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਓਕਾੜਾ ਫ਼ਾਰਮਜ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫ਼ਾਰਮਾਂ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਡੇਢ ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਦਿਹਾਤੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਹਾਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੇਰਾ ਦੋਸਤ ਅਬਦੁਲ ਸੱਤਾਰ ਮਿਹਰ ਐਮ.ਪੀ.ਏ. ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨਾਇਕ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਵੋਟਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਦੂਕੜੀਆਂ ਫ਼ੌਜੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹਾਰ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਉਸ 'ਤੇ ਮੁਕਾਮੀ ਪੁਲਿਸ ਰਾਹੀਂ ਵੀਹਾਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਪਰਚੇ ਕਟਵਾ ਕੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕੀਤਾ। ਅਜੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਮੁੜ ਫੜ ਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਚੋਣਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਅਸਰ ਨਾ ਪਵੇ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਸ ਕਦਰ ਪੁਰਸਕੂਨ ਹਨ ਕਿ ਜਮਹੂਰੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਘੁਰਾੜਿਆਂ ਭਰੀ ਘੂਕ ਨੀਂਦ ਸੁੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਗਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਡੀਲਰ ਅਤੇ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ਖ਼ਸ ਹਨ। ਉਹ ਮਾਲਕਾਂ ਨਾਲ ਸੌਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਚੋਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਰਕਜ਼ੀ ਅਤੇ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਭਾਵੇਂ ਬਦਲ ਜਾਣ, ਪਰ ਵਡੇਰਿਆਂ ਅਤੇ ਜਾਬਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਢਾਂਚਾ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ। ਮੁਕਾਮੀ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਕੁਨ ਫ਼ੌਰੀ ਆਪਣੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਤਾਕਤ ਵੱਲ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਤਵਾਜ਼ਨ ਭੋਰਾ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਿਹਾਤਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਹੀ ਤਾਕਤਵਰ ਸ਼ਖ਼ਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਤਬਦੀਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਭਾਵ 2018 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮੁਕਾਮੀ ਤਾਕਤ ਪੁਰਾਣੀ ਹੀ ਰਹੇਗੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫ਼ਦਾਰੀ ਨਵੇਂ ਹਾਕਮਾਂ ਵੱਲ ਹੋਵੇਗੀ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 25 ਅਗਸਤ 2018 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-339

ਹੁੰਦੇ ਕਦੇ ਨਾ ਗੁਰਮੁਖ ਬੁੱਢੇ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਫੁਰਮਾਇਆ ਏ।
ਦੋਹਾਂ ਜਣਿਆਂ ਦੌੜਦਿਆਂ ਨੇ, ਸਭ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਲਾਇਆ ਏ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-337

ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋਣ ਹਾਲਾਤ ਕਿੰਨੇ ਵੀ
ਰਤਾ ਵੀ ਨਾ ਘਬਰਾਵਾਂ।
ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪੂਜਾ ਸਮਝ ਕੇ
ਔਖ ਸਮੇਂ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਵਾਂ।
-ਸੁਖਦੇਵ ਸ਼ਰਮਾ ਧੂਰੀ

ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ ਤਾਂ ਨਿੱਤ ਹੀ ਕਰਦੇ
ਹਾਲਤ ਅੱਜ ਬਦਲ ਕੇ ਆਈ।
ਨਵੀਂ ਤਿਆਰੀ ਪੈ'ਗੀ ਕਰਨੀ
ਲਾਹ'ਲੇ ਬੂਟ ਤੇ ਪੈਂਟ ਚੜ੍ਹਾਈ।
ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣਾ ਬੜਾ ਜ਼ਰੂਰੀ
ਗੱਲ ਇਹ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਬਿਠਾਈ।
-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੇਰ

ਛਮ ਛਮ ਕਰਕੇ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਿਆ
ਹੜ੍ਹ ਆਇਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ।
ਜਾਪਦੈ ਸੜਕ 'ਚ ਵੱਡਾ ਟੋਆ
ਜਾਂ ਮੈਨ ਹੋਲ ਬਿਨ ਢੱਕਣ।
ਖੜ੍ਹਾ ਸਿਪਾਹੀ ਕਰੇ ਇਸ਼ਾਰਾ
ਭਾਈ ਇਧਰ ਨਾ ਕੋਈ ਆਵੇ।
ਪੈਂਟ ਟੰਗ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਪਾਣੀ ਵਿਚ
ਵਿਚਾਰਾ ਖ਼ੁਦ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਵੇ।
-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

ਬਿਨਾ ਪਲੈਨਿੰਗ ਸ਼ਹਿਰ ਉਗ ਰਹੇ
ਡਰੇਨੇਜ ਬਿਨ ਨਿਕਾਸੀ ਹੋਵੇ ਤਬਾਹੀ।
ਨਾ ਛਤਰੀ, ਨਾ ਚੌਕ ਖੜੋਣ ਲਈ
ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਫਰਜ਼ ਜਾਵੇ ਨਿਭਾਈ।
-ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ

ਪੈਂਟ ਗੋਡਿਆਂ ਤਾਈਂ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ
ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਸਿਪਾਹੀ ਪਾਣੀ 'ਚ ਵੜਿਆ।
ਖੱਬੇ, ਸੱਜੇ ਨਹੀਂ ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ
ਦਿਖਾਵੇ ਸਭ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਮੀਂਹ ਦਾ ਖੜ੍ਹਿਆ।
ਕੋਤਾਹੀ ਕਰਨੋਂ ਡਰਦਾ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ
ਘਰ ਬਿਠਾਵਣ, ਜੇ ਜਾਏ ਫੜ੍ਹਿਆ।
-ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਘੰਟੀ ਬਜਾਈ।
'ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਨੇ ਲੰਘਣੈ ਭਾਈ।'
ਫਟਾ ਫਟ ਸਭ ਚੌਕਾਂ 'ਚ ਵੜ'ਗੇ।
ਵਰਦੇ ਮੀਂਹ, ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹ'ਗੇ।
-ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢਪਾਲੀ, ਬਠਿੰਡਾ।

ਮੀਂਹਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਦੁਕਾਨਾਂ
ਨਾਲ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਵੱਜੇ।
ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਔਖੇ ਵੇਲੇ
ਪਇਆ ਵਿਚ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਗੱਜੇ।
-ਗੋਰਾ ਪ੍ਰਜਾਪਤ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ

ਸਾਵਣ ਵੇਖੋ ਛਹਿਬਰਾਂ ਲਾਈਆਂ
ਕਰੇ ਇਸ਼ਾਰਾ, 'ਪਾਣੀ ਪਿਆ ਠੱਲ੍ਹੇ।'
ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਕਾਸ
ਦਰ ਨਿਕਾਸੀ ਪਾਣੀ ਨੇ ਆਣ ਮੱਲੇ।
-ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਧਾਲੀਵਾਲ ਓਟਵਾ

ਸਰਕਾਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਜੋ ਬਚ ਜਾਂਦਾ
ਖਾਈ ਜਾਣ ਕਮੇਟੀਆਂ।
ਇਹ ਰੋਟੀਆਂ ਸੇਕੀ ਜਾਵਣ
ਡੋਬੇ-ਸੋਕੇ ਫੇਟੀਆਂ।
-ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਓਟਵਾ

ਖੜ੍ਹ ਚੌਕ 'ਚ ਸਿਪਾਹੀ ਰਾਹ ਦਰਸਾਵੇ
ਚਿੱਕੜ-ਖੱਡਾਂ 'ਚ ਧਸਿਆ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਵੇ।
ਕਰੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਟੋਇਆਂ ਪਾਣੀ ਵੱਲ ਵੀ
ਦੇਖੋ ਦੇਸ਼ ਥੱਲੇ ਨਿਗਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ।
ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਸਭ ਦਾ ਵਿਕਾਸ
ਖੋਖਲੇ-ਥੋਥੇ, ਜਾਨ ਨਹੀਂ ਕੋਈ।
-ਦਰਸ਼ਨਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਰੁੱਤ ਬਦਲ ਗਈ ਸਾਵਣ ਆਇਆ
ਜਲ-ਥਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਰੇ।
ਪਾਣੀ 'ਚ ਪੁਲਸੀਆ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਕੇ
ਟਰੈਫਿਕ ਨੂੰ ਔਖਾ-ਸੌਖਾ ਦੇਵੇ ਇਸ਼ਾਰੇ।
-ਜਗਜੀਤ ਕੌਰ ਤੂਰ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਸਭਿਆਚਾਰ

ਤੀਆਂ ਤੋਂ ਰੱਖੜੀ ਤੱਕ ਦਾ ਪੰਜਾਬ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੇਸੀ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਉਣ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਤਬੀਅਤ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁ-ਅਨੁਭਵੀ ਚਾਅ-ਮਲ੍ਹਾਰ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੇਠ-ਹਾੜ ਦੀਆਂ ਤਪਦੀਆਂ ਲੂਆਂ ਤੇ ਭਖਦੇ ਤੰਦੂਰ ਵਰਗੇ ਤਪਸ਼ੀ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਬੱਦਲਾਂ ਦੀਆਂ ਠੰਡੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਫੁਹਾਰਾਂ ਧਰਤੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇੱਕ ਅਲੌਕਿਕ ਸੁਖਾਵਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਰਖਾ ਦੀਆਂ ਇਹ ਰਹਿਮਤਾਂ ਜਿਸਮਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਬਖਸ਼ਦੀਆਂ ਹੀ ਹਨ, ਇਹ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ 'ਚ ਵੀ ਵੱਡਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਡਾ. ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ
ਫੋਨ: 91-98152-53245

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ-ਭਰਪੂਰ, ਜਰਖੇਜ਼ ਧਰਤੀ ਇੰਜ ਮੌਲਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਨਵ-ਵਿਆਹੀ ਨਵੇਂ ਵਸਤਰਾਂ ਵਿਚ, ਗਹਿਣਿਆਂ-ਲੱਦੀ, ਮਹਿਕਦੀ-ਚਹਿਕਦੀ-ਟਹਿਕਦੀ ਪੱਬ ਭੁੰਜੇ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੀ। ਸਿਰਜਣ-ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਵਿਚ ਸੁਆਣੀ ਦਾ ਮੱਥਾ ਨੂਰੋ-ਨੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਅਸਮਾਨ ਵੀ ਪੂਰੇ ਜਲੌਅ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਕਾਸ਼ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਰੱਬ ਵੱਸਦੈ, ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਕਈ ਰੰਗ-ਰੂਪ ਬਦਲਦੈ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ-ਇੰਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰਦੈ। ਕਾਲੇ-ਸਿਆਹ ਬੱਦਲਾਂ ਵਿਚ ਚਮਕਦੀਆਂ ਚਾਂਦੀ-ਰੰਗੀ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਕਿਆ ਇਲਾਹੀ ਨਜ਼ਾਰਾ ਬੰਨ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ! ਚਮਕਣ ਦੇ ਤਾਲਿਸਮੀ ਝਲਕਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦ ਗੜ-ਗੜ ਕਰਦੀ ਗਰਜਾਹਟ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨ-ਮਸਤਕ ਵਿਸਮਾਦੀ ਹੋ ਉਠਦੈ। ਅਕਾਸ਼ੋਂ ਵਰ੍ਹਦੀਆਂ ਕਣੀਆਂ ਜਦ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਡਿੱਗਦੀਆਂ ਹਨ, ਡਿੱਗਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸੰਗੀਤਕ ਲੈਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਹਿਜ-ਭਾ ਡਿੱਗਦੀਆਂ ਫੁਹਾਰਾਂ ਦੀ ਲੈਅ ਹੋਰ ਅਤੇ ਤਾਬੜ-ਤੋੜ ਮੁਸਲਾਧਾਰ ਬਾਰਸ਼ ਦੀ ਹੋਰ। ਕਣੀਆਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਰਾਗ, ਪ੍ਰਨਾਲਿਆਂ ਦਾ ਆਪਣਾ। ਖਾਣ-ਪੀਣ, ਸੁੰਘਣ, ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਭੇ ਇੰਦਰੀਆਂ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਜਿੱਥੇ ਕੁਦਰਤ ਆਪਣੇ ਰਹੱਸਮਈ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਨੇਹਮਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵੀ ਕੁਦਰਤ ਸੰਗ ਹੇਲ-ਮੇਲ ਹੋਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬਣਾਂ। ਪੰਜਾਬਣਾਂ ਨੇ ਸਾਉਣ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਰਲ ਬੈਠਣ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮੋਹ-ਮੱਤੇ ਮੌਕੇ ਸੰਜੋਅ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਦੇ ਕਾਰੋਬਰੀ-ਕੇਂਦਰਤ ਗਲੋਬਲ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਾਸਤ ਕੋਲ ਕੁਝ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ, ਪਰਿਵਾਰ-ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਤੇ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ; ਆਪਸੀ ਮੋਹ-ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਪੀਡੀਆਂ ਗੰਢਾਂ ਅਤੇ ਨਰੋਈਆਂ ਤੰਦਾਂ। ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ, ਸਾਉਣ ਮਹੀਨੇ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਦੋ ਤਿਉਹਾਰ ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ: ਤੀਆਂ ਅਤੇ ਰੱਖੜੀ।

ਔਰਤ ਹਰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਵਿਚਲੇ ਖੂਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਜਨਨੀ ਤੋਂ ਹੀ ਬਣਦੇ-ਵਿਗਸਦੇ ਹਨ। ਜਨਮ ਦਾਤੀ ਹੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਪੰਘੂੜਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀ-ਪਾਲਕ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਧੀ-ਭੈਣ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਪਾਕ-ਪਵਿੱਤਰ ਰਿਸ਼ਤਾ ਗਿਣਿਆ ਹੈ। ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਪੱਖੋਂ ਅਜੋਕੇ ਧੁੰਦੂਕਾਰੇ ਵਾਲੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਫੋਕਸ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਵੇਖਦਿਆਂ, ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਨਿੱਤਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਯਾਈ ਮਰਿਆਦਾਵਾਂ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਜ ਹੈ। ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਸਮਾਜ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਧੁਰੇ 'ਤੇ ਫਰਾਇਡੀਅਨ ਮਨੋ-ਵੇਗ ਅਤੇ ਮਨੋ-ਬਿਰਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਮਰਪਣ ਤੇ ਸ਼ਰਾਫ਼; ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਅਤੇ ਉਚਤਮ ਤੇ ਸੁੱਚਤਮ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਹਨ। ਪੰਜਾਬਣ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੀ ਕੰਤ-ਕਲੋਲ ਅਤੇ ਮਾਹੀ-ਮਿਲਣ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਚਾਅ ਉਸਲਵੱਟੇ ਤਾਂ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਹਨ, ਪਰ ਉਸ ਲਈ ਬਾਬਲ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ, ਅੰਬੜੀ ਦਾ ਵਿਹੜਾ, ਚਾਚੇ-ਤਾਏ ਦੀਆਂ ਮੋਹ-ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ, ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਜੂਹਾਂ-ਬੇਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅਦਭੁਤ ਖਿੱਚਾਂ ਵੱਧ ਅਹਿਮ ਹਨ। ਇਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਖੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ, ਚਾਚੀਆਂ-ਤਾਈਆਂ, ਭਰਾ-ਭਰਜਾਈਆਂ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮੱਝੀਆਂ-ਗਾਈਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਅਤੇ ਪੇਕਾ ਪਿੰਡ ਸੈਨਤਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਾਰਦਾ, ਕੂਕ ਕੂਕ ਕੇ ਪੁਕਾਰਦਾ ਸੀ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਉਣ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ।

ਸਾਉਣ ਮਹੀਨਾ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਕੀ ਕੁਆਰੀ ਤੇ ਕੀ ਵਿਆਹੀ, ਕੀ ਬੇਬੇ ਤੇ ਕੀ ਬੀਬੀ, ਸਭ ਦੁਪਿਹਰ ਵੇਲੇ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਹਵਾ-ਹਾਰੇ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵੱਲ, ਕਿਸੇ ਰੁੱਖ ਦੀ ਝੰਗੀ ਥੱਲੇ ਆ ਡੇਰੇ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਕੋਈ ਚਰਖਾ ਡਾਹ ਲੈਂਦੀ, ਕੋਈ ਅਟੇਰਨ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗਦੀ, ਕੋਈ ਪੱਖੀ ਬੁਣਨ ਲੱਗਦੀ, ਕੋਈ ਛੱਜ ਨਾਲ ਛੱਟਣ ਲੱਗਦੀ, ਕੋਈ ਫੁਲਕਾਰੀ 'ਤੇ ਫੁੱਲ-ਬੂਟੇ ਪਾਉਣ ਲੱਗਦੀ। ਵਿਚੇ ਹੀ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਫੋਲੇ ਜਾਂਦੇ, ਚੁਗਲੀ-ਚੁਗਲੀ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕੋਈ ਜਣੀ ਗੀਤ ਗੁਣਗੁਣਾਉਣ ਲੱਗਦੀ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਾਲ ਆਵਾਜ਼ ਰਲਾ ਦਿੰਦੀ। ਚਰਖੇ ਦੀ ਘੂਕਰ ਰੁਕ ਜਾਂਦੀ, ਸੂਈ ਫੁਲਕਾਰੀ ਦੇ ਵਿਚੇ ਖੁੱਭੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ। ਕੋਈ ਮਾਂਗਾ ਮਾਰਨ ਲੱਗਦੀ ਤੇ ਕੋਈ ਉਠ ਕੇ ਗਿੱਧਾ ਪਾਉਣ ਲੱਗਦੀ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਪਿੜ ਬੱਝ ਜਾਂਦਾ। ਗਿੱਧਾ ਮਘ ਉਠਦਾ। ਗੋਡਿਆਂ-ਗਿਟਿਆਂ ਤੱਕ ਜਿਸਮ ਪਸੀਨੋ-ਪਸੀਨੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ।

ਕੋਈ ਹਿੰਮਤੀ ਕੁੜੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਲੰਘਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਨੂੰ ਪੀਂਘ ਪਾਉਣ ਦਾ ਤਰਲਾ ਕਰਦੀ। ਅਗਲਾ ਤਾਂ ਦੌੜਿਆ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਟਾਹਣੇ 'ਤੇ ਪੀਂਘ ਪਾ ਦਿੰਦਾ। ਕਿਆ ਨਜ਼ਾਰਾ ਬੱਝਦਾ! ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਪੀਂਘ ਝੂਟਣਾ ਕਿਸੇ ਮਾੜੀ-ਮੋਟੀ ਦਾ ਕੰਮ ਥੋੜਾ ਹੁੰਦੈ! ਟਾਹਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪੈਰ ਲਾਉਣ, ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਪੱਤੇ ਤੋੜ ਲਿਆਉਣ ਜਾਂ ਇਕ ਹੱਥ ਨਾਲ ਪੱਤੇ ਤੋੜ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਚੱਲ ਪੈਂਦੇ। ਚੁੰਨੀਆਂ ਉਡ-ਪੁੱਡ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਗੁੱਤਾਂ ਨਾਗਣਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਮਨ ਹੋਰ ਉਚਾ, ਹੋਰ ਉਚਾ, ਕਿਤੇ ਦੂਰ-ਦੁਰੇਡੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਾ ਲੋਚਦਾ। ਸਿਆਣੀ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਉਚੀ ਉਚੀ ਡਰਾਵੇ ਦਿੰਦੀਆਂ, ਜੁਆਨੀ ਹੋਰ ਚਾਂਭਲਦੀ। ਓਧਰੋਂ ਕਾਲੀਆਂ ਘਟਾਵਾਂ ਚੜ੍ਹ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਪੀਂਘਾਂ ਝੂਟਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰੀਆਂ ਨਾ ਟੁੱਟਦੀਆਂ। ਓਧਰੋਂ ਫੁਹਾਰ ਆਣ ਲੱਥਦੀ। ਸਿਆਣੀ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਆਪਣਾ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਮਾਨ ਲੈ ਘਰੀਂ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ। ਅੱਲ੍ਹੜਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਮੀਂਹ ਵਿਚ ਭਿੱਜਣਾ ਚੰਗਾ-ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ।

ਸਹੁਰੇ ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਵੀ ਤੇ ਸਤਾਉਂਦੀਆਂ ਵੀ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ। ਇਸ ਲਈ ਮਾਪੇ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਥੋੜੇ ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਪਿੰਡ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਉਣ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਤਾਂ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਭਰਾ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਲੈਣ ਜਾਂਦਾ। ਖਾਲੀ ਹੱਥੀਂ ਤਾਂ ਧੀ-ਭੈਣ ਕੋਲ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ। ਬਾਪ ਜਾਂ ਭਰਾ ਕੱਪੜਾ-ਲੱਤਾ, ਫਲ-ਫਰੂਟ ਅਤੇ ਮਠਿਆਈ ਵਗੈਰਾ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ। ਸਹੁਰੇ ਜਦੋਂ ਲੈਣ ਆਉਂਦੇ, ਉਹ ਵੀ ਘੱਟ ਨਾ ਕਰਦੇ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਤਾਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਲੋਕ 'ਸੰਧਾਰਾ' ਆਖਦੇ ਹਨ। ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਉਣ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ 'ਸਾਂਵੇਂ' ਹੀ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਂਵਿਆਂ ਦਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਛੋਟੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਬੜਾ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸਹੁਰਿਆਂ ਨੇ ਕੁੜੀ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਤਾਂ ਕੱਪੜਾ-ਟਾਕੀ, ਗਹਿਣਾ-ਗੱਟਾ, ਫਲ-ਫਰੂਟ, ਮਠਿਆਈ ਵਗੈਰਾ ਲਿਆਉਣੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਵੰਡਣ ਲਈ ਵੀ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ।

'ਸਾਂਵੇਂ' ਕਈ ਵਾਰੀ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਪਰ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਉਹਦੇ ਮਾਂ-ਪਿਉ ਵੀ ਆਣ ਢੁੱਕਦੇ। ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਸਾਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾਚਾਰੀ ਦਾ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ। ਸਾਉਣ ਵਿਚ ਘਾਹ-ਪੱਠਾ ਵਾਧੂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੱਝੀ-ਗਾਂਈਂ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਚੋਖੇ ਦੁੱਧ ਦੀਆਂ ਖੀਰਾਂ ਬਣਨ ਲੱਗਦੀਆਂ; ਘਰ ਦੇ ਗੁੜ ਦੇ ਪੂੜੇ ਬਣਨ ਲੱਗਦੇ; ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਦੁਪਹਿਰੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਵੱਟੀਆਂ ਸੇਵੀਆਂ ਰਿੱਝਣ ਲੱਗਦੀਆਂ। ਖੂਬ ਮਹਿਮਾਨ ਨਿਵਾਜ਼ੀ ਹੁੰਦੀ। ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦੇ-ਫਿਰਦੇ, ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ, ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵਾਕਫ ਬਣ ਬਣ ਬਹਿੰਦੇ।

ਪੇਕੇ ਪਿੰਡ ਤੀਆਂ ਦੇ ਮੌਕੇ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਈਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਇਕ ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਘੁੱਟ ਘੁੱਟ ਕੇ ਮਿਲਦੀਆਂ। ਰਲ ਮਿਲ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਪਿੜਾਂ ਵਿਚ ਖੂਬ ਧਮੱਚੜ ਪਾਉਂਦੀਆਂ; ਰੁੱਖਾਂ 'ਤੇ ਪੀਂਘਾਂ ਝੂਟਦੀਆਂ, ਗਿੱਧੇ ਪਾਉਂਦੀਆਂ, ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੀਆਂ, ਮਸ਼ਖਰੀਆਂ ਕਰਦੀਆਂ, ਇਕ ਦੂਜੀ ਦੇ ਘਰ ਵਾਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਲੈ ਮਖੌਲਾਂ ਕਰਦੀਆਂ, ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ 'ਚ ਕਈ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਤੇ ਲੋਟ-ਪੋਟ ਹੋਈ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਹੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਆ ਜਾਂਦੀ। ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਨਹਾ-ਧੋ ਕੇ, ਵਾਗਰੂ-ਵਾਗਰੂ ਕਰਦੀਆਂ, ਸੁੱਚੇ ਮੂੰਹ ਆਪਣੇ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨਦੀਆਂ ਤੇ ਮੂੰਹ ਮਿੱਠਾ ਕਰਾਉਂਦੀਆਂ। ਆਪਣੇ ਪਿਉ ਅਤੇ ਚਾਚੇ-ਤਾਇਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨਦੀਆਂ, ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀਰ ਦੇ ਬਲਦਾਂ ਦੇ ਸਿੰਗਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੌਲੀ ਬੰਨ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਸੁੱਖਾਂ ਮੰਗਦੀਆਂ। ਅਸੀਸਾਂ ਤੇ 'ਪਿਆਰ' ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀਆਂ। ਤੁਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਫਿਰ ਦੌੜ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਕਈ ਸਹੇਲੀਆਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜੂਹ ਤੱਕ ਤੋਰਨ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਬੜੀ ਹਸਰਤ ਨਾਲ ਪਿਛਾਂਹ ਨੂੰ ਵੇਖਦੀਆਂ, ਹਉਕਾ ਜਿਹਾ ਭਰਦੀਆਂ ਤੇ ਮੂੰਹੋਂ ਬਿਰਕਦੀਆਂ, "ਮੁੜ ਫਿਰ ਪਿੰਡ ਆਵਾਂਗੇ, ਵਰੇ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਫੇਰ।"

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣੇ ਬਲਾ ਸੁਦੀਆਂ ਕੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਵਦੀਆਂ ਕੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਬੱਸ ਇਹ ਜਾਣਦੀਆਂ ਸਨ: "ਕੁੜੀਓ ਆ ਜਾਓ ਨੀ, ਸਾਉਣ ਸੈਨਤਾਂ ਮਾਰੇ।" ਉਹ ਤਾਂ ਇਹ ਜਾਣਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਸਾਉਣ ਸਾਂਝਾਂ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਮੁੱਢਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਟਾਇਮ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਸਾਉਣ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਜੇ ਟਾਇਮ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨ੍ਹ ਵਿਦਿਆ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਂ ਮਾਂਵਾਂ-ਦਾਦੀਆਂ-ਨਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਸੁੱਖਾਂ ਲੱਧਾ ਧਾਗਾ ਜੋ ਉਹ ਬੰਨ੍ਹਦੀਆਂ ਸਨ, ਉਸ ਨੂੰ 'ਰਾਖੀ' ਜਾਂ 'ਰਕਸ਼ਾ-ਬੰਧਨ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਅਖੇ ਜੀ, ਰਾਖੀ ਬੰਨਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਵੀਰ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਗੇ। ਬੰਦਾ ਪੁੱਛੇ ਭਰਾਵਾਂ, ਮਾਂ-ਪਿਉ, ਚਾਚੇ-ਤਾਇਆਂ ਨੇ ਰਾਖੀ ਭਲਾ ਰੱਖੜੀ ਬੰਨਿਆਂ ਹੀ ਕਰਨੀ ਸੀ! ਤੁਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਆਪਣੇ ਮੁੱਢ ਨੂੰ 'ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਰੱਖਾਂ' ਦਾ ਧਾਗਾ ਬੰਨਣਾ ਤਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਥੂਲ ਵਸਤੂ ਰਾਹੀਂ ਦਰਸਾਉਣ ਬਰਾਬਰ ਸੀ। ਅਹਿਮ ਸਨ, ਆਪਣੀ ਪੇਕੇ-ਭੋਇੰ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ।

ਰੱਬ ਖੈਰ ਕਰੇ! ਤੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਰਹਿਣ। ਖੀਰ-ਪੂੜੇ ਪੱਕਦੇ ਰਹਿਣ! ਧੀਆਂ ਹੱਸਦੀਆਂ ਰਹਿਣ! ਭੈਣਾਂ ਵੱਸਦੀਆਂ ਰਹਿਣ! ਪੇਕੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿਣ! ਖੌਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਆਵਾਂ ਸਦਕਾ ਹੀ ਬਾਬਲ-ਭਾਈ, ਚਾਚੇ-ਤਾਏ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਜਾਏ, ਆਪਣੀਆਂ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੀਆਂ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਦੇ ਰਾਖੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣ!

ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਦਾ 'ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ'

ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
Sandhugulzar@yahoo.com

ਅਗਲਾ ਹਫਤਾ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਬੰਧਾਂ ਲਈ ਬੇਹਦ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸਰਗਰਮ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਮਿੱਤਰਤਾ ਦੀਆਂ ਚਾਹਵਾਨ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੇ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾ ਕੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ 95 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨਗੀਆਂ।

ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ

ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ 1947 ਵਿਚ ਦੋ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵਢ ਕੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇ ਛੱਡਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਤਾਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਆਰਥਕ ਤਾਲ-ਮੇਲ ਵਧਾਇਆਂ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵਲ ਵਧ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਗਵਾਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਨਿਕ ਜਿੱਤਾਂ ਦਾ ਹੁਲਾਰਾ ਥੋੜ੍ਹ ਚਿਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਆਰਥਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਰਸ ਸਦਾ ਹੀ ਦੇਰ ਪਾ ਸੁਖਦਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉਂਜ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਵਲ ਉਚੇਚਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਤਦ ਹੀ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੇ ਉਹ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਸੁਧਾਰੇ ਤੇ ਚੀਨ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹੇ। ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਚੀਨ-ਪਾਕਿ ਆਰਥਕ ਕਾਰੀਡੋਰ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਹਿਜ ਮਤੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰੇ ਤੇ ਅਪਨਾਏ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹੁਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਪਾਸੜ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਡਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਇਥੋਂ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੱਲ ਠੁਕਰਾ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਲਈ ਚੰਗੇਰੇ ਭਵਿੱਖ ਤੇ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਧਾਰਨਾ ਉਤੇ ਪਹਿਰਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖੇ। ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਮਸਲਾ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹੈ। ਪਰ ਏਸ ਪਾਸੇ ਠਹਿਰ ਕੇ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਟੀਚੇ: ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸੋਚ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਂਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ 6 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਲਏ ਫੈਸਲੇ ਅਧੀਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਵਿਆਪੀ ਸੰਵਾਦ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਏਥੇ ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ 'ਨਫਰਤ ਤੇ ਨਸ਼ਾ ਛੱਡੋ' ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਉਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਖੁਦ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਪੰਜਾਬ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਪ੍ਰੀਤ ਲਾਲੀ ਦੀ ਸੋਚ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਥਾਪੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਗੌਤਮ ਸੇਠ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵੀ ਤੁਰੰਤ ਅਪਨਾਉਣ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਕੁੱਦਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੈ।

'ਦੇਸ਼ ਸੇਵਕ' ਬਨਾਮ 'ਸੰਗਰਾਮੀ ਲਹਿਰ': ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. (ਐਮ) ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ 'ਦੇਸ਼ ਸੇਵਕ' ਤੇ ਰੈਵੋਲੀਉਸ਼ਨਰੀ ਮਾਰਕਸਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 'ਸੰਗਰਾਮੀ ਲਹਿਰ' (ਮਾਸਕ) ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਧਨ ਦਾ 73 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਭਾਗ ਇਕ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪੂੰਜੀਪਤੀਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ ਉਤੇ ਡੂੰਘੀ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ। ਜਿਥੇ 'ਦੇਸ਼ ਸੇਵਕ' ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਚੇ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਹਰਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੁਰਜੀਤ ਦੀ 10ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ, ਉਥੇ 'ਸੰਗਰਾਮੀ ਲਹਿਰ' ਨੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ 71ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਨੂੰ। ਦੋਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੇ ਖਾਣ ਪੀਣ, ਪਹਿਨਣ ਤੇ ਬੋਲਣ ਦੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਵਾਲੇ ਭੀੜ ਤੰਤਰੀ ਉਭਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿੰਦ ਕੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਹੀ ਮਾਡਲ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਤੇ ਭੂਮੀ ਪਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਨੂੰ ਨਿੰਦਿਆ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਗੁਜ਼ਾਰੇਯੋਗ ਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਖੁਸ਼ੀ ਇਹ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੇ ਧਾਰਨਾ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਤੇ ਸਾਂਝੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਸੋਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿ ਕੇ ਤੁਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਕਦਮ ਮਿਲਾ ਕੇ ਚੱਲਣ। ਵਰਤਮਾਨ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਲਈ ਤਤਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਨਾਈਆਂ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਏਸ ਪਾਸੇ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਕਲਿਆਣ ਹੋ ਸਕੇ।

ਅੰਤਿਕਾ: (ਹਰਦਿਆਲ ਸਾਗਰ)

ਪੇਟ ਭੁੱਖਾ, ਜਿਸਮ ਨੰਗਾ,
ਜ਼ਿਹਨ ਮੁਰਦਾ ਹੋ ਗਿਆ।
ਹੋ ਗਿਆ, ਸਾਡਾ ਤਿਰੰਗਾ,
ਹੋਰ ਉਚਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020 ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਵਪਾਰ

ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਲੀ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ' ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਸਟੇਟ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ 'ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020' ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਿੰਤੂ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ। 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਐਡੀਟਰ ਸ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੇਖ ਪਿਛੋਂ ਸ. ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ (ਮਿਸੀਸਾਗਾ, ਕੈਨੇਡਾ) ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਅਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਛਾਪੇ ਗਏ ਹਨ। ਸ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਨੂੰ ਹੱਕ ਬਜਾਨਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਰੀਝਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਸ. ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020' ਦੀ ਪੁਣਛਾਣ ਬਹੁਤ ਬੇਕਿਰਕੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਹਿਲ, ਡਾ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਜਵੰਧਾ ਦੇ ਲੇਖ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਲੇਖ ਲੜੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰਵਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਿਚ ਆਏ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਣਦੀ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਬਸ ਇਕੋ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਇਸਤਗੀ ਦਾ ਪੱਲਾ ਨਾ ਛੱਡਿਆ ਜਾਵੇ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਹਿਲ

ਭਾਰਤ ਸਣੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਇਕ ਮੁੱਦਾ ਕਾਫੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਹੈ, ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020, ਭਾਵ 2020 ਵਿਚ ਕਰਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ। ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਰੈਫਰ (Refer) ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਭੇਜਣਾ। ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਕੋਈ ਮੁੱਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਜਾਣਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਭੇਜਣਾ। ਸਿੱਧੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵੋਟਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਜਾਣਨ ਨੂੰ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ/ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਜਮਹੂਰੀ ਅਮਲ ਹੈ, ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਰੂਪ 'ਚ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਹਾਂ, ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਰ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਉਸੇ ਹੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਾਂ ਜੋ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਵਾਹਨ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਸਾਮਰਾਜ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸੰਗੀਆਂ ਅਤੇ ਜਗੀਰਦਾਰੀ ਵਿਰੁਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁਧ ਸੇਧਿਤ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਵਾਹਨ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਕੇਵਲ ਉਸੇ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਹਾਂ।

ਨੇੜਲੇ ਭੂਤਕਾਲ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨੀਆ (ਯੂ. ਕੇ.), ਸਪੇਨ ਅਤੇ ਕੋਸੋਵੋ ਵਿਚ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਯੂ. ਕੇ. ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਯੂ. ਕੇ. ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਵਿਚ ਹੋਈ, ਮੁੱਦਾ ਸੀ, ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਨੂੰ ਯੂ. ਕੇ. ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਫੈਸਲਾ ਮਾਮੂਲੀ ਅੰਤਰ ਨਾਲ ਯੂ. ਕੇ. ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਆਇਆ। ਦੂਜੀ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਪੂਰੇ ਯੂ. ਕੇ. ਵਿਚ ਹੋਈ। ਮੁੱਦਾ ਸੀ, ਕੀ ਯੂ. ਕੇ. ਨੂੰ ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਨੇ ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਦਾ ਫਤਵਾ ਦਿੱਤਾ, ਇਸ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਸਪੇਨ ਵਿਚ ਕੈਟੇਲੋਨੀਆ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਮੁੱਦਾ ਸੀ, ਕੈਟੇਲੋਨੀਆ ਨੂੰ ਸਪੇਨ 'ਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਮੁਲਕ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਕੈਟੇਲੋਨੀਆ ਦੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਨੇ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸਪੇਨ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਵੱਖਰਾ ਦੇਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਸਪੇਨ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੇ ਇਹ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਅਜੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਕੋਸੋਵੋ ਦੇ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਟੁੱਟਣ, ਸੋਵੀਅਤ ਕੈਂਪ ਦੇ ਖਿੰਡਣ, ਯੂਗੋਸਲਾਵੀਆ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਰਬੀਆ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਐਲਾਨਣ ਪਿਛੋਂ, ਕੋਸੋਵੋ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕੋਸੋਵੋ ਦੇ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਮੁਲਕ ਬਣਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਜਿਥੇ ਵਿਕਸਿਤ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ/ਸਾਮਰਾਜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਸਿਆਸੀ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਪਿਛੜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕੀ ਹੈ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ 2020?: ਸੰਨ 1984 ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮੁਹਿੰਮ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਣਾਈ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਨਾਂ ਭਾਵੇਂ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰਾ ਤੇ ਵਕੀਲ ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਤਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਨ, ਦੋਵੇਂ ਦਾੜ੍ਹੀ-ਮੁੱਛਾਂ ਸਫਾਚੱਟ ਅਤੇ ਘੋਨ-ਮੋਨ ਹਨ। ਪੰਨੂ ਪ੍ਰੈਸ ਸਾਹਮਣੇ ਅਤੇ ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਰੁਮਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਾਰ ਸਿਰ 'ਤੇ ਰੁਮਾਲ ਦਾ ਭਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਝੱਲਦਾ। ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੋਹਰੀ ਸ਼ੱਕੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਆਸ-ਅਰਾਈਆਂ ਲਗਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹਨ? ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 2020 ਵਿਚ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਕਰਵਾਏਗੀ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਇਸੇ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਸੁਆਲ ਹੈ, ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੇ ਧੜੇ ਅਤੇ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸ਼ੰਕੇ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਹਨ। ਬਾਦਲ ਦਲ ਨੇ ਇਸ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅਸੈਂਬਲੀ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁਖੀ (ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ) ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਪਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰੋ ਬਾਹਰੋਂ ਹੋਈ ਆਲੋਚਨਾ ਪਿਛੋਂ ਪਲਟੀ ਮਾਰ ਗਿਆ। ਸਾਬਕਾ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਅਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸੁਆਲਾਂ ਦਾ ਪੰਨੂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਜੁਆਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਿਰਫ ਇਕ ਬੰਦੇ, ਬਿਨਾ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਸਿਆਸਤਦਾਨ, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਬੈਂਸ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੇ ਦੋਗਲਾ ਰੁਖ ਲਿਆ। ਸੁਆਲ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕੋਈ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੰਨੂ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਇਹ ਸਭ ਕਾਹਦੇ ਲਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ?

ਪੰਨੂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਪਿਛੋਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਇਹ ਕੇਸ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਲਿਜਾਏਗੀ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਨੂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ ਕਿ ਕਿਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ 'ਚ ਹਮਾਇਤ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਿਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਸਹੇੜ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ੱਕੀ ਹਸਤੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ 'ਚ ਖੜ੍ਹੇਗੀ?

ਸਿਰਫ ਸ਼ੋਸ਼ਾ ਹੈ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ 2020: ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਸ ਦੀ ਮੰਗ ਉਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਇਹ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਹੋਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਾ ਸਬੰਧਿਤ ਖਿੱਤੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਉਠੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਾਹਰਲਿਆਂ ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਥੇ ਮਸਲਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਗ ਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਉਠੀ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੁਣ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਮੰਗ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਇੰਗਲੈਂਡ-ਕੈਨੇਡਾ-ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕੁਝ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਮਸਲਾ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਉਂ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਕੁਝ ਬੰਦੇ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮਜ਼ਾਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ।

ਦੂਜਾ ਸੁਆਲ ਹੈ, ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਕਰਵਾਏਗਾ ਕੌਣ? ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਵਿਚ ਸਭ ਬੰਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ, ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵੋਟ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਥੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਕੱਟੜ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਏਗੀ। ਨਾ ਹੀ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੰਗਠਨ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਵੀ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸਬੰਧਿਤ ਸਰਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਉਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਕਰਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਨਾ ਹੱਕ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਕੋਲ ਸਾਧਨ ਹਨ। ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਜਿਸ ਦਾ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਹੈ, ਦੀ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕੋਈ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਇਹ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਕਰਾਏਗਾ ਕੌਣ?

ਤੀਜਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ, ਮੰਨ ਲਵੋ, ਇਹ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਵੋਟ ਕੌਣ ਪਾਏਗਾ? ਕੀ ਇਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹੀ ਵੋਟ ਪਾਉਣਗੇ? ਜਾਂ ਸਾਰੇ ਵੋਟਰ? ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖ ਵੋਟ ਪਾਉਣਗੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਜੇ ਭਾਰਤੀ ਵੋਟਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹੱਕ ਦੇ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਆਉਣਗੇ? ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੋਟਰ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਯੂਰਪੀ, ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕੀ ਮੁਲਕਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵੋਟਰ ਹਨ, ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਵੋਟ ਪਾ ਸਕਣਗੇ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਆਲਾਂ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟ ਉਤਰ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਟਰਾਂਸ-ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਨ ਪਰ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੋਟਰ ਲਿਸਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਟਰਾਂਸ-ਨੈਸ਼ਨਲ ਵੋਟਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

ਚੌਥੇ, ਕੀ ਇਹ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਭਾਵ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦ ਮੁਲਕ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ? ਪੰਨੂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਫੌਜ ਆਈ, ਉਸੇ ਦਿਨ ਆਜ਼ਾਦ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਇਹ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਇਸੇ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਹ ਵੱਖਰਾ ਮੁਲਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤਾਂ 49 ਫੀਸਦੀ ਗੈਰ-ਸਿੱਖ ਹਨ। ਬਾਕੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤੇ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਹਨ।

ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਹਿਲੂ ਬਾਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਹੀਂ। ਸੋ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ 2020 ਸ਼ੋਸ਼ੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ।

ਕੀ ਹੈ ਇਸ ਸ਼ੋਸ਼ੇ ਦਾ ਮਕਸਦ?: 1980ਵਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੇ ਕਾਲੇ ਬੋਲੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਡੁਬੋਈ ਰੱਖਿਆ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੇਗੁਨਾਹ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਗਈਆਂ। ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਉਜੜ ਗਏ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਨੇ ਸੈਂਕੜੇ ਦੋਸ਼ੇ-ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ। ਉਧਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਛੱਟੇ ਦੇ ਕੇ, ਬੱਸਾਂ-ਗੱਡੀਆਂ, ਬੱਸ ਅੱਡਿਆਂ, ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਬੱਸਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕੋ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕੇ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਰ ਸੁੱਟਿਆ। 'ਭਾਰਤੀ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੁਧ ਜੰਗ' ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹਜ਼ਾਮ, ਝਟਕਈ, ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਹਾਕਰ, ਮੰਡੀਆਂ ਦੇ ਪੱਲੇਦਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਤੇ ਆਮ ਕਿਸਾਨ ਬਣਨ ਲੱਗੇ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਪਿਛੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ 4 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਹੋਇਆ। ਘਰ-ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਾੜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਭਿਆਨਕ ਸੰਤਾਪ ਹੰਢਾਇਆ।

ਆਪਣੇ ਪਿਛਾਂਹਖਿੱਚੂ ਤੇ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਕਿਰਦਾਰ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਖੜ ਕੇ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਜਬਰ ਕਰਕੇ ਇਹ ਲਹਿਰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਕਈ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਯੂਰਪੀ ਅਤੇ ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਰੋਸ ਸੀ। ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਤਾਂ ਚਲੇ ਗਏ ਪਰ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿਚ ਖਪ ਨਾ ਸਕੇ। ਆਪਣੀਆਂ ਜਗੀਰੂ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਅਰਾਜਕਤਾਵਾਦੀ ਚਲਨ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਰੂਪ ਵੀ ਧਾਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਉਖੜੇ ਪੌਦੇ ਵਾਂਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡਾਇਸਪੋਰਕ ਦਵੰਦ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਸਰੋਤੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਬਹਾਦਰੀ-ਪੂਜ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮਨ ਨਾਲ ਪੈਸਾ ਦੇਣ ਲੱਗੇ। ਇੰਜ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਬਿਜਨਸ ਚੱਲ ਨਿਕਲਿਆ। ਕਈ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਬਣ ਗਈਆਂ। ਕਈ ਚੈਨਲ ਚੱਲ ਪਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਇਕ, ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਨਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ (ਇਸ ਬਿਜਨਸ ਵਿਚੋਂ ਲਾਭ ਲੈਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਬਣੇ ਕੁਝ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਲੋਕ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਗੇੜੇ 'ਤੇ ਗੇੜਾ ਲਾਉਣ ਲੱਗੇ)। ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਬਣੇ ਜਾਂ ਨਾ ਬਣੇ, ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰੋਕਾਰ ਹੈ, ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਬਿਜਨਸ ਚਲਦਾ ਰਹੇ। ਇਸੇ ਦੀ ਉਪਜ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ 2020 ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਜਵਾਨ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਉਹ ਕਾਲਾ ਦੌਰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਦਰਦ ਨਹੀਂ ਹੰਢਾਇਆ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਪਰੋਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਕੂੜ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਇਸ ਨੌਜੁਆਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਰੁਮਾਂਚਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਪੋਲ-ਕਲਪਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕੰਨ ਧਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਇਸ ਵਰਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਫਿਰਕੂ ਜ਼ਹਿਰ ਭਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਯਤਨਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ 2020 ਹੈ।

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ? ਇੰਗਲੈਂਡ, ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਬਿਜਨਸ ਵਧਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ, ਕੋਈ ਖੜਕਾ-ਦੜਕਾ, ਠਾਹ-ਠੂਹ ਹੁੰਦੀ ਰਹੇ। ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਬਿਜਨਸ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੁਝ ਸੰਘੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਤਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਅਫਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਇਸ ਖਾਤਿਰ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਸੁਪਾਰੀ ਕਤਲ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਵੀ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਲਈ ਅਕੀਦਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬੈਠ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ੋਸ਼ੇ ਛੱਡਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਕੀਦੇ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਾਣ ਲਾਉਣ, ਪਰ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਜ ਬਦਲਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਵੀਜ਼ੇ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਾਹਰ ਗਏ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਾਪਿਸ ਵੀ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੇ ਆਉਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ। ਫਿਰ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਜਬਰ ਬਹੁਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਜੇ ਉਹ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਹ ਕਦੀ ਜਬਰ ਤੋਂ ਨਾ ਡਰਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਤੱਕ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਗੀਰੂ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਹੋਣ ਤੱਕ, ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਜਬਰ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਜੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਇੰਨਾ ਜਬਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਭਾਰਤ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਰੋੜਾਂ ਸਿੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਦੇਸ਼ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜ ਗਏ ਹਨ? ਨਹੀਂ, ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਉਥੇ ਸੁੱਖ-ਆਰਾਮ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਵਪਾਰ ਚਲਦਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਨੌਜੁਆਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਬਲਦੀ ਦੇ ਬੁੱਥੇ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਤੇ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ: ਪੰਨੂ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 'ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ' ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਕੋਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਗੇ। ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹੈ ਕਿ ਫਿਰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਬਣਵਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਨੇ ਸਭ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਨੂੰ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਇਕ ਕਰਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਮਾਨ-ਬਾਦਲ ਜਿਹਿਆਂ ਨੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਬੁਤਰਸ ਘਾਲੀ ਦੇ ਨਾਂ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਉਹੀ ਕੁਝ ਇਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਹ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਪਿਛੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ-ਦੋ ਵੱਡੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰੇ। ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਤੋਲ ਬਣਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਹ ਸੰਗਠਨ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਪੰਜ ਮੁਲਕਾਂ-ਅਮਰੀਕਾ, ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ, ਬਰਤਾਨੀਆ, ਫਰਾਂਸ ਅਤੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਵੀਟੋ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਬਿਨਾ ਵੱਡਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮਤਲਬ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸ਼ਕਤੀ ਸਮਤੋਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫੇਰ-ਬਦਲ ਪੰਜਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। 1956 ਵਿਚ ਸੋਵੀਅਤ ਪਾਰਟੀ ਦੀ 20ਵੀਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਚ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋ ਕੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਹੋ ਗਈ। ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ, ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੇ ਬੁਰਕੇ ਹੇਠ ਸਾਮਰਾਜੀ ਦੇਸ਼ ਬਣ ਗਿਆ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰੂਸ-ਅਮਰੀਕਾ ਦੋ ਮਹਾਂਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਉਭਰੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਚੌਧਰ ਲਈ ਖਹਿ-ਭੇੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਵੀ ਇਸ ਭੇੜ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਬਣੀ।

ਨੱਬੇਵਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਰੂਸ ਦੇ ਮਹਾਂਸ਼ਕਤੀ ਵਜੋਂ ਪਤਨ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਇਕ ਧਰੁਵੀ ਸੰਸਾਰ ਬਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਹੱਥਠੋਕੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਤੋਂ ਮਤਾ ਪਵਾ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ

ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020 ਜਾਂ ...

ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ (ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ)

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਛਪੇ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੇਖ 'ਰਿਫਰੈਂਡਮ-2020: ਸਿਆਸੀ ਰੀਝ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵੱਲ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਦਮ' ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕਰਮਜੀਤ ਨੂੰ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਲਿਖਤ ਵਿਚੋਂ ਅਕਸਰ ਗੁੰਮ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਜਿਹੋ ਜਿਹੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਨ੍ਹਾ ਜੱਫਾ ਉਹ ਮਾਰੇ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ? ਸਿੱਖ ਸੁਰ ਵਿਚ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਹੋਣ ਨੂੰ ਮੁਹੱਬਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕੱਟੜ ਹੋਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਜਿਹੋ ਜਿਹੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਦੀ ਕਰਮਜੀਤ ਸਾਰਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਉਹ ਆਪ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ 'ਸਿਆਸੀ ਰੀਝ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਨੋਖਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼' ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਅਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ "ਵਹਿਮ, ਯਬਲੀ, ਹੱਟੀ ਲਈ ਬ੍ਰਾਂਡ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਕਲਾਬਾਜ਼ੀ" (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ 11 ਅਗਸਤ 2018 ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ) ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੋਂ ਵਾਕਫ ਹਾਂ। ਕਰਮਜੀਤ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਰੀਝ ਭਾਰੂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਜੁਝਾਰੂ ਦਰਦ ਭਾਰੂ ਹੈ। ਜੁਝਾਰੂ ਦਰਦ ਇਸ ਲਈ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਸਾਰੀ ਮੁਹਿੰਮਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਉਹ ਸੁੱਚੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਦੀ ਭੂਰੀ 'ਤੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਇਕੱਠ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ 'ਪੰਥ ਮਰੇ ਧੜਾ ਜੀਵੇ' ਵੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਸਲਘਾਤ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੁਝਾਰੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮੁੱਦਈਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੋਣ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਸੁਆਲ ਉਸ ਨੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦਾ ਸਾਊ ਤਰੀਕਾ ਲੱਭ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਇਹ ਚੇਤੇ ਰੱਖ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਫਰਕ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋਵਾਂਗੇ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ ਦਾ ਇਹ ਬੰਦ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਚਿਪਕ ਸਕਦਾ ਹੈ:

ਤੁਰੀਆਂ ਸੰਗ ਕਲਜੋਗਣਾਂ ਲੈ ਖੱਪਰ ਖਾਲੀ।
ਹੋਵੇਗਾ ਅਸਮੇਧ ਜੱਗ ਰੱਜ ਖਾਣ ਸਵਾਲੀ।

ਕਰਮਜੀਤ, ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ 'ਸ਼ਰੀਕ ਨਜ਼ਰੀਆ' ਕਹਿ ਕੇ ਆਪਣੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ 'ਪੰਥਕ ਨਜ਼ਰੀਆ' ਕਹਿਣ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਵਾਸਤੇ 'ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਤੇ ਜਹਾਦ ਦਾ ਵਾਰਸ' ਹੋਣ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਟਾਇਨ ਬੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਜਿਸ 'ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਲ' ਦਾ ਆਸਰਾ ਕਰਮਜੀਤ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਉਸ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਕਰਮਜੀਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਹੇ ਕਿ 'ਕੁਲ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਮੋਣ' ਦੀ ਗੱਲ ਬਾਣੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਕੌਣ ਦੱਸੇ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਕੇਂਦਰਤ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਪਰਵਾਸੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੰਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਓਵੇਂ ਹੀ ਪਰਵਾਸ ਕੇਂਦਰਤ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਲਦੀ ਦੇ ਬੁੱਥੇ ਨਹੀਂ ਧੱਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਕੌਣ ਦੱਸੇ ਕਿ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਲਾਨਨਾਮਾ' ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਿਆ ਸੀ (ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ)।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਰਮਜੀਤ 'ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਪਾਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੰਘਰਸ਼' ਅਤੇ 'ਇਤਿਹਾਸਕ ਡਿਪਲੋਮੈਟ ਵਿਹੜਾ' ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ 'ਨਾਹਰੇਬਾਜ਼ੀ' ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ 'ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਰਿਫਰੈਂਡਮ' ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ. ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਹੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਰਮਜੀਤ ਨੂੰ ਕੌਣ ਪੁੱਛੇ ਕਿ 'ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ' ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਦਾ ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020 ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਮੇਚ ਬੈਠੇਗਾ? ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਕਿਸ ਤੋਂ? ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ, ਸਿਆਸੀ ਧੜਿਆਂ ਤੋਂ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕਤਾ ਤੋਂ?

ਇਹ ਕਿਉਂ ਭੁੱਲਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਜਿਸ ਗੱਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ, ਉਸੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਕੌਣ ਆਏਗਾ? ਪੰਥਕ ਸਿਆਸਤ ਵੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਲੇਖਾ ਜੋਖਾ ਤਾਂ ਕਰਨਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਉਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਵਾਲੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਵਾਲੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਕਰਮਜੀਤ ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020 ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਰੀਝ ਦੇ ਵਹਿਣ ਵਿਚ ਵਹਿਣ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਂਦੇ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਫਖਰ ਜਾਂ ਪੰਥਕ ਭਵਿਖ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਉਸਾਰਨ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਪੰਡਿਤ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਵਪਾਰੀ ਜਿਹੋ ਜਿਹੇ ਭਰਮ ਪਾਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020 ਨਾ ਪਹਿਲਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਆਖਰੀ ਹੈ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ 11 ਅਗਸਤ ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020 ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਕ ਰੂਟਲੈਸ ਪੰਜਾਬ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੀ ਥਾਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸੂਬਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਕਦੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮਰਿਆ। ਇਸ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਏਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤਾਂਗੇ ਤਾਂ ਨਤੀਜੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਨਿਕਲਣਗੇ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਜੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੀ ਤਾਂ ਪਰਵਾਸੀ ਸਿੱਖ-ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020 ਜੇ ਉਵੇਂ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈਏ ਜਿਵੇਂ ਕਰਮਜੀਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਚਿਤਵਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਤਾਂ ਪੁੱਛਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਕਿੱਥੇ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ? ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਧਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਅਮਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020 ਕਾਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਹੈ? ਜੇ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਇਸਲਾਮੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਰਾਹ, ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਉਂ ਤੁਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਬਹੁ-ਸਭਿਆਚਾਰ ਸੁਰਾਂ ਤਕੜੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖ ਸੁਰ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਸ਼ਿਕੰਜੇ ਵਿਚ ਕਸੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜੋ ਸਿਧਾਂਤਕੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੀ ਸੀ, ਕਰਮਜੀਤ ਦਾ ਲੇਖ ਉਸ 'ਚ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪਾ ਸਕਣ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਕਿਉਂ ਕਰਦਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ? ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਕੱਟੜਤਾ ਦੁਆਰਾ 'ਹਮ ਹੀ ਹਮ ਹੈਂ' ਦਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਲੱਦ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਚ ਉਲਾਰ ਸਿਆਸਤ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਵਹਿਣ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵੀ ਲਹੂ ਭਿੱਜੀਆਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਚੇਤੰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਗਤੀ-ਸੁਰ ਵਿਚ ਚੇਤਨ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅੰਨ੍ਹੇ ਜੱਫਿਆਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020 ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਬਣਿਆ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਲਿਫਾਫੇਬਾਜ਼ੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤੇਗੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਦੋਖੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ? ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਾਂਝੀ ਸਿੱਖ ਸਮਝ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸੰਵਾਦ ਦੁਆਰਾ ਯਤਨ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਜੋ ਕੁਝ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ 12 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਸੰਵਾਦ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਸਿੱਖ-ਰਾਹ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਿਆਸੀ ਉਲਾਰ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਹੀ ਸਿੱਖ-ਸੁਰ ਵਿਚ ਸੰਵਾਦ ਸਿਰਜਣ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਇਹ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020 ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਵਪਾਰ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਲਿਆ ਪਰ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਨਾ ਰਹੀ। ਬਹੁ-ਧਰੁਵੀ ਸੰਸਾਰ ਉਭਰਨ ਲੱਗਾ। ਜਦੋਂ ਇਰਾਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਤਾ ਪਵਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਅੱਜ ਫਿਰ ਵੱਡੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਖਹਿਬਾਜ਼ੀ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਕਾਫੀ ਘਟ ਗਈ ਹੈ।

1948 ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਮਸਲਾ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਲੈ ਗਈ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ। 1957 ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਇਸੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਪਰ ਨਾ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਫੌਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਹੋਈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਸਵੈ-ਨਿਰਣੇ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਾਨਾਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਫਲਸਤੀਨ ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਕਈ ਮਤਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ 'ਤੇ ਅਕਹਿ ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਹ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਮਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਮਿੱਧ ਕੇ ਨਵੇਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਬਸਤੀਆਂ ਵਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਅਹਿਲ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਇਰਾਕ ਅਤੇ ਲੀਬੀਆ ਵਿਚ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਧਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਕੇ ਪਿੱਠੂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੀਰੀਆ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਅਹਿਲ ਹੈ।

ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020 ਵਾਲੇ ਕੋਸੋਵੋ ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜਿਸ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਵਾਪਰਿਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਅਨਜਾਣ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਸੋਵੀਅਤ ਕੈਂਪ ਖਿੰਡਿਆ ਅਤੇ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਟੁੱਟਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਕੈਂਪ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਹੋਈ। ਚੈਕੋਸਲੋਵਾਕੀਆ ਦੋ ਮੁਲਕਾਂ-ਚੈੱਕ ਅਤੇ ਸਲੋਵਾਕ ਗਣਰਾਜ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹਾਵੀ ਅਮਰੀਕੀ ਅਤੇ ਯੂਰਪੀ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਤੇ ਉਹ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ। ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਯੂਗੋਸਲਾਵੀਆ ਟੁੱਟਿਆ ਅਤੇ ਕੋਸੋਵੋ ਵਿਚ ਸਵੈ-ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਮੰਗ ਉਠੀ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਨੇ ਕੋਸੋਵੋ ਦੇਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ। ਸੰਸਾਰ ਇਕ ਧਰੁਵੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰੂਸ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਦੂਰ ਦਾ ਵੀ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਦਿਖਾ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਹਾਕਮਾਂ ਦੀਆਂ ਭਟਕਾਊ ਚਾਲਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਜਬਰ: ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ, ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਜਬਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਧਾ-ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਕ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ ਜਦਕਿ ਉਸ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ 45-50 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕ ਮਰੇ, ਸਮੇਤ 1984 ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਹੀ ਨਹੀਂ; ਹਿੰਦੂ, ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵੀ ਸਨ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਉਪਰੰਤ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ 4 ਹਜ਼ਾਰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਖ ਮਾਰੇ ਗਏ ਪਰ ਪੰਨੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਿਮਾਚਲ-ਹਰਿਆਣਾ ਬਣਨ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਦਸਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੀ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਪੱਕਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਾਲਾ ਮੌਜੂਦਾ ਸੂਬਾ ਆਪ ਬਣਵਾਇਆ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹਿਮਾਚਲ-ਹਰਿਆਣਾ ਬਣੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਗਏ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਾਣੀ ਖੋਹਿਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਹੈ, ਨਿਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ।

ਫਿਰ ਕੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ? ਸਿੱਖਾਂ ਸਮੇਤ ਸਭ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਜਗੀਰਦਾਰੀ ਖਾਤਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ, ਵੱਡੀ ਸਨਅਤ ਲਾ ਕੇ ਅਤੇ ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਕੇ ਨਹਿਰੂ ਮਾਰਕਾ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਕੇ, ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਭੱਤੇ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਦਾ ਕੌਮੀਕਰਨ ਕਰਕੇ ਗਰੀਬੀ ਹਟਾਓ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਹੇਠ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਪਰ ਅੱਸੀਵਿਆਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦੀ ਪੋਲ ਖੁੱਲ੍ਹ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਰਾਜਸੀ ਸੰਕਟ ਨੇ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਸੀ ਜਿਸ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ 1983 ਦੀਆਂ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਹਿੰਦੂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਦਾਅ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਤੋਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਮੁਲਕ ਭਰ ਵਿਚ ਇਹੀ ਰਾਹ ਫੜਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ।

ਐਮ. ਕੇ. ਧਰ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਟੀਸੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ, ਫਿਰ ਮਾਰ ਕੇ ਮੁਲਕ ਭਰ 'ਚੋਂ ਵੋਟਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਢਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਮੁੰਬਈ ਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ, ਦਲਿਤਾਂ, ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ 'ਤੇ ਜਬਰ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ।

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਕਿਸਾਨ-ਮਜ਼ਦੂਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਨ; ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਘੁੰਮਣਘੇਰੀ ਵਿਚ ਫਸੀ ਅਤੇ ਭਵਿਖ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਜਵਾਨੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਗਰਕ ਰਹੀ ਹੈ; ਦਲਿਤਾਂ, ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ, ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਉਤੇ ਜਬਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਹਾਕਮ ਸੰਘੀ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਵਧਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਤਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਜਮਾਤੀ ਘੋਲ ਤਿੱਖੇ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਵਿਰੁਧ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜਮਹੂਰੀ ਤਾਕਤਾਂ, ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ, ਦਲਿਤਾਂ, ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮੰਚ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਅਣਸਰਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸ਼ੋਸ਼ਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਭਟਕਾ ਕੇ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਭੁਗਤਾਣ ਵਾਲੀ ਚਾਲ ਹੈ।

ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਟੇਟ

'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿਚ 'ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020' ਬਾਰੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਬਹਿਸ ਬਾਰੇ ਛਪੀਆਂ ਕੁਝ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ। ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਲੇਖ ਮੈਨੂੰ ਸੱਚ ਦੇ ਕੁਝ-ਕੁਝ ਨੇੜੇ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸਮਰਥਕ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਅਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਾਂ 'ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ' ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਖੜਕਾ ਕੇ ਪੈਂਤੜਾ ਮੱਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਕੰਧਾੜੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਸਿੱਖ ਸਟੇਟ ਹਰ ਹਾਲ ਚਾਹੀਦਾ' ਦਾ ਪੈਂਤੜਾ ਮੱਲ ਕੇ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੀ ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020 ਵਾਲੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਠੋਕ-ਵਜਾ ਕੇ ਪੱਖ ਪੂਰਿਆ ਹੈ। ਉਂਜ, ਇਹ ਪੱਖ ਪੂਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਲੇਵੇਂ ਮਾਰਨੇ ਪਏ ਹਨ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020 ਦੇ ਖੋਖਲੇਪਣ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਖਬਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬੱਸ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਗੁਬਾਰਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਘੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਨੂ ਵਾਂਗ ਉਹ ਵੀ ਕਿਸੇ ਇਕ ਦਲੀਲ ਉਤੇ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ, ਸਗੋਂ ਅਗਲਾ ਨੁਕਤਾ ਫੜ੍ਹ ਕੇ ਅਗਾਂਹ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ; ਹਾਂ, ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਆਵੇਗ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਇਹ ਲੋਕ ਕੁਝ ਕੁ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੋਖ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹਮਾਇਤੀ ਆਪਣੇ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਲਈ ਹੀ ਲੇਖ ਵਗੈਰਾ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਮਾੜੀ-ਮੋਟੀ ਹੋਰ ਸਰਗਰਮੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਕੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਹ ਕੁਝ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਫਰੋਲ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹੀ ਕੁਝ ਝਲਕੇਗਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੀ ਵੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਪਰ ਇਹ ਲੋਕ ਕਿਉਂਕਿ ਬੌਧਿਕ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਚਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚੰਗਾ ਰੁੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਹੱਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਕੱਤਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਹ ਤਾਂ ਹੋਈ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਬਹਿਸ ਦੀ ਗੱਲ, ਹੁਣ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਵਾਲਾ ਸਮਾਗਮ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ, ਸੋ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕਰ ਲਈਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਉਥੇ ਤਿੰਨ ਮਤੇ ਹੀ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਮਤਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵੰਬਰ 2020 'ਚ ਸਿੱਖ ਸਟੇਟ ਲਈ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਾ ਸਿੱਖ ਸਟੇਟ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਦੀ ਕੋਈ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਉਤੇ ਅਕਸਰ ਦੋਸ਼ ਲਗਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਕਦੀ ਕੁਝ ਦੱਸਦੇ ਨਹੀਂ, ਉਰਲੀਆਂ-ਪਾਰਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਨਾ ਕਦੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰਿਫਰੈਂਡਮ 2020 ਵਾਲੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਹੀ ਲੈ ਲਓ, ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਸਾਲ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਚੱਲਦਿਆਂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋ ਸਾਲ ਇਹ ਹੋਰ ਚੱਲੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਪਰ ਵੱਖਰੀ ਸਟੇਟ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਦੀ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਉਘ-ਸੁੱਘ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੱਖ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿੰਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਗਰੁੱਪ ਜਾਂ ਲੀਡਰ ਜਾਂ ਬੰਦੇ ਹਨ, ਓਨੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਹਨ। ਹੁਣ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਚਿੱਠੀ ਪਾਈ ਪਰ ਅਗਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ। ਸੋ, ਮੁੱਕਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਭੰਬਲਭੂਸੇ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਸਿਆਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣੇ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਮਗਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹੀ ਗੱਲ ਦੋ ਸਾਲ ਠਹਿਰ ਕੇ ਸਮਝ ਆਉਣੀ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਖੂਬ ਭਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

-ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਜਵੰਧਾ

ਟੁੱਟ ਗਈ ਤੜੱਕ ਕਰਕੇ

ਕੈਂਸਰ ਅਜਿਹਾ ਭਿਆਨਕ ਰੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਬੰਦੇ ਦਾ ਤ੍ਰਾਹ ਨਿੱਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਿੰਨੇ ਦਿਲ ਜਿਗਰੇ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਲਿਖਤ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਆਸ ਨਾਲ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਮੁਸੀਬਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਿੰਮਤ ਬੱਝੇ। -ਸੰਪਾਦਕ

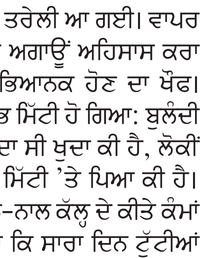

ਪ੍ਰੋ. ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 91-98148-66230

ਹੈਂ! ਇਹ ਕੀ!! ਛਿੱਕ ਕੀ ਆਈ, ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਜਰਕ ਗਈ ਤੇ ਪੈਰ ਪੁੱਟਣਾ ਔਖਾ ਲੱਗਾ। ਬੜੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ ਘਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸੰਭਲਦਿਆਂ, ਹੱਥ ਧਰਤੀ ਦੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਵੱਲ ਲੇਟ ਗਿਆ। ਇਕ ਦਮ ਪਸੀਨੋ ਪਸੀਨੀ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਤਰੇਲੀ ਆ ਗਈ। ਵਾਪਰ ਗਈ ਭਿਆਨਕਤਾ ਨੇ ਅਗਾਊਂ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਝ ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਹੋਣ ਦਾ ਖੌਫ। ਲੱਗਾ, ਪਲਾਂ 'ਚ ਹੀ ਸਭ ਮਿੱਟੀ ਹੋ ਗਿਆ: ਬੁਲੰਦੀ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਖੁਦਾ ਕੀ ਹੈ, ਲੋਕੀਂ ਲੰਘਦੇ ਨੇ, ਕਹਿ ਕੇ, ਮਿੱਟੀ 'ਤੇ ਪਿਆ ਕੀ ਹੈ।

ਹੈਰਾਨੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਟੁੱਟੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਸਕੂਟਰ ਚਲਾਉਂਦਿਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੰਡੂ ਸਿੰਘਾ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਉਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ। ਉਥੋਂ 50 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵੱਲ ਸੰਗੋਜਲਾ ਕਿਸੇ ਮਰਗ 'ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ। ਉਥੋਂ ਕਾਲਜ 'ਚ ਇਕ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਲਈ ਰੱਖੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਿਥੇ ਸਭ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧੰਨਵਾਦੀ ਸ਼ਬਦ ਮੈਂ ਹੀ ਕਹਿਣੇ ਸਨ। 155 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸਕੂਟਰ ਚਲਾ ਕੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਸੋਚ ਆਈ, ਟੁੱਟੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਝਟਕੇ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਝੱਲ ਗਈ, ਹੁਣ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ? ਇਸ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਭਾਂਪਦਿਆਂ ਬੜਾ ਹੈਰਾਨ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸਾਂ। ਖਿਆਲਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਦੌੜਾਂ ਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਭਿਆਨਕਤਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਵਿਹੜੇ ਦੀ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਡਿੱਗੇ ਪਏ, ਛੇ ਫੁੱਟ ਦੇ ਗੱਭਰੂ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ, ਲਾਗੇ ਸੈਰ ਕਰਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਪੁੱਤਾ ਇੰਜ ਕਿਉਂ ਪਿਆ ਏ, ਉਠ ਏਥੋਂ।" ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ, "ਮਾਤਾ ਤੇਰਾ ਪੁੱਤ ਹੁਣ ਨਾ ਉਠਿਆ।"

ਐਸਾ ਖੌਫਨਾਕ ਵਾਕ ਸੁਣਦਿਆਂ ਮਾਂ ਦਾ ਤ੍ਰਾਹ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਦੌੜ ਕੇ ਘਰੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਅ 'ਕੱਠੇ ਕਰ ਲਿਆਈ। ਸਰਦੀ ਦਾ ਮੌਸਮ, ਬਾਰਿਸ਼ ਦੀ ਗਿੱਲ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਠੰਡੇ ਹੋਣ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਰਦਿਆਂ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਹਰਵਿੰਦਰ ਡਰੀ ਹੋਈ ਫਟਾਫਟ ਅੰਦਰ ਦੌੜੀ ਗਈ ਅਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਹੀਟ-ਪੈਡ ਲੈ ਆਈ ਅਤੇ ਪਿੱਠ ਥੱਲੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੀਲਾ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ਮੈਂ ਹਿਲਜੁੱਲ ਤੋਂ ਬਚਦਿਆਂ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸੋਚਾਂ ਦੇ ਘੋੜੇ ਦੌੜਾਉਂਦਿਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਵੇਲੇ ਦੇ ਆਪਣੇ 1986 'ਚ ਪਲੇਠੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਹੇ ਡਾ. ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੀਂਗਰਾ ਨੂੰ ਫੋਨ ਮਿਲਾਇਆ, ਜਿਸ ਆਖਿਆ, "ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਕੱਲ੍ਹ ਹੀ ਹਾਲੇ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸੀ। ਕੁਝ ਗੰਭੀਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਤੁਸੀਂ ਉਠ ਜਾਓ ਤੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਜਾਓ, ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ।" ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਭਿਆਨਕ ਹੋਇਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਭੇਜੋ।"

ਹੈਰਾਨ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਡਾ. ਢੀਂਗਰਾ ਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ। ਹੂਟਰ ਵਜਾਉਂਦੀ ਐਂਬੂਲੈਂਸ 10 ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਘਰ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ।

ਮੈਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਛੇ ਬੰਦੇ ਸੱਦਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਚਾਰ ਬੰਦੇ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਡਰ ਲਗਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਚਾਦਰ ਮੈਨੂੰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਲਿਆਉਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਬੜੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਛੇ ਜਣਿਆਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਚਾਦਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਸਟਰੈਚਰ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਵਿਚ ਲਿਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਜੋ ਬੰਦਾ ਹੁਣੇ ਤਿੰਨ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੌੜ ਲਾ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਹੁਣ ਐਂਬੂਲੈਂਸ 'ਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੈਸਾ ਸੱਚ ਹੈ ਵਕਤ ਦਾ, ਜਿਸ ਸੜਕ 'ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਵੇਰ ਦੀ ਸੈਰ ਬਹਾਨੇ ਦੌੜ ਲਾ ਕੇ ਆਇਆ ਸਾਂ, ਉਸੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਵਿਚ ਲੇਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਸੋਚ ਦੇ ਘੋੜੇ ਬੇਲਗਾਮ ਕਈ ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਬਣਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮਨ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੁੱਟੀ ਤੇ ਉਭੜ-ਖਾਬੜ ਸੜਕ ਦੇ ਝਟਕਿਆਂ ਨਾਲ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ 'ਚ ਪੈਂਦੀਆਂ ਕਸਕਾਂ ਜਾਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਿਆਂ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਫੋਨ ਮਿਲਾਇਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟੁੱਟੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਦਾ ਖੌਅ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਪਾਸੇ ਧਿਆਨ ਦਿਓ।

ਗਵਾਂਢੀ ਦੀ ਧੀ ਅਤੇ ਹਮਸਾਏ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਗਲੀ-ਮੁਹੱਲੇ ਦੇ ਲੋਕ, ਆਂਢੀ-ਗੁਆਂਢੀ ਸਭ ਹੈਰਾਨ ਸਨ ਕਿ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਐਸਾ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਹੂਟਰ ਮਾਰਦੀ ਗੱਡੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਲਦੀ ਬਣੀ? ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਦੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਪੱਥਰਾ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਝ ਰਿਹਾ।

ਐਂਬੂਲੈਂਸ 'ਚ ਪਿਆਂ, ਮੈਂ ਫਿਰ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ, ਸਹੀ ਟੈਸਟ ਕਿਹੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, "ਆ ਜਾਓ ਐਕਸਰੇ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ।" ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਦੇ ਸੂਖਮ ਟੈਸਟ ਲਈ ਐਕਸਰੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਰਗਰ ਵੀ ਕੁਝ ਹੁੰਦੈ?" ਡਾਕਟਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਐਮ. ਆਰ. ਆਈ।" ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਚਲੋ ਮੈਂ ਐਮ. ਆਰ. ਆਈ. ਕਰਾ ਕੇ ਹੀ ਪਹੁੰਚੂ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ, ਦੱਸੋ ਕਿਥੋਂ ਕਰਾਵਾਂ?"

ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਐਨ. ਐਮ. ਆਰ. ਜਾਂਚ ਕੇਂਦਰ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ। ਐਨ. ਐਮ. ਆਰ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਮੇਰੀ ਐਮ. ਆਰ. ਆਈ. ਕੀਤੀ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਲ 2006 ਦੀ 18 ਨਵੰਬਰ, ਵਕਤ 11:30 ਵਜੇ ਤਕ ਰਿਪੋਰਟ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਚ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਧੁੰਦਲੀ ਤੇ ਹੱਡੀ ਖੁਰਦ-ਬੁਰਦ ਜਾਪਦੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਕੇ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਵਾਪਸ ਜਾਂਚ-ਕੇਂਦਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਮੁੜ ਕੀਤੀ ਐਮ. ਆਰ. ਆਈ. ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਗਹੁ ਨਾਲ ਵੇਖੀ ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਦੇ ਥੋਰੈਸਿਕ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਦੋ ਮਣਕੇ ਡੀ-12 ਅਤੇ ਡੀ-11 ਟੁੱਟ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕਿਉਂ ਟੁੱਟੇ ਹਨ, ਇਹ ਤਾਂ ਅਜੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੇਕਿਨ ਟੁੱਟ ਗਈ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਸਰੀਰ ਸਿੱਧਾ ਰੱਖ ਕੇ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰਨ ਸਥਿਰ ਰਹਿਣਾ ਪਏਗਾ।

ਗੁਲੂਕੋਜ਼ ਤੇ ਦਰਦ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਟੁੱਟੀ ਗੰਢਣ ਦਾ ਚਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਿਰਫ ਛਿੱਕ ਆਉਣ ਨਾਲ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਦਾ ਟੁੱਟ ਜਾਣਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਖੌਫਨਾਕ ਗੱਲ ਸੀ। ਭਜਦੇ-ਨੱਠਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਖੁਦ ਲਈ ਲੱਕੜ ਦੀ ਗੇਲੀ ਵਾਂਗ ਸਿੱਧਿਆਂ ਇਕੋ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪਿਆ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਲੇਟਿਆਂ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ, ਟੱਟੀ-ਪਿਸ਼ਾਬ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਸਹਿਣਾ, ਵੱਡੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਸੀ। ਖਿਆਲ ਆਇਆ, ਇਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਆ, 'ਟੁੱਟ ਗਈ ਤੜੱਕ ਕਰਕੇ' ਬਾਕੀ ਤੇ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਨੇ।

ਇਹ ਇਕ ਬੜਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕੰਮ ਸੀ ਪਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਸਤਾ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਉਂਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਆਪਣਾ ਲੱਕ ਟੁੱਟਣ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਖੌਫਨਾਕ, ਦਰਦਨਾਕ ਜਿਉਣ-ਮਜਬੂਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਨਾਲ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਦੇ ਦੌਰ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਰੁਟੀਨ ਬਣਾਈ। ਇਸ ਰੁਟੀਨ ਵਿਚ ਘਰ, ਹਸਪਤਾਲ ਤੇ ਹਰਵਿੰਦਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਵਾਲਾ ਸਕੂਲ ਡੀ. ਐਮ. ਐਸ. 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਫਾਸਲਾ, ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਦੀ ਦੌੜ-ਭੱਜ ਦਾ ਤਿਕੋਣਾ ਸਮੀਕਰਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਹਰ ਪਲ ਇਕ ਜੀਅ ਦਾ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਰਹਿਣਾ, ਦਵਾ-ਦਾਰੂ, ਰੋਟੀ-ਪਾਣੀ, ਆਉਣ-ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ, ਸਭ ਕੁਝ ਲਈ ਇਕ ਨਵਾਂ ਰੁਟੀਨ ਤਾਂ ਬਣ ਗਿਆ ਜੋ ਬੇਹੱਦ ਅਕਾਊ ਲੱਗਦਾ। ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਬੜਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਲੱਗਾ, ਹਰ ਵਕਤ ਦਾ ਰੋਟੀ-ਪਾਣੀ ਤੇ ਬਾਕੀ ਕੁਦਰਤੀ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਬਸ 180 ਡਿਗਰੀ ਪਿਆਂ-ਪਿਆਂ ਹੀ ਕਰਦਾ। ਹਿੱਲਣ ਤੋਂ ਪੂਰਨ ਮਨਾਹੀ, ਪਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਾ ਦੇਖ ਸਭ ਪ੍ਰਵਾਨ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਰਾਜ਼ੀ ਕਹਿ ਕੇ ਹਨੇਰੀ ਸੁਰੰਗ ਵਿਚ ਦੂਰ ਕਿਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਕਿਰਨ ਦੇਖਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਚੂੰਕਿ ਅਜੇ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਗੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਅੱਧ 'ਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਹੁੰਚੀ। ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ ਮਸਾਂ 44 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸਫਰ ਕਰਕੇ 45ਵੇਂ 'ਚ ਪੈਰ ਧਰਿਆ ਸੀ ਤੇ ਟੁੱਟ ਗਈ ਤੜੱਕ ਕਰਕੇ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਹੋ ਗਈ। ਪਰ ਇਹ ਬੇਕਦਰਾਂ ਦੀ ਯਾਰੀ ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹੁਣ ਗੰਢਣੀ ਹੀ ਪਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਬੜੇ ਸਬਰ-ਸੰਤੋਖ ਨਾਲ ਮਨ ਤਕੜਾ ਕਰਕੇ, ਆਸ ਤੇ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ ਪਿਆ ਰਿਹਾ। ਮਨ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਦੌੜਦਾ ਰਿਹਾ ਲੇਕਿਨ ਹੱਥ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਏਦਾਂ ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ। ਬਾਲਿਆਂ ਵਾਲੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਤਾਂ ਮਨ ਔਖਾਂ ਨਾਲ ਵਾਰ ਵਾਰ ਬਾਲੇ ਗਿਣਦਾ ਤੇ ਸਮਾਂ ਟਪਾਉਂਦਾ ਲੇਕਿਨ ਇਥੇ ਤਾਂ ਘੜੀ ਟਿੱਕ ਟਿੱਕ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ

ਹਿਲਦੀ ਵੀ ਸੀ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਡ੍ਰਿਪ ਵਿਚ ਤੁਪਕਿਆਂ ਦੀ ਲੜੀ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਅਛੋਪਲੇ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਮੈਂ ਟੁੱਟੀ ਗੰਢ ਲਊਂ, ਹਰ ਪਲ ਮਨ ਨੂੰ ਧਰਵਾਸ ਦੇਣਾ ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਇਕ ਹੋਰ ਡਿਊਟੀ ਬਣ ਗਈ ਸੀ।

ਗੱਲ ਪਤਾ ਲੱਗੀ ਜਦੋਂ ਭੇਤ ਵਾਲੀ: 18 ਨਵੰਬਰ 2006 ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ, ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਮੇਰੇ ਹਮਦਰਦਾਂ ਨੂੰ ਦਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਦੋਸਤ-ਮਿੱਤਰ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਖਬਰ ਲੈਣ ਤਾਂ ਆਉਂਦੇ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਸੁੱਝਦਾ ਨਾ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਪੱਲੇ ਹੈਰਾਨੀ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਂਦਾ। ਛਿੱਕ ਆਉਣ ਨਾਲ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਦੇ ਮਣਕੇ ਟੁੱਟ ਗਏ, ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਚੰਭਾ ਹੁੰਦਾ। ਤੇਰਵੇਂ ਦਿਨ, 30 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਮੇਰਾ ਤੇਰਾਂ ਸਾਲ ਦਾ ਵੱਡਾ ਬੇਟਾ ਲਿਆਕਤਬੀਰ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੀ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਕੁਝ ਖਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਦਰਵਾਜੇ ਉਤੇ ਹੋਈ ਟਿਕ-ਟਿਕ ਸੁਣ ਕੇ ਲੰਘ ਆਓ, ਕਿਹਾ। ਮੇਰਾ ਸ਼ੁਭਚਿੰਤਕ ਡਾ. ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੀਂਗਰਾ ਹੱਥ ਵਿਚ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲਾ ਜਿਹਾ ਕਾਗਜ਼ ਫੜ੍ਹੀ ਦਾਖਿਲ ਹੋਇਆ। ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਮ ਦਿਸੀਆਂ। ਬੋਲਿਆ, "ਸਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੈਂਸਰ ਹੈ।"

ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਠਠੰਬਰ ਗਿਆ। ਮਨ ਪਲ ਦੀ ਪਲ ਵੱਡੇ ਖੌਫ 'ਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। "ਹੈਅ! ਕੈਂਸਰ!" ਤੇ ਕੈਂਸਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਬੀਤਣ ਵਾਲੀ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਅੱਖ ਦੇ ਫੋਰ 'ਚ ਫਿਲਮ ਬਣ ਜ਼ਿਹਨ 'ਚ ਘੁੰਮ ਗਈ। ਇਸ ਖਬਰ ਨੇ ਕਰੀਬ ਸਵਾ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰੀ ਬੜੀ ਹਿਰਦੇਵੇਦਕ ਕਹਾਣੀ ਯਾਦ ਕਰਾ ਦਿੱਤੀ। ਬੜੇ ਨੇਕ ਦੋਸਤ ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸੈਣੀ, ਜੋ ਅੱਜ ਕੱਲ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਨ, ਦੇ ਮਲੂਕੜੇ ਜਿਹੇ, ਦਸਵੀਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ 6 ਫੁੱਟ ਲੰਬੇ ਗੱਭਰੂ ਪੁੱਤ ਦੀ ਬਲੱਡ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ 45 ਦਿਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ-ਮੌਤ ਦੀ ਜੰਗ ਜਿਹਨ 'ਚ ਘੁੰਮ ਗਈ। ਆਪਣੇ ਇਸ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ 42 ਦਿਨ ਭੋਰਾ ਭੋਰਾ ਮਰਦਿਆਂ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਤਰਸਦਿਆਂ, ਇਸ ਛੈਲ-ਛਬੀਲੇ ਗੱਭਰੂ ਨੂੰ ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਮੁੱਠ ਬਣ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲੜਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਜਲੰਧਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਪਲਾਂ 'ਚ ਹੀ ਸੰਭਲਦਿਆਂ ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜ੍ਹ ਘੁੱਟਿਆ, ਅਜੀਬ ਆਲਮ 'ਚ ਹਿਮਾਲਿਆ ਜਿੰਨੀ ਹਿੰਮਤ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਬੋਲਿਆ, "ਜੈਂਟਲਮੈਨ ਬੀ ਬਰੇਵ ਆਈ ਵਿਲ ਫਾਈਟ ਇਟ ਆਊਟ" (ਦੋਸਤਾ, ਤਕੜਾ ਹੋ, ਮੈਂ ਇਸ ਨਾਲ ਪੱਕਾ ਲੜੂੰ)।

ਕੁਝ ਹੋਰ ਬੋਲੇ ਬਿਨਾ ਡਾਕਟਰ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਿਛਿਓਂ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ, "ਲਿਸਨ ਡੀਅਰ, ਡੌਂਟ ਟੈਲ ਮਾਈ ਵਾਈਫ, ਆਈ ਵਿਲ ਟੈਲ ਹਰ" (ਪਿਆਰੇ ਗੱਲ ਸੁਣੋ, ਮੇਰੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਨਾ ਦੱਸਣਾ, ਮੈਂ ਆਪੇ ਦੱਸ ਦਊਂ)।

ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਲਿਆਕਤਬੀਰ ਬਾਹਰ ਆਇਆ, ਪੁਛਿਆ ਡਾਕਟਰ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ? ਗੱਲ ਛੁਪਾਉਂਦਿਆਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੁਣੇ ਆਈ ਸੂਖਮ ਟੈਸਟਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਖੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਦੀ ਕੁਝ ਗੰਭੀਰ ਨੁਕਸ ਹੈ, ਇਲਾਜ ਲਈ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਦੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਤੇਰੇ ਮੰਮੀ ਆ ਜਾਣ, ਆਪਾਂ ਸਲਾਹ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਥੇ ਜਾਣਾ ਹੈ।"

ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਸਕੂਲੋਂ ਛੁੱਟੀ ਕਰ, ਘਰ ਬਜੁਰਗ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ ਦੇ, ਮਾਂ ਬਿਨਾ ਬੜੇ ਹੀ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ ਬੇਟੇ ਬਾਗੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਾਰੇ ਲਾ ਕੇ ਘਰ ਛੱਡਦਿਆਂ ਹਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮੇਰੀ ਟਹਿਲ-ਸੇਵਾ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਆ ਪਹੁੰਚੀ। ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਉਹ ਤਾਂ ਟੁੱਟੀ ਰੀੜ੍ਹ ਹੱਡੀ ਨਾਲ ਪਏ ਬੋਝ ਨਾਲ ਹੀ ਡਰ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਉਸ ਦੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਨਾਰੀ ਮਨ 'ਤੇ ਹਿਮਾਲਿਆ ਜਿੰਨਾ ਹੋਰ ਬੋਝ ਪਾਉਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਖਿਲਾ ਪਿਲਾ ਮੰਜੇ ਦੀ ਬਾਹੀ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜ੍ਹ ਘੁੱਟਿਆ, "ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਹੋਇਆਂ?" ਕਹਿੰਦੀ, "14 ਸਾਲ, 15ਵਾਂ ਲੱਗਾ ਏ।" ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਸੋਚ ਕੇ ਦੱਸ, ਇਸ ਡੇਢ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕੋਈ ਕੀਤਾ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਹੋਏ?" ਬੋਲੀ, "ਕੁਝ ਵੀ ਐਸਾ ਨਹੀਂ।" ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ, ਅਣਕਿਆਸਿਆ, ਅਸੰਭਵ ਵਰਗਾ ਸੰਭਵ ਵਾਅਦਾ ਕਰਾਂ! ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰੇਗੀ?" ਕਹਿੰਦੀ, "ਹੁਣ ਐਸਾ ਕੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਹੋ?" ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਦੱਸ ਮੇਰੇ ਵਾਅਦੇ 'ਤੇ ਸੌ ਫੀਸਦੀ ਯਕੀਨ ਕਰ ਅਡਿੱਗ ਰਹੇਂਗੀ, ਫਿਰ ਵਾਅਦਾ ਕਰੂੰ, ਪਹਿਲਾਂ ਤੂੰ ਵਾਅਦਾ ਕਰ।" ਕਹਿੰਦੀ, "ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ।"

ਸੁਣ ਫਿਰ, "ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਤੇਰੀ ਸਖਤ ਲੋੜ ਹੈ, ਪਰ ਆਮ ਕਮਜ਼ੋਰ ਔਰਤ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਇਕ ਫੌਲਾਦੀ ਜੁੱਸੇ ਅਤੇ ਅਸੀਮ ਹਿੰਮਤ, ਸਬਰ ਅਤੇ ਆਸਥਾ ਵਾਲੀ ਅਰਧਾਂਗਣੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਦੁੱਖ ਭੰਜਨੀ ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਜਨੀ ਵਰਗੀ ਨਾਰੀ ਦੀ।"

ਕਹਿੰਦੀ, "ਮੈਨੂੰ ਡਰਾਓ ਨਾ!" ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਡਰਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ, ਦੱਸਦਾਂ ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਉਮੀਦ ਦਾ ਪੱਲਾ ਘੁੱਟ ਕੇ ਫੜ੍ਹ ਲੈ।" ਕਹਿੰਦੀ, "ਠੀਕ ਏ, ਮੈਂ ਸੁਣ-ਸਮਝ ਕੇ ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਮੰਨਾਂਗੀ।"

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਦੇਖ ਭਲੀਏ ਲੋਕੇ! ਲੱਕ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਮੇਰਾ!! ਮੇਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਵੀ। ਮੁੰਬਈ ਰੈਨਬੈਕਸੀ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਖੂਨ ਦੇ ਟੈਸਟਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਆਈ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਹੁਣੇ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਬੜਾ ਘਬਰਾਇਆ ਹੋਇਆ।"

ਉਹ ਬੜੀ ਉਤਸੁਕਤਾ 'ਚ ਬੋਲੀ, "ਕੀ ਆਈ ਏ ਰਿਪੋਰਟ?"

"ਮੈਨੂੰ ਕੈਂਸਰ ਏ।"

"ਹੈਂਅ! ਕੈਂਸਰ!! ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਏ ਕੈਂਸਰ!!! ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।"

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ! ਪ੍ਰੰਤੂ ਰਿਪੋਰਟ ਤਾਂ ਇਹੀ ਏ।"

ਉਹ ਔਖਤਬਾਹੇ ਬੋਲੀ, "ਝੂਠੀ ਏ, ਗਲਤ ਏ ਰਿਪੋਰਟ! ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ।"

"ਕਾਸ਼! ਰਿਪੋਰਟ ਝੂਠੀ ਹੁੰਦੀ! ਪਰ ਇੰਨੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਝੂਠੀ ਕਿਥੇ ਹੋਊ? ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕੈਂਸਰ ਹੈ, ਅਸਲ 'ਚ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਦੇ ਦੋ ਮਣਕੇ ਕੈਂਸਰ ਨੇ ਖਾ ਲਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਹੀ ਟੁੱਟੇ ਨੇ।" ਕੈਂਸਰ ਸ਼ਬਦ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਉਤੇ ਬੰਬ ਬਣ ਡਿੱਗਾ। ਇਕ ਦਮ ਅੱਖਾਂ ਅੱਡੀਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ। ਬਹੁਤ ਡਰ ਗਈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਨਾਂ ਮਲਟੀਪਲ ਮਾਈਲੋਮਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੋਨਮੈਰੋ ਕੈਂਸਰ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।" ਸੁਣਦਿਆਂ ਸਾਰ ਹਰਵਿੰਦਰ ਪੱਥਰ ਬਣ ਗਈ, ਇਕ ਟੱਕ ਅੱਖਾਂ ਅੱਡੀ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਵੇਖਦੀ-ਸੁਣਦੀ ਰਹੀ, ਜਾਪੇ ਜਿਵੇਂ ਕੈਂਸਰ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣਦਿਆਂ ਸੁੰਨ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲੀ।

ਮੈਂ ਬੋਲਦਾ ਗਿਆ, "ਦੇਖ ਇਹ ਪੱਕੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰਾ ਸਾਥ ਛੱਡ, ਇੰਨੇ ਛੋਟੇ, ਲੂੰ ਭਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਤੇਰੇ ਉਤੇ ਬੋਝ ਬਣਾ ਕੇ ਨਾ ਭੱਜੂੰਗਾਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਈਨ ਮੰਨੂੰਗਾ, ਸਭ ਕੁਝ ਤੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਰੂੰਗਾ, ਪਰ ਤੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਬਣਨਾ ਪਊ। ਜੇ ਤੂੰ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਪੂਰੀ ਉਤਰੀ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਗੱਡੀ ਦਾ ਟੁੱਟਾ ਇਕ ਪਹੀਆ ਵੀ ਰੰਚਕ ਮਾਤਰ ਟੇਡਾ ਨਹੀਂ ਚੱਲੇਗਾ। ਡਰੀ ਤੇ ਘਾਬਰੀ ਬਿਨਾ ਕੁਝ ਬੋਲੇ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਬਰਸਾ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵੱਲ ਭੱਜੀ। ਡਾਕਟਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਕੇ, ਝੱਟ ਹੀ ਬੇਸੁਰਤ ਜਿਹੀ ਮੁੜ ਆਈ, ਫਿਰ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਫੜ੍ਹ ਟਿਕ-ਟਿਕੀ ਲਾ ਕੇ ਦੇਖਦੀ ਰਹੀ। ਕੁਝ ਨੇੜੇ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇੰਨੀ ਕੁਰੱਖਤ ਖਬਰ ਦੇ ਸਾਏ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਲਿਆਕਤਬੀਰ ਨੂੰ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇੰਨੇ ਕੂਲੇ ਤਨ-ਮਨ 'ਤੇ ਇਸ ਖੌਫਨਾਕ ਖਬਰ ਦਾ ਵਿਸਫੋਟਕ ਭਾਰ ਨਾ ਹੀ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਸ਼ਾਮੀਂ ਪੰਜ ਵਜੇ ਇੱਕ ਸਥਾਨਕ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਇਕ ਡਾਕਟਰ, ਜੋ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਕੈਂਸਰ 'ਚ ਸੁਪਰਸਪੈਸ਼ਲਟੀ ਕਰਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਬੈਡ ਦੇ ਚੌਤਰਫੀਂ ਘੁੰਮਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛੀ। ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਭੂਮਿਕਾ ਬੋਲਿਆ, "ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਬੀਮਾਰੀ ਹੈ?" ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਹਾਂ ਜੀ।" ਬੋਲਿਆ, "ਸਵੇਰੇ ਮੇਰੇ ਹਸਪਤਾਲ ਆ ਜਾਓ। ਅਸੀਂ ਦਵਾਈ ਦਿਆਂਗੇ ਅਤੇ ਥੱਲਿਓ ਬਿਜਲਈ ਸੇਕ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਓਗੇ।" ਉਸ ਦਾ ਲਹਿਜਾ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਭਾਰੀ-ਭਰਕਮ ਸਰੀਰ ਤੇ ਪੋਲੀ ਜੱਤ ਵਾਲੀ ਜੈਕਟ ਪਾਈ ਖੜ੍ਹਾ ਇਨਸਾਨ ਨਹੀਂ, ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਲੱਗਾ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮਸਾਂ ਹੀ ਬੜੇ ਸੰਖੇਪ ਨਰਮ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਲੱਭੇ, "ਠੀਕ ਹੈ, ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ, ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਕਲੀਫ ਦਿਆਂਗੇ।" ਨਾਲ ਹੀ ਹਰਵਿੰਦਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਫੀਸ ਦੇ ਦਿਓ।" ਫਿਰ ਮੋਹਣ ਦੇਈ ਓਸਵਾਲ ਕੈਂਸਰ ਹਸਪਤਾਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ 'ਚ ਆਪਣੀ ਸਮਾਜ-ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾ 'ਪਹਿਲ' ਅਤੇ ਡੀ. ਡੀ. ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਵਾਕਿਫ ਹੋਏ ਡਾ. ਰਮਨ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ, "ਆ ਜਾਓ।" ਮਨ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਸੋਚ ਘੋੜੇ ਨੇ ਇਲਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦਿਖਾਈ ਕਿ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਇਲਾਜ ਬੀਮਾਰੀ ਤੋਂ ਖੌਫਨਾਕ ਤੇ ਦਰਦਨਾਕ ਦੌਰ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਹੈ। ਵਾਰ ਵਾਰ ਟੈਸਟ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੂਈਆਂ ਲਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਰੀਰ ਦੀ ਕੱਟ-ਵੱਢ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿੰਨੇ ਹਸਪਤਾਲ ਬਦਲੋ, ਉਨੀ ਵਾਰ ਭਾਰੀ-ਭਰਕਮ ਦਿਓ ਕੱਦ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਇਕ ਕੋਮਲ ਬਦਨ ਨੂੰ ਡਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋਚ ਕੇ ਮਨ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਐਸੇ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਵਾਂ, ਜਿਥੇ ਇਕੋ ਥਾਂ ਪੂਰਾ ਇਲਾਜ ਹੋਵੇ।

ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ 'ਚ ਦਿੱਲੀ ਰੋਹਿਨੀ ਵਿਖੇ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਕੈਂਸਰ ਹਸਪਤਾਲ ਤੇ ਖੋਜ-ਕੇਂਦਰ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ। ਘਰ 'ਚ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖਬਰ ਨਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਦੋਹਾਂ ਜੀਆਂ ਨੇ ਕੁਝ ਬਹੁਤ ਚੋਣਵੇਂ, ਖਾਸ-ਉਲ-ਖਾਸ ਸੱਜਣਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਮਨ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ। ਘਰ, ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਪੈਸੇ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਰਵਿੰਦਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਸਮਝਾ ਕੇ ਘਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੋਰਿਆ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਆਲਮ 'ਚ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕੈਂਸਰ-ਗ੍ਰਸਥ ਮੰਨਦਿਆਂ ਘਰ ਪਹੁੰਚੀ ਤੇ ਫਿਰ ਕਿਹੜੇ ਆਲਮ 'ਚ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਘਰ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੋਊ ਤੇ ਅਸਲ ਲੁਕਾਉਂਦਿਆਂ, ਝੂਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮੇਰੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਮੈਂ ਦੱਸ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਸੀ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਨਾ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ। ਆਰਥਕ ਹਾਲਤ ਐਸੀ ਸੀ ਕਿ ਪੂਰਾ ਇਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨਵਾਂ ਘਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਖੱਲਾਂ-ਖੂੰਜੇ ਫਰੋਲ ਕੇ ਇੱਕ ਇੱਕ ਰੁਪਿਆ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਲਾ ਚੁੱਕੇ ਸਾਂ। ਉਤੋਂ ਇਹ ਕਹਿਰਾਂ ਦਾ ਰੋਗ! ਪੈਸਾ ਵਹਾਉਣ ਦਾ ਰਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ। ਸਬੱਬ ਨਾਲ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਂਵਾਂ ਤੋਂ ਆਈ ਰਕਮ ਦੀ ਇਕ ਅਮਾਨਤ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਪਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਘਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਚਾਰਾ ਨਾ ਦਿਸਣ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਹਰਵਿੰਦਰ ਨੂੰ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਦੱਸਿਆ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਇਲਾਜ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨੀ ਵਾਜਿਬ ਸਮਝੀ। ਵਾਪਸ ਪਹੁੰਚੀ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਣ ਦਾ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਮਾਨ ਨਾਲ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਕੂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨ ਪੱਕਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਭਾਰੀ ਤੇ ਵੱਡੀ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਦਾ ਇੰਤਜਾਮ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਇਕ ਵੱਡੀ ਜੰਗ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਮਨ ਇਸ ਲਈ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਸੀ।

(ਚਲਦਾ)

ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ: 100 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ

ਦੇਗਾਂ ਮਸਤਾਨੀਆਂ

ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਆਪਣੇ ਨਾਵਲਾਂ ਅੰਦਰ ਸਮੋ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਘੇ ਲੇਖਕ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਨਾਵਲਿਸਟ ਨੇ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਲੱਭਣ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਔਖੇਰਾ ਕਾਰਜ ਵੀ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਦੋ ਪਰਚਿਆਂ 'ਸੁਦੇਸ਼ ਸੇਵਕ' ਅਤੇ 'ਸੰਸਾਰ' ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਾਠਕ 'ਸੁਦੇਸ਼ ਸੇਵਕ' (1909 ਤੋਂ 1911 ਤੱਕ ਛਪਿਆ) ਅਤੇ 'ਸੰਸਾਰ' (ਸਤੰਬਰ 1912 ਤੋਂ ਜੁਲਾਈ 1914 ਤੱਕ ਛਪਿਆ) ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਵਕਤ ਪਰਦੇਸ ਪੁੱਜੇ ਜਿਉੜਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹੰਢਾਈਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਅਤੇ ਵਾਕ ਬਣਤਰ ਜਿਉਂ ਦੇ ਤਿਉਂ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਵਕਤ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ-ਦੀਦਾਰੇ ਹੋ ਸਕਣ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਜਹਾਜ਼ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਬਾਹਰਲਾ ਆਦਮੀ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ, ਅੰਦਰਲਾ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅੰਤ ਭੰਡਾਰੇ ਕਦ ਤਕ ਪੂਰਾ ਫਟਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਚਾਰ ਸੌ ਸਰੀਰ ਦਾ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਖਰਚ ਹੈ। ਕੀ ਹੋਇਆ, ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਦੇਗਾਂ ਮਸਤਾਨੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਕਦੇ ਸਮਾਂ ਸੀ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਵੀਰ ਯੁਧ ਵਿਚ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਭੰਡਾਰੇ ਲੁਟਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਅੱਜ ਜ਼ਮਾਨੇ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਤੇ ਨਿੱਗਰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਨਰੜ ਕੇ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਦੂਰ ਪ੍ਰਦੇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਤੀਜੀ ਕੌਮ ਦੇ ਰਹਿਮ 'ਤੇ ਸਿਟਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਪੰਡਤ, ਗਿਆਨੀ ਤੇ ਮੁੱਲਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਰਮ ਦੀ ਸੁੱਕੀ ਹੈਂਕੜ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜਾਇਆਂ ਨੂੰ ਸਾਹ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਦਿੰਦੀ, ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਮਿਣਤੀ ਦੇ ਠੁੱਡੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੰਦਰਲੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਰਾਸ਼ਨ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਟੋਟਾ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੁਲਾਰੇ ਕੌਮੀ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਭੁੱਖ ਤੇ ਪਿਆਸ ਨਾਲ ਵਿਆਕੁਲ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਖਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਕਿਸ ਨੂੰ ਪੀੜ ਹੈ? ਹਿੰਦ ਦੇ ਧਨੀ ਤੇ ਸਰਦਾਰ, ਰਈਸ ਤੇ ਮਾਲਦਾਰ ਸਦਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੋਹਣੀਆਂ ਸੇਜਾਂ 'ਤੇ ਪਏ ਮੌਜਾਂ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਰੰਡੀਆਂ ਦੇ ਮੁਜਰੇ, ਵਿਸਕੀਆਂ ਦੇ ਡੂਘੂ ਭੋਰਿਆਂ ਦੀ ਭਿੰਨੀ ਹੋਣ ਵਿਚ ਸੜੇ ਹੋਏ ਬੇਗੈਰਤ ਹਿੰਦੀ ਮਤਵਾਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਡਤ, ਮੁੱਲਾਂ ਤੇ ਭਾਈ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਮਾਲਾ ਫੜੀ ਭੁਆਟਣੀਆਂ ਖਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਨਜਾਣ ਤੇ ਖੁਦਗਰਜ਼ ਲੋਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਤੇ ਮੁਕਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਬਦਕਿਸਮਤ ਭਾਰਤ ਜਾਇਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਸਿਰੜ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅਖਾੜੇ ਮਚਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਬਾਹਰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਠੁੱਡੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੌਮਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਬੋਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣਾ ਤੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲੈਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ, ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚਲੇ ਭਾਰਤ ਵਾਸੀ ਕੈਦੀ ਭੁੱਖੇ ਹਨ। ਸਾਂਝੀ ਬਿਪਤਾ ਵਿਚ ਢਿੱਡੋਂ ਭੁੱਖੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਗਲ ਜੱਫੀਆਂ ਪਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਦੀ ਨਿਰਾਦਰੀ ਦਾ ਕੀ ਦਾਰੂ ਹੈ? ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਤੇ ਸਿੱਖ ਅੱਜ ਠੀਕ ਇਕ ਰੂਪ ਤੇ ਇਕ ਜਾਨ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਕੌਮ ਬਣੇ ਦਿਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਜਾਂ ਫਿਰਕੇ ਦਾ ਫਰਕ ਲੱਭਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸੱਦ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੰਤ 8 ਜੂਨ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਣ ਪਾਣੀ ਹੱਥ ਲੱਗਾ ਤੇ ਫੇਰ ਭੰਡਾਰੀ ਨੇ ਲੋਹ ਲੰਗਰ ਲਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ।

ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਡੀਕਦੇ ਹੋਏ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਮੁਸਾਫਿਰ

ਕਿਸ਼ਤ

ਉਧਰ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕੇ ਆਏ ਹਿੰਦੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਕਰੜੇ ਫਾਕੇ ਮਗਰੋਂ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਗਰਾਹੀ ਪਾਈ ਹੈ। ਇਧਰ ਬਾਹਰ ਦੇ ਭਰਾ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦੌੜੇ ਫਿਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸ਼ਤ ਤਾਰਨ ਦੀ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 11 ਜੂਨ ਸੀ, ਸੋ ਬਹਾਦਰ ਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਦੇ ਢੇਰ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਹੁਮ ਹੁਮਾ ਕੇ ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਉਦਮ ਕੀਤਾ। ਬਾਹਰ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਭੀ ਸੈਂਕੜੇ ਡਾਲਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਜਾਣ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਕੀਤੀਆਂ। ਹਰ ਇਕ ਭਰਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਾ ਛੱਡੀ। ਇਸ ਲਈ ਮਾਸਟਰ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ, ਜਵੈਦ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਵੀਰ ਖਾਸ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਨਾਲ ਫਿਰਦੇ ਰਹੇ। ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਗਏ, ਸਭ ਨੇ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿ ਕੇ ਮਾਇਆ ਹਾਜ਼ਰ ਕੀਤੀ ਤੇ ਅੰਤ 11 ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਗਿਆਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਨਕਦ ਦੀ ਭਾਰੀ ਰਕਮ ਪੂਰਨ ਹੋ ਗਈ।

ਅੜਿੱਕੇ

ਜਦ ਤਕ ਕਿਸ਼ਤ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਹਿੰਦੀਆਂ ਦੇ ਵੈਰੀ ਇਸ ਤਾੜ ਵਿਚ ਸਨ ਕਿ ਬਸ ਇਕ ਹੀ ਮਰੋੜੇ ਵਿਚ ਜਹਾਜ਼ ਮੁੜ ਜਾਏਗਾ, ਪਰ ਜਦ ਗਿਆਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਨਕਦ ਆਣ ਰਖਿਆ ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਏਜੰਟ ਵੱਲੋਂ ਕੁ ਮੌਕੇ ਜਿਹੇ ਉਤਰ ਮਿਲਿਆ ਕਿ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਪੂਰੀ ਤਾਰੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਹਾਲ ਵਿਚ ਇਸ ਚਾਣਚਕ ਪਈ ਮਰੋੜੀ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ਫੇਰ ਹੱਲਾ ਕੀਤਾ ਤੇ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਲਿਆ ਰਖਿਆ, ਪਰ ਇਸ ਵਕਤ ਅਸੀਂ ਡਾਹਢੇ ਹੀ ਦੁੱਖ ਤੇ ਰੰਜ ਨਾਲ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ 'ਤੇ ਹੋਰ ਅੜਿੱਕੇ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਟਾਈਮਜ਼ ਅਖਬਾਰ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਮਾਲਕ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਅੜਿੱਕੇ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਜਦ ਪੂਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਉਤਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਲਿਆਉ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਚਾਰਟਰ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿਉ। ਇਥੇ ਇਹ ਭੀ ਦੱਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਹਾਜ਼ ਅੱਜ ਤਕ ਘਾਟ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ-ਇਕ ਆਦਮੀ ਦਾ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੁਲੀਆ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਲਾਂ ਵਿਚ ਦੇਰ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜਾਪਾਨੀ ਮਨਵਰ

ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਹੁਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਅੰਦਰਲੇ ਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਸਮਝ ਕੇ, ਕਿ ਇਸ ਚਾਲ ਨਾਲ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਮੋੜਨ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਇੰਜਣ ਗਰਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਉਥੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਵੈਨਕੂਵਰ ਦਾ ਇਕ ਅਖਬਾਰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਪਾਨੀ ਮਲਾਹਾਂ ਪਾਸ ਪਿਸਤੌਲਾਂ ਪਹੁੰਚਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਦਸ ਹੀ ਆਏ ਹਾਂ ਕਿ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਇਕ-ਇਕ ਆਦਮੀ ਦਾ ਆਪਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਅਜਬ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਲਾਹਜਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਹੋਰ ਭੀ ਹਨੇਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ ਬਾਬਤ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਫੈਸਲਾ ਦੇਣ ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਨਕਾਰੇ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਬਰਡ ਨੇ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸੁਪਰਡੰਟ ਰੀਡ ਨੂੰ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਸੱਦਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੱਸੇ ਕਿ ਕਿਉਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ ਬਾਬਤ ਪੁੱਛਗਿਛ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ? ਇਸ ਦੀ ਬਾਬਤ 22 ਜੂਨ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਪੇਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੋ ਜਾਪਾਨੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਅੱਜ ਵੈਨਕੂਵਰ ਆ ਪੁੱਜੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੋਰੇ ਬੜੇ ਆਦਰ ਨਾਲ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਹਿੰਦੀਆਂ ਦਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਨਿਰਾਦਰ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਈ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੇ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਨਾਲ ਇਹ ਛਾਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਾਪਾਨੀ ਸਿਪਾਹੀ ਰਾਈਫਲਾਂ ਸਣੇ ਜਾਪਾਨੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਾਮਾਗਾਟਾਮਾਰੂ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਤੇ ਹਿੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮੋੜਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਜੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਰੌਲਾ ਪਾਉਣ ਤਾਂ ਜਾਪਾਨੀ ਸਿਪਾਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾ ਕੇ ਠੀਕ ਕਰਨ, ਮਗਰ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੀ ਇਕ ਤਾਰ ਖਬਰ ਹੈ ਕਿ ਗੋਰਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਰਜਮੈਂਟ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮੋੜਨ ਲੱਗਿਆਂ ਜੇ ਉਹ ਰੌਲਾ ਕਰਨ ਤਾਂ ਇਹ ਗੋਰੇ ਸਿਪਾਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿਝਣਗੇ। ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚਲੇ ਬਹਾਦਰ ਸਿੱਖ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਵੀਰ ਗੋਰਿਆਂ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਵਾਲੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਇਤ ਕਸ਼ਟ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਗਹੁ ਨਾਲ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮਰੋੜੀਆਂ

ਮਗਰ ਦੀ ਉਟਾਵੇ ਦੀ ਤਾਰ ਖਬਰ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਚਾਲਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਿਭਣੀਆਂ ਔਖੀਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਡਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਮੋੜਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚਲੇ ਹਿੰਦੀ ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਇੰਜਣ ਨਹੀਂ ਭਖਣ ਦੇਣਗੇ ਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਤੁਰਨ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੂਰਨ ਤੇ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਉਧਰ ਹੋਰ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੇ ਬੈਠਣ ਜੋਗੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਇਕ ਵਾਰ ਉਤਰ ਲੈਣ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਰੱਦੀ ਜੁਗਤ ਤੇ ਕੁਲ ਦੁਨੀਆਂ ਲਾਨ੍ਹਤ ਪਾਵੇਗੀ ਕਿ ਬਹਾਦਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜਾਪਾਨੀਆਂ ਨੇ ਡਰ ਨਾਲ ਪਿਛਾਂ(ਹ) ਮੋੜਿਆ ਜਾਵੇ।

ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ

ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਦੇ ਕਈ ਅਖਬਾਰ ਨਿਹਾਇਤ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਨਾਲ ਹਿੰਦੀਆਂ ਬਾਬਤ ਨੀਚਤਾ ਭਰੇ ਮਜ਼ਮੂਨ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਅਖਬਾਰ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਝੂਠੀਆਂ ਤੇ ਬਨਾਉਟੀ ਟਿਚਰਾਂ ਭਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਛਾਪ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਹਰ ਕੋਈ ਕਹਿ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੋਰੇ ਰੰਗ ਦੀ ਹੈਂਕੜ ਵਿਚ ਅੰਧੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਹਿੰਦੀਆਂ ਦੇ ਉਲਟ ਜੋ ਕੁਝ ਭੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਈਸਟ (ਪੂਰਬੀ) ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦਾ ਰੁਖ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਉਹ ਉੱਦਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ 'ਤੇ ਈਸਟ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਅਖਬਾਰ ਜ਼ੁਲਮ-ਜ਼ੁਲਮ ਪੁਕਾਰ ਉਠੇ ਹਨ। ਉਟਾਵੇ ਦੇ 'ਫਰੀਡਮ ਰੇਸ' ਨੇ ਬੜਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਐਡੀਟਰੀ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਧਿਕੋਜ਼ੋਰੀ ਚਾਲ ਛੱਡ ਕੇ ਅਸਲੀਅਤ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ। ਮੋਂਟਰੀਆਲ ਦਾ ਉੱਘਾ 'ਸਟਾਰ' ਅਖਬਾਰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਬੇ-ਇਨਸਾਫੀ ਦੇ ਚਾਰਜ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਲਾਏ ਹਨ, ਉਹ ਸੱਚ ਹਨ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਝਟਪਟ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋ ਸਖਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਹਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਈਸਟ ਦੇ ਹੋਰ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਖਬਾਰ 'ਮੋਂਟਰੀਆਲ ਮੇਲ ਹੈਰਲਡ', 'ਟੋਰੰਟੋ ਸਟਾਰ, 'ਮੇਲ', 'ਐਮਪਾਇਰ ਟੈਲੀਗਰਾਮ' ਆਦਿਕ ਅਨੇਕ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਐਡੀਟਰ ਡਾਕਟਰ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਤੇ ਸੱਚੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਨੂੰ ਭੁਆ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਡਾਕਟਰ ਜੀ ਰਾਤ ਦਿਨ ਰੁਝੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਮੋਂਟਰੀਆਲ, ਟੋਰੰਟੋ, ਉਟਾਵੇ ਆਦਿ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ-ਜਗ੍ਹਾ ਹਵਾ ਵਾਂਗਰ ਫਿਰ ਨਿਕਲੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਕੌਮ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਧੱਕੇਬਾਜ਼ੀ ਤੇ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਦੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਰੋਕ ਦੇ ਉਲਟ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦੁਹਾਈ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਐਡੀਟਰਾਂ, ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਇਲਮਦਾਰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹਿਸ ਤੇ ਚਰਚੇ ਕਰ ਕੇ ਝਗੜ ਕੇ ਡਾਕਟਰ ਜੀ ਨੇ ਜਿਤਿਆ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਅਖਵਾਇਆ ਤੇ ਲਿਖਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀ-ਕੀ ਧੱਕੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੂਰਬੀ ਈਸਟ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਥੱਬਿਆਂ ਦੇ ਥੱਬੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੈਕਚਰ, ਮਜ਼ਮੂਨ ਦੇ ਚਰਚੇ ਛਪ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਿੰਦੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਨਿਰਮਾਣ ਸੇਵਾ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਜਾਣ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਢੰਡੋਰਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਇਕੱਲੀ ਜਾਨ ਤੇ ਡਾਹਢੀ ਹਿੰਮਤ, ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਤੇ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਕੁਲ ਪੂਰਬੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਫੇਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਪੰਜ ਛੇ ਲੇਖ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਸ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਛਾਪੇ ਹਨ। ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਲਥਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਨੂੰ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਛਪ ਸਕੇ। ਅਗਲੇ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਛਾਪਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਾਂਗਾ। ਭਾਵੇਂ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਧਿਕੋਜ਼ੋਰੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਭ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਜਾਪਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਬੇਤੁਕੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਇਸ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਰੂਸ ਜਿਹਾ ਹੀ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਪੂਰਬੀ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਇਸ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਉਲਟ ਭੜਕ ਉਠੀ ਹੈ ਤੇ ਭੜਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਲਈ ਡਾਹਢਾ ਪਰਤਾਵੇ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੈ। ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਬਹਾਦਰ ਸਿੱਖ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਾਂਗਰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਤਕ ਦੀ ਪਰਖ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਲਤ 'ਤੇ ਇਲਤ ਛੇੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਕਮੀਨੀਆਂ ਤੇ ਨਕਾਰੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕਦੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜਾਪਾਨੀ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੇ ਡਰ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਮੋੜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਦੀ ਦੱਸਿਆ, ਗੋਰਿਆਂ ਦੀ ਰਜਮੈਂਟ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਧਮਕੀਆਂ ਉਸ ਕੌਮ ਦੇ ਦਿਲ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਕੀ ਦਹਿਲ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦਿਆਂ ਕੜਾਕੇ ਕਨੀਏ ਤੇ ਸਾਰਾਗੜੀ ਵਰਗੇ ਮੋਰਚੇ ਆਪ ਬੱਧੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਆਖਰੀ ਤਾਰ ਖਬਰ ਅਜ਼ਬ ਹੀ ਸਫਾ ਲਿਆਈ ਹੈ ਕਿ ਵੈਨਕੂਵਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮੇਅਰ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਗੋਰਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਆਮ ਜੋੜ ਮੇਲ ਸੱਦਿਆ ਹੈ ਤੇ 'ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੀ ਤਾਰ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਜੋੜ ਮੇਲ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮਜਬੂਰੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਗੋਰੇ ਛੋਟੇ ਬੋਟ ਜੋੜ ਕੇ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਆਉਣ। ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸੁਪਰਡੰਟ ਰੀਡ ਨੇ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਕ ਵਾਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਜਾ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ ਦੇਰ ਤਕ ਟਾਕਰਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਬਹੁਤ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਜਿੱਤ ਜਾਣਗੇ। ਹਨੇਰ, ਹਿੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਰਟ ਤਕ ਜਾਣ ਤੋਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਦੇ ਮੁਸਾਫਿਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੈਨਕੂਵਰ ਘਾਟ ਉਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਦੇਖਣ ਆਏ ਗੋਰੇ। ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਜੁਲਾਈ 1914 ਦੀ ਹੈ

ਚਲੋ ਚਲੋ ਵਧੇ ਚਲੋ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਦੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿਹੜਾ ਹਿੰਦੀ ਵਿਆਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਿਆਰੇ ਬਹਾਦਰ ਵੀਰੋ, ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣੋ, ਕੈਨੇਡਾ ਵਾਸੀ ਹਿੰਦੀਓ, ਚਲੋ ਚਲੋ, ਵਧੇ ਚਲੋ, ਕੁੜਿਕੀ ਡਾਹਢੀ ਹੈ, ਸਖਤੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਹੈ। ਇਕਮਿਕ ਹੋ ਕੇ ਉਦਮ ਕਰੀ ਜਾਉ। ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਤੇ ਹਿੰਮਤ ਨੂੰ ਇਕ ਜਾਨ ਤੇ ਇਕਮੁੱਠ ਕਰੋ। ਇੰਚ-ਇੰਚ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰੀ ਚਲੋ। ਇਸੇ ਵਿਚ ਕੌਮ ਦਾ ਨਿਸਤਾਰਾ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਲਾਜ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਦੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਹਾਲ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰੋ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਆਪ ਦਾ ਇਕ ਬਹਾਦਰ ਸੇਵਕ ਚੁੱਪਚਾਪ ਦਸਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਜਿਤਨਾ ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਰਾਤ ਦਿਨ ਰੁਝ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਇਸ ਧੱਕੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਉਲਟ ਬੋਲਣ ਲਈ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਤਕੜੇ ਦਰਦੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਨਾਲੋ ਨਾਲ ਬੋਲ ਰਹੇ ਤੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਲੇਖ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਆਪਣੇ ਪੱਕੇ ਕੰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋ ਸਕੇ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਅੱਡੇ ਬਣਾ ਕੇ ਟਿਕ ਜਾਣ। ਸਾਡੇ ਮਾਣਯੋਗ ਪਨਾਮਾ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਉਪਾਰੀ ਵੀਰ ਆਪਣੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਹਿੰਦ ਨਾਲ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਵਧਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣ। ਹਰ ਇਕ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਿੰਦੀਆਂ ਦਾ ਬਸਤੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਟਿਕ ਜਾਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਾਸੀ ਜਾਗ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਛੇਤੀ ਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਵਪਾਰਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਸਹਾਇਕ ਹੋਣਗੇ। ਜੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਹਰ ਟਾਪੂ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਹੋਣ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ ਹੈ। ਆਪਣੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਹਿੰਦੁਸਤਨੀ ਸਭਾ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਦੀ ਹਰ ਟਾਪੂ ਦੇ ਹਿੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦੀ ਡਾਹਢੀ ਲੋੜ ਹੈ।

(ਸਮਾਪਤ)

ਬਰਕਤ, ਬਰਕਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਬਾਬਾ ਬਰਕਤ

ਦਰਦ ਵਿਛੋੜਾ

ਬਾਬੇ ਬਰਕਤ ਦੀ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਬਹੁਤ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਹੈ। ਸੰਤਾਲੀ ਦੀ ਵੰਡ ਨੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਜਗਦੇ ਸਾਂਝਾਂ ਦੇ ਦੀਵੇ ਅਚਾਨਕ ਬੁਝਾ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਿਉੜਿਆਂ ਨਾਲ ਦੁੱਖਾਂ ਤੇ ਗਮਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਸਦਾ-ਸਦਾ ਲਈ ਜੁੜ ਗਈਆਂ। ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਨਸੀਬ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿੱਤੇ। ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੜਫਦੇ ਜਿਉੜਿਆਂ ਦੀ ਬਾਤ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਸਾਲ 1947 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋਈ। ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜੰਮਣ ਭੋਂ ਅਤੇ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਵਸਦੇ ਜਿਗਰੀ ਦੋਸਤਾਂ ਤੋਂ ਵਿਛੜਨਾ ਪਿਆ। ਉਸ ਵਕਤ 10 ਲੱਖ ਬੇਗੁਨਾਹ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਭੋਂ 'ਤੇ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਤਰਸਦੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕ ਮੜ੍ਹੀਆਂ ਵਿਚ ਸੜ ਗਏ ਅਤੇ ਕਬਰਾਂ ਵਿਚ ਸੌਂ ਗਏ।

ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਅਖੀਰ ਉਮਰ ਤਕ ਖਹਿੜਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀਆਂ। ਬਚਪਨ ਦੇ ਸਾਥੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ (ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਜਿਥੇ ਅਸੀਂ ਵੰਡ ਕਾਰਨ ਜਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੁਕਣ-ਮੀਟੀਆਂ ਖੇਡੀਆਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਅਸੀਂ ਵਿਛੜ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਡੀ

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਘਰਿੰਡਾ
ਫੋਨ: 510-516-5971

ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪਾ-ਪਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਬੀਤੇ ਸੁਪਨੇ ਦੇਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਿਆਂ ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਰਦ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਵਲ ਲਿਖੇ। ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਅਤੇ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਨਾਵਲਿਸਟ ਜਿਹੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਕਈ ਯਾਦਗਾਰੀ ਰਚਨਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਲਪਨਾ ਘੱਟ ਅਤੇ ਹੋਈ-ਬੀਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿੰਨਾ ਉਦਰੇਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਆਪਣਿਆਂ ਨਾਲ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦਾ? ਮੁਲਕ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਜ਼ਾਦੀ ਬਦਲੇ ਅਸਹਿ ਤੇ ਅਕਹਿ ਕਸ਼ਟ ਝੱਲਣੇ ਪਏ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਬੱਕਰਾ ਬਣਨਾ ਪਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੈਦੀਆਂ ਤਰਾਟਾਂ ਅਜੇ ਤਕ ਮੱਠੀਆਂ ਨਹੀਂ ਪਈਆਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੈਣਗੀਆਂ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਲਾਇਲਪੁਰ (ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਫੈਸਲਾਬਾਦ) ਦੇ ਨਾਸਿਰ ਢਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਵਲੀ ਨੇ 'ਪੰਜਾਬੀ ਲਹਿਰ' ਨਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਕਰਕੇ, ਯੂਟਿਊਬ ਰਾਹੀਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਕੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਅਤੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੀ ਸਾਂਝ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਅਮਨ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਤਕੜੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਹ ਕਾਫੀ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਨੇ। ਨਾਸਿਰ ਢਿੱਲੋਂ ਜਿਹੜਾ ਸਵਾਲ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਪੁੱਛਦੇ ਨੇ ਕਿ "ਹੁਣ ਵਾਲਾ ਵਸੇਬਾ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ?" ਤਾਂ ਹਰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦਾ ਇਕੋ ਜਵਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, "ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਠੀਕ ਸੀ, ਹੁਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ। ਉਦੋਂ ਮੁਹੱਬਤ ਪਿਆਰ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ।" ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਅਤੇ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਹਾਲਤ ਮੁਤਾਬਕ ਉਹ ਆ-ਜਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਅੱਜ ਵੀ ਪੁਰਾਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੱਥਰੂ ਵਹਿ ਤੁਰਦੇ ਨੇ।

ਮੈਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਹੈ। ਮੈਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਨਾਵਲ ਤੇ ਜੀਵਨ-ਗਾਥਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ, ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ ਆਦਿ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਜਦ ਮੈਂ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਕਹਾਣੀ 'ਵੇਖੀ ਮਾਣੀ ਦੁਨੀਆਂ' ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਵੀ 1947 ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, "ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਫਵਾਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹੇਗਾ ਪਰ ਅਚਾਨਕ 17 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਖਬਰ ਆ ਗਈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਪਿੰਡ (ਕਾਦੀਵਿੰਡ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਸੂਰ, ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਹੌਰ) ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਬਿਨ ਬਦਲੋਂ ਬਿਜਲੀ ਡਿੱਗ ਪਈ। ਢਾਡੀ ਜਥਾ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਵਾਹੀ ਛੱਡੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਅੱਲ੍ਹਾ ਦਿਤਾ, ਉਸ ਦਾ ਲੜਕਾ ਕਰਮਦੀਨ, ਰੁੜਾ ਤੇ ਮੰਗੂ ਘੁਮਿਆਰ ਆਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, 'ਸਰਦਾਰ ਜੀ! ਅਸੀ ਬਾਰਾਂ-ਤੇਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਆਪ ਦਾ ਨਮਕ ਖਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਔਖ ਵੇਲੇ ਕੰਮ ਨਾ ਆਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕੀ ਹੋਏ। ਜੋ ਹੁਕਮ ਕਰੋ, ਅਸੀਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹਾਂ।' ਭਾਰਤ ਵਿਚ 4 ਮੀਲ ਦੀ ਵਿੱਥ 'ਤੇ ਸਨਖਤਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਭੈਣ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਨਖਤਰੇ ਵਾਲਾ ਸਬੰਧੀ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਗੱਡਾ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਿਆ। ਸਾਰਾ ਸਮਾਨ ਲੱਦ ਕੇ ਅਸੀਂ ਸਨਖਤਰੇ ਆ ਗਏ। ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਰੋ ਰਹੇ ਸਨ।...

ਮਹੀਂ ਦਾ ਵਾਗੀ ਸੀ ਮੀਆਂ ਮੰਗੂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਬਰਕਤ। ਉਹ ਵੀ ਬਰਕਤ ਸਮੇਤ ਹੱਦ 'ਤੇ ਛੱਡਣ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਬਾਂਹ ਮੈਨੂੰ ਫੜ੍ਹਾ ਕੇ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਸਰਦਾਰ ਜੀ! ਇਹ ਬਾਰਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਮਾਲ ਮਗਰ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਬੀਤੇ ਗਏ ਨੇ, ਤੁਸਾਂ ਇਹਨੂੰ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਾਂਗ ਪਾਲਿਆ ਹੈ। ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੁੱਧ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੇ ਹੀ ਕੱਪੜੇ ਦਿੱਤੇ ਨੇ, ਤੁਸਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਇਹ ਤੁਹਾਡਾ ਪੁੱਤਰ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਬਣਾ ਲਉ।' ਅੱਖਾਂ ਪੂੰਝਦੀ ਮੰਗੂ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਬੋਲੀ, 'ਸਰਦਾਰ ਜੀ! ਮੈਂ ਇਹਨੂੰ ਬੱਤੀ ਧਾਰਾਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ। ਇਹ ਅੱਜ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਹੋਇਆ (ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ, ਜੋ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਆਮ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਤੇ ਨੀਤੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਨਾ ਹੁੰਦੇ। ਨੀਤੀਵਾਨਾਂ ਦੀ ਤੰਗਦਿਲੀ ਨੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।)

ਇਸ ਪਾਸੇ ਆ ਕੇ ਬਰਕਤ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਰਹੇਗਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹਦੇ ਸਿਰ ਦੇ ਵਾਲ ਵਾਹਵਾ ਛੇ-ਛੇ ਇੰਚ ਲੰਮੇ ਸਨ। ਉਹ ਧਾਗੇ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈਂਦਾ ਤੇ ਪੱਗ ਬੜੀ ਘੋਟ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹਦਾ।

ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਘਟੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਬਰਕਤ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਕ ਬੁਢੜਾ ਜਿਹਾ ਫਕੀਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਾੜੀ ਜਿਹੀ ਟੈਰ ਸੀ ਉਹਦੇ ਥੱਲੇ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਪੈ ਗਿਆ। ਚਾਰ-ਪੰਜ ਮੁੰਡੇ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਨ। ਐਵੇਂ ਖੇਡ (ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਬੇਗੁਨਾਹ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਉਸ ਵਕਤ ਖੇਡ ਹੀ ਬਣ ਗਈ ਸੀ) ਵਜੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਰਛੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਉਸ ਫਕੀਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮਰੀ ਜਿਹੀ ਟੈਰ ਖੋਹ ਕੇ ਲੈ ਆਏ। ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਿਕਲੀ, ਦੋ-ਤਿੰਨ ਰੁਪਏ ਦਾ ਭਾਨ, ਦੋ ਕੁ ਸੇਰ ਆਟਾ ਗੁਥਲੀ ਵਿਚ ਤੇ ਦੋ ਮੈਲੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਜੁੱਲੀਆਂ।

ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਰਿਹਾ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਰਕਤ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਇਹ ਭਾਰ ਮੇਰੀ ਆਤਮਾ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਲਹੇਗਾ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਬਰਕਤ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹੇ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਉਹਨੇ ਬੜੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, 'ਐਡੇ-ਐਡੇ ਮੇਰੇ ਵਾਲ ਨੇ। ਦਾੜ੍ਹੀ ਅਜੇ ਮੈਨੂੰ ਆਈ ਨਹੀਂ। ਪੁੱਛਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦਾ ਛੋਟਾ ਪੁੱਤਰ ਆਂ। ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਬਰਕਤ ਸਿੰਘ ਏ।'

ਅਖੀਰ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ, 'ਜ਼ਰਾ ਠੰਢ-ਠੰਢੋੜਾ ਹੋ ਲੈਣ ਦੇ। ਜੇ ਦੋਹਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਸੱਦ ਲਵਾਂਗੇ।'

ਮੁੱਕਦੀ ਗੱਲ: ਦੋ ਆਦਮੀ ਨਾਲ ਦੇ ਕੇ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਵਾਪਸ ਪਿੰਡ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।"

ਮੈਂ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਬੰਦਾ ਹਾਂ। ਸੰਤਾਲੀ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਤੇ ਡੂੰਘਾ ਅਸਰ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ। 'ਵੇਖੀ ਮਾਣੀ ਦੁਨੀਆਂ' ਵਿਚ ਬਰਕਤ ਦਾ ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਬਾਪੂ ਸੀਤਲ ਜੀ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੈਂ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਹਾਂ) ਦੇ ਇਸ 'ਵੇਖੀ ਮਾਣੀ ਦੁਨੀਆਂ' ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਰਕਤ ਦਾ ਪਤਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਫੇਸਬੁਕ 'ਤੇ ਸੀਤਲ ਜੀ ਦੇ ਪਿੰਡ ਲਾਗਲੇ ਪਿੰਡ ਖੁੱਡੀਆਂ ਦਾ ਸਈਅਦ ਦਿਲਦਾਰ ਹੁਸੈਨ ਸ਼ਾਹ ਮੇਰਾ ਫੇਸਬੁੱਕ ਫਰੈਂਡ ਬਣ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਕਤ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਹ ਕਾਦੀਵਿੰਡ ਗਏ ਅਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਬਰਕਤ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਪੱਚਾਸੀ ਸਾਲ ਹੋ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹਨੇ ਅੱਜ ਹੀ ਬਾਬੇ ਬਰਕਤ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ 'ਵੇਖੀ ਮਾਣੀ ਦੁਨੀਆਂ' ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸੀਆਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸੀਤਲ ਜੀ ਦੇ ਚਾਚੇ ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਢਾਡੀ ਜਥੇ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੇ। ਉਹ ਹੀ ਉਹ ਬਾਬੇ ਬਰਕਤ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਕਾਦੀਵਿੰਡ ਪਿੰਡ ਦੀ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਟਾਈਮ ਦੇ ਕੇ ਆਇਆ ਪਰ 30 ਜੁਲਾਈ ਉਸ ਦੇ ਕਾਦੀਵਿੰਡ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੇ ਖਬਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਬਾਬੇ ਬਰਕਤ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਕਿ 1947 ਵਿਚ ਸੀਤਲ ਜੀ ਦਾ ਪੁੱਤ ਬਣਨ ਤੇ ਵਾਪਸ ਕਾਦੀਵਿੰਡ ਪਿੰਡ ਆਉਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਬੇ ਦਾ 'ਹਉਕਾ' ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੌਤ ਦੀ ਖਬਰ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਅਫਸੋਸ ਹੋਇਆ। ਸਰੀਰਕ ਸੱਟ ਨਾਲੋਂ ਮਾਨਸਿਕ ਸੱਟ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ 'ਤੇ ਵੱਧ ਅਸਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਦਮੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਆਮ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਨੇਰੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪੈਣ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਕਮੰਦ ਟੁੱਟ ਗਈ।

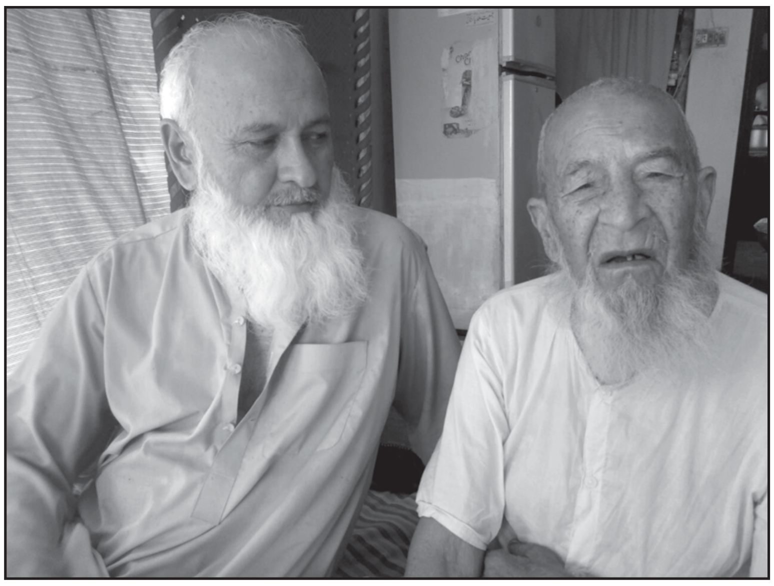

ਹਾਜੀ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਰੀਫ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਬਰਕਤ (ਸੱਜੇ)

ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ-ਕਹਾਣੀ 'ਮੰਜ਼ਲ ਦਿਸ ਪਈ' ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ: "ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ 1935 ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਬਣਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸ. ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਅਣਥੱਕ ਤੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਕ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਣਥੱਕ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ। ਉਹ ਯਾਤਰੂਆਂ ਦਾ ਅਸਬਾਬ ਆਪਣੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੁੱਕਣੋਂ ਵੀ ਸੰਕੋਚ ਨਾ ਕਰਦੇ। ਹਰ ਇਕ ਨਾਲ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਸੈਂਕੜੇ ਕਮਰੇ ਉਸਰ ਗਏ। ਪੱਖਿਆਂ ਸਮੇਤ ਕਈ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਯਾਤਰੂਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਵਧ ਗਈ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਠੇ ਭਾਵੇਂ ਕੱਚੇ ਸਨ, ਯਾਤਰੂ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਮਿਠਾਸ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸ਼ੰਕਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ, 'ਏਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਵਧੀ ਆਮਦਨ ਤੇ ਰੌਣਕ ਮੈਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਵਧਦੀ ਖਿਚੋਤਾਣ, ਯਾਤਰੂਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾ ਦੀ ਥਾਂ ਕਵੱਲੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ। ਧਾਰਮਿਕ ਆੜ ਹੇਠ ਐਸ਼ ਭਰੀ ਛੁੱਟੀ ਮਨਾਉਣ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਕਈ ਘਟਨਾਵਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਪਰਾਮ ਕਰ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਧਰੇ ਚਲਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਕਤਲ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਵਿਭਚਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਕਮਰੇ, ਬਰਤਨਾਂ ਤੇ ਬਿਸਤਰਿਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕ ਲਾਲੋ-ਲਾਲ ਹੋ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਕੱਢਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਲੜਾਈ ਤਕ ਦੀ ਨੌਬਤ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਉਦਮ ਨੇ ਨਿਜੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਲੋਚਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਘਰ ਲਿਆ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਤੋਂ ਉਕਤਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਰੂਹ ਇਥੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ।"

ਸ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਤਹਕਰਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਬੇ-ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਦੀ ਬੇਚੈਨੀ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਯਕੀਨ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਇਸੇ ਆਤਮਿਕ ਵਿਪਰੀਤੀ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਛੇਤੀ ਹੀ ਹੋ ਗਈ।

ਮੇਰਾ ਵੀ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਬਾਬਾ ਬਰਕਤ ਦੀ ਮੌਤ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੀਤਲ ਜੀ ਦੀ 'ਵੇਖੀ ਮਾਣੀ ਦੁਨੀਆਂ' ਵਾਲਾ ਤੇਰਾਂ ਸਾਲਾ, ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲਾ ਬਰਕਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਮੇਰੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ 'ਚ ਉਕਰਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਆਮੀਨ!

ਅਭੁੱਲ ਯਾਦਾਂ

ਜੋ ਕੁਝ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸੀ ਯਾਰੋ
ਸਭ ਕੁਝ ਪਿਛੇ ਛੱਡ ਆਏ ਸਾਂ।
ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਕੱਚੀਆਂ ਰਾਹਵਾਂ
ਪੱਕੇ ਬੇਲੀ ਛੱਡ ਆਏ ਸਾਂ।
ਛੱਪੜਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਤਾਰੀਆਂ ਲਾਉਂਦੇ
ਨਿੱਤਰੇ ਪਾਣੀ ਛੱਡ ਆਏ ਸਾਂ।
ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਕੋਇਲਾਂ ਤਿੱਤਰ ਬਟੇਰੇ
ਬਾਗੀਂ ਬੈਠੇ ਛੱਡ ਆਏ ਸਾਂ।
ਲਿੱਬੜੀਆਂ ਮੱਝਾਂ ਕਿੱਲੇ ਬੱਝੀਆਂ
ਵ੍ਹੇਲੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਛੱਡ ਆਏ ਸਾਂ।
ਸਾਉਣ ਮਹੀਨੇ ਰਸੇ ਜਾਮਨੂੰ
ਵਿਚ ਚੁਮਾਸੇ ਛੱਡ ਆਏ ਸਾਂ।
ਪਿੱਪਲੀ ਪਈਆਂ ਪੀਂਘਾਂ ਤਾਈਂ
ਗੰਢਾਂ ਦੇ ਕੇ ਛੱਡ ਆਏ ਸਾਂ।

ਗਾਰੇ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਗੱਡਾ
ਖਿੱਚ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਆਏ ਸਾਂ।
ਪੋਚ ਕੇ ਫੱਟੀ ਨਾਲ ਗਾਚਣੀ
ਧੁੱਪ ਸਹਾਰੇ ਛੱਡ ਆਏ ਸਾਂ।
ਕੁੱਟਾਂ ਖਾ ਖਾ ਜੋ ਸੀ ਪੜ੍ਹਿਆ
ਸਭ ਕਿਤਾਬਾਂ ਛੱਡ ਆਏ ਸਾਂ।
ਫੜ੍ਹ ਕੇ ਖਿੱਦੋ ਖੂੰਡੀ ਹੱਥੀਂ
ਡੰਗਰ ਬੇਲੀ ਛੱਡ ਆਏ ਸਾਂ।
ਨਾਲ ਬਿਗਾਨੇ ਪਾਲੀਆਂ ਤਾਹੀਂ
ਦੋ ਹੱਥ ਕਰਕੇ ਛੱਡ ਆਏ ਸਾਂ।
ਘੋਲ-ਕਬੱਡੀ ਵਾਹਣਾਂ ਦੇ ਵਿਚ
ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਲਈ ਛੱਡ ਆਏ ਸਾਂ।
ਪਰਿਆ ਦੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਫੈਸਲੇ
ਅੱਖ ਚੁਰਾ ਕੇ ਛੱਡ ਆਏ ਸਾਂ।
ਬੇਫਿਕਰੀ ਦਾ ਆਲਮ ਯਾਰੋ
ਭੁੱਲ ਭੁਲਾ ਕੇ ਛੱਡ ਆਏ ਸਾਂ।
ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰਕਬੇ
ਸੁੰਗੜਨ ਦੇ ਲਈ ਛੱਡ ਆਏ ਸਾਂ।

ਛੱਡਿਆ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਆਪਣਾ
ਦਿਲ 'ਤੇ ਪੱਥਰ ਰੱਖ ਲਿਆ ਸੀ।
ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਅਜ਼ਮਾਉਣ ਦੇ ਲਈ
ਕਦਮ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਰੱਖ ਲਿਆ ਸੀ।
ਬਿਖੜੇ ਪੈਂਡੇ ਬਣ ਹਮਰਾਹੀ
ਹਿੰਮਤ ਆਸਰਾ ਰੱਖ ਲਿਆ ਸੀ।
ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮੰਜ਼ਿਲ ਔਖੇ-ਸੌਖੇ
ਦਿਲ ਭਰਵਾਸਾ ਰੱਖ ਲਿਆ ਸੀ।
ਸੱਚੀ ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ
ਓਟ ਆਸਰਾ ਰੱਖ ਲਿਆ ਸੀ।

ਪੂਰੀਆਂ ਕਰੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਗਰਜਾਂ
ਯਾਦ ਪਿਛੇ ਦੀ ਆਉਣ ਸੀ ਲੱਗੀ।
ਛੱਡ ਆਏ ਘਰ ਬਾਰ ਸੀ ਜਿਹੜੇ
ਮੁੜ ਮੁੜ ਯਾਦ ਸਤਾਉਣ ਸੀ ਲੱਗੀ।
ਭੈਣ ਭਾਈ ਤੇ ਬੁੱਢੇ ਮਾਪੇ
ਚੀਸ ਵਿਛੋੜਾ ਆਉਣ ਸੀ ਲੱਗੀ।
ਬਚਪਨ ਦੇ ਯਾਰਾਂ ਦੀ ਢਾਣੀ
ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢ ਬੁਲਾਉਣ ਸੀ ਲੱਗੀ।
ਖੁੱਲ੍ਹਮ-ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਕੱਚੇ ਵਿਹੜੇ
ਛਾਂ ਪਿੱਪਲੀ ਦੀ ਆਉਣ ਸੀ ਲੱਗੀ।
ਬਲਦ ਸਿੰਗਾਂ ਨਾਲ ਕਰਨ ਖੜਾਕੇ
ਖਾਲੀ ਖੁਰਲ ਜਗਾਉਣ ਸੀ ਲੱਗੀ।
ਹਲਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਧਰਤੀ ਪੱਟੀ
ਸੁਹਾਗੇ ਤਾਈਂ ਬੁਲਾਉਣ ਸੀ ਲੱਗੀ।
ਖੱਬਲ ਖਾਹ ਜੋ ਖਾਲੀਂ ਉਗਿਆ
ਖੁੰਢੀ ਕਹੀ ਸਤਾਉਣ ਸੀ ਲੱਗੀ।
ਕਣਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਉਗੇ ਛੋਲੇ
ਭੱਠ ਪਰਾਗਾ ਪਾਉਣ ਸੀ ਲੱਗੀ।
ਨੱਚਦੇ ਟੱਪਦੇ ਭੜਥੂ ਪਾਉਂਦੇ
ਯਾਦ ਮੇਲੇ ਦੀ ਆਉਣ ਸੀ ਲੱਗੀ।

ਤੜਫ ਕਲੇਜੇ ਐਸੀ ਉਠੀ
ਰਾਤ ਸਾਰੀ ਮੈਂ ਸੌਂ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ।
ਮਾਰ ਉਡਾਰੀ ਪੰਛੀਆਂ ਵਾਲੀ
ਮਨ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ।
ਲੈ ਲਾਂ ਵਿਚ ਕਲਾਵੇ ਆਪਣੇ
ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਮੈਂ ਵੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ।
ਦੂਰੋਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜੂਹ ਵੇਖ ਕੇ
ਆਪਣਾ ਆਪ ਸੰਭਾਲ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ।
ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਜਾਵਣ
ਲੱਗਿਆ ਕੁਝ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ।
ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਜੋ ਖੂਹ ਸੀ ਵਗਦਾ
ਢੱਠੀ ਮਉਣ ਵੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ।
ਕਿੱਕਰਾਂ, ਟਾਹਲੀਆਂ, ਤੂਤ, ਬੇਰੀਆਂ
ਪਾਪੂਲਰ ਵੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ।
ਇਕ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਇੰਜ ਲੱਗਿਆ
ਧਰਤ ਬਿਗਾਨੀ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ।
ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਇਕ ਥੇਹ ਸੀ ਉਚਾ
ਡੂੰਘੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਵੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ।
ਸਿਵਿਆਂ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਾਂ
ਉਹ ਵੀ ਮੈਂ ਨਿਹਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ।
ਹੱਕਾ-ਬੱਕਾ ਉਦੋਂ ਹੋਇਆ
ਪਿੰਡ ਹੀ ਜਦ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ।

ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ
ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਛੱਪੜ ਟੋਬੇ।
ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਬੋਹੜੀਂ ਛਾਂਵਾਂ
ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਸਾਂਝੀਆਂ ਮਾਂਵਾਂ।
ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਖੂਹ ਤੇ ਖੂਹੀਆਂ
ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਭੂਰੀਆਂ ਸੂਈਆਂ।
ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਵੱਟਾਂ ਬੰਨੇ
ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਮਿਸ਼ਰੀ ਗੰਨੇ।
ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਸੱਜਣ ਬੇਲੀ
ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਸੇਲ-ਸਹੇਲੀ।
ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਚਰਖੀ ਹੂਕਾਂ
ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਫੂਕਾਂ।
ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਸਾਂਝ ਬਨੇਰੇ
ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਸਾਂਝ ਹਨੇਰੇ।
ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਸਾਂਝ ਭਿਆਲੀ
ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਹਲ-ਪੰਜਾਲੀ।

ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਹਾਸੇ
ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਚਿੜੀਆਂ ਦੇ ਵਾਸੇ।
ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਢਾਣੀ
ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਹਾਣ ਨੂੰ ਹਾਣੀ।
ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਯਾਰਾਂ ਦੇ ਯਾਰ
ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਸ਼ਾਹ ਅਸਵਾਰ।
ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਮਰਦ ਦਲੇਰ
ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਦੁੱਲੇ ਸ਼ੇਰ।
ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਚਿਹਰੇ ਹੱਸਣ
ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਚੈਨ ਹੀ ਵੱਸਣ।
ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਜੰਡ ਕਰੀਰਾਂ
ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਧਰੇ ਵੇਸ ਫਕੀਰਾਂ।
ਕੀ ਅਸੀਂ ਖੱਟਿਆ, ਕੀ ਕਮਾਇਆ
ਬਣਿਆ ਇਕ ਸੁਆਲ?
ਡੂੰਘੀ ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਵਿਚ ਡੁੱਬਾ
ਨਹੀਂ ਧਰਮੇ ਕੋਲ ਜਵਾਬ!

-ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਗੋਰਾਇਆ
ਫੋਨ: 301-653-7029

ਇੰਜ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚੋਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਅੰਤ

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰੀਬ 250 ਸਾਲ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਨ 1619 ਵਿਚ ਵਰਜੀਨੀਆ 'ਚ ਗੁਲਾਮ ਅਫਰੀਕਾ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ। ਅਠਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ 11 ਮਿਲੀਅਨ (ਇਕ ਕਰੋੜ ਦਸ ਲੱਖ) ਅਫਰੀਕੀ ਗੁਲਾਮ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ। ਗੁਲਾਮ ਵੋਟ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਂਗ ਖਰੀਦਿਆ-ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈ ਸਕਦੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਛਪਦੇ ਸਨ। ਮਾਲਕ ਇਕ ਸਟੇਟ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਲਿਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇੰਗਲੈਂਡ, ਫਰਾਂਸ ਅਤੇ ਸਪੇਨ ਵਿਚੋਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਲਾਮੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਈਸਾਈ ਮਿਸ਼ਨਰੀਆਂ ਨੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।

ਵਾਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪਰਹਾਰ
ਫੋਨ: 206-434-1155

ਆਮ ਧਾਰਨਾ ਤਾਂ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਗੋਰੇ ਲੋਕ ਹੀ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਲੂਸੀਆਨਾ ਸਟੇਟ ਵਿਚ 6 ਕਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ 65 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਲੇ ਗੁਲਾਮ ਸਨ। ਸੰਨ 1860 ਵਿਚ ਦੱਖਣੀ ਕੈਰੋਲਾਈਨਾ ਵਿਚ 125 ਆਜ਼ਾਦ ਕਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਗੁਲਾਮ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 6 ਕੋਲ 10 ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੁਲਾਮ ਸਨ।

ਸੰਨ 1824 ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਦੱਖਣੀ ਅਤੇ ਉਤਰੀ ਸਟੇਟਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮਤਭੇਦ ਉਭਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਸਨ-ਪਹਿਲਾ, ਗੁਲਾਮਾਂ ਦਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਲ ਉਤੇ ਕਰ (ਟੈਕਸ)। ਦੱਖਣੀ ਸਟੇਟਾਂ ਦੀ ਆਰਥਕਤਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਅਤੇ ਉਤਰੀ ਸਟੇਟਾਂ ਦੀ ਆਰਥਕਤਾ ਉਦਯੋਗ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸੀ। ਸੰਨ 1860 'ਚ ਦੋਵਾਂ ਖਿੱਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ:

	ਦੱਖਣ	ਉਤਰ
ਆਬਾਦੀ	29%	71%
ਧਨ ਦੌਲਤ	25%	75%
ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ	28%	72%
ਉਦਯੋਗ	15%	85%

ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਲੇ ਦੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਸੁਖਾਲੇ ਸਨ। ਦੱਖਣੀ ਹਿੱਸੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਲਈ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਜੋ ਬਹੁਤੇ ਅਫਰੀਕੀ ਸਨ। ਸਪੇਨ ਤੋਂ ਆਏ ਆਬਾਦਕਾਰਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮੂਲ ਵਾਸੀ ਰੈਡ ਇੰਡੀਅਨਜ਼ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਲੜ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਜਾਂ ਭੱਜ ਜਾਂਦੇ। ਖੇਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਅਫਰੀਕੀ ਕਾਲੇ ਠੀਕ ਸਾਬਤ ਹੋਏ। ਉਤਰੀ ਭਾਗ ਵਿਚ ਫਾਰਮ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਾਲਕ ਆਪ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਤਰ ਵਾਲੇ ਗੁਲਾਮੀ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸਨ ਅਤੇ ਦੱਖਣ ਵਾਲੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਨ ਦੇ ਸਖਤ ਖਿਲਾਫ ਸਨ।

ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ 22 ਸਟੇਟਾਂ ਸਨ: 11 ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ 11 ਗੁਲਾਮੀ ਵਾਲੀਆਂ। ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸਭਾ ਵਿਚ ਉਤਰੀ ਸਟੇਟਾਂ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਚੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਾਨਜੰਗੀ (ਸਿਵਲ ਵਾਰ) ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਜੰਗ ਵੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੈਫਰਸਨ ਨੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਦੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਬਘਿਆੜ ਨੂੰ ਕੰਨ ਤੋਂ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ", ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਸੀ ਕਿ ਗੁਲਾਮੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰਖਣਾ ਵੀ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ ਵੀ ਖਤਰਨਾਕ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਗੁਲਾਮ ਇਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਯੂਰਪੀਅਨ ਲਿਆਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਦਿਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਬਾਰੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਲਾਮੀ ਹਟਾ ਕੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਕਮੁੱਠ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।"

ਦੱਖਣੀ ਭਾਗ ਦੀ ਮੁੱਖ ਫਸਲ ਕਪਾਹ ਸੀ। ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਆਉਣ ਨਾਲ ਕਪਾਹ ਦੀ ਮੰਗ ਹੋਰ ਵਧ ਗਈ, ਜਿਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਵਧ ਗਈ। ਸੰਨ 1800 ਤੋਂ 1860 ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਗੁਲਾਮ ਦਾ ਮੁੱਲ 500 ਡਾਲਰ ਤੋਂ 1500 ਡਾਲਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਿਸਾਨ ਹੋਰ ਧਰਤੀ ਖੇਤੀ ਅਧੀਨ ਲਿਆ ਕੇ ਵੱਧ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਪੱਛਮੀ ਭਾਗ ਵੱਲ ਨਵੀਆਂ ਉਪਜਾਊ ਜਮੀਨਾਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਲਿਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਉਤਰੀ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਰੁਧ ਲਹਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਚੱਲੀ ਅਤੇ ਕਈ ਥਾਂਵਾਂ ਉਤੇ ਗੁਲਾਮ ਵਿਰੋਧੀ ਸਭਾਵਾਂ ਸਥਾਪਤ ਹੋਈਆਂ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਦੱਖਣ ਤੋਂ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਭਜਾ ਕੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ। ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਗੋਰੇ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਫਰ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਲੁਕਾ ਦਿੰਦੇ। ਗੁਲਾਮਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਔਖੇ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਭਜਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚੋਰ ਸਮਝਦੇ ਸਨ।

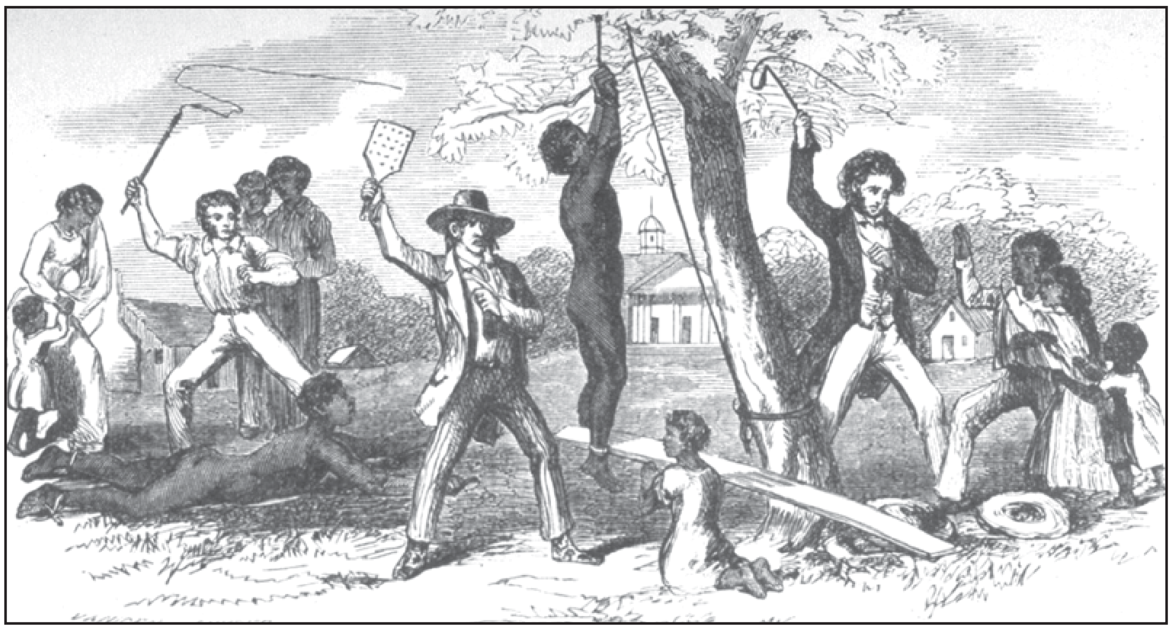

ਸੰਨ 1828 ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਲ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਦੀ ਦਰ ਬਹੁਤ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਤਰ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਲਾਭ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਦੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਾਲ ਦੁੱਗਣੀ ਕੀਮਤ ਉਤੇ ਖਰੀਦਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੀ। ਦੱਖਣੀ ਕੈਰੋਲਾਈਨਾ ਦੀ ਸਟੇਟ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਧਾਏ ਕਰ ਵਿਰੁਧ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਸਟੇਟ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿੱਧੀ ਟੱਕਰ ਹੋ ਗਈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਐਂਡਰੀਊ ਜੈਕਸਨ ਭਾਵੇਂ ਦੱਖਣ ਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਦੀ ਕਸਮ ਖਾਧੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਖਣੀ ਕੈਰੋਲਾਈਨਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਾ ਕਰਨ। ਉਸ ਨੇ ਚਾਰਲੈਸਟਨ ਦੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜੰਗੀ ਜਹਾਜ ਵੀ ਰਵਾਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਕੈਰੋਲਾਈਨਾ ਦੇ ਇਕ ਲੀਡਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਓ ਕਿ ਜੇ ਅਮਰੀਕਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਇਕ ਕਤਰਾ ਖੂਨ ਵੀ ਵਗਾਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਪਹਿਲੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ, ਜੋ ਵੀ ਰੁੱਖ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ, ਨਾਲ ਲਟਕਾ ਕੇ ਫਾਂਸੀ ਲਾ ਦਿਆਂਗਾ।"

ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਤਾੜਨਾ ਭਰੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਨੇ ਬਾਗੀਆਂ ਦੀ ਫੂਕ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਕੈਰੋਲਾਈਨਾ ਸਟੇਟ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਤਾ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ। ਦੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਏ, ਕੇਂਦਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ। ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਜੋ ਉਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਸਮਾਂ ਅਜਿਹਾ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਹੁੰਦੀ, ਗੱਲ ਮੁੜ-ਘਿੜ ਕੇ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਆ ਜਾਂਦੀ। ਕੁਝ ਸਿਆਣੇ ਲੀਡਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ। ਸੰਨ 1854 ਵਿਚ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਤਰ ਵਾਲੇ ਕਾਲੇ ਬਹੁਤੇ ਸਨ। ਦੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਗੁਲਾਮ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾ ਦੇਣੇ ਹਨ। ਦੱਖਣ ਵਾਲੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਗੁਲਾਮ ਰਹਿਣ ਦੇਣ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰ ਦੇਣ। ਕਾਲੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਵੋਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ 'ਡਰੈੱਡ ਸਕਾਟ' ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਬਲਦੀ ਅੱਗ 'ਤੇ ਘਿਓ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਡਰੈੱਡ ਸਕਾਟ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ: (1) ਡਰੈੱਡ ਗੁਲਾਮ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਨਹੀਂ। (2) ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਕਿਤੇ ਵੀ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਭਾਵ ਗੁਲਾਮ ਨੂੰ ਵੀ)। ਡਰੈੱਡ ਦਾ ਮਾਲਕ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਜ਼ੌਰੀ ਸਟੇਟ ਤੋਂ ਇਲੀਨਾਏ ਸਟੇਟ, ਜੋ ਫਰੀ ਸਟੇਟ ਸੀ, ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ। ਉਥੋਂ ਉਹ ਫੇਰ ਮਿਜ਼ੌਰੀ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਡਰੈੱਡ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਝ ਗੋਰਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਟੈਸਟ ਕੇਸ ਬਣਾ ਕੇ ਕੋਰਟ ਦਾ ਦਰਵਾਜਾ ਖੜਕਾਇਆ। ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਕੇਸ ਲੈ ਕੇ ਗਏ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਦੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਈ, ਜਦਕਿ ਉਤਰ ਵਾਲੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾਇਨਸਾਫੀ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਸੰਨ 1858 ਵਿਚ ਸਟੀਫਨ ਡਗਲਸ ਇਲੀਨਾਏ ਤੋਂ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸੈਨੇਟਰ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ।

ਉਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਤੇ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿੰਕਨ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ। ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਡਗਲਸ, ਡਰੈੱਡ ਸਕਾਟ ਕੇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੀ ਨਾ ਕਰਦਾ। ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਲਿੰਕਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਡਰੈੱਡ ਸਕਾਟ ਕੇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਡਗਲਸ ਦਾ ਉਤਰ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹਾਮੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸਟੇਟ ਦੇ ਲੋਕ ਆਜ਼ਾਦ ਹਨ। ਉਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮੀ ਰੱਖਣੀ ਹੈ ਜਾਂ ਫਰੀ ਸਟੇਟ ਬਣਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਹਿਸ ਨੇ ਦੱਖਣ ਅਤੇ ਉਤਰ ਦਾ ਪਾੜਾ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ। ਲਿੰਕਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, "ਮੈਂ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹਾਂ। ਜੇ ਗੁਲਾਮੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ।"

ਜਾਹਨ ਬਰਾਊਨ ਨਾਮੀ ਕਾਲੇ ਨੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਕੈਨਸਸ ਵਿਚ ਚੋਣ ਸਮੇਂ ਝੜਪ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਉਥੇ ਪੰਜ ਗੋਰੇ ਮਾਰੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਕਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਰੋਹ ਵਿਚ ਮਿਲਾਇਆ ਅਤੇ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਆ ਗਿਆ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਭੰਡਾਰ 'ਚੋਂ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਗੋਲੀ ਸਿੱਕਾ ਲੁੱਟਣ ਦੀ ਸਕੀਮ ਬਣਾਈ। ਹਾਰਪਰ ਫੈਰੀ ਲਾਗੇ ਇਕ ਫਾਰਮ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਨੇ 30 ਬੰਦੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ। ਹਾਰਪਰ ਫੈਰੀ ਵਿਖੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਸਲੇ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਅਤੇ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਅਸਲਾ ਤਾਂ ਲੁੱਟ ਲਿਆ, ਪਰ ਅਸਲਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਥ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਅਜੇ ਏਨਾ ਸਾਹਸ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਝੜਪ ਵਿਚ ਉਹ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਇਆ ਅਤੇ 1859 ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਵਰਜੀਨੀਆ ਵਿਚ ਫਾਂਸੀ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸਿਵਲ ਵਾਰ: ਦੱਖਣੀ ਅਤੇ ਉਤਰੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖਾਨਾਜੰਗੀ 12 ਅਪਰੈਲ ਸੰਨ 1861 ਨੂੰ ਫੋਰਟ ਸਮਟਰ, ਸਾਊਥ ਕੈਰੋਲਾਈਨਾ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਅਤੇ 9 ਅਪਰੈਲ ਸੰਨ 1865 ਨੂੰ ਐਪੋਮੈਟਕਸ ਵਿਖੇ ਖਤਮ ਹੋਈ। ਉਤਰ ਵਾਲੇ ਧਨ-ਦੌਲਤ, ਆਬਾਦੀ, ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਖਾਣ ਸਮੱਗਰੀ ਆਦਿ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਦੱਖਣ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਨ। ਦੱਖਣ ਵਾਲੇ ਭਾਵੇਂ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਨ ਪਦਾਰਥ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਲੀ ਵਰਗਾ ਦਲੇਰ ਜਰਨੈਲ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਉਤਰ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਉਤਰ ਵਾਲਿਆਂ ਪਾਸ ਲਿੰਕਨ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਬਤੌਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਦੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਯੂਨੀਅਨ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕਸਮ ਸਵਰਗ ਵਿਚ ਰਜਿਸਟਰ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਦੀ ਰਾਖੀ, ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਕਸਮ ਖਾਧੀ ਸੀ।"

ਲੜਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸੰਨ 1862 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ: "ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਉਦੇਸ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਗੁਲਾਮੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਅਤੇ ਹਟਾਉਣਾ। ਜੇ ਮੈਂ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਯੂਨੀਅਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੋਵਾਂ, ਮੈਂ ਇੰਜ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਜੇ ਸਾਰੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਕੇ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੋਵਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਜੇ ਮੈਂ ਕੁਝ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਕੇ ਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਛੱਡ ਕੇ ਯੂਨੀਅਨ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੋਵਾਂ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਕਰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।"

ਲਿੰਕਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਦੱਖਣੀ ਰਾਜ ਯੂਨੀਅਨ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਲਿੰਕਨ ਨੇ 75000 ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜਨਰਲ ਡੇਵਿਸ ਨੇ ਦੱਖਣ ਦੀ ਤਰਫਦਾਰੀ ਲਈ 1,00,000 ਬੰਦੇ ਭਰਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਤਰ ਦੀ ਫੌਜ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਅਫਸਰ ਅਤੇ ਸਿਪਾਹੀ, ਜੋ ਦੱਖਣ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸਨ, ਦੱਖਣੀ ਫੌਜਾਂ ਨਾਲ ਜਾ ਮਿਲੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਮਰੀਕਨਾਂ ਲਈ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਬੜਾ ਔਖਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਜਾਂ ਉਤਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ। ਇਕ ਭਰਾ ਦੱਖਣੀ ਫੌਜ ਵਿਚ, ਦੂਜਾ ਉਤਰੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ।

ਇਸ ਸਿਵਲ ਵਾਰ ਵਿਚ ਐਨੇ ਅਮਰੀਕਨ ਮਰੇ, ਜਿੰਨੇ ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਰੇ ਹੋਣੇ। 150 ਮੁੱਖ ਲੜਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਇਸ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਉਤਰ ਹਮਲਾਵਰ ਅਤੇ ਦੱਖਣ ਵਾਲੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖੋਂ ਲੜ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਤਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਦੱਖਣ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ ਦਾ ਘੇਰਾ ਘੱਤ ਕੇ ਦੱਖਣ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਮੀਲ ਆਉਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਦੱਖਣ ਨੂੰ ਭੁੱਖੇ ਮਰਨ 'ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੱਕ ਡਟੇ ਰਹੇ। ਉਤਰ ਵਾਲੇ ਦੱਖਣ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਰਿਚਮੰਡ ਜਿੱਤ ਕੇ ਜੰਗ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਤੇ ਦੱਖਣ ਵਾਲੇ ਉਤਰ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਨੂੰ ਫਤਿਹ ਕਰਨਾ ਆਪਣੀ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਫਤਿਹ ਸਮਝਦੇ ਸਨ? ਦੋਵਾਂ ਰਾਜਧਾਨੀਆਂ ਦਾ ਫਾਸਲਾ ਲਗਭਗ 100 ਮੀਲ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਚਾਲੇ ਘਣੇ ਜੰਗਲ ਤੇ ਨਦੀਆਂ ਸਨ।

ਬੁਲਰਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਦੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਤਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਰਾਰੀ ਹਾਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਵਧ ਗਏ। ਜਨਰਲ ਲੀ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਹੇਠ ਦੱਖਣੀ ਫੌਜਾਂ ਗੈਟਿਸਬਰਗ ਵੱਲ ਵਧੀਆਂ। ਲਿੰਕਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਜਾਰਜ ਬੀ ਮੈਕਲੇਲਿਨ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕੀਤੀ। ਗੈਟਿਸਬਰਗ ਦੀ ਲੜਾਈ ਸਿਵਲ ਵਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਲੜਾਈ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਤਕ ਇਹ ਲੜਾਈ ਚੱਲੀ। ਜਨਰਲ ਲੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਫੌਜੀ ਤਾਕਤ ਇਸ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਝੋਕ ਦਿੱਤੀ। ਜਦੋਂ ਲੀ ਕੋਲ ਗੋਲੀ ਸਿੱਕਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਰਨੈਲ ਪਿਕਟ ਨੂੰ ਸੰਗੀਨਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ਜਨਰਲ ਪਿਕਟ ਪੰਦਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨਾਲ ਝਪਟ ਪਿਆ, ਪਰ ਅੱਗਿਓਂ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਗੋਲੇ ਅਤੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਅੱਗ ਵਰ੍ਹਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਕਰੀਬ ਸਾਰੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਜਨਰਲ ਲੀ ਨੇ ਜੂਏ ਵਾਲਾ ਦਾਅ ਲਾਇਆ ਸੀ, ਜੋ ਉਹ ਹਾਰ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਹਾਰ ਮੰਨਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਜਨਰਲ ਗਰਾਂਟ ਨੇ ਲੀ ਨੂੰ ਐਪੋਮੈਟਕਸ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਘੇਰ ਲਿਆ।

ਦੋਵੇਂ ਜਰਨੈਲ ਇਕ ਫਾਰਮ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਮਿਲੇ। ਲੀ ਸਫੈਦ ਅਤੇ ਗਰਾਂਟ ਕਾਲੇ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਆਇਆ। ਕੁਝ ਮਿੰਟ ਤਕ ਦੋਵੇਂ ਜਰਨੈਲ ਆਪਣੇ ਇਕੱਠੇ ਬਿਤਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਜਦੋਂ ਮੈਕਸੀਕੋ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਥੀ ਸਨ। ਫੇਰ ਜਨਰਲ ਗਰਾਂਟ ਨੇ ਟੇਬਲ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸ 'ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟਣ ਦੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ-ਮੋਟੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੇਪਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਨਾਲ ਲਿਖੀਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਖਣੀ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟਣ ਅਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਫਾਦਾਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘੋੜੇ ਲਿਜਾਣ ਦਿਤੇ ਜਾਣ। ਗਰਾਂਟ ਨੇ ਇਹ ਆਖ ਕੇ ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, "ਹਾਂ, ਬਹਾਰ ਰੁੱਤੇ ਹਲ ਵਾਹੁਣ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਣਗੇ।" ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਲ ਘੋੜਿਆਂ ਨਾਲ ਵਾਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਦੋਨੋਂ ਜਰਨੈਲ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾ ਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ।

ਜੰਗ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨਵ-ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਏ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦੇ ਵਸੇਬੇ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੁੱਖ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਸਰਕਾਰ ਅੱਗੇ ਸਨ। ਗੁਲਾਮ ਬਿਲਕੁਲ ਅਨਪੜ੍ਹ ਸਨ ਅਤੇ ਖੇਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ, ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਕਦੇ ਗਏ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਲਿੰਕਨ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਜਨਵਰੀ 1863 ਨੂੰ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਯੂਨੀਅਨ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਗੁਲਾਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਸਮਝਣ। ਲੜਾਈ ਦੇ ਖਾਤਮੇ 'ਤੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਗੁਲਾਮ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਤੇਰ੍ਹਵੀਂ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ, "ਨਾ ਤਾਂ ਗੁਲਾਮੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਬਰਨ ਵਗਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ।"

ਲੀ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟਣ ਤੋਂ ਪੰਜ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਲਿੰਕਨ ਨੂੰ ਪਾਗਲ ਕਿਸਮ ਦੇ ਐਕਟਰ ਜਾਨ ਵਾਈਕਸ ਨੇ ਥੀਏਟਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਸਿਵਲ ਵਾਰ ਦੀ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਲ ਕੋਈ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚੋਂ ਕਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜ ਲੱਖ ਗੋਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਪੰਜ ਲੱਖ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਮਰਨਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਕੌੜੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਲਈ ਐਨਾ ਹੰਭਲਾ ਨਾ ਮਾਰਿਆ, ਜਿੰਨਾ ਗੁਲਾਮੀ ਨੂੰ ਲਾਅਨਤ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਗੋਰਿਆਂ ਨੇ ਮਾਰਿਆ।

ਕਹਾਣੀ

ਝਰੀਟਾਂ

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹੀ ਇਕ ਉਭਰਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨੀ, ਖਾਸ ਕਰ ਨਿਮਨ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਦੁੱਖੜੇ ਫਰੋਲੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਘੱਟ ਜਮੀਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਥੱਲੇ ਹੀ ਥੱਲੇ ਲਗਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਅੰਤ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਮਾਰਮਿਕ ਮੋੜ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕ ਦੇ ਮਨ 'ਤੇ ਝਰੀਟਾਂ ਪੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹੀ (ਐਡਵੋਕੇਟ)
ਫੋਨ: 91-98141-29511

"ਉਏ ਚਾਚੇ ਅਜ ਫੇਰ ਲੇਟ ਐਂ?"

"ਲੈ ਤੁਰ ਕੇ ਆਉਣ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਸਾਲਾ ਜੀ ਕਰਦੈ, ਬੰਦੇ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਸਵਾਰੀ ਹੋਵੇ, ਬੰਦਾ ਆਉਂਦੈ ਸ਼ੂਕਦਾ, ਛੜੇ ਦੀ ਹਿੱਕ ਫੂਕਦਾ।" ਜਰਦੇ ਦਾ ਆਖਰੀ ਰਗੜਾ ਮਾਰਦੇ ਭਾਗ ਨੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਵਲ ਨਿਗ੍ਹਾ ਮਾਰ ਕੇ ਕਿਹਾ।

ਭਾਗ, ਜਿਸ ਦਾ ਪੱਕਾ ਨਾਂ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਦੀ ਉਹਦੀ ਜਮੀਨ ਵਿਕੀ ਆ, ਇਹ ਭਾਗਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਹ ਢਿੱਡ ਭਰਨ ਵਾਸਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਦਿਹਾੜੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੈ, ਪਰ ਕੁਝ ਦੇਰ ਤੋਂ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੀਰੀ ਰਲ ਗਿਐ। ਏਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਇਕ ਭਾਵੁਕ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਐ, ਬਾਅਦ 'ਚ ਦੱਸਦਾਂ।

ਭਾਗ ਕੋਲ ਤਿੰਨ ਕਿੱਲੇ ਜਮੀਨ ਸੀ। ਅੱਧੀ ਕੁ ਤਾਂ ਬਾਪੂ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਲਾਹੁਣ 'ਚ ਖਤਮ ਹੋ'ਗੀ ਤੇ ਬਾਕੀ ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਲੈ ਗਈ। ਭਾਗ ਨੂੰ ਜਰਦੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਐਬ ਵੀ ਨ੍ਹੀਂ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਭੁੱਕੀ ਦਾ ਫੱਕਾ ਲਵਾ ਦਏ ਤਾਂ ਅਲੱਗ ਗੱਲ ਹੈ ਜਾਂ ਕਣਕ ਦੇ ਦਾਣੇ ਜਿੰਨੀ ਫੀਮ ਖਾ ਲਵੇ, ਉਹ ਵੀ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਸਾਰੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੰਮ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਾਂਗ ਹੀ ਵੰਡਦੈ, ਫੇਰ ਸਾਰੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਮੋਹਰੇ ਹੋ-ਹੋ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਭਾਗ ਦਾ ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐ, ਪਰ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਭੀਡਾ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰੀ ਭਾਗੇ ਦੀ ਘਰ ਵਾਲੀ। ਮੁੰਡਾ ਧੱਕੇ ਮੁੱਕੀ ਨਾਲ ਜਮਾਤਾਂ ਪਾਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਗ ਦੀ ਬੜੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੜ੍ਹੇ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਏਸ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਖਲਜਗਣ 'ਚੋਂ ਕੱਢੇ, ਉਹ ਆਪ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਘਰ 'ਚ ਤੰਗੀ ਹੀ ਐਨੀ ਸੀ ਕਿ ਬਾਪੂ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਹੀ ਨ੍ਹੀਂ ਪਈ ਅੱਗੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ। ਬਾਪੂ ਭਾਗ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ, "ਭਾਗ ਜੋ ਬੰਦਾ ਪੜ੍ਹ ਜਾਂਦੈ, ਅਗਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਸੁਧਾਰ ਜਾਂਦੈ। ਤੂੰ ਦੇਖ ਲੈ ਨਿਗ੍ਹਾ ਮਾਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਪੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਸੁਖੀ ਵੱਸਦੈ, ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਵਾਂਗ ਨੇ, ਉਹ ਖੇਤੀ 'ਚ ਝੱਖ ਮਾਰ ਰਹੇ ਨੇ।"

ਉਸ ਉਮਰੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲਗਦੀਆਂ ਨੇ ਫਿਲਾਸਫੀਆਂ? ਭਾਗ ਨੇ ਗਲਾਸ ਚਾਹ ਲਈ ਅੱਗੇ ਕੀਤਾ। ਡੋਲੂ 'ਚੋਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਚਾਹ ਪੌਂਦੇ ਕਾਕਾ ਜੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ, ਅੱਜ ਆਪਾਂ ਆਹ ਕਿਲੇ ਆਲੂਆਂ ਦੇ ਪੁੱਟ ਕੇ ਹਟਣਾ। ਆਲੂ ਪੁੱਟਣ ਵਾਸਤੇ ਲੇਬਰ ਦੀ ਕਾਫੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਆ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਐਤਕੀਂ ਆਲੂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਆ ਤੇ ਕਾਕਾ ਜੀ ਪੂਰੇ ਹੌਂਸਲੇ 'ਚ ਨੇ ਕਿ ਬਾਪੂ ਜੀ ਦਾ ਆਲੂ ਲੌਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਹੀ ਸੀ।

ਕਾਕਾ ਜੀ ਕਾਲਜ 'ਚ ਸ਼ਹਿਰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨੇ ਪਰ ਆਲੂ ਪੁੱਟਣ ਵੇਲੇ ਉਹ ਸਰਦਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੱਥ ਬਟੌਂਦੈ। ਸਰਦਾਰ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਵੀਹ ਕਿਲੇ ਜਮੀਨ ਆ ਤੇ ਉਹ ਕੁਝ ਜਮੀਨ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਲੈ ਲੈਂਦੈ। ਵਧੀਆ ਖੇਤੀ ਕਰਦੈ, ਸਾਰੇ ਸੰਦ ਘਰ ਨੇ, ਹਰੇਕ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਐ ਘਰ 'ਚ।

ਕਾਕਾ ਜੀ ਨੇ ਪਰੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਭਾਗ ਅੱਜ ਫੇਰ ਲੇਟ ਆਇਆ, ਮੈਂ ਸੋਚਦਾਂ ਬਾਪੂ ਜੀ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਘਰੇ ਪੁਰਾਣਾ ਸਾਈਕਲ ਪਿਆ, ਉਹ ਨਾ ਇਹਨੂੰ ਦੇ ਦਈਏ? ਇਹਦਾ ਰੋਜ਼-ਰੋਜ਼ ਲੇਟ ਆਉਣ ਦਾ ਜੱਭ ਮੁਕਾ ਦਿਨਾਂ।"

ਵੱਡਾ ਸਰਦਾਰ ਕਾਕੇ ਵੱਲ ਨਿਗ੍ਹਾ ਮਾਰ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਤੂੰ ਸਮਝਦਾਰ ਹੋਈ ਜਾਨਾਂ।"

"ਚਾਚਾ ਅੱਜ ਤੈਨੂੰ ਇਕ ਸੁਗਾਤ ਦੇਣੀ ਆ।"

"ਕੀ ਓਏ ਭਤੀਜ?"

"ਬੰਬੂਕਾਟ ਐ ਬੰਬੂਕਾਟ!" ਉਹਨੂੰ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣਾ ਸਕੂਟਰ ਦੇਣਗੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਆਥਣੇ ਕਾਕਾ ਜੀ ਨੇ ਤੂੜੀ ਵਾਲੇ ਕੋਠੇ 'ਚੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਸਾਈਕਲ ਕੱਢ ਕੇ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਆਹ ਸਾਈਕਲ ਮੇਰੀ ਦਾਦੀ ਦੇ ਦਾਜ 'ਚ ਆਇਆ ਸੀ।" ਭਾਗ ਕਦੇ ਸਾਈਕਲ ਵੱਲ ਦੇਖੇ ਤੇ ਕਦੇ ਕਾਕਾ ਜੀ ਵੱਲ। ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਨਾ ਤਾਂ ਮਡਗਾਰਡ ਨੇ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੈਡਲ। ਪੈਡਲਾਂ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕੱਲੀਆਂ ਕਿੱਲੀਆਂ ਹੀ ਨੇ।

ਕਾਕਾ ਜੀ ਨੇ ਸੌ ਰੁਪਏ ਭਾਗ ਨੂੰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਚਾਚਾ ਇਹਦੇ ਚੱਕਿਆਂ ਨੂੰ ਗਰੀਸ ਵਗੈਰਾ ਕਰਵਾ ਲੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਲਾ ਬੰਬੂਕਾਟ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭੱਜੂ।"

ਭਾਗ ਨੇ ਸੋਚਿਆ, ਚੱਲ ਜੋ ਮਿਲਦਾ ਠੀਕ ਐ। ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਲੱਤਾਂ ਤੁੜੌਣ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਰਮਾਨ ਨਾਲ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਾਂਗੇ। ਉਹਨੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਫਾਟਕ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਇਕ ਵਾਰ ਸਾਈਕਲ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਇਕ ਹੱਥ ਨਾਲ ਸਾਈਕਲ ਦਾ ਹੈਂਡਲ ਫੜ੍ਹ ਕੇ ਤੁਰ ਪਿਆ ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਪੀਤੂ ਝਿਓਰ ਦੀ ਹੱਟੀ 'ਤੇ ਰੁਕਿਆ।

"ਲੈ ਬਈ ਪੀਤੂ ਸਿਆਂ! ਸਾਈਕਲ ਨਮਾ ਬਣਾ ਦੇ। ਇਕ ਤਾਂ ਟਾਇਰ ਟਿਊਬ ਬਦਲ ਦੇ, ਕਾਠੀ ਨਮੀ ਪਾ ਦੇ, ਮਰਗਾਟ ਬਦਲ ਦੇ। ਆਹ ਚੱਕ ਸੌ ਰਪਈਆ।"

ਪੀਤੂ ਟਾਇਰ ਨੂੰ ਪੈਂਚਰ ਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹਨੇ ਇਕ ਝਾਤ ਸਾਈਕਲ ਵੱਲ ਮਾਰੀ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਆਹ ਸਾਰੇ ਕੁਝ ਦਾ ਤਾਂ ਪੰਜ ਸੌ ਲੱਗਣੈ।"

"ਲੈ ਤੂੰ ਕਿਤੇ ਜਹਾਜ ਦੇ ਟਾਇਰ ਬਦਲਨੇ ਆ?"

ਪੀਤੂ ਵੀ ਅੱਗਿਓਂ ਹੱਸ ਪਿਆ, "ਪੰਜ ਸੌ 'ਚ ਤਾਂ ਜਹਾਜ ਦੇ ਟਾਇਰਾਂ ਦੀ ਫੋਟੂ ਵੀ ਨ੍ਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਭਾਗ ਸਿਆਂ।"

"ਫੇਰ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਆ ਤੇ ਕੀ ਨਹੀਂ? ਤੂੰ ਹੀ ਦੱਸ ਦੇ।" ਭਾਗੇ ਨੇ ਹੱਟੀ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਹੋਰ ਗਾਹਕਾਂ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰਾਂ ਮਿਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

ਪੀਤੂ ਨੇ ਸਾਈਕਲ ਵੱਲ ਨਿਗ੍ਹਾ ਮਾਰ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਤੂੰ ਇਕੱਲੀ ਟਾਇਰ ਟਿਊਬ ਤੇ ਗਰੀਸ ਕਰਾ ਲੈ, ਬਾਕੀ ਦਾ ਕੰਮ ਫੇਰ ਪੈਸੇ ਆਏ 'ਤੇ ਕਰਵਾ ਲਈਂ।"

ਭਾਗ ਬੋਲਿਆ, "ਠੀਕ ਆ, ਤੂੰ ਇਹੀ ਪਾ ਦੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਪੈ ਜੂ ਸੌ 'ਚ?"

ਪੀਤੂ ਕਹਿੰਦਾ, "ਨਹੀਂ, ਸੌ ਹੋਰ ਲੱਗੂ।"

"ਚੱਲ ਤੂੰ ਪਾ ਦੇ ਕੱਲ ਨੂੰ ਕਾਕਾ ਜੀ ਤੋਂ ਹੋਰ ਸੌ ਲੈ ਕੇ ਦੇ ਦੂੰਗਾ।" ਭਾਗ ਨੇ ਪੀਤੂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਦਿਆਂ ਸੋਚਿਆ, 'ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਆਹ ਸਾਲਾ ਝਿਓਰ ਚੰਗਾ। ਸਾਲੇ ਕੋਲ ਦਿਹਾੜੀ ਦਾ ਚਾਰ ਪੰਜ ਸੌ ਤਾਂ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਣਾ, ਏਦੂੰ ਤਾਂ ਭਾਗ ਸਿਆਂ ਪੈਂਚਰ ਲੌਣੇ ਹੀ ਸਿੱਖ ਲੈਂਦਾ।'

ਭਾਗ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ 'ਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਸਕੂਲ ਨ੍ਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਬੇਬੇ ਬਾਪੂ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਓਸ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਬਾਪੂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ, ਭਾਗਿਆ ਬਿਨਾ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੈਂਚਰ ਲਾਉਣ 'ਤੇ ਵੀ ਨ੍ਹੀਂ ਰੱਖਣਾ। ਉਹੀ ਗੱਲ ਹੋ ਰਹੀ ਆ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਭਾਗ ਸਿਆਂ। ਉਹਨੇ ਜੇਬ੍ਹ 'ਚੋਂ ਜਰਦੇ ਦੀ ਪੁੜੀ ਕੱਢੀ ਤੇ ਮਲ ਕੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਹੇਠ ਰੱਖਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਸਿਰੀਆ ਬੋਲਿਆ, "ਭਾਗਿਆ ਦੇਖ ਲੈ ਕਿਸਮਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਨਾਲੋਂ ਪੜ੍ਹਨ 'ਚ ਵੀ ਨਾਲਾਇਕ ਸੀ। ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਬੈਠਾ!

ਆਪਾਂ ਆਹ ਰੁਲਦੇ ਫਿਰਦੇ ਆਂ। ਸਿਰੀਏ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਸ੍ਰੀਰਾਮ ਸੀ ਹੁਣ ਜੇ ਕੋਈ ਉਹਨੂੰ ਏਸ ਨਾਂ ਨਾਲ ਬੁਲਾਵੇ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਨਾ ਬੋਲੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਾਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਕਾਗਜ਼ਾਂ 'ਚ ਹੀ ਲਿਖਿਆ, ਓਸ ਨੂੰ ਇਹ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਕਦੇ ਨ੍ਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬੁਲਾਇਆ।

ਭਾਗ ਬੋਲਿਆ, "ਹਾਂ ਉਹ ਤਾਂ ਹੈ।" ਪਰ ਤੂੰ ਦੇਖ ਲੈ ਇਕ ਵਾਰ ਅੱਧੀ ਛੁੱਟੀ ਵੇਲੇ ਜਗੀਰੇ ਨੇ ਮੇਰੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹ ਕੱਢੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਸਾਲੇ ਦਾ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਸੀਂਢ ਕੱਢ'ਤਾ ਸੀ।

"ਲੈ ਸੀਂਢ ਕੱਢ'ਤਾ ਸੀ ਤੈਂ! ਜਾਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਥੱਪੜ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਵਧਾ ਕੇ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਨਾ ਗਈ। ਪਰ ਤੂੰ ਮਾਰਿਆ ਬੜਾ ਟਿਕਾ ਕੇ ਸੀ।" ਪੀਤੂ ਵੀ ਹੁਣ ਗੱਲ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਏਸ ਗੱਲ 'ਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਸੀ, ਬਈ ਬੜੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਥੱਪੜ ਕਿਵੇਂ ਪੈਂਦਾ?

ਸ੍ਰੀਰਾਮ ਬੋਲਿਆ, "ਭਾਈ ਪੀਤੂ ਜਦ ਇਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਬਈ ਜਗੀਰਾ ਮੇਰੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦਾ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਛੁੱਟੀ ਵੇਲੇ ਜਦ ਜਾਊਗਾ ਤਾਂ ਸਾਈਕਲ ਮਗਰੋਂ ਭਜਾ ਕੇ ਕੰਨ 'ਤੇ ਜੜੀਂ ਮੇਰੇ ਸਾਲੇ ਦੇ। ਜੋਰ ਦੀ ਭੁਆਂਟਣੀਂ ਖਾ ਕੇ ਡਿੱਗੇ ਤੇ ਮਿੰਟ ਹੋਸ਼ ਈ ਨਾ ਆਵੇ। ਇਹਦਾ ਬਾਪੂ ਸੱਥ 'ਚ ਬੈਠਾ ਪੂਰੀ ਫੜ੍ਹ ਮਾਰਿਆ ਕਰੇ ਭਾਈ। ਮੁੰਡੇ ਮੇਰੇ ਨੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਕੱਢ'ਤਾ ਸੀਂਢ।" ਪੀਤੂ ਆਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੱਸਿਆ।

"ਲੈ ਬਈ ਭਾਗਿਆ ਆਹ ਤਾਂ ਤੂੰ ਸੁਆਦ ਲਿਆ ਤਾ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਗੱਲਾਂ ਆਲਾ ਈ ਲੱਗਿਆ ਸੀ। ਸਿਰੀਆ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਗੱਲ ਕਿਵੇਂ ਸੀ, ਸਿਰੀਆ ਤੁਸੀਂ ਇਹਦੀ ਸਾਲੀ ਵਾਸਤੇ ਜਦ ਮੁੰਡਾ ਦੇਖਣ ਗਏ ਸੀ?" ਪੀਤੂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹੱਟੀ 'ਤੇ ਰੌਣਕ ਲੱਗੀ ਰਹੇ। ਉਹ ਤਾਂ ਕੰਮ ਕਰ ਹੀ ਰਿਹਾ।

ਸਿਰੀਆ ਲੋਟ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕਥਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਭਾਗ ਨ੍ਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਸਿਰੀਆ ਉਹਦੀ ਆਹ ਗੱਲ ਸੁਣਾਵੇ ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸੀ ਫਿਰਦੈ, ਚਲੋ ਸੁਣਾ ਲੈਣ ਦੇ।

"ਲੈ ਭਾਈ ਇਹਦਾ ਸੌਰਾ ਕਹਿੰਦਾ ਪਰੌਣਿਆ ਆਪਾਂ ਲੜਕੀ ਵਾਸਤੇ ਲੜਕਾ ਦੇਖਣ ਜਾਣਾ, ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਚੱਲ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਸਿਰੀਆ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈ ਲੈਂਨੇ ਆਂ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਐ? ਬੰਦਾ ਵੱਧ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵਧੀਆ ਸਲਾਹ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਆ। ਲੜਕੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਐ। ਲੈ ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਈ ਆ ਪੀਤੂ ਕਿ ਭਰਜਾਈ ਦਾ ਕੱਦ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਸੀ?"

ਪੀਤੂ ਬੋਲਿਆ, "ਹਾਂ ਮਧਰੀ ਸੀ।"

"ਤੇ ਸਾਲੀ ਸਾਹਿਬਾਂ ਉਹਦੇ ਤੋਂ ਵੀ ਦੋ ਇੰਚ ਘੱਟ ਤੇ ਅਸੀਂ ਜਦ ਮੁੰਡਾ ਦੇਖਿਆ ਮੁੰਡਾ ਛੇ ਫੁੱਟ। ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਪਿਓ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ, 'ਭਾਈ ਲੜਕੀ ਦਾ ਕੱਦ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਆ?' ਭਾਗ ਬੋਲਿਆ, 'ਬੱਸ ਜੀ ਮੰਨ ਲੋ ਲੜਕੇ ਤੋਂ ਦੋ ਚਾਰ ਉਂਗਲਾਂ ਘੱਟ ਹੋਊ।'

"ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਪੱਟਿਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਣੇ ਨੂੰ। ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਾਲੀ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ ਐਂ ਦਸਦੇ ਨੇ ਬਈ ਪੁੱਛੋਂ ਕੁਝ ਨਾ। ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਆਹ ਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ।" ਹੁਣ ਸਿਰੀਏ ਨੇ ਚੋਟ ਜਮਾ ਉਹਦੇ ਦੁਖਦੀ ਰਗ 'ਤੇ ਮਾਰ'ਤੀ ਸੀ।

ਭਾਗ ਅੱਗ ਬਬੂਲਾ ਹੋ ਗਿਆ, "ਤੂੰ ਫੇਰ ਕੀ ਮਹਿਲ ਪਾ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਹੜੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਨ੍ਹੀਂ ਪਏ।" ਕਹਿੰਦਾ ਉਹ ਉਥੋਂ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਮਗਰੋਂ ਪੀਤੂ ਤੇ ਸਿਰੀਆ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ, "ਬੰਦਾ ਮਾੜਾ ਨ੍ਹੀਂ ਪਰ ਸਾਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਵਧਾ ਕੇ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਨ੍ਹੀਂ ਜਾਂਦੀ।"

ਭਾਗ ਹੁਣ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਉਸੇ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਕੰਮ ਜਾਣ ਲਗਿਆ ਸੀ। ਨਵੇਂ ਟਾਇਰ ਟਿਊਬ ਤੇ ਗਰੀਸ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਈਕਲ ਤੁਰਦਾ ਰਵਾਂ ਸੀ। ਆਲੂ ਪੁੱਟ ਕੇ ਜਦ ਉਹ ਹਟੇ ਤਾਂ ਆਖਰੀ ਟਰਾਲੀ ਵੇਲੇ ਭਾਗ ਨੇ ਕਾਕਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਪੀਤੂ ਝੂਰ ਦਾ ਸੌ ਰੁਪਿਆ ਦੇਣਾ, ਉਹ ਦੇ ਦਿੰਦਾ।"

ਕਾਕਾ ਜੀ ਟਾਲਾ ਲਾਉਣ ਦੇ ਮੂਡ 'ਚ ਐ। ਕਾਕਾ ਜੀ ਗੱਲ ਟਾਲਦਾ ਭਾਗੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ, "ਚਾਚਾ ਆਪਣੇ ਕਿੱਲੇ 'ਚੋਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਝਾੜ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਹੋਣਾ?" ਭਾਗ ਆਪਣੀ ਮਟਮੈਲੀ ਜਿਹੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਖਿੱਚਦਾ ਬੋਲਿਆ, "ਭਤੀਜ ਵੀਹ ਬਾਈ ਤਾਂ ਕਿਧਰੇ ਨ੍ਹੀਂ ਗਈ।"

ਫੇਰ ਕਾਕਾ ਜੀ ਭਾਗ ਨੂੰ ਥੱਲੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਪੁੱਛ ਬੈਠਾ, "ਵੈਸੇ ਚਾਚਾ ਜਦ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਜਮੀਨ ਸੀ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਝਾੜ ਨਿਕਲਦਾ ਸੀ?" ਭਾਗ ਬੋਲਿਆ, "ਲੈ ਭਤੀਜ ਮੇਰੀ ਜਮੀਨ 'ਚੋਂ ਤਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਬੱਤੀ ਤੇਤੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨ੍ਹੀਂ ਸੀ ਨਿਕਲਿਆ।"

ਕਾਕਾ ਜੀ ਬੋਲਿਆ, "ਫੁੱਦੂ ਹੋਊ ਜਿਹੜਾ ਅੱਜ ਤੋਂ ਝਾੜ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸੇ।"

ਸਾਰੇ ਆਲੂ ਵੇਚ ਕੇ ਕਾਕਾ ਜੀ ਪੂਰੇ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਤੇ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਚਾਚਾ ਅੱਜ ਮੈਂ ਝਟਕਾ ਲੈ ਕੇ ਆਊਂਗਾ ਮੋਟਰ 'ਤੇ, ਗਲਾਸੀ ਖੜਕਾਵਾਂਗੇ। ਤੂੰ ਗੰਢੇ ਛਿੱਲ ਕੇ ਰੱਖੀਂ। ਨਾਲੇ ਤੈਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ੈ ਦਖੋਣੀ ਐ।"

"ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਭਤੀਜ?"

"ਮੈਂ ਨਮਾਂ ਬੰਬੂਕਾਟ ਲਿਆਂਦਾ ਬੁਲੇਟ।"

ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕਾਕਾ ਜੀ ਨਵੇਂ ਬੁਲੇਟ 'ਤੇ ਖੇਤ ਨੂੰ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਭਾਗ ਦੇ ਸਾਈਕਲ ਨਾਲ ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ'ਤਾ। ਭਾਗ ਸਾਈਕਲ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਰੁਕ ਗਿਆ। ਓਸ ਨੇ ਬੈਠ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਚੈਨ ਚੜ੍ਹਾਈ, ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਪੈਡਲਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਜੋ ਸਿਰਫ ਕੀਲੀਆਂ ਹੀ ਸਨ, ਪੈਡਲ ਦਾ ਤਾਂ ਨਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਰਗਾਟਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸਾਈਕਲ ਉਜੜਿਆ ਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਸੀ, ਸਾਈਕਲ ਕਾਹਦਾ ਸੀ, ਬੱਸ ਨਾਂ ਦਾ ਹੀ। ਉਂ ਤਾਂ ਕਬਾੜ ਹੀ ਸੀ। ਚੈਨ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਭਾਗ ਨੇ ਨਵੇਂ ਬੁਲੇਟ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਦੇ ਉਪਰੋਂ ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ, "ਕਾਕਾ ਜੀ ਜਮਾ ਨਵਾਂ ਲਿਆਂਦਾ ਫੇਰ?"

"ਆਹੋ ਚਾਚਾ ਮੇਰੀ ਬੜੀ ਦੇਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸੀ।"

"ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਦਾ ਆਇਆ ਭਲਾਂ?"

"ਡੇਢ ਲੱਖ ਦਾ ਚਾਚਾ।"

"ਹੱਲਾਅਅ!" ਭਾਗ ਨੇ ਹੱਲਾ ਲਮਕਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੁੱਛਿਆ, "ਭਲਾਂ ਇਹ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਸਪੀਡ 'ਤੇ ਭੱਜ ਲੈਂਦਾ ਹੋਊ ਭਤੀਜ?"

ਕਾਕਾ ਜੀ ਹੁਣ ਪੂਰੀ ਫੂਕ ਛੱਕ ਗਏ ਸੀ। ਕਹਿੰਦਾ, "ਚਾਚਾ ਸੌ 'ਤੇ ਤਾਂ ਆਮ ਹੀ ਭੱਜ ਲੈਂਦਾ, ਉਂ ਕੰਪਨੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਪੀਡ ਡੇਢ ਸੌ ਤੋਂ ਉਪਰ ਦੱਸੀ ਆ।"

"ਹੱਲਾ!" ਭਾਗ ਨੇ ਹੱਲਾ ਫੇਰ ਲਮਕਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਗੇੜਾ ਕੱਢ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, "ਭਤੀਜ ਲੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਭੀਡੇ ਨੂੰ ਵੀ ਦਮਾ ਪਰ ਉਹਨੇ ਸਾਲਾ ਭਜੌਣਾ ਬਹੁਤ ਐ।"

ਕਾਕਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਹੱਸਿਆ ਤੇ ਭਾਗ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, "ਚਾਚਾ ਤੂੰ ਵੀ ਬੱਸ।"

ਕਾਕਾ ਜੀ ਨੇ ਚਾਚੇ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਗਲਾਸੀ ਖੜਕਾਈ, ਇੱਕ ਦੋ ਪੈਗ ਚਾਚੇ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਬਾਕੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਲੁਆ ਦਿੱਤੇ। ਜਦ ਭਾਗ ਨੂੰ ਸਰੂਰ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬੋਲਣ ਲੱਗਾ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ, "ਕਾਕਾ ਜੀ ਕਾਲਜ ਦੀ ਸੁਣਾ ਕੋਈ।"

"ਲੈ ਚਾਚਾ ਓਥੇ ਦੀ ਕੀ ਪੁਛਦੈਂ? ਕੁੜੀਆਂ ਤਾਂ ਐਂ ਬਣ ਠਣ ਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਪਰੀਆਂ ਹੋਣ।"

"ਤੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਪਸੰਦ ਕੀਤੀ ਪਰੀ?"

"ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਨ੍ਹੀਂ।" ਉਹ ਸ਼ਰਮਾ ਕੇ ਪਰੇ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਕਰ ਗਿਆ।

"ਦੇਖ ਪੁੱਤ ਜੀਹਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਪਿਆਰ ਕਰੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਨਾ ਦਈਂ।"

"ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਪਿਊਰ ਦਾ ਥੋਡੇ ਆਲਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨ੍ਹੀਂ ਪਰ ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਮੋਹ ਕਰੇ ਏਥੋਂ ਕਰੀ।" ਭਾਗ ਨੇ ਆਪਣੀ ਉਂਗਲੀ ਦੋ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਜੋਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਛਾਤੀ ਤੇ ਦਿਲ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਲਾਈ।

"ਚਾਚਾ ਤੂੰ ਕਦੇ ਕੀਤਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਿਆਰ?"

"ਹਾਂ, ਕੀਤੈ।"

"ਕਿਸ ਨੂੰ?"

"ਤੇਰੀ ਚਾਚੀ ਨੂੰ। ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਲੈ ਗਿਆ ਰੱਬ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਖੋਹ ਕੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਜਾਨ ਛਿੜਕਦੀ ਸੀ। ਜਦ ਤੇਰੀ ਚਾਚੀ ਵਿਆਹ ਕੇ ਲਿਆਂਦੀ ਤਾਂ ਅਲੱਗ ਤੋਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਮਰਾ ਹੁੰਦਾ ਨ੍ਹੀਂ ਸੀ, ਇਕ ਸਬਾਤ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਛੱਤ 'ਤੇ ਮੰਜੇ ਲਵਾ'ਤੇ ਭਾਈ।"

ਕਾਕਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਚਾਚਾ ਮੰਜੇ ਲਵਾ ਤੇ ਕੇ ਲਵਾ'ਤਾ?" ਕਾਕਾ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਹੁਣ ਸਰੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

"ਜੋ ਮਰਜੀ ਸਮਝ ਲੈ ਭਤੀਜ, ਚੰਨ ਚਾਨਣੀ ਰਾਤ ਸੀ ਮੈਂ ਤੇ ਤੇਰੀ ਚਾਚੀ। ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਭਾਗਾਂ ਆਲੀਏ ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਤਾਂ ਸਾਲਾ ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਹੜ੍ਹ ਆਇਆ ਪਿਆ।' ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, 'ਜੀ ਜਦੋਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਸਾਕ ਪੱਕਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਰੋਜ਼ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਗੁੱਤ ਜਾਣੀ ਦੀ ਨਾ ਜਿਵੇਂ ਸੱਪਣੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਮੇਰੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਲੜ ਜਾਂਦੀ। ਮੈਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੁਪਨੇ 'ਚ ਇਓਂ ਲਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਚੁੰਨੀ ਸਰਕੋਂਦਾ ਹੋਵੇ।'

ਭਾਗ ਕਈ ਸਾਲ ਪਿੱਛੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਐਂ ਲਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਾਲੀ ਰਾਤ 'ਚ ਤਾਰੇ ਝੁਰਮਟ ਪਾਈ ਬੈਠੇ ਹੋਣ। ਉਹਦਾ ਚਿਹਰਾ ਐਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਅਸਮਾਨ 'ਤੇ ਤਾਰੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਝੜ ਰਹੇ ਹੋਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ 'ਚ ਭਾਗ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਤਰੰਗੀ ਪੀਂਘ ਪੈਂਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗੀ ਤੇ ਓਸ ਸਤਰੰਗੀ ਪੀਂਘ 'ਤੇ ਭਾਗ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਝੂਟੇ ਲੈਣ ਲੱਗੇ। ਪੀਂਘ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਐਨੀ ਉਚੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਿ ਬੱਦਲਾਂ ਨੂੰ ਛੂ ਕੇ ਮੁੜੀ। ਫੇਰ ਜਦ ਵੀ ਸਤਰੰਗੀ ਪੀਂਘ ਪੈਂਦੀ, ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਜੀਅ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਅੱਖ ਮਿਲਾ ਕੇ ਹੱਸ ਪੈਂਦੇ। ਭਤੀਜ ਤੇਰੀ ਚਾਚੀ ਨੂੰ ਸਤਰੰਗੀ ਪੀਂਘ ਪੈਂਦੀ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਸੀ।

ਮੈਂ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹਨੂੰ ਛੇੜਦਾ। 'ਅੱਜ ਪੁਆ ਦਿਆਂ ਫੇਰ ਸਤਰੰਗੀ ਪੀਂਘ?' ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ, 'ਆਹੋ ਪਵਾ ਦੇ।' ਤੇ ਸ਼ਰਮਾ ਕੇ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਲੈਂਦੀ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਮੋਹ ਬਾਹਲਾ ਸੀ। ਜਦ ਭੀਡਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਉਹ ਅਕਸਰ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ, 'ਆਪਾਂ ਏਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੌਣਾ ਜ਼ਰੂਰ ਐ।' ਫੇਰ ਭਤੀਜ ਜਦ ਭੀਡਾ ਪੰਜ ਕੁ ਸਾਲ ਦਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਭੀਡੇ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਸਕੂਲ ਛੱਡ ਕੇ ਆਉਂਦੀ, ਆਪ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਵੀ ਉਹ ਭੀਡੇ ਨੂੰ ਸਕੂਲੋਂ ਲੈਣ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਜਦ ਫਿਰਨੀ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਗਈ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨ੍ਹੀਂ ਇਕ ਟਰੈਕਟਰ ਵਾਲਾ ਰੇਤੇ ਦੀ ਟਰਾਲੀ ਭਰ ਕੇ ਭਜਾਈ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਭੀਡੇ ਦੀ ਮਾਂ 'ਤੇ ਟਰੈਕਟਰ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੱਚੀ ਤੀਹ ਫੁੱਟ ਘਸੀਟਦਾ ਲੈ ਗਿਆ।

ਜਦ ਮੈਂ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਨ੍ਹੀਂ ਬਚਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਸੱਟ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਹ ਵਿਚਾਰੀ ਉਥੇ ਹੀ ਦਮ ਤੋੜ ਗਈ। ਤੇ ਮੇਰੀ ਸਤਰੰਗੀ ਪੀਂਘ ਟੁੱਟ ਗਈ...।"

ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਚੁੱਪ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ। ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਭਾਗ ਤੇ ਕਾਕਾ ਬੋਲੇ ਨਾ। ਭਾਗ ਦਾ ਗਲਾ ਭਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਨਿਗ੍ਹਾ ਮਾਰੀ ਜਿਵੇਂ ਸਤਰੰਗੀ ਪੀਂਘ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਅਸਮਾਨ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ ਸੀ। ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਤਿੱਤਰਫੰਗੀ ਬਦਲੀ ਜਿਹੀ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪੈਂਦੀ ਆ। ਸਾਰਾ ਮਾਹੌਲ ਚੁੱਪ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਭਾਗੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਨ ਲਈ ਸਾਹ ਰੋਕੀ ਬੈਠੀ ਹੋਵੇ।

"ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਚਾਚਾ?"

"ਫੇਰ ਕੀ ਭਤੀਜ, ਮੈਂ ਫੇਰ ਇਕੱਲੇ ਨੇ ਭੀਡੇ ਨੂੰ ਪਾਲ੍ਹਿਆ।"

"ਤੂੰ ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਕਰਵੌਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨ੍ਹੀਂ ਕੀਤੀ?"

"ਭਤੀਜ ਦਿਲੋਂ ਪੁੱਛੇ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵੌਣ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਜਿਹਾ ਹੀ ਨੀਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਦੂਜਾ ਘੱਟ ਜਮੀਨੇ ਜੱਟ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਕਿਹੜਾ ਕੁੜੀ ਦਿੰਦੈ?"

ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਵਾਪਿਸ ਮੁੜਿਆ ਜਦ ਕਾਕਾ ਜੀ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਹੋਰ ਹਾੜਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਤੇ ਫੇਰ ਕਾਕਾ ਉਹੀ ਗੱਲ ਪੁੱਛ ਬੈਠਾ ਜਿਹੜੀ ਭਾਗ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਕਲੀਫ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਪੁੱਛੇ ਪਰ ਹਰ ਕੋਈ ਉਸ ਦੀ ਦੁਖਦੀ ਰਗ 'ਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹੱਥ ਧਰਦਾ।

"ਚਾਚਾ ਫੇਰ ਤੂੰ ਬੇਜਮੀਨਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ?"

ਭਾਗ ਨੂੰ ਐਂ ਲੱਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਾਕਾ ਜੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋਣ, "ਚਾਚਾ ਤੂੰ ਫੇਰ ਬੇਜ਼ਮੀਰਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ?" ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਤੇ ਬੇਜ਼ਮੀਰੇ ਦਾ ਫਰਕ। ਪਰ ਕਾਕਾ ਜੀ ਦਾ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਸੁਪਨੇ ਦਾ ਸੱਚ

ਸ਼ਬਦ ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ
ਫੋਨ: 734-259-9353

ਕਹਾਵਤ ਹੈ, ਸੁਪਨੇ ਵੀ ਕਦੀ ਸੱਚੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ! ਸੁਪਨਾ ਨੀਂਦ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਚਲਚਿੱਤਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੌਂ ਰਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਖੁਦ ਕਾਗਜ਼ੀ ਨਾਇਕ ਜਾਂ ਖਲਨਾਇਕ ਬਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੁਪਨੇ ਦੁਖਾਂਤਕ, ਸੁਖਾਂਤਕ, ਮਿਲੇ-ਜੁਲੇ, ਊਲ-ਜਲੂਲ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵੀਭਤਸੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਫਿਲਮਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸੁਪਨਾ ਅਜਿਹਾ ਅਨੁਭਵ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਭਰਮ ਨੀਂਦ ਟੁੱਟਣ ਦੇ ਝਟ ਪਿਛੋਂ ਮਿਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਪਨੀਲਾ ਅਨੁਭਵ ਨੀਂਦ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਮਨ ਦੀ ਉਧੇੜ-ਬੁਣ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਦਿਮਾਗ ਆਪਣੇ

ਅੰਦਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਏ ਕੂੜ-ਕਬਾੜ ਦੀ ਛਾਂਟੀ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਐਨ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਾਂਗ, ਜੋ ਫਾਲਤੂ ਡਾਟੇ ਨੂੰ ਬਿਲੇ ਲਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਝੋ ਸੁਪਨੇ ਮਨ ਦਾ ਜੁਲਾਬ ਹਨ। ਇੰਜ ਸਾਫ ਹੋ ਗਏ ਦਿਮਾਗ ਨਾਲ ਮਨ ਸੰਤੁਲਤ ਤੇ ਚੁਸਤ-ਫੁਰਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਸੁਪਨੇ ਬੇਸਿਰ-ਪੈਰ, ਟੁੱਟਵੇਂ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹ ਚਿਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕਈ ਸੁਸੰਗਤ, ਰਵਾਂ ਅਤੇ ਨਾਵਲੀ ਵਿਸਤਾਰ ਵਾਲੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਸਮੁੱਚੀ ਨੀਂਦ ਦੌਰਾਨ ਮਨੁੱਖ ਲਗਾਤਾਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸੁਪਨੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਾਗਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ।

ਸੁਪਨੇ ਅਤੇ ਨੀਂਦ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰਜ ਤੇ ਮਨੋਰਥ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਬਹੁਤੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਬਣੀ। ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਮਨੋਚਿਕਿਤਸਕ ਸਿਗਮੰਡ ਫਰਾਇਡ ਅਤੇ ਯੁੰਗ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਸੀਂ ਗੁਪਤ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖਦਾਇਕ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਦਾ ਬਦਲ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਤਾ ਰਹੀਆਂ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਛੁਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਉਸ ਨੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਬੀਆਂ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੱਸਿਆ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਾਮ ਬਿਰਤੀ ਦਾ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦਮਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੁਪਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। 'ਸੁਪਨੇ ਵੀ ਕਦੀ ਸੱਚੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ', ਵਾਲੀ ਉਕਤੀ ਵਿਚ ਫਰਾਇਡ ਦੇ ਇਸੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 'ਬਿੱਲੀਆਂ ਨੂੰ ਚੂਹਿਆਂ ਦੇ ਸੁਪਨੇ' ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ!

ਸੁਪਨਾ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਹੋਰ ਮੁਰਾਦਾਂ ਵੀ ਹਨ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਲਈ ਚਿਤਵੇ ਆਦਰਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਵੀ ਸੁਪਨਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਡਾਕਟਰ ਤੇ ਕੋਈ ਡਾਕੂ ਬਣਨ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। 'ਸੁਪਨੇ ਲੈਣੇ' ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਦਾਈਏ ਬੰਨ੍ਹਣੇ ਜਾਂ ਆਸਾਂ ਬੰਨ੍ਹਣੀਆਂ। ਅਚਾਨਕ ਨੀਂਦ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਨਾਲ ਸੁਖਾਂਤਮਈ ਸੁਪਨਾ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਤੜਪ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 'ਸੁਪਨੇ ਟੁੱਟਣੇ' ਉਕਤੀ ਵਿਚ ਏਹੀ ਭਾਵ ਹੈ। ਇੰਜ ਸੁਪਨਾ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਲਪਨਾ ਮਾਤਰ ਵੀ ਹੈ। 'ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ' ਖਿਆਲੀ ਪੁਲਾਓ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਸੁਪਨੇ ਜਾਂ ਦਿਨ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਉਕਤੀਆਂ ਵੀ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਪਿਆਰੇ ਸੁਪਨੇ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਮਤਲਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੜ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਜਾਂ ਖਤਮ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ,

ਇਕ ਦਿਨ ਤੈਨੂੰ ਸੁਪਨਾ ਥੀਸਣ
ਗਲੀਆਂ ਬਾਬਲ ਵਾਲੀਆਂ।
ਉਡ ਗਏ ਭੌਰ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਕੋਲੋਂ,
ਸਣ ਪੱਤਰਾਂ ਸਣ ਡਾਲੀਆਂ।

ਅਧਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਸ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਵਾਲੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਮੰਨਦਿਆਂ ਇਸ ਦੀ ਸੁਪਨੇ ਨਾਲ ਉਪਮਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ,

ਰਾਮੁ ਗਇਓ ਰਾਵਨੁ ਗਇਓ
ਜਾ ਕਉ ਬਹੁ ਪਰਵਾਰੁ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਖਿਰੁ ਕਛੁ ਨਹੀ
ਸੁਪਨੇ ਜਿਉ ਸੰਸਾਰੁ॥

ਹੋਰ ਦੇਖੋ,

ਝੂਠੈ ਮਾਨੁ ਕਹਾ ਕਰੈ
ਜਗੁ ਸੁਪਨੇ ਜਿਉ ਜਾਨੁ॥
ਇਨ ਮੈ ਕਛੁ ਤੇਰੋ ਨਹੀ
ਨਾਨਕ ਕਹਿਓ ਬਖਾਨਿ॥

ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਵੀ ਏਹੀ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਹੈ,

ਰਾਂਝਾ ਆਖਦਾ ਇਹ ਜਹਾਨ ਸੁਫਨਾ,
ਪਰ ਜਾਵਣਾ ਹੈ ਮਤਵਾਲੀਏ ਨੀ।

ਸੁਪਨੇ ਚਾਹੇ ਭਰਮ ਹੋਣ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸਾਰਥਕ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇੱਕ ਯਥਾਰਥਕ ਅਨੁਭਵ ਹੈ, ਜੋ ਹਰ ਕੋਈ, ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੰਢਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਪਨ-ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਪਨੇ 'ਚ ਆਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਭਵਿੱਖਵਾਣੀ ਸਮਾਨ ਹਨ। ਮਾਨਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ, ਸੱਚਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੁਹ-ਸੁਪਨਾ ਅਰਥਾਤ ਅਮੰਗਲਕ ਜਾਂ ਖੋਟੇ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਆ ਰਹੀ ਬਿਪਤਾ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਰੀਬੀ ਦੀ ਮੌਤ ਜਾਂ ਦੁਰਘਟਨਾ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਹਰ ਰਵਾਇਤੀ ਸਮਝ ਵਿਗਿਆਨਕ ਕਸਵੱਟੀ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੀ। ਸੁਪਨਦੋਸ਼ ਅਰਥਾਤ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਧਾਤ ਪੈਣ ਨੂੰ ਵੈਦ ਹਕੀਮ ਗੱਭਰੂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭਿਆਨਕ ਬੀਮਾਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਬੋਝ ਹਲਕਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਿਹਤਮੰਦ ਕ੍ਰਿਆ ਹੈ।

ਜ਼ਰਾ ਸੁਪਨਾ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸੱਚ ਜਾਣੀਏ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਸੁਪਨਾ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਸੁਫਨਾ ਵਜੋਂ ਉਚਾਰਦੇ ਤੇ ਲਿਖਦੇ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਨਿਆਣਪੁਣੇ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਖਨਾ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸਾਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਹੋਰ ਬੱਚੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਣ, ਇਹ ਬਾਲ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਸੁਪਨੇ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਅਰਥ ਨੀਂਦ ਲੈਣਾ ਜਾਂ ਸੌਣਾ ਹੀ ਹੈ, "ਜਾਗਨ ਤੇ ਸੁਪਨਾ ਭਲਾ॥" (ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ), ਭਾਵੇਂ ਅੱਜ ਇਹ ਨੀਂਦ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਵੱਖਰੀ ਹਸਤੀ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਸੁਪਨੇ ਸੌਣ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜ ਹਿੱਸਾ ਹਨ।

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਬਦ 'ਸਵਪ' ਦਾ ਅਰਥ ਸੌਣਾ ਹੀ ਹੈ, 'ਇਤ: ਸਵਪਿਤਿ ਕੇਸ਼ਵ:' ਅਰਥਾਤ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਕੇਸ਼ਵ (ਭਗਵਾਨ ਵਿਸ਼ਣੂ) ਸੌਂ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਹੋਰ ਅਰਥ ਹਨ-ਲਿਟਣਾ, ਆਰਾਮ ਕਰਨਾ ਤੇ ਮਗਨ ਹੋਣਾ, ਮਾਨੋ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਖੋਏ ਹੋਣਾ। ਸਵਪ ਤੋਂ ਬਣੇ ਸਵਪਨ ਵਿਚ ਸੌਣ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸੁਪਨਾ ਲੈਣ ਦੇ ਭਾਵ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਸੁੱਪਣੋ ਹੈ। ਪਾਠਕ ਸਮਝ ਗਏ ਹੋਣਗੇ, ਪੰਜਾਬੀ ਸੌਣਾ ਵੀ ਸਵਪਨ ਦਾ ਹੀ ਵਿਕਸਿਤ ਰੂਪ ਹੈ, 'ਬਾਬਾ ਹੋਰ ਸਉਣਾ ਖੁਸੀ ਖੁਆਰੁ॥' (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ)

ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਅੱਜ-ਭਲਕ ਸਦਾ ਦੀ ਨੀਂਦੇ ਵੀ ਸੌਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਬੇਫਿਕਰੀ ਵਿਚ ਲੰਮੀਆਂ ਤਾਣ ਕੇ ਸੌਂਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਵਪਨ ਦੇ ਭੂਤਕਾਲੀ ਕਾਰਦੰਤਕ ਸੁਪਤ ਦਾ ਅਰਥ 'ਸੁੱਤਾ ਹੋਇਆ' ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਅੰਗ ਦਾ ਸੁੰਨ ਹੋਣਾ ਵੀ, "ਸੁਖ ਸੋਂ ਸੁਪਤ ਸਿੰਘ ਛੇੜਯੋ ਤੈਂ ਕਰਾਲ ਕੋ।" (ਗੁਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੂਰਜ) ਪੰਜਾਬੀ 'ਸੁੱਤਾ' ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਭਾਵ ਹਨ। ਸੁੱਤਾ ਸ਼ਬਦ ਸੁਪਤ ਦਾ ਹੀ ਸੰਕੁਚਿਤ ਰੂਪ ਹੈ, ਇਥੇ 'ਪ' ਧੁਨੀ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪਾਲੀ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਸੁੱਤ ਦਾ ਅਰਥ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਜਾਂ ਸੌਣ ਹਿੱਤ ਪਿਆ ਹੈ। 'ਸੋਤਾ ਪੈਣਾ' ਦਾ ਅਰਥ ਸੌਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਹੋਰ ਹਿੰਦ-ਆਰਿਆਈ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਰਲਦੇ-ਮਿਲਦੇ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਏਹੀ ਭਾਵ ਹਨ। ਦਰਦ ਭਾਸ਼ਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚਲੀ ਪਸ਼ਾਈ ਸ਼ਾਖਾ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਉਪਬੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਅਰੰਭਲੀ 'ਸ' ਧੁਨੀ ਅਲੋਪ ਹੋ ਕੇ ਪਲੋਵੇ, ਪਲੋਬੋ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਨੀਂਦ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਸੁਪਨੇ ਵਾਲੇ ਅਰਥ ਕਿਧਰੇ ਘਟ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਸੌਣਾ ਤੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਸੁਆਲਣਾ-ਸੁਲਾਉਣਾ, (ਬਹਿਣਾ ਤੋਂ ਬਹਾਲਣਾ ਵਾਂਗ) ਸੁਆਉਣਾ ਪ੍ਰੇਰਣਾਰਥਕ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਬਣੀਆਂ। ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾਵਰ ਦਵਾਈ ਦੇ ਕੇ ਸੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੁਪਨਾ ਸ਼ਬਦ ਹਿੰਦ-ਯੂਰਪੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਰੋਪੀ ਮੂਲ ਹੈ Swep ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੌਣ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਕ ਭਾਰੋਪੀ ਸ਼ਬਦ Swápati ਵਿਚ ਸੁੱਤੇ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ। ਇਸ ਅੱਗੇ 'No' ਲਾ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਪਿਛੇਤਰੀ ਰੂਪ ਬਣਦਾ ਹੈ, Supno. ਇਸ ਤੋਂ ਸੌਣਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਅਵੇਸਤਨ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ, ਖਵਫਨ। ਇਰਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ 'ਸ' ਧੁਨੀ 'ਖ' ਵਿਚ ਵੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਾਰਸੀ ਸ਼ਬਦ ਖਵਾਬ/ਖਾਬ ਸ਼ਬਦ ਇਥੇ ਥਾਂ ਸਿਰ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਅਰਥ ਵੀ ਸੌਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਫਾਰਸੀ ਖਵਾਬਜਾਮਾ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਸੌਣ ਵਾਲੇ ਕਪੜੇ। 'ਖਵਾਬੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ' ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੁਸ਼-ਸਵਪਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੁਹ-ਸੁਪਨਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਿਆਨਕ ਸੁਪਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਖਾਬ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਸੌਣ ਅਤੇ ਸੁਪਨਾ ਲੈਣ ਦੇ-ਦੋਵੇਂ ਅਰਥ ਇੱਕਮਿੱਕ ਹੋ

ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵਾਰਸ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਬੰਦ ਵਿਚ ਖਾਬ ਦੇ ਅਰਥ ਚਾਹੇ ਨੀਂਦ ਕਰ ਲਓ ਚਾਹੇ ਸੁਪਨਾ,

ਗੋਇਆ ਖਾਬ ਦੇ ਵਿਚ ਅਜ਼ਾਜ਼ੀਲ ਡਿੱਠਾ
ਮੈਨੂੰ ਫੇਰ ਮੁੜ ਅਰਸ਼ 'ਤੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਨੇ।
ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਨਹਾਇ ਕੇ ਤੇ
ਬੀਵੀ ਹੀਰ ਦੇ ਪਲੰਘ 'ਤੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਨੇ।

ਬਲੋਚੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਖਵਾਬ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚੋਂ 'ਖ' ਧੁਨੀ ਉਡ ਗਈ ਤੇ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਵਾਬ। ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਖਾਬ ਸ਼ਬਦ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਅਰਥ ਵਜੋਂ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਕਾਵਿਕ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਦੀ ਇੱਕ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਬੋਲ ਹਨ,

ਖਾਬ ਤੇਰੇ ਰਾਤ ਭਰ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ।
ਰਾਤ ਭਰ ਪੋਟੇ ਵਫਾ ਦੇ ਔਂਸੀਆਂ ਪਾਂਦੇ ਰਹੇ।

Swep ਮੂਲ ਤੋਂ ਬਣੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਲਈਏ। ਰੋਮਨ ਮਿਥਿਹਾਸ ਵਿਚ ਨੀਂਦ ਦੇ ਦੇਵਤੇ ਦਾ ਨਾਂ Somnus ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਤੇ ਗਰੀਕ Hypnos ਰਾਤ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਭਰਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੇ ਪੁਰਾਣੀ ਨੌਰਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਸਵੈਫਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਸੁਪਨਾ। ਉਨੀਂਦਰੇ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ Insomnia ਆਮ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਨਿਖੇਧੀਸੂਚਕ ਅਗੇਤਰ 'In' ਦੇ ਅੱਗੇ Somnus (ਸੌਣਾ) ਲਾ ਕੇ। ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਦੇਖੋ, Somniloquy (ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਬੋਲਣਾ), Somnolence (ਨਿੰਦਰਾਈ ਅਵਸਥਾ, ਊਂਘ), Somnambulism (ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਤੁਰਨਾ)। ਲਾਤੀਨੀ Sopor ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਡੂੰਘੀ ਨੀਂਦ ਜਾਂ ਸੁਸਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਣੇ Soporific ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਨੀਂਦ ਲਿਆਊ (ਦਵਾਈ ਆਦਿ)। Supno ਮੂਲ ਦੇ ਟਾਕਰੇ 'ਤੇ ਗਰੀਕ ਵਿਚ Hypno ਸ਼ਬਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਣੇ Hypnosis ਅਤੇ Hypnotism ਆਮ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਸੀਂ ਸੰਮੋਹਨ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਮੁਢਲਾ ਅਰਥ 'ਨੀਂਦ ਆਉਣ' ਦਾ ਹੈ। ਹਿਪਨੋਟਿਜ਼ਮ ਦੌਰਾਨ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਆਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਅੰਗ ਹਿਲਾ ਜੁਲਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਪਰ ਦੂਜੇ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁੰਘਾਰਾ ਭਰਦਾ ਜਾਂ ਹਰਕਤ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਨੋਚਿਕਿਤਸਕ ਇਸ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੱਬੀਆਂ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਝਰੀਟਾਂ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਇਹੀ ਸੀ, 'ਬੇਜ਼ਮੀਰਾ'। ਉਹ ਬੇਜ਼ਮੀਰਾ ਤਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨ੍ਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਟਾਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, "ਦੇਖ ਭਤੀਜ ਜਦ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਰੰਡੀ ਬਜ਼ਾਰ ਜਾਂਦੈ ਤਾਂ ਰੰਡੀ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਪੁੱਛਦੈ, 'ਤੂੰ ਇਹ ਧੰਦਾ ਕਿਉਂ ਅਪਨਾਇਆ?' ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ, ਇਹਨੇ ਕਿਹੜਾ ਮੇਰਾ ਡੋਲਾ ਲੈ ਜਾਣਾ ਤੇ ਉਹ ਇਹੀ ਕਹਿੰਦੀ ਆ, 'ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਤੇ ਤੁਰਦਾ ਹੋ।' ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕਹਿਨਾਂ ਪੁੱਤਰਾ, ਜੋ ਹੋ ਗਿਆ ਸੋ ਗਿਆ, ਤੂੰ ਕਿਹੜਾ ਉਹ ਜਮੀਨ ਦੁਬਾਰਾ ਮੇਰੇ ਨਾਂ ਲਵਾ ਦੇਵੇਂਗਾ? ਛੱਡ ਏਸ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਫੇਰ ਕਦੇ ਸਹੀ।"

"ਨਹੀਂ ਚਾਚਾ ਅੱਜ ਮੈਂ ਸੁਣਨੀ ਆ।"

"ਅੱਛਾ ਲੈ ਸੁਣ ਫੇਰ।" ਉਹਨੇ ਇਕ ਮੋਟਾ ਜਿਹਾ ਹਾੜਾ ਪਾ ਲਿਆ ਤੇ ਗੱਲ ਸੁਣੌਨ ਲੱਗਾ, "ਮੇਰੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਹਿੰਮਤੀ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਕੇ ਉਹ ਤਰੱਕੀ ਕਰੇ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਪੂਰਾ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ, ਸਾਡੇ ਘਰ ਸਿਰਫ ਵੀਹ ਕਿਲੋ ਕਣਕ ਸੀ ਤੇ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਕਰਜਾ ਸੀ।

ਬਾਪੂ ਨੇ ਆੜ੍ਹਤੀਆਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦੇਣੇ ਸੀ ਪਰ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਜੁਗਾੜ ਕਿਧਰੋਂ ਨ੍ਹੀਂ ਬਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਏਸ ਗੱਲ ਦਾ ਝੋਰਾ ਉਹਨੂੰ ਵਿਚੋ ਵਿਚ ਖਾਈ ਜਾਂਦਾ। ਅਸੀਂ ਕੰਮ ਵੀ ਬਥੇਰਾ ਕਰਦੇ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਕਮਾਈ ਪਤਾ ਨ੍ਹੀਂ ਕਿਧਰ ਜਾਂਦੀ। ਉਹ ਜਦ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਘਰ ਵਾਸਤੇ ਜਲੇਬੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ। ਉਸ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਲੈ ਬਾਪੂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਖਾ ਲੈ ਜਲੇਬੀਆਂ।' ਮੈਨੂੰ ਗੱਲ ਦੀ ਸਮਝ ਨਾ ਲੱਗੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਮਹਿਮਾਨ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਬਾਪੂ ਨੇ ਉਸ ਸਾਲ ਪੰਜ ਕਿਲੇ ਹੋਰ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਲਏ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਕਣਕ ਬੀਜੀ। ਰੇਹ ਪਾ ਕੇ ਪੂਰੀ ਤਕੜੀ ਕਰ ਲਈ। ਤੂੰ ਦੇਖ ਲੈ, ਮੈਂ ਤੇ ਬਾਪੂ ਜਦ ਖੇਤ ਵੱਲ ਗੇੜਾ ਮਾਰਦੇ ਤੇ ਸਾਡਾ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਬੋਲੀਆਂ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਕਰਦਾ। ਕਣਕ ਨਿੱਸਰ ਗਈ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਭਾਅ ਮਾਰਨ ਲੱਗੀ। ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਦਿਨ ਨੇੜੇ ਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਮੌਸਮ 'ਚ ਤਪਸ਼ ਵੀ ਆਉਣ ਲੱਗੀ।

ਕਣਕ ਦਾ ਰੰਗ ਜਮਾ ਸੋਨੇ ਵਰਗਾ ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ। ਐਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਸੋਨਾ ਪਿਆ ਹੋਵੇ। ਬੱਸ ਭਤੀਜ ਫੇਰ ਪਤਾ ਈ ਨ੍ਹੀਂ ਲੱਗਾ ਕਿੱਧਰੋਂ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਤੇ ਸਾਡੇ ਦੇਖਦੇ-ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਸਾਰੀ ਕਣਕ ਨੂੰ ਅੱਗ ਪੈ ਗਈ। ਮੈਂ ਤੇ ਬਾਪੂ ਪਾਣੀ ਸਿੱਟਦੇ ਪਰ ਹਵਾ ਅੱਗ ਨੂੰ ਹੋਰ ਭੜਕਾ ਦਿੰਦੀ। ਜਿਵੇਂ ਸਾਡੇ ਵੈਰ ਹੀ ਪੈ'ਗੀ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਤੇ ਬਾਪੂ ਭੱਜ-ਭੱਜ ਕੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪੀਪੇ ਚੱਕ ਲਿਆਉਂਦੇ ਤੇ ਅੱਗ 'ਤੇ ਪਾਈ ਜਾਂਦੇ। ਅੱਗ ਮੂਹਰੇ ਸਾਡੀ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਰਾਹ 'ਚ ਆ ਕੇ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਦੂਰ ਖੇਤਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਦਤ ਵਾਸਤੇ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗਾ। ਫੇਰ ਮੈਂ ਕੀ ਦੇਖਦਾਂ ਬਾਪੂ ਕਿਧਰੇ ਨਜ਼ਰੀਂ ਨ੍ਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਦੁਬਾਰਾ ਖੇਤ ਵੱਲ ਭੱਜ ਕੇ ਗਿਆ। ਉਹ ਵੱਟ 'ਚ ਅੜਕ ਕੇ ਐਸਾ ਗਿਰਿਆ, ਉਹਦੇ ਤੋਂ ਮੁੜ ਉਠ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਜਦ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਭਰ ਕੇ ਲਿਆਇਆ, ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਚੀਕ ਸੁਣੀ। ਜਦ ਨੂੰ ਮੈਂ ਭੱਜ ਕੇ ਗਿਆ, ਬਾਪੂ ਵੀ ਕਣਕ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੱਚ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਤੀਜ ਮੇਰਾ ਸਭ ਕੁਝ...।" ਗੱਲ ਭਾਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅਟਕ ਗਈ, "ਹਵਾ ਦੇ ਬੁੱਲੇ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਸਾਹ ਘੁੱਟਣ ਨਾਲ ਉਥੇ ਹੀ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਜਦ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਘੜੀਸ ਕੇ ਬਾਹਰ ਲਿਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕੋ ਗੱਲ ਕਹੀ, 'ਪੁੱਤ ਭੋਏਂ ਜੱਟ ਦੀ ਮਾਂ ਹੁੰਦੀ ਆ, ਏਹਨੂੰ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖੀਂ।" ਫੇਰ ਭਾਗ ਨੇ ਉਚੀ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਉਏ ਬਾਪੂ ਤੂੰ ਕਿੱਥੇ ਚਲੇ ਗਿਆ ਮੈਨੂੰ 'ਕੱਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ।"

ਫੇਰ ਭਾਗ ਦਾ ਰੋਣ ਡੱਕਿਆ ਨਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਧਾਹਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਰੋਇਆ।

ਆਲਾ ਦੁਆਲਾ ਸਭ ਸ਼ਾਂਤ ਸੀ, ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਦੂਰ ਤਿੱਤਰ ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਸੀ।

ਭਾਗ ਉਠਿਆ ਤੇ ਚੁਬੱਚੇ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਸਾਫ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਬੋਲਿਆ, "ਭਤੀਜ ਅੱਜ ਮੈਂ ਕਿਹੜੇ ਵਹਿਣਾਂ 'ਚ ਵਹਿ ਤੁਰਿਆ ਟਾਈਮ ਦਾ ਸਾਲਾ ਪਤਾ ਈ ਨ੍ਹੀਂ ਲੱਗਿਆ। ਚੱਲ ਉਠ ਚਲੀਏ, ਭੀੜਾ ਵੀ ਰਾਹ ਦੇਖਦਾ ਹੋਣਾ, ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਵਾਂਗ ਮੇਰੇ ਬਿਨਾ ਰੋਟੀ ਨ੍ਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਭਾਗੇ ਨੇ ਸਾਈਕਲ ਚੱਕਿਆ ਤੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਵੱਲ ਬਿਨਾ ਨਿਗ੍ਹਾ ਮਾਰੇ ਬਿਨਾ ਪਿੰਡ ਵਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਿਆ।

ਬੋਝ

ਘਰੇ ਮੁਰੰਮਤ ਦਾ ਕੰਮ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤੋੜ-ਭੱਜ ਦਾ ਮਲਬਾ ਚੁੱਕਣ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਅੰਦਰ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਮਜਦੂਰ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਮੈਂ ਮਜਦੂਰਾਂ ਵਾਲੇ ਚੌਂਕ ਜਾ ਕੇ ਮਜਦੂਰ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਹੀ ਲੱਗਾ ਸਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਬਜੁਰਗ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਆਇਆ ਤੇ ਮਜਦੂਰੀ ਲਈ ਤਰਲੇ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਭਾਰ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਆ, ਤੈਥੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ।

"ਨਹੀਂ ਪੁੱਤ ਮੈਂ ਤਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਕੰਮ ਕਰੂੰ, ਟਾਈਮ ਵੀ ਵੱਧ ਲਾ ਦੂੰ ਪੁੱਤ, ਦਿਹਾੜੀ ਲਵਾ ਕੇ ਵੇਖ ਲੈ।" ਬਜੁਰਗ ਦਿਹਾੜੀ ਲਈ ਹਰ ਤਰਲਾ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਵੇਖ ਕੇ ਹਾਮੀ ਭਰਨ ਤੋਂ ਝਿਜਕ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਅਤੇ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸਾਂ, ਤਦੇ ਉਸ ਦੀ ਕਹੀ ਗੱਲ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ, "ਪੁੱਤ ਚਾਰ ਜੀਆਂ ਦੀ ਰੋਟੀ ਦਾ ਵਾਸਤਾ, ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਘਰ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਪੱਕਣੀ, ਕਈ ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ ਦਿਹਾੜੀ ਲੱਗਿਆਂ।" ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਕੰਬ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਘਰ ਲੈ ਆਇਆ। ਵੇਖ ਕੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਦਾ ਪਾਰਾ ਵੀ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਤੇ ਮਿਸਤਰੀ ਵੀ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਵੇਖਣ ਲੱਗਾ। ਮੈਂ ਝੂਠ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹੋਰ ਮਜਦੂਰ ਮਿਲਿਆ ਨਹੀਂ।

ਬਜੁਰਗ ਵਿੱਤੋਂ ਵੱਧ ਜੋਰ ਲਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੁਪਹਿਰੇ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਆਚਾਰ ਜਾਂ ਚਟਣੀ ਦੀ ਮੰਗ ਬੜੇ ਤਰਲੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ, ਉਸ ਕੋਲ ਦੋ ਸੁੱਕੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਸਨ। ਮੈਂ ਸਬਜੀ ਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਰੋਟੀਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲੀਆਂ। ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਬੱਠਲ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਪਰ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਠਾ ਲਿਆ ਤੇ ਇਸ ਉਮਰੇ ਮਜਦੂਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁਛਿਆ।

ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਲਾਗਲੇ ਪਿੰਡੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਮੁੰਡਾ ਸੀ ਜੋ ਕਰਜੇ ਕਾਰਨ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਜਮੀਨ ਸੀ। ਘਰ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਕੈਂਸਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਨਾ ਉਹ ਬਚੀ ਨਾ ਜਮੀਨ। ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਦੋ ਜੁਆਕ ਆ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ। ਨੂੰਹ ਵਿਚਾਰੀ ਕੀ ਕਰੇ, ਕਿੱਥੇ ਜਾਂਦੀ? ਸਾਡੇ ਵਰਗਿਆਂ ਦੀ ਹੀ ਧੀ ਆ, ਕੌਣ ਝੱਲੇ? ਅਖੀਰ ਟੱਬਰ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰ ਆ ਕੇ ਦਿਹਾੜੀ-ਦੱਪਾ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ, ਉਮਰ ਕਰ ਕੇ ਛੇਤੀ ਕੋਈ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਕਦੇ ਦਿਹਾੜੀ ਮਿਲਦੀ ਆ, ਸੁੱਕਾ-ਗਿੱਲਾ ਪੇਟ ਝੁਲਸਾ ਕਰੀ ਜਾਨੇ ਆ। ਪੁੱਤ ਤਾਂ ਸਹੁਰਾ ਦਗਾ ਦੇ ਗਿਆ, ਜੁਆਕ ਤਾਂ ਪਾਲਣੇ ਈ ਆ। ਹੰਝੂ ਪੂੰਝਦਿਆਂ ਉਸ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ।

ਮੈਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਸਾਹਮਣੇ ਪਈ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਭਾਰ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨਾ ਬੋਝ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦਾ ਸੀ।

-ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮਰਾੜ੍ਹ
Gurmeetmararh4442@gmail.com

Sher-E-Punjab Sports & Cultural Society

Sher-E-Punjab Khed Mela VIII

September 22, 2018

(Saturday, 8am-6pm)

Voice of America: 7850 VOA Park Dr., West Chester, Ohio 45069

(Park Entrance from Butler Warren Rd.)

Open Invitation To All

Sports, Entertainment and a lot more

Sports: Athletics Games for Men, Women & Kids Races, Three Leg Race, Shot Put, Tug of War & Other Activities. **Kids Attraction:** Inflatable Bounce Houses and Board Games and much more.

Lucky Draw

1st Prize Motercycle
2nd Prize Laptop
Entry fee $100

Chief Guest (Salhan Brothers)

Baldev Singh Salhan

Gurmit Singh Salhan

Sarabjit Singh Salhan

Women`s Kabaddi Show Match

Free Food , Free Entry, Free Parking

No alcohol allowed in VOA Park

Singer

Sidhu Moose Wala

Event Sponsored by

HACKNEY Since 1891

Tibbi Express Inc.
18 Endeavor Blvd
East Windsor, NJ 08520
Manpreet Singh (Happy Tibbi)
Phone No. (609)947-4777
Tibbi EXPRESS INC. FREIGHT SOLUTIONS

GEMINI JEWELERS
MANUFACTURERS & WHOLESALERS OF EXQUISITE 22K JEWELRY
4836 Business Center Way
Cincinnati, OH 45246
Showroom: 513-874-9303 Factory: 513-783-8689
www.GeminiJewelers.com

Khan SIGNS & AWNINGS

Media Sponsor: Radio Chann Pardesi

Prizes

Kabaddi
1st Prize $10,000
2nd Prize $8,000
3rd Prize $ 6,000
4th Prize $ 4,000

Volleyball
1st prize $3100
2nd Prize $2100

Soccer:
1st Prize $2100
2nd Prize $1500

Shoot Volleyball
1st prize $1100
2nd Prize $500

Kids Games (Cash Awards)
1st Prize $50
2nd Prize $25

For Volleyball Contact:
Happy Mundi 513-816-2636
Parminder Takhar 937-469-0202
Sarabjit Pappal 330-607-3158

For Kabbadi Contact:
Surjeet S. Mavi 513-616-4530
Amarik S. Tiwana 513-410-4101
Happy Matot 513-484-7879
Palwinder Dhillon 718-578-5372

For Soccer Contact:
Bobby Sidhu 937-919-4799
Goldi Mundi 732-208-2216
Daljeet Dali 513-720-4375

Advisory Committee:

Harinder S. Kang, Gurpreet S. Gill, Vineet Gupta, Mani Ram, Parmjit S. Garcha, Bahadur S. Mundi, Narinderpal Tatla.

SHER-E-PUNJAB SPORTS & CULTURAL SOCIETY INC

Society Members:

Amarjit S. Takhar 937-604-0012
Surjeet S. Mavi 513-616-4530
Kumar Pawandeep 937-838-3767
Charanjit S. Brar 317-903-7400
Amarik S. Tiwana 513-410-4101
Amarjit Aggarwal 937-672-1201
Parminder S. Takhar 937-469-0202
Bobby S. Sidhu (937) 919-4799
Gurminder S. Sandhu 513-550-6134
Bahadur S. Kaler 513-446-9687
Jagtar S. Fantu 513-328-7500
Pritampaul Singh 518-469-7864

www.sherepunjabcincy.com Email :sherepunjabsociety@gmail.com

Cincinnati, Dayton, Lima, Columbus (OH)

Special Guest

Jaspreet Singh
Attorney At Law

Platinum Sponsors

Amarjit Singh Takhar

Charanjit Singh Brar

Amrik Singh Tiwana

Jaswant S Jassi

Harinder Singh Kang

Bobby Sidhu

Diamond Sponsors

Surjeet Mavi

Parminder Takhar

Gurminder Sandhu

Amarjit Aggarwal

Bahadur Kaler

Jagtar Fantu

Pritampaul Singh

Gurpreet Gill

Palwinder Dhillon

Mani Ram

Baljit Singh (Maharaja)

Sukhdev S. Garcha

Vineet Gupta

Jas (Amber India)

Pushpinder Bhatti

Pappal Ghotra

Gurmail S. Fagura

Gold Sponsors

Kumar Pawandeep

Agyapal S. Batth

Narinder Pal Tatla

Happy Matot

Davinder Mundi

Lakhvir Bassi

Nippy Tiwana

Bobby New Krishna

Harpal S. Sangha

Inderjit Begowal

Rajesh Rawal

Nishan Singh

Sukhwinder Singh

Palwinder Gill

Baljinder S. Sandhu

Bittu Brar

Gurjeet S. Hans

Balvir S. Dhaliwal

Sonu Sirhind

Davinder Kahlon

J S Chema

Jimmy Brar

Sukhminder Pandher

Makhan Badesha

Gurcharan S. Kang

Balbir Batth

Prithpal Ghotra

Jasbir S. Dipty

Malkit S. Uppal

Sam Moreb

Pal Khalil

Silver Sponsors

Bahadur S. Mundi

Lakhvir Singh

Balbir S. Gill

Gurpreet Batth

Sohan Lal Gaba

Avtar S. Springfield

Satwant Deol

Mandeep Badesha

Avtar S. Sohal

Sukhjinder S.Sandhu

Kamaljit Singh

Sukhdev Samra

Baljinder Cheema

Kulvir Cheema

Jatinder Bhatti

Gurinder Maneli

Guests of Honor

Sarwan Tiwana

Amarjit Dhindsa

Didar Dhanoa

Lakha Dhindsa

Gurwinder Babbu

Sarbjit Sidhu

Rimpy Khatra

Dharminder Khatra

Kuldip Lang

Pyara S. Bhatti

Gurmit Batth

Mandip Bhura

Nidhan Singh

Darshan Darar

Varinder Sahi

Happy Heer

Dr. Harjinder Khaira

Sponsors: Rupinder Batth, Sonu Cheema, Harvinder Kang (Binda), Inderjit Singh (KY), Dr. Baljinder Singh, Dalbir Gill, Dr. Ravinder Mann, Gurmeet Bhatti, Amarjit Singh, Gurpreet Cheema, Sat Parkash Chahal, Buta Singh, Nardeep Mavi, Jagtar Singh Xenia, Vicky Singh, Gemini Jewelers, Moreb Wholesales, Janta Transportation, Sunshine Transportation, Speed 1 Transport, DJ Soni, Clarion Hotel, Tigar Style Corp., Makhan Gill, Kirpal Gill, Harpal Gill, Happy & Rubby Dayton, Kang Transport. **Restaurants:** Amber India, Baba India, Guru India, Kanak India, Raja India, New Krishna, Brij Mohan, Krishna Carry Out, Royal Taj, Tandoor India, Indian Bistro, Bombay Star, Curries, Bombay Blazer, Taj Mahal, Aangan Sweets, Indian Spice, Shaan India, Haveli Indian Grill & Cuisine. **Grocers:** Bombay Grocers, Patel Brothers, Niva Grocers, Indian Bazar.

Supporting Organizations: (Chicago) Shere Punjab Sports & Cultural Club, Punjab Sports Club Midwest, Punjab Sports & Cultural Club, Punjabi Heritage Organization (PHO), Punjabi American Organization, Punjabi Cultural Society (PCS). (Indiana) Punjabi American Youth Club, Five River Entertainment, Meeri-Peeri Sports Club Greenwood. (Michigan) Punjab Sports & Cultural Organization, PCS Kalamazoo and Punjab Sports Club Cleveland (Ohio), Punjabi Heritage Society Kalamazoo.

DJ SONI ENTERTAINMENT
& ORANGE FREIGHT
PROUDLY PRESENTS
TIGHT SECURITY
COMPLETE FAMILY EVENT
DESIGN BY : KAPIL DHIMAN
BABBU MAAN
CINCINNATI OHIO
SAT 8TH SEPTEMBER @ 7 :30 PM
MASON HIGH SCHOOL
6100 MASON MONTGOMERY RD, MASON OH 45040
Tickets : $249 | $149 | $99 | $79 | $59 | $49
Buy your tickets online : www. Sulekha.com
Tickets also available All Indian Grocery Stores
SOLD OUT!
$249
CHIEF GUEST : HARINDER SINGH KANG
OUR PROUD SPONSORS :
SAGAR THAKKAR
614-815-8711
NEW YORK LIFE
HAVELI
INDIAN GRILL & CUISINE
(513)847-1116
9446 Water Front Drive, West Chester, Ohio 45069.
TRI STATE ACCOUNTING
FOR INFO OR SPONSORSHIP CALL :
DJ SONI 513 600 4447 - HAPPY MUNDI 513 816 2636 - LAKHMAN VIRK 513 501 0262 - ANMOL MAVI 513 706 2337
E mail djsoni718@gmail.com